

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 6 november 2017**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht Vergadering 6 november 2017

BESTUUR, EUROPA EN MIDDELEN

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 20 juni 2017, dienst/sector MAO, nummer PS2017BEM14, inzake de nota Investeren.
Daartoe besloten
PS2017BEM14

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 26 september 2017, dienst/sector SER, nummer PS2017BEM15, inzake vaststelling van de Legesverordening provincie Utrecht 2018 en de bijbehorende tarieventabel voor het jaar 2018.
Daartoe besloten
PS2017BEM15

RUIMTE, GROEN en WATER

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 26 september 2017, dienst/sector UFL, nummer PS2017RGW06, inzake wijziging Provinciale milieuverordening.
Daartoe besloten
PS2017RGW06

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 20 juni 2017, dienst/sector FLO, nummer PS2017RGW04, inzake Perspectief Groene Hart.
Daartoe besloten
PS2017RGW04

Amendement A21, ingediend door de fracties van de SP, CDA, GroenLinks, PvdA, SGP, 50PLUS, ChristenUnie, D66 en VVD, inzake perspectief Groene Hart
Het amendement is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M86, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake Task Force bodemdaling Groene Hart.
De motie verworpen.
Daartoe besloten

Motie M87, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake toekomstbestendige landbouw
De motie aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M88, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake code rood Groene Hart.
De motie verworpen.
Daartoe besloten

STATEN (provinciale)

Vaststelling agenda.

Ingekomen stukken.

Vragenhalfuurtje.

Mondelinge vragen van mevrouw d'Hondt inzake de regiotaxi.

Mondelinge vragen van de heer Joustra inzake agressie in het openbaar vervoer.

Mondelinge vragen van de heer Dercksen inzake agressie in het openbaar vervoer.

Vaststellen van de notulen van de statenvergadering van 25 september 2017.

Motie vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fractie van 50Plus, inzake

Vaststellen van de notulen van de statenvergadering van 25 september 2017.

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 19 september 2017, dienst/sector MAO, nummer PS2017PS09, inzake de najaarsrapportage 2017.

Daartoe besloten
PS2017PS09

Amendement A15, ingediend door de fracties van de PvdA, inzake van $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{3}$ naar $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$.

Het amendement is verworpen.

Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 26 september 2017, dienst/sector Managementondersteuning, nummer PS2017PS10, inzake de Begroting 2018.

Daartoe besloten
PS2017PS10

Amendement A16, ingediend door de fractie van de SP, inzake de waarde van een koetjesreep.

Het amendement is verworpen.

Daartoe besloten

Amendement A17, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake recreatiekracht Groene Hart.

Het amendement is verworpen.

Daartoe besloten

Amendement A18, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake indicatoren windmolens.

Het amendement is verworpen.

Daartoe besloten

Amendement A19, ingediend door de fractie van de GroenLinks, 50Plus, inzake hernoemen programma 'Economie' naar 'Economie en energie'.

Het amendement is aanvaard.

Daartoe besloten

Amendement A20, ingediend door de fractie van de GroenLinks, D66, PvdA, 50Plus, inzake begrotingsindicatoren voor de fietsambities.

Het amendement is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M48, ingediend door de fracties van de PvdA, inzake maatwerk OV.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M49(a), ingediend door de fracties van de PvdA, CDA, SGP en ChristenUnie, inzake Veilig Verkeer Utrecht.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M50, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake voorkomen verstikte binnensteden en volgebouwde buitengebieden.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M51, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake stimuleringsmaatregel Bodemwarmte voor bestaande woningen.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M52, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake versnelde omzetting Groene Contour naar Nieuwe Natuur.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M53, ingediend door de fracties van de VVD, ChristenUnie en 50Plus, inzake gezonde beleving van de natuur.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M54, ingediend door de fractie van de VVD en D66, inzake Lage Weide in ontwikkeling.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M55, ingediend door de fractie van de PVV, inzake de nationale en provinciale vlag.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M56(a), ingediend door de fracties van de D66, VVD, CDA, GroenLinks, SP, PvdA, SGP, PvdD, ChristenUnie en 50Plus, inzake geen medicijnresten in het water door een extra trap zuivering!
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M57, ingediend door de fracties van D66 en de VVD, inzake mosterd bij de maaltijd.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M58, ingediend door de fracties van de SP en D66, inzake meer regie na opheffing recreatieschap UHVK.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M59(a), ingediend door de fractie van de SP, inzake meer regie nemen op de woningmarkt betekent ook boter bij de vis.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M60, ingediend door de fractie van de SP, inzake veiligheid voorop bij geothermie.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M61, ingediend door de fractie van de SP, inzake energie uit Moeder Aarde.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M62, ingediend door de fractie van de SP, inzake essentaksterfte samen met de gemeenten aanpakken.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M63, ingediend door de fractie van de SP, inzake kennis en middelen voor de aardgasvrije wijk Overvecht Noord.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M64, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake veilige hoofdfietsroute Houten – USP.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M65, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake boogbrug herleeft als fietsbrug.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M66, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake flexibel plafond ov-concessie.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M67, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake keurmerk Groene Hart.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M68, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake Task force bodemdaling.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M69, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake kwaliteitsimpuls bestaande natuur.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M70, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake zonniger fietsen.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M71, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake energielabels provincie.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M72, ingediend door de fracties van GroenLinks, PvdA, 50Plus en D66, inzake klimaatopgave in Mobiliteitsprogramma.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M73, ingediend door de fracties van GroenLinks, PvdA, 50Plus en D66, inzake veilig en vlot naar haltes en stations.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M74, ingediend door de fracties van GroenLinks, PvdA en 50Plus, inzake gezonde leefomgeving voor bewoners langs de Zuilense Ring.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M75, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake Utrecht is erBij.
De motie is ingetrokken
Daartoe besloten

Motie M76, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake brede welvaart.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M77, ingediende door de fractie van de SGP, inzake emissiereductie.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M78, ingediend door de fractie van de SGP, inzake verlaag druk op de woningmarkt.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M79, ingediend door de fractie van de D66, inzake beleidsaudit financiën mobiliteitsprogramma's.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M80, ingediend door de fractie van de PVV, inzake falende noodknop in de Syntus bussen.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M81, ingediend door de fractie van de PVV, inzake verwijderen funderingen windmolens.
De motie is aangehouden (stemmen staken).
Daartoe besloten

Motie M82, ingediend door de fracties van de ChristenUnie en PvdA, inzake duidelijke mosterd bij de maaltijd.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M83, ingediend door de fracties van GroenLinks, VVD, PvdA, D66 en CDA, inzake regionale samenwerking voor woningen waar behoefte aan is.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M84, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake stop inflatie van duurzaamheid.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M85, ingediend door de fracties van de SGP, CDA, ChristenUnie en 50Plus, inzake FoodValley.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 17 oktober 2017, dienst/sector SGU, nummer PS2017PS11, inzake de gremia de heer drs. J. Germs IPO en mevr. A. Dekker werkgeverscommissie
Daartoe besloten
PS2017PS11

Interpellatieverzoek Dolderseweg 50-56 te Huis ter Heide, ingediend door de PVV.

Motie M89, ingediend door de fractie van de PVV, inzake afkeuring verkoop kavels Huis ter Heide.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M90, ingediend door de fractie van de PVV, inzake kavelverkoop Huis ter Heide.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Presentielijst vergadering 6 november 2017

Voorzitter:	W.I.I. van Beek, commissaris van de Koning
Griffier:	mevr Mr. C.A. Peters
VVD	mr. B.M.H. de Brey MBA, Doorn mevr. drs. N. Eijsbroek, Utrecht mevr. ir. A.A. Ens, Amersfoort drs. J. Germs, Renswoude W.J. Joustra, Langbroek drs. A.H.L. Kocken, Utrecht R. van Reenen, IJsselstein mevr. ir. J.C.V. Vaessen, Utrecht mevr. dr. A.J. Vlam, Nieuwegein
D66	drs. J.G. Boerkamp, Utrecht (vanaf 13.17 uur) mevr. H. Chidi, Amersfoort mevr. drs. A.J. Dekker, Odijk mevr. drs. A.W.T. Dercksen, Baarn M.J. de Droog Msc RA, Utrecht mr. dr. M.C.J. Groothuizen, Zeist ir. N.J.P. Hoefnagels, Bunnik P.D. Overkleeft, Utrecht mevr. A.M. Schneiders, Utrecht
CDA	ing. D.G. Boswijk, Wilnis J.M.W. Jansen, Baarn mevr. T. Koelewijn-Koelewijn, Bunschoten (vanaf 13.17 uur) drs. A. Mourik-Geluk, Utrecht ing. T. van Oosterom, Woerden C. Westerlaken, Lopik
PvdA	A. Essousi LLB, Utrecht mevr. drs. J.P. d'Hondt, Utrecht drs. C. de Kruijf, Leusden ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort H.O. Suna, Soest
PVV	mevr. E.J. Broere-Kaal, Soest R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin ir. H. IJssennagger, Bilthoven drs. W.J. Ubaghs, Maarssen
SP	M.H.O. Boer, Bilthoven mevr. M.G. Noordenbos, Maarssen mevr. A.M. Poppe, IJsselstein H. Toutouh, Nieuwegein
GroenLinks	drs. F.H.W. Bekkers, Bilthoven mevr. A.C. Boelhouwer, Wijk bij Duurstede ir. H.P. van Essen, Utrecht mevr. drs. E. Kotkamp, Nieuwegein
ChristenUnie	mevr. N. de Haan, Amersfoort drs. C.J. van Kranenburg, Driebergen-Rijsenburg A.J. Schaddelee, Houten
PvdD	mevr. F.M. Arissen LLB, Utrecht (vertrekt 13.00 uur) mevr. H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg
SGP	G. van Leeuwen, Houten P.A. van Leeuwen, Rhenen
50Plus	mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland

Afwezig: -

Leden van Gedeputeerde Staten:

drs. ing. P. van den Berg, Amersfoort
mevr. drs. M.W.J. Maasdam-Hoevers, Zeist
mevr. A.M.A. Pennarts-Pouw, Montfoort
mevr. mr. J. Verbeek-Nijhof, Huis ter Heide

Opening.

De VOORZITTER: Ik open de vergadering. Allen van harte welkom bij deze Statenvergadering waarin wij vooral praten over de begroting voor het jaar 2018. Ik heb geen berichten ontvangen van leden die afwezig of te laat zijn. Ik kijk even rond of daar veranderingen in zijn.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Koelewijn heeft gemeld dat zij vanmiddag vanaf 13.00 uur aanwezig zal zijn.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De heer Boerkamp zal iets eerder dan 13.00 uur aanwezig zijn.

De VOORZITTER: Dan zijn er twee leden die iets later komen.

Wij hebben het voornemen om deze vergadering rond 12.00 uur te schorsen voor een korte lunch en voor vanavond is gezorgd dat u om 18.00 uur een diner krijgt. Het halen van het diner hoeft echter geen doelstelling te zijn. Wij gaan snel beginnen en dan zullen wij zien hoe ver wij komen.

Vaststellen agenda.

De VOORZITTER: Ik heb een paar opmerkingen over het vaststellen van de agenda. Ik heb een aantal vragen gekregen die geagendeerd kunnen worden onder agendapunt 4; het vragenhalftje. Dat betreft een set vragen van de PvdA over de regiotaxi en een set vragen van de VVD over agressie in de bus en een set vragen van de PVV over onveiligheid in het openbaar vervoer. De laatste twee sets wil ik graag combineren tot één set, omdat deze gebaseerd zijn op dezelfde informatie. Als u hiermee akkoord gaat, dan ga ik alle drie de vragensets agenderen bij agendapunt vier.

Er zijn geen moties vreemd aan de orde van de dag ingediend, maar er is een interpellatieverzoek over de Dolderseweg in Huis ter Heide ingediend door de PVV. Ik stel voor om dat agendapunt te agenderen bij agendapunt 13.

Als u het met mij eens bent over de agenda, dan gaan wij de agenda op deze wijze vaststellen.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de agenda aldus gewijzigd vast.

Ingekomen stukken.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig de voorgestelde wijzen van afdoening.

Vragenhalftje.

De VOORZITTER: Wij starten met het vragenhalftje. Ik geef het woord aan mevrouw 'd Hondt.

Mevrouw d'HONDT (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het rommelt al lang bij de regiotaxi in Utrecht en Stichtse Vecht. De vorige aanbieder Transvision, heeft in 2015 het contract opgezegd. Toen kwam er een nieuwe aanbesteding en werd De Vier Gewesten (DVG) de nieuwe vervoerder. Deze presteert echter zo slecht dat met hen het contact is beëindigd, zo berichtte het college ons deze week. Een nieuw aanbesteding wordt uitgezet. Omwille van de tijd zal ik niet alle vragen stellen die ik schriftelijk heb aangeleverd, maar beperk mij tot de vraag over het verleden, het heden en de toekomst van de regiotaxi.

Als eerst het verleden. Er lijkt een tegenstrijdigheid te zijn in de informatievoorziening over deze kwestie richting de Staten. Enerzijds lezen wij in de brieven dat de dienstverlening telkens gestaag verbeterde, maar in de laatste brief over de beëindiging van het contract wordt gesproken over steeds verslechterende dienstverlening. Dit kan niet beide waar zijn. Had de provincie eerder moeten ingrijpen?

Vervolgens het heden. Hoe garandeert de gedeputeerde een goede overgangperiode tot april 2018? Is er voor deze periode meer geld beschikbaar, zodat DVG in de tussentijd voldoende personeel kan aanpakken en het wagenpark kan uitbreiden om de dienstverlening op orde te brengen? Of blijven de reizigers de dupe?

Dan de toekomst. Wij hebben in de brief gelezen dat er €100.000 extra is geraamd voor de exploitatie- en implementatiekosten van de nieuwe aanbesteding. Maken wij hiermee niet dezelfde fout als in het verleden door de prijs van de aanbesteding leidend te laten zijn, in plaats van de kwaliteit. Moeten wij niet eerst criteria vaststellen en daar een budget bij zoeken? Hoe worden de Staten bij deze nieuwe aanbesteding betrokken? Tot slot: zijn de chauffeurs van DVG of hun onderaannemers verzekerd van een baan?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is helaas niet de eerste keer dat wij met elkaar spreken over DVG. Vanaf het begin in 2016 liep het al niet soepel. Zij hadden moeite met op tijd rijden en er ontstonden klachten van de reizigers. Daarom hebben wij in de afgelopen looptijd samen met de gemeenten DVG twee keer in gebreke gesteld, omdat wij het belang van de reiziger voorop stellen.

Toen wij eind vorig jaar met elkaar spraken ging de dienstregeling van DVG niet goed. Er waren veel klachten. Het was een ingewikkelde periode net voor kerst. Toen hebben wij samen met de bestuurders van de gemeenten en DVG afgesproken dat er een plan van aanpak zou komen voor hoe zij in de periode erna zouden zorgen dat er genoeg materieel en voldoende chauffeurs op de weg aanwezig zijn. Het leek toen een tijd lang goed te gaan.

De gemeente Stichtse Vecht en de gemeente Utrecht hebben een pas op de plaats gemaakt voordat zij tot de verlenging overgingen. Toen DVG in maart 2017 volledig aan de afgesproken normen voldeed, is door het college van beide gemeenten besloten in te stemmen met de verlenging. De provincie heeft hierin gefaciliteerd en op verzoek van de gemeenten het contract verlengd. De oorspronkelijke overeenkomst met DVG was ervan voorzien dat wij tot de verlenging over konden gaan. Daar was dus geen nieuw besluit van de raad of de Staten voor nodig en hebben wij de tijd voor genomen. De laatste tijd zagen wij dat het aantal klachten toenam. De PvdA heeft daarom een eigen klachtenlijn opgericht en daar hebben wij op 9 oktober jl. in de commissie over gesproken. Toen heb ik u geïnformeerd over de prestaties, de zorgen die wij daarover maken en dat er een bestuurlijk overleg zal plaatsvinden.

Wat is er eigenlijk aan de hand: de stiptheid van de ritten blijft achter, ondanks extra inzet van de chauffeurs en de extra chauffeurs die in het plan van aanpak zijn afgesproken. In het bestuurlijk overleg en de gesprekken daarna zijn wij met beide gemeenten en DVG tot de gezamenlijke conclusie gekomen dat de klant het meeste profijt heeft wanneer er een nieuwe contractpartij wordt gezocht. Er is een vaststellingsovereenkomst afgesloten tussen beide gemeenten, DVG en de provincie. Wij hebben afgesproken dat DVG blijft rijden totdat er een nieuwe aanbieder is. Voor de reizigers is het van belang dat zij op het regiovervoer kunnen rekenen. Daarom is het van belang om in de komende periode nauwgezette afspraken te maken die wij blijven monitoren. Daarnaast hebben reizigers baat bij een stabiele overgangssituatie. Dus de overbruggingsmaatregelen die wij hebben getroffen moeten ervoor zorgen dat de betrouwbaarheid van de dienstverlening de komende maanden op orde is en op orde blijft. Een van de maatregelen is dat wij faciliteren bij de klachtenafhandeling, omdat dat snel moet gebeuren en wij dat dagelijks moeten monitoren. Wij hebben extra aandacht voor individueel vervoer en de prioriteitsritten. Dat zijn ritten naar ziekenhuisafspraken, huwelijken en begrafenissen. Dat zijn eveneens WMO-ritten waarvoor een indicatie geldt. Op die manier zullen wij ervoor zorgen dat de reizigers centraal blijven staan en dat zij op het regiovervoer kunnen rekenen. Voor hen is het van belang dat de regiotaxi op tijd komt en hen brengt waar zij naartoe willen.

De huidige overeenkomst loopt door tot de start van de nieuwe overeenkomst. De streefdatum daarvoor is 1 april 2018. De vraag is gesteld of wij de voorwaarden in de oude aanbesteding anders hadden kunnen formuleren. Wij denken dat de huidige voorwaarden voldoen, want in andere percelen waar

dezelfde voorwaarden zijn gehanteerd kan men op een goede manier rijden. Echter, wij gaan wel kijken of in de huidige aanbesteding gunningscriteria de kwaliteit een groter onderdeel kan zijn. De €100.000 die geraamd is zijn de additionele kosten die wij in de komende periode nodig denken te hebben voor onder andere de juridische advisering en de softwarekoppeling voor de nieuwe contractpartij. Dat is niet het bedrag van de aanbesteding. Ik ben het met u eens dat bij de gunningscriteria gekeken moet worden naar kwaliteit, maar er moet een gezonde balans zijn met de kosten.

Dan de vraag of personeel verzekerd is van een baan. In de cao is een overgangsregeling voor personeel opgenomen. Door het gezamenlijke besluit het perceel opnieuw aan te besteden houdt die regeling zijn werking. De personeelsrechten zijn geborgd in CPO: OPOV

Mevrouw 'd HONDT (PVDA): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Ik blijf echter met een aantal vragen zitten. De brieven die wij hebben ontvangen spreken elkaar tegen over de kwaliteit van de dienstverlening tot nu toe. Op 7 september kregen wij een brief die stelde dat de ingezette weg van verbetering van de dienstverlening zich gecontinueerd heeft. In de brief die wij vorige week hebben gekregen staat echter dat het probleem in de eerste helft van 2017 iedere maand groter werd. Dat kan niet met elkaar in overeenstemming zijn. Als deze problemen steeds groter werden, waarom is dan overgegaan tot de verlenging van het contract met twee jaar? Vervolgens zegt u dat de kwaliteit tot aan 2018 beter gemonitord wordt en dat er gefaciliteerd wordt in de klachtenafhandeling. Het probleem bij DVG zit echter in het gebrek aan personeel en aan wagenpark. Komt daar extra geld voor beschikbaar en krijgen zij meer ruimte om aan de dienstverlening te voldoen? Met een verbetering van de klachtenafhandeling verbetert de dienstverlening niet. Daarop hoor ik graag een reactie van de gedeputeerde.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het probleem met DVG was dat zij in het begin goed op weg is gegaan. Voor de jaarwisseling met 2016 zagen wij dat zij een dal in ging. Daarvoor hebben zij een plan van aanpak geschreven, extra chauffeurs aangenomen en gezorgd voor extra ritten. Vervolgens leek het weer goed te gaan, maar daarna namen de klachten weer toe. Het is een op- en neergaande beweging. Toen het contract door de gemeenten werd verlengd heeft DVG de tijd genomen om te zien wat er op straat gebeurt. Dat bleek uit het voldoen aan de normen die wij hadden gesteld. De contracten zijn logischerwijs verlengd, want toen werden de normen gehaald. Vervolgens verslechterde de situatie. De laatste maanden zagen wij dat de klachten schrijnender werden. Het is voor de gemeente of provincie onmogelijk om iedere twee weken een bestuurlijk overleg te hebben met een vervoerder die het zelf ook lastig vindt. De gezamenlijke conclusie is dat de reiziger er baat bij heeft dat wij overstappen naar een andere vervoerder. Op de momenten dat wij in een stijgende lijn zaten was iedereen tevreden en blij, want de reiziger kreeg de regiotaxi die hij verdiende. Daarna zakte het weer heel erg weg. Extra inspanning is niet erg als je weet dat het baat heeft. Wij hadden echter geen zicht op een stabiele regiotaxi. Wij kunnen niet continue in overleg en weer hardere eisen stellen. DVG geeft zelf aan dat het niet lukt op straat. Daarom zijn wij blij dat wij in gezamenlijkheid tot deze conclusie komen.

Wij zijn bezig met het punt hoe wij dat gaan borgen in de nieuwe contracten door de gunningscriteria en extra aandacht voor de kwaliteit. De komende maanden zullen wij er bovenop moeten zitten om te zorgen dat de reiziger een stipte regiotaxi krijgt. Daarvoor wordt extra prioriteit gelegd bij de individuele prioriteitsritten door extra sturing en monitoring. Ik doe de toezegging dat ik via iedere commissie MME aangeef hoe het loopt, zodat u geïnformeerd blijft en dat ik u aangesloten houd bij het gunningstraject.

Ik deel de zorg hoe wij ervoor gaan zorgen dat DVG de reiziger op een goede manier tot aan de nieuwe vervoerder blijft bedienen. Daarnaast de zorg hoe wij ervoor zorgen dat wij goede gunningscriteria opstellen en een vervoerder krijgen die dit perceel stipt kan rijden.

DVG krijgt geen extra geld voor bemensing en ritten, want zij heeft al extra auto's en chauffeurs ingezet. Wij gaan er echter wel op toezien dat zij de prioriteitsritten stipt rijdt. Ik zal u op gezette tijden via de commissie informeren over de stand van zaken.

Het is de komende periode een uitdaging, maar wij gaan er alles aan doen om te zorgen dat de reiziger de regiotaxi krijgt die hij verdient.

De VOORZITTER: Tot zover de eerste set vragen. Dan gaan wij door naar de tweede set vragen. Daarvoor hebben wij twee woordvoerders en ik geef als eerste het woord aan de heer Joustra.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD werd afgelopen vrijdag opgeschrikt door een krantenbericht in De Telegraaf dat erop neerkwam dat de noodknop in Syntusbussen structureel niet werkt, aldus anonieme chauffeurs. Verder meldden deze anonieme chauffeurs dit: "De agressie neemt schrikbarend toe in de bus. Dronken en doorgesnoven aso's breken op stapavonden de boel af. Zwartrijders en criminelen hebben vrij spel. Als wij hen daarop aanspreken kunnen wij klappen krijgen. Die noodknop is ook voor terreurdreiging en ongevallen. We moeten autoriteiten snel kunnen waarschuwen." Gedeputeerde Verbeek zegt in hetzelfde artikel een onderzoek van Syntus te willen afwachten. De VVD wil hier meer over weten. Waarom moet GS een onderzoek hiernaar afwachten als de registratie van agressie en geweld dagelijks wordt bijgehouden? Dan zou deze schrikbarende toename zichtbaar moeten zijn. Waarom wordt in die registratie niet vermeld op de noodknop wel of niet werkte? Is het college van GS het met de VVD eens dat de buschauffeurs veilig hun werk moeten kunnen doen? Kan het college opdracht geven om de risicolijnen te laten vervallen?

De VVD stoort zich aan de terminologie die de provincie in dit verband gebruikt. Veiligheid is veiligheid en niet werkende technische voorzieningen vallen onder technische veiligheid. Door het woord 'sociale' voor veiligheid te zetten lijkt het een verzachting van de problematiek die volgens de VVD niet op zijn plaats is. Is het college bereid in dit verband de term 'sociale veiligheid' te laten vervallen en te vervangen door 'veiligheid' in haar stukken? Zo nee, waarom niet?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Goed dat dit punt onder de aandacht staat van de VVD. Het is echter jammer dat zij in het verleden niet thuis was als wij met concrete voorstellen kwamen.

Wij hebben het artikel in De Telegraaf allemaal gelezen. Wat ons betreft is er geen voldoende gevoel van urgentie, omdat de gedeputeerde aangeeft rustig te wachten op de reactie van Syntus. Dat is niet de goede instelling. Het moet zo snel mogelijk veilig worden in de bussen, dus wij moeten aan het werk. Er zullen ongetwijfeld camerabeelden zijn en de mogelijkheid om dit gajes definitief uit het openbaar vervoer te weren. Waarom doen wij dat niet? Het is een onophoudelijk probleem dat hier met grote regelmaat terugkomt. Een maand geleden kregen wij nog cijfers en ik begin te twijfelen aan wat de directie van Syntus uitvoert. Het kan niet waar zijn dat de chauffeurs ongerust zijn en Syntus zegt dat er niet veel aan de hand is. Kortom, wij moeten weten wat er gebeurt. Ga praten met de ondernemingsraad. Wij willen weten wat er aan de hand is. Dat kom je niet te weten door te wachten op de directie van Syntus, want zij gaat ons niet de gegevens brengen die wij nodig hebben.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het klopt niet wat de heer Dercksen zegt dat ik rustig sta te wachten, want ik ben helemaal niet rustig. Op 30 oktober heb ik een e-mail ontvangen van een uitzendkracht werkzaam bij Syntus. Daarin geeft hij aan dat er sprake is van een niet-werkende noodknop een vele geweldsincidenten. Daarop hebben wij contact gehad met de directeur van Syntus, de heer Anker, en ambtelijk contact. Daarin heeft men aangegeven dat het structureel probleem met de noodknop bij hun niet bekend is. Volgens hen functioneert deze noodknop. Iedereen moet zich veilig voelen in het openbaar vervoer, zowel de reiziger als de chauffeur. Dat is de reden dat de provincie heeft gezegd: "De noodknop kan wel technisch in orde zijn, maar er kan sprake zijn van een softwarematig probleem." Omdat wij de veiligheid prioriteit geven, willen wij dat onderzoek. Wij verwachten de komende week de uitkomsten van dat onderzoek.

Wij wachten niet rustig af bij agressie in het openbaar vervoer. Daar zijn wij volop mee bezig door afspraken te maken met vervoerders over extra menselijk toezicht in de bussen. Wij hebben een samenwerking op het gebied van de registratie met het incidentensysteem. Dit is de registratie tussen de politie en de vervoerders waarin wij monitoren welke incidenten plaatsvinden in het openbaar vervoer en of deze een relatie hebben met de incidenten die op straat plaatsvinden. Daarmee wordt de kans ver-

hoogd om deze mensen op te pakken. Daarnaast hebben wij een toezichtsarrangement gesloten met de gemeente Utrecht en de vervoerders om het station in Utrecht veilig te maken. Vandaag kwam het goede nieuws dat de pilot die NS op het station Utrecht hanteert met het systeem van de gesloten poorten gaan continueren. Dat gaan wij eveneens doen met de Uithoftram. Er is een vervoersverbod door Syntus afgeroepen. Agressie heeft bij ons dus de grootste prioriteit die mogelijk is. Er is een incidentenregistratie van Syntus en de signalen die via de media worden verspreid blijken niet uit deze incidentenregistratie. Dat zegt wellicht niet alles, maar is de reden voor ons om het gesprek te blijven voeren en te sturen op de maatregelen. Dat is de reden geweest waarom provincie Utrecht de pilot heeft aangedurfd met camera's op de bussen, terwijl de juridische context nog ingewikkeld en onzeker was. Dit zijn echter twee verschillende dingen. Aan de ene kant hebben wij het over een noodknop. Daar is het onderzoek voor, want ik wil weten of die noodknop wel of niet functioneert. De noodknop moet het altijd doen. Aan de andere kant hebben wij continue aandacht voor agressie in het openbaar vervoer. Dat wordt door ons absoluut niet getolereerd.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp het antwoord van de gedeputeerde, maar het mist een klein detail. Ik vroeg namelijk dat als je aan het registreren slaat, registreer je dan bij de incidenten of de noodknop wel of niet werkte? Als dat niet zo is, dan is een onderzoek opportuun. Als het wel zo was, dan zouden wij dat al weten.

Voor de rest ben ik niet tevreden met het antwoord op de vraag van de VVD om geen 'sociale veiligheid' te gebruiken voor doorgesnoven aso's die op stapavonden de boel afbreken, zwartrijders en crimineeltjes van wie je klappen kunt krijgen. 'Sociale veiligheid' klinkt alsof wij gezellig met een biertje aan de bar staan. Aan deze veiligheid is echter niks sociaals. Zolang wij deze terminologie hanteren is het alsof het niet belangrijk genoeg is. Kortom, ik wil graag van uw college weten of in de incidentenregistratie niet geregistreerd wordt of de noodknop wel of niet werkt en kunnen wij het hebben over 'veiligheid'.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het kan niet beide waar zijn. Syntus kan niet zeggen dat het een keer gebeurt dat de noodknop niet werkt terwijl de chauffeurs daar alarm over slaan, omdat de noodknop regelmatig niet werkt en er geen geld is om de knop te repareren. Vandaar dat mijn voorstel was om met de ondernemingsraad te praten om van de buschauffeurs te horen wat hun ervaring is. We moeten verder kijken dan de directie van Syntus en de mensen die midden in de nacht dit gajes moeten vervoeren vragen wat er aan de hand is. Anders komen wij niet tot een oplossing van dit probleem. Ik doe nogmaals de oproep om de camerabeelden te gebruiken om dit soort gajes uit de bus te jagen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Syntus kan uit de incidentenregistratie afleiden of de noodknop gewerkt heeft. Op het moment dat de noodknop niet werkt, dan zien zij witte vlekken in het dataverkeer netwerktechniek. Zij zeggen dat dit in sommige gevallen te maken heeft met werkinstructies. Uit de registratie kunnen zij dus afleiden of de noodknop wel of niet heeft gewerkt.

Dan de termen 'veiligheid', 'sociale veiligheid' en 'fysieke veiligheid'. De term 'sociale veiligheid' is een gangbare benaming in het openbaar vervoer die in alle OV-concessies aan de orde is. Naast 'sociale veiligheid' bestaat de 'fysieke veiligheid'; daar zit onderscheid tussen. Ik wil het bespreekbaar maken in NOVb verband of het beter is om één term te hanteren. Dat wil niet zeggen dat het mij lukt om die term aan te passen. Ik wil u toezeggen dat wij het in onze stukken hebben over de term 'veiligheid'. Dan zal ik duiden over welk type veiligheid het gaat: of het over fysieke veiligheid of de menselijke veiligheid gaat. Die twee toezeggingen doe ik u.

Mijnheer Dercksen, u kunt naar de ondernemingsraad stappen, maar ik ben al in gesprek met Cees Anker. Dat zijn gesprekken waar ik bovenop zit. Vandaar dat wij het antwoord dat de noodknop af en toe niet functioneert niet geaccepteerd hebben. Daarom wil ik exact weten wat er aan de hand is met de noodknop. Daarnaast heb ik de vraag bij de heer Anker neergelegd waarom ik een mail krijg van een medewerker die vervolgens naar de pers stapt. Ik zeg u toe dat wanneer de antwoorden van de heer Anker niet naar tevredenheid zijn, ik met u in gesprek ga over vervolgstappen. Ik ga niet gelijk naar de

ondernemingsraad, want ik heb een goede relatie met Syntus en de heer Anker. Ik vind het ordentelijk om eerst de gangbare weg daarin te bewandelen. Als dat niet naar tevredenheid is, ga ik vervolgstappen zetten. Het interesseert mij echter wel waarom een medewerker mij mailt en niet zijn eigen werkgever.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ken de heer Anker niet en weet niet wat zijn rol is in dit geheel. Uw reactie is: "Ik ga niet naar de ondernemingsraad en laat mij leiden door de heer Anker en Syntus." Volgens mij is dat niet juist. In de krant stond dat er meerdere anonieme bronnen waren, dus ga dat uitzoeken. Als Syntus niet achter zijn eigen mensen staat, dan moeten wij dat doen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga het zeker uitzoeken. Ik heb niet gezegd dat ik niet naar de ondernemingsraad ga, maar dat ik op dit moment nog niet naar de ondernemingsraad stap. Er zijn voor ons andere wegen om hierover de goede informatie naar boven te krijgen.

Mevrouw SCHNEIDERS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik zat weg te mijmeren bij het woord 'veiligheid'. Begrijp ik goed van de gedeputeerde dat in onze stukken op een andere manier over veiligheid gesproken gaat worden dan in de stukken die wij krijgen en de programma's die tot nu toe opgesteld zijn? Dat is een toezegging, maar ik wil weten wat die toezegging precies is. Wij moeten over dezelfde definities praten als het over veiligheid gaat. Anders is het interessant om te kijken wat sociale veiligheid precies betekent.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Wij gaan de term 'veiligheid' gebruiken. Voor een reiziger is het irrelevant of het gaat om fysieke veiligheid of sociale veiligheid. Op beide fronten moet het veilig zijn in het openbaar vervoer. Daarom stel ik voor op verzoek van de VVD om te spreken over 'veiligheid' en te duiden of wij het hebben over de veiligheid van het materieel of dat men zich veilig voelt in het openbaar vervoer en de veiligheid in relatie tot het voorkomen van agressie. Wij gaan veiligheid duiden in de stukken, want het gaat over algehele veiligheid in het openbaar vervoer.

Mevrouw SCHNEIDERS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp het niet helemaal. Volgens mij benoemt u dat de beleving van veiligheid sociale veiligheid is. Waarom zouden wij het op een andere manier omschrijven of duiden?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat gaan wij op een andere manier duiden, omdat het in zijn totaliteit gaat om veiligheid. De reiziger verwacht zowel dat het materieel veilig is als dat alle omstandigheden aanwezig zijn, zoals: extra toezicht en de noodknop voor de buschauffeur. Het gaat om algehele veiligheid.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Sorry dat ik interrumpeer op een onderwerp waar ik geen woordvoerder ben, maar dat doe ik in overleg met mijn fractievoorzitter. Ik hoor de hele discussie over veiligheid. Ik ben lid van de beroepsvereniging NVVK, erkend door de minister en gesprekspartner van de minister. Wij hebben vijf gebieden van veiligheid gedefinieerd, waaronder patiëntveiligheid, fysieke veiligheid en sociale veiligheid. Het openbaar vervoer rangschikken wij officieel tot de sociale veiligheid in weerwil van wat hier gezegd wordt.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een technische vraag gesteld over de betekenis van 'sociale veiligheid'. Daar komt een heel ambtelijk antwoord op waar geen burger iets van begrijpt. Zodra wij onze burgers informeren met sociale veiligheid zijn wij hen aan het misleiden. Het gaat over veiligheid. Ergens 'sociaal' voorzetten betekent niet dat het gezellig wordt, want dan hebben wij het over criminelen die klappen geven aan chauffeurs. Dat is het probleem met de terminologie van 'sociale veiligheid'.

Als mijn collega's daar nader over willen spreken ben ik graag bereid om het antwoord dat ik heb gekregen op mijn technische vraag te verspreiden. Dan mogen zij mij uitleggen waarom zij zich zo hechten aan het woord 'sociaal' in verband met criminelen.

Mevrouw SCHNEIDERS (D66): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde heeft een toezegging gedaan en ik probeer uit te zoeken wat die toezegging precies inhoudt. Ik deel de visie van de heer Ubaghs dat het gaat om een terminologie die overal gebruikt wordt. Als wij die anders gaan gebruiken geven wij een onbegrijpelijk signaal aan de burgers waar de heer Joustra het over heeft. Het is belangrijk dat het duidelijk is dat 'sociale veiligheid' een term is die wij expres gebruiken om aan inwoners te laten zien dat het gaat over een gevoel van sociale veiligheid. Dat is wezenlijk anders dan fysieke veiligheid. Dat onderscheid vind ik relevant. Kan de gedeputeerde toelichten waarom zij deze keuze maakt.

Mevrouw VERBEEK (GS): Mijnheer de voorzitter! In dit gesprek staat centraal dat de inwoners, de burgers en de reizigers begrijpen waar wij het over hebben. Dat kan opgelost worden door in onze eigen stukken meer te duiden om welke veiligheid het gaat, want ondanks de definities die in Elffers & De Jong gegeven worden over sociale en fysieke veiligheid wil een inwoner zich op alle vijf onderdelen van veiligheid veilig voelen. Omdat wij in onze stukken en onze correspondentie naar buiten toe ervoor willen zorgen dat de inwoner weet waar wij het over hebben, is mijn voorstel om in onze correspondentie naar de inwoners toe te spreken over 'veiligheid' en vervolgens te duiden over welk type veiligheid wij het hebben. Dit gaat niet om de formele stukken richting de overheidsinstanties, want de verschillende criteria onder het kopje veiligheid bestaan uit meerdere componenten.

Wij willen in onze eigen stukken in heldere taal naar onze inwoners communiceren dat het gaat om veiligheid. Het klopt dat daarin verschillende gradaties zitten, maar dat maakt het duidelijk naar onszelf toe. Echter, voor de inwoners is maar één ding belangrijk, namelijk een gevoel van veiligheid in het openbaar vervoer en dat de chauffeur zich veilig voelt in het openbaar vervoer. Vandaar mijn voorstel dat wij het in onze stukken hebben over 'veiligheid' en dat wij duiden over welk type veiligheid wij het hebben. Naar de formele partners toe zullen wij de terminologie 'sociaal' en 'fysiek' blijven hanteren zolang daarin geen verschil is gemaakt. Dus ik wil duidelijk onderscheid maken in onze eigen correspondentie naar buiten toe en in de correspondentie naar onze 'stakeholders' en partners toe. In de formele correspondentie ben ik het met de heer Ubaghs eens. Daarom heb ik gezegd dat ik het bespreekbaar wil maken in het vervoersberaad, maar daar kan ik geen ijzer met handen breken. Daar zult u geduld voor moeten hebben. Op dat laatste onderdeel kan ik geen toezegging doen.

Mevrouw SCHNEIDERS (D66): Mijnheer de voorzitter! Deze term wordt veranderd op een suggestie van een Statenlid die suggereert dat het niet duidelijk is voor inwoners. Als wij gaan duiden om welke veiligheid het gaat wordt alsnog de term 'fysiek' of 'sociaal' gebruikt. Ik wil duidelijkheid naar de inwoners toe en dan kun je dat het beste definiëren als 'sociale veiligheid' of 'fysieke veiligheid'. Deze aanname is voorbarig.

De VOORZITTER: Wij komen langzaam in een ja-nee discussie. Wellicht dat de heer Joustra kan uitleggen waarom hij de terminologie niet helder vond.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik wilde alleen opmerken naar aanleiding van de opmerking van mevrouw Schneiders dat bijna alles wat wij doen op suggesties van Statenleden wordt gebaseerd.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een technische vraag. Er wordt een toezegging gedaan door de gedeputeerde en er worden vragen gesteld over die toezegging. In de rest van de discussie hebben wij moties waarover wij gaan stemmen terwijl hierbij één partij iets vraagt en een toezegging gedaan wordt. Er wordt een beleidwijziging uitgevoerd terwijl de Staten zich daarin wellicht niet vinden. Dat is hetgeen dat hier speelt. Door onze partij worden er vraagtekens gesteld bij een toezegging die gedaan wordt op basis van één vraag terwijl twee partijen daaraan twijfelen.

De VOORZITTER: De toezegging gaat niet verder dan dat in de officiële stukken de officiële terminologie wordt gebruikt en dat die terminologie uitleg krijgt in de stukken rechtstreeks naar de burgers. De gedeputeerde heeft duidelijk gezegd dat zij zich houdt aan de formele indeling van veiligheid en daar niet onderuit kan. Dat heeft de heer Ubaghs bevestigd. De verschillen zijn minder groot dan u suggereert.

Mevrouw SCHNEIDERS (D66): Mijnheer de voorzitter! Als ik de volgende keer een suggestie doe waarin ik zeg dat iets begrijpelijker is voor inwoners, wordt dat dan overgenomen? Dat principe vind ik interessant, omdat het er snel doorheen gaat. Daar ga ik gebruik van maken.

De VOORZITTER: Dan zien wij elkaar terug. Daarmee ga ik agendapunt vier afronden.

Vaststellen van de notulen van de statenvergadering van 25 september 2017.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de notulen van de vergaderingen van 25 september 2017 ongewijzigd vast.

Statenvoorstel Najaarsrapportage 2017.

De VOORZITTER: Als wij over financiële begrotingsstukken praten hebben wij een andere volgorde in de fracties die aan het woord komen. Wij beginnen met de PvdA.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De najaarsrapportage is een bijstelling van de begroting en een voorspelling hoe het jaar zal aflopen. De PvdA heeft geconstateerd dat naar verwachting enkele miljoenen euro's over zullen blijven. Dat lijkt €3.500.000 te zijn. Daarover heb ik een vraag aan de gedeputeerde, namelijk of de Staten ervan uit kunnen gaan dat dit bedrag over blijft of dat er in de laatste twee maanden veel verrassingen komen.

Het beeld is dat er overschotten zijn. De egalisatiereserve vult zich goed en de bestemmingsreserves zullen tussen €400.000.000 en €500.000.000 uitkomen. Kortom, wij zien dat er veel geld overblijft. Wij doen het verzoek aan de coalitiepartijen om hun hand te rijken naar de gehele PS. Dat vragen wij, omdat wij constateren dat er veel geld in het jaarrekeningenresultaat zit. Er ligt een coalitieafpraak van bijna drie jaar oud om een derde van dat geld te verdelen over de Nieuwe Hollandse Waterlinie, een derde over het programma mobiliteit en een derde in de algemene reserve. De Staten moeten respect tonen voor de coalitie door die driedeling in stand te houden. Daarnaast doet de PvdA het voorstel om één categorie toe te voegen, namelijk een categorie waarbij van het overgebleven deel een kwart aan de Provinciale Staten is om bij meerderheid daar een voorstel bij te doen. Het gaat niet om € 100.000, maar om enkele miljoenen euro's. De coalitie maakt deel uit van de Provinciale Staten, dus in plaats van het bedrag te delen door drie gaat er dan een vierde naar de Nieuwe Hollandse Waterlinie, een vierde naar het mobiliteitsprogramma, een vierde naar de algemene reserve en een vierde aan PS. Ik dien daartoe een amendement in.

De PvdA is positief dat GS wil dat de regionale samenwerkingskracht versterkt moet worden. Wij steunen dat van harte, omdat wij dat belangrijk vinden. Wij horen daar dit jaar of komend jaar meer over.

Amendement A15 (PvdA): van $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{3}$ naar $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van de Najaarsrapportage 2017;

constaterende dat:

- dat reeds diverse jaren er forse bedragen van vele miljoenen bij het opstellen van jaarrekening overblijven en dit ook weer wordt verwacht voor 2017;
- de coalitiepartijen al weer bijna 3 jaar geleden hebben afgesproken dat in de collegeperiode 2015-2019 $\frac{1}{3}$ van de toekomstige rekeningresultaten wordt gestort in de reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie, $\frac{1}{3}$ in het Mobiliteitsprogramma en $\frac{1}{3}$ in de Algemene Reserve;
- nu deze collegeperiode reeds enkele jaren is gevorderd er vanuit Provinciale Staten behoefte bestaat aan middelen ook voor andere programma's;

overwegende dat:

- vanuit het principe van een goede samenwerking in Provinciale Staten en het in verbinding willen zijn met personen en organisaties waar urgente financiële vraagstukken spelen, de coalitiepartijen ook ruimte willen geven aan een afweging Provinciale Statenbreed;
- de afgesproken verdeling van de coalitiepartijen grotendeels gerespecteerd dient te worden.

besluiten Provinciale Staten van Utrecht:

1. de verdeling van het jaarrekeningsresultaat 2017 en 2018 over $\frac{1}{3}$ NHW, $\frac{1}{3}$ Mobiliteitsprogramma en $\frac{1}{3}$ Algemene Reserve van het rekeningresultaat te wijzigen in $\frac{1}{4}$ NHW, $\frac{1}{4}$ Mobiliteitsprogramma, $\frac{1}{4}$ Algemene Reserve en $\frac{1}{4}$ deel aan een prioriteit waar een meerderheid van PS voor is.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD is positief over de najaarsnota zoals deze gepresenteerd wordt. Wij constateren een aantal meevallers in de financiën dit jaar, waarvan de grote meevallers in baten zijn, niet in minder uitgaven. Het vrijvallen uit de reservering en positieve baten uit het Provinciefonds zijn structurele kenmerken die langer doorwerken. Blijft die positieve lijn wel doorgaan? Dan komen wij op een positief saldo dat wellicht hoger ligt dan € 3.500.000 zoals deze geprognosticeerd wordt. Uitgaande van € 3.500.000, is dat een substantieel positief bedrag. De VVD vindt dat eerder een luxe positie dan dat wij dat jammerlijk vinden. Als wij een vergelijkbaar bedrag te kort hebben op dit moment, dan hebben wij andersoortige discussies in de Staten.

Dat geeft mij de gelegenheid om alvast te reageren op het amendement A15 van de PvdA. Bij het coalitieakkoord is 1/3-1/3-1/3 afgesproken; daaraan is al gerefereerd door de heer Van Muilekom. Een derde hiervan gaat naar de algemene middelen. Daarnaast heeft PS het budgetrecht van de Staten. Daardoor hebben wij veel mogelijkheden om de extra middelen een bestemming te geven, indien wij dat van toepassing vinden. Wij kunnen ons er niet in vinden om daar een inrichting van 1/4-1/4-1/4-1/4 van te maken. Ik neem aan dat dit bij het bespreken van de begroting voor 2018 aan de orde zal komen. Wij blijven bij het standpunt om dit zoals afgesproken bij een derde te houden.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Mag ik dat zo interpreteren dat de een derde algemene middelen aan PS is, zodat PS met voorstellen kan komen om die een derde te benutten?

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de voorzitter! U mag het interpreteren dat wij de hele begroting naar PS hebben staan. Als PS een verdeling maakt van de jaarrekening en begroting moet PS daar uiteindelijk mee instemmen. GS doet een voorstel en wij gaan daarover een uitvoerig debat aan of wij dat kunnen verdelen en onze prioriteiten hieraan kunnen geven.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat snap ik, maar het gaat erom wat de houding is. Als er voorstellen komen van tonnen of minder moeten wij dat niet in de reserves laten zitten. Het gaat om de coulance en de hand reiken naar goede voorstellen, want er ligt meer in de provincie Utrecht dan de Nieuwe Hollandse Waterlinie en mobiliteit. Als er goede voorstellen komen moet er ruimte geboden worden aan andere fracties om dat te benutten.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de voorzitter! Goede voorstellen zullen wij altijd beoordelen, dus dan wachten wij graag die voorstellen af. Daarnaast heeft u aangegeven dat wij ervoor moeten waken om niet teveel potjes te creëren, dus ook niet dit potje van een kwart feestgeld voor PS. De VVD kan instemmen met de najaarsnota.

De VOORZITTER: Er is een aantal partijen die hebben aangegeven het woord niet te voeren, dus ik geef het woord aan mevrouw Hoek van 50Plus.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus heeft een opmerking over bladzijde 7. Onderaan deze bladzijde onder de kopjes "Herindeling Vijfheerenlanden" en "Regionale samenwerkingskracht" staat: "zullen de uitgaven hiervoor in het najaar starten." Wij zijn in de veronderstelling dat de

najaarsrapportage in het najaar gemaakt wordt. Waarom staat er dan niet wat er al gebeurd is en de stand van zaken is?

Verder kunnen wij in de najaarsrapportage het bedrag niet vinden dat gereserveerd is als bijdrage voor de NRU. Graag hierop een reactie van de gedeputeerde.

De heer GROOTHUIZEN (D66): Mijnheer de voorzitter! De najaarsnota maakt in technische termen een degelijke indruk, zoals dat hoort. Toch blijft het elk jaar verrassend dat de bijstellingen een financieel belang van 10% van onze programmabegroting kennen. Dat is dit jaar per saldo een kleine € 63.000.000. Het is jammer dat omvangrijke decentrale rijksuitkeringen ons bij de meicirculaire worden toebedeeld en wij die pas in de reguliere cyclus kunnen verwerken bij de najaarsnota. Beleidskeuzes zijn dan nauwelijks aan de orde. Door verstandig met reserves te schuiven is het effect op ons jaarrekeningsaldo slechts € 3.500.000. Dat is een geruststellend klein bedrag op een begroting van vele honderden miljoenen, zeker omdat het positief is. Over dat bedrag hebben wij afspraken gemaakt. Het spreekt voor zich dat de aanwending van het jaarrekeningsaldo gaat volgens de afgesproken verdelingsystematiek van een derde voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie, een derde voor het mobiliteitsprogramma en een derde voor de algemene reserves. Niet alleen omdat het een gemaakte afspraak is, maar het heeft iets raars om een kwart van het geld aan de voorkant leeg te laten en als een stapel cadeaubonnen neer te leggen om later te verdelen. Als er goede en nuttige voorstellen zijn steunen wij deze graag, maar dat heeft niet te maken met € 1.000.000; dat kan om veel meer of veel minder gaan. Het idee om dit leeg te laten spreekt ons niet aan, wij zullen amendement A15 niet steunen.

Wij kunnen instemmen met de najaarsnota.

De heer JANSSEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Afgelopen weekend was ik met een aantal vrienden op stap vanwege de veertigste verjaardag van één van ons. Van te voren hebben wij daarvoor een potje gemaakt met een bedrag waarvan wij verwachtten dat het feest ons zou kosten. Inmiddels zag ik gisteren dat er een overschot in het potje zit, maar er worden vast nog bonnetjes ingediend. Met de najaarsrapportage zien wij een vergelijkbaar fenomeen. Wij hebben vorig jaar de begroting voor 2017 vastgesteld en vervolgens hebben wij van het college de rapportage ontvangen over de stand van zaken op dit moment. Het is mooi te zien dat wij een potje van € 3.500.000 over houden. Het college doet een voorstel dat bedrag te verdelen in de een-derde-verhoudingen. Onze fractie is het daarmee eens. Dat betekent dat wij niet instemmen met amendement A15 van de PvdA. Daarnaast kunnen wij instemmen met de najaarsrapportage en daarmee de voorgestelde begrotingswijzigingen.

De VOORZITTER: Dan zijn wij door de inbreng van de kant van de Staten in de eerste termijn. Ik geef het woord aan de gedeputeerde mevrouw Verbeek.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de inbreng van de sprekers. De PvdA had een concrete vraag. Helaas, maar het betreft een najaarsrapportage. Ik kijk graag in de toekomst en wij doen er alles aan om zo goed mogelijk te sturen op de informatie. Het betreft echter een prognose en ik kan u geen garantie geven. Er volgt nog wel een slotwijziging in de Staten van december en daar zullen wij de laatste technische mutaties bespreken. Daarnaast doet de PvdA een oproep. U zult begrijpen dat het college enige terughoudendheid past bij uw oproep aan de coalitiepartners over de een-derde-verhouding. Het college voert het coalitieakkoord uit en in de antwoorden van de sprekers heb ik gehoord hoe zij omgaan met uw verzoek in het amendement.

De VOORZITTER: Dan gaan wij door met het tweede termijn.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben gehoord dat er bij de coalitiepartijen geen behoefte is om de een-derde-verdeling aan te passen. Ik vond het badinerend om het een feestpotje te noemen. Dat suggereert dat alles wat niet met de Nieuw Hollandse Waterlinie en mobiliteit te maken heeft niet belangrijk is. Daar heb ik mij aan gestoord want er kunnen goede voorstellen zitten in de energietransitie, binnenstedelijke ontwikkeling of andere zaken waar wij ons druk over maken. Door het een feestpotje te noemen lijkt het alsof PS alleen met onzin komt en de coalitie met hele goede voorstellen.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben het over het recht van de Staten om het budget vast te stellen voor PS. Daar zijn verschillende mogelijkheden voor en elk doel en elk middel dat wij daarvoor aanwenden wordt in samenhang met elkaar afgewogen. In uw amendement ging het over het extra toespelen van iets wat wij mogelijkwijs belangrijk vinden. 'Mogelijkwijs belangrijk vinden' hoort in de volledige afweging thuis waar wij alle middelen voor de begroting in vaststellen. Dus wij hebben al een derde staan aan algemene middelen voor een mogelijk overschot aan het eind van het jaar dat in de totale afweging meegaat. Een extra deel zonder dat daar een goed voorstel voor ligt, is voor leuke dingen voor welke invulling dan ook. Laten wij dat in de totale afweging meenemen als wij de jaarrekening rond hebben en dat in de begroting opnemen. Dat heeft niks te maken met oppositie of coalitie, maar gaat over een integrale afweging van onze middelen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij dat de VVD mee wil denken met goede voorstellen vanuit de Staten, want die zullen zeker komen. Tot slot heb ik nog een vraag aan de gedeputeerde. U lijkt 'in control', maar doet alsof de € 3.500.000 die overblijft zomaar verdubbeld kan worden of niks kan zijn. Ik hoop dat de gedeputeerde kan zeggen dat wij bijvoorbeeld een marge van 25 procent afspreken. Dan weten de Staten in welke richting zij moeten denken.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Onderaan bladzijde zes staat de PM post bij "Bereikbaarheid inpassingsfonds mobiliteit". 50Plus wil graag weten of daar iets voor begroot was. Het kan niet meegenomen worden naar volgend jaar, maar als er iets begroot is, wat is daar dan mee gedaan?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als eerste de vraag van mevrouw Hoek over het inpassingsfonds. Daar is nog geen post voor begroot. Dat was een wens van het college, maar daar is nog geen bedrag voor. Bij de kadernota hebben wij daar uitvoerig over gesproken, vandaar dat u daar geen bedrag ziet staan maar een PM-post.

Dan de vraag van de heer Van Muilekom. Met de huidige inzichten verwachten wij dat wij uitkomen op een jaarrekeningsresultaat van circa € 3.500.000. Wij hebben wel degelijk de controle op basis van de huidige stand. Er komt nog een slotwijziging in december en dan gaan wij daarover met elkaar in gesprek.

De VOORZITTER: Daarmee besluit ik de behandeling van de najaarsrapportage.

Statenvoorstel Begroting 2018.

De VOORZITTER: Bij het bespreken van de Begroting 2018 hanteren wij eveneens de andere volgorde.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De begroting 2018 is de laatste begroting van het zittende college; het is het oogstjaar. In de commissievergadering heb ik de vraag gesteld of alle doelstellingen gehaald worden met deze begroting. Toen werd het misstil in de commissie, alleen één persoon gaf een korte reactie. Wat betekent het dat geen enkele coalitiefractie zich uitspreekt dat met deze begroting de doelstellingen gehaald kunnen worden? Daarom ben ik zelf door het coalitieakkoord gelopen. Hierin staat de subtiële tekst: "Het is een akkoord op hoofdlijnen." Toen ben ik verder gaan zoeken of er afrekenbare resultaten in staan, maar er staat alleen: "Wij ondersteunen", "Wij gaan samenwerken" en "Wij gaan faciliteren", maar concrete resultaten waren marginaal. Ik heb er toch twee gevonden, namelijk: de 50.000 nul-op-de-meter woningen en de 65,5 megawatt wind. Ik heb gelezen dat die niet gehaald zullen worden. Dat wat betreft de prestaties.

Wij hebben de afgelopen week geconstateerd dat de medewerkers flink aan het werk gezet zijn. Geen inzicht en overzicht in de financiën en de uitwerking van de programma's. Dat zijn vragen vanuit de Staten hoe wij kunnen sturen in de keuzes die wij maken en de prioriteiten die wij stellen. Het is te

recht dat D66 en GroenLinks daar verbolgen over waren en daarover de nodige irritaties hadden, want PS moet kunnen sturen. Dank aan alle medewerkers die gewerkt hebben aan deze begroting.

Bij de kadernota hebben wij een aantal voorstellen gedaan. Wij zijn blij dat de indexering van exploitatiesubsidies aan onze partnerinstellingen gehonoreerd is. Tegelijkertijd was er een groot vraagstuk dat aangenomen is door een motie in juli over het sturen met middelen die wij beschikbaar stellen voor de Noordelijke Randweg Utrecht (NRU). De Staten moet duidelijk zijn over wat wij gaan doen. Er wordt een voorstel gemaakt om middelen beschikbaar te stellen dat nader toegelicht zal worden door D66. Dat is heel goed, want als het kabinet zegt dat wij aandacht gaan besteden aan de NRU en de gemeente Utrecht haar nek uitsteekt om wat te gaan doen, dan moet de provincie met iets substantieels komen om de onderhandelingen goed te kunnen voeren. Wij moeten zorgen dat er een weg komt die geen overlast geeft en goede verbindingen vormt tussen stad en land. Wij mogen de omwonenden daarin niet teleurstellen. Het gaat over de NRU en de samenstelling in zijn volledigheid.

"Gezondheid staat op nummer één." Dat hebben wij gezegd tijdens de behandeling van de kadernota in juli. Wij hebben vragen gesteld, omdat wij zien dat de economische crisis voorbij gaat en de binnenmarkt aantrekt en dat tegelijkertijd veel mensen zich hier willen vestigen. Het lijkt alsof heel Nederland in de provincie Utrecht wil wonen. Het is de vraag in hoeverre dat mogelijk is en dat geen problemen oplevert. Er is namelijk een aantal dorpen en steden waar de capaciteit van wat binnenstedelijk opgenomen kan worden de grenzen nadert. Dat hoeft geen probleem te zijn, maar als de verdichting doorgaat kan dat tot problemen leiden op het gebied van woon- en leefkwaliteit en ten koste gaan van het groen in de stad of het dorp. Er zit dus een maximum aan de binnenstedelijke mogelijkheden.

Een tweede punt is het buitengebied. Het buitengebied is een kwaliteitsfactor waar wij trots op zijn. Die kwaliteitsfactor behouden wij graag. Als binnenstedelijke oplossingen niet mogelijk zijn moeten wij dan het buitengebied opofferen? De PvdA wil niet doorgaan met doorgroeien. Echter, de Staten moet een uitspraak doen over hoe wij omgaan met groei in deze provincie, de mogelijke grenzen van deze groei en of wij de groei die wenselijk is volledig accommoderen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is goed dat de heer Van Muilekom door heeft dat er grenzen aan de groei zitten. Bent u het met mij eens dat als er elk jaar 36.000 asielzoekers naar Nederland komen de grenzen bereikt worden van de natuur en de leefbaarheid in de steden en de hele provincie? Wat zijn de conclusies die u daarbij trekt?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Voor de PvdA gaat het erom dat mensen die hier een verblijfsvergunning hebben een plek moeten krijgen. Dat is één van de partijen die wij huisvesting moeten bieden. Dat geeft druk, net zoals andere groeperingen die hier graag willen wonen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dus uw zorgen over natuur, recreëren en wonen zijn obligaat. Mensen van buiten mogen van u in Utrecht komen en dan is het jammer voor de natuur, de steden en de leefbaarheid. U vindt het belangrijker dat iedereen naar Nederland mag komen. Dat is de conclusie die u trekt.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Nee, die conclusie trek ik niet. Mijn statement was dat wij moeten nadenken hoeveel mensen in deze provincie kunnen wonen. Er zijn steeds meer éénpersoonshuishoudens, dus er zijn voor minder mensen meer woningen nodig. Op een gegeven moment kan de binnenstedelijke bouw ten koste gaan van het leefklimaat en moeten wij naar de buitengebieden kijken. Daar zijn wij geen voorstander van. Daarom is er een discussie te voeren over wat wij wel willen. Dat gaat over de inrichting van ons stedelijk gebied dan wel het buitenstedelijk gebied. Die discussie moeten wij niet alleen voeren, maar met de regio's en de gemeenten, want daar liggen de plannen waar gebouwd gaat worden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Er zijn ook steeds meer mensen met een tienpersoonshuishouden tegenwoordig, dus daarover zouden we ook moeten nadenken volgens u. U stelt geen grens aan het aantal mensen dat hier binnen mag komen, want iedereen die een legale titel kan

krijgen is welkom. Dan maakt het niet uit wat wij gaan doen met recreëren, de leefbaarheid in de steden en de natuur. Dat is allemaal secundair. Dat is de conclusie die ik trek en u niet durft uit te spreken.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat is niet het onderwerp dat ik aan de orde stel.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Waarom hebben wij het hierover op dit moment? Niet zo lang geleden hebben wij onze Ruimtelijke Structuurvisie herijkt. Daar is een enorme woningbouwopgave in verwerkt met een analyse hoe dat binnenstedelijk kan en welke uitbreidingslocaties beschikbaar zijn. Voor de komende tien á twintig jaar zit daar genoeg bouwopgave in. Bij de eerst komende herijking van de Ruimtelijke Structuurvisie moet er opnieuw gekeken worden naar de woonbehoeften en hoe wij daarin kunnen en willen voorzien. Maar waarom moet daar nu iets gebeuren terwijl wij volop bezig zijn met het realiseren van die opgave?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat komt doordat in de regio's U-10 en Amersfoort nadrukkelijk is gekeken naar de opgaven die er liggen. De intentie is om het binnenstedelijk op te lossen door transformatie, braakliggende terreinen enzovoorts om binnenstedelijk een prettig woon- en leefklimaat te behouden. Zelf zien wij dat er op een termijn van tien jaar tekorten gaan ontstaan. Wij moeten tijdig nadenken hoe wij daarmee omgaan in plaats van wachten tot die termijn verstreken is. De conclusie van deze discussie kan zijn dat wij niet gaan uitbreiden. Het kan nog beide kanten opgaan. Echter, als je ziet dat er tekorten gaan ontstaan moet de discussie daarover gevoerd worden, want voordat je door alle procedures heen bent zijn die tien jaar bijna verstreken.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de heer Van Muilekom praten over nadenken; daar is niet veel tegen. Echter, u beschrijft wat al gedaan is en verdisconteerd is in het woningbouwprogramma dat wij vrijgeven en waaraan wij werken. De verschillende behoeftescenario's zijn bij de herijking vorig jaar al geactualiseerd en daarin zit alles wat u zegt al in. U heeft gelijk dat bijna iedereen in de regio Utrecht wil wonen en daarom is de vraag onbegrensd, maar wij hanteren de grenzen uit de Ruimtelijke Structuurvisie. Vooralsnog zit daar een enorm woningbouwprogramma in. Waarom moeten wij hierover opnieuw nadenken?

De VOORZITTER: Zullen wij afspreken de interrupties kort en scherper te formuleren?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Vanuit de gemeenten wordt aangekaart dat binnenstedelijk de nodige mogelijkheden zijn, maar zij constateren dat zij daarin vastlopen binnen een bepaalde termijn. Wij moeten op tijd de discussie voeren over de mate waarin wij de groei accommoderen. In de stad Utrecht worden de mensen met een kleine beurs de binnenstad uitgedrongen. Dat willen wij niet. Wat wij daaraan kunnen doen, is veel woningen bouwen. Aan de andere kant moeten wij grenzen stellen, maar wat gaat dat betekenen voor de economie? De provincie Utrecht wil mensen niet accommoderen die voor bedrijven komen werken. Wij hebben geen kant en klare oplossing. Wij moeten over dit vraagstuk nadenken, omdat het allemaal met elkaar te maken heeft.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Muilekom begint op een pad te komen dat ik kan volgen. Mij suggestie is om te kijken hoe de provincie meer sturing kan geven aan het soort woonmilieu waarbij de regio is gebaat. Daar zit het vraagstuk waar u zorgen over heeft.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt, maar onze zorg zit ook in de aantallen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik wil het element van het STEC-rapport inbrengen. Dat rapport geeft aan dat wij vooral moeten kijken naar het tempo van de groei en dat er een inhaalslag plaatsvindt op de woningmarkt. Het knelpunt op de woningmarkt betreft de middeninkomens, de mensen met de kleine beurs. Daarbij gaat het over woningen in zowel de koop- als de huursector.

Zou de heer Van Muilekom daarop kunnen ingaan en wat dat betekent voor de motie die hij in gedachten heeft?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Als je het aan de markt overlaat worden sociale huurwoningen verkocht en krijgen een belachelijk hoge huur. Dat gebeurt in Amsterdam en ontstaat eveneens in Utrecht. Gemeenten moeten goede afspraken maken met woningbouwcoöperaties om te zorgen dat er woningen bij komen of op niveau blijven, zodat er voldoende aanbod is. Het tweede punt is dat de doorstroming op gang moet komen. Er zijn initiatieven voor huurwoningen net boven de sociale huur voor doorstroming op de woningmarkt. Kortom, er zijn allerlei instrumenten en ik ben blij dat gedeputeerde Van den Berg dat goed in beeld wil krijgen. Het STEC-rapport geeft ons veel informatie over benodigdheden en tekorten. In de provincie Utrecht is het probleem dat er een gat zit tussen het woningaanbod en de behoeften van inwoners. Wij moeten vervolgstappen zetten op basis van het STEC-rapport. Er wordt geconstateerd dat het STEC-rapport een tekort van 6.000 woningen aangeeft in de plancapaciteit. Kunnen wij dat aan de kant schuiven, want het is een constatering?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het probleem is het versnellen van de locaties die in beeld zijn. Zorg dat daar woningbouw kan plaatsvinden zodat de woningmarkt ruimer wordt. Dat maakt de huizenprijzen en de huurprijzen lager en dat maakt de woningen bereikbaar voor mensen met een kleine beurs. Dan hebben wij het niet over de verkoop van coöperatiewoningen, maar het zorgen dat de marktwerking gaat lopen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Denk ook na over de milieus waarin mensen komen wonen. Als je te verdicht gaat bouwen is het minder prettig om daar te wonen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik deel de analyse van de heer Van Muilekom, want het is een probleem waar wij aandacht aan moeten besteden. De vraag is echter of de discussie voortkomend uit uw voorstel zich teveel focust op groei en het faciliteren van groei. In de discussie moeten wij ons meer richten op de kwaliteit van de leefomgeving in relatie tot wonen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Daar zijn wij het helemaal mee eens. Wij zien een ongelooflijke behoefte aan woningen of bedrijventerreinen terwijl het gaat om het in standhouden van de kwaliteit.

Wij gaan niks zeggen over het binnenstedelijke milieu, want wij zijn voorstander om in het kader van de leefkwaliteit de WHO-normen meer te hanteren. Deze zijn gericht op de gezondheid. In het kader van het BOB-traject gezondheid en stedelijke leefkwaliteit komt dat later aan de orde.

Motie M50 (PvdA): voorkomen verstikte binnensteden en volgebouwde buitengebieden

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- de economische crisis voorbij lijkt en de werkgelegenheid weer groeit;
- steeds meer mensen de provincie Utrecht een aantrekkelijke omgeving vinden om te wonen en te leven en daarbij door de schaarste aan woningen verdringing van woningzoekenden met een kleine beurs op de loer ligt;
- de adviesgroep STEC in haar rapport "Wonen in Utrecht" van 2 oktober 2017 aangeeft dat gezien de totale plancapaciteit periode 2017-2027 (circa 56.500 woningen) en deze afzetten tegen de huishoudensgroei volgens Primos 2016 in diezelfde periode (circa 61.000 huishoudens) er een resterende behoefte van ongeveer 4.500 woningen is. En tevens inzicht biedt aan de gewenste kwaliteit van de woningtypen
- in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2017-2028 ervoor gekozen is om de toename van het aantal woningen voornamelijk binnenstedelijk te laten plaatsvinden;

overwegende dat:

- binnen de provincie Utrecht visie ontbreekt in welke mate de provincie, de regio's en de gemeenten de toenemende behoefte aan woningen willen accommoderen;
- ook de samenwerkende gemeenten in de regio U10 en de regio Amersfoort voorrang geven aan binnenstedelijke groei, maar verwachten tegelijkertijd dat na 2030 nieuwe locaties voor woningbouw noodzakelijk zijn;
- verdere verdichting van het stedelijk gebied niet ten koste mag gaan van het stedelijk groen en het woon- en leefklimaat niet onder druk mag zetten; ook ter voorkoming van gezondheidsklachten;
- ongeplande en ondoordachte groei van woningen en voorzieningen in het aantrekkelijke buitengebied ongewenst is;
- tegelijkertijd er in diverse dorpen / steden de behoefte is om aan de randen van bestaande woongebieden woningen toe te voegen, ook om het voorzieningenniveau op orde te kunnen houden;
- planontwikkeling tijd kost en daarom 10 jaar voordat dat er een tekort dreigt te ontstaan een visie te hebben of en welke groei gewenst is en welke gebieden in aanmerking komen;

geven Gedeputeerde Staten van Utrecht de opdracht:

- samen met de regio's en gemeenten te bepalen wat een gezonde opnamecapaciteit van aantallen woningen in de wijken van bestaand stedelijk gebied is;
- als tekort aan woningen in een regio binnen 10 jaar dreigt, samen met de regiogemeenten visie te ontwikkelen over de omvang van de gewenste groei en passende gebieden.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het tweede punt van de PvdA is de energietransitie. Dat vinden wij heel belangrijk en het is geen keuze wat wij gaan doen, want wij moeten het allemaal gaan doen. Wij willen een vorm van energiewinning aan de orde stellen naast zonne- en windenergie, namelijk hoe wij ervoor zorgen dat wij meer gebruik kunnen maken van bodemwarmte. Hierover is een aantal rapporten opgesteld die aangeven dat het zeer kansrijk is. Wat je echter ziet is dat de stap die gemaakt moet worden door bijvoorbeeld coöperaties en bewonerscollectieven dat er geïnvesteerd moet worden in grondboringen en dure warmtepompen. Onze oproep is: laten wij dit onderwerp meenemen in de energieagenda en laten wij kijken hoe wij dat kunnen stimuleren, zodat initiatieven van de grond kunnen komen. Wij hebben daartoe een voorstel gemaakt.

Motie M51 (PvdA): stimuleringsmaatregel Bodemwarmte voor bestaande woningen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- de provincie Utrecht en de gemeente Utrecht op 28 oktober 2016 de Utrechtse Bodemenergie Agenda hebben ondertekend;
- de provincie Utrecht samen met de gemeente Utrecht bezig is om de maatschappelijk verantwoorde toepassing van (ultradiepe) geothermie (vanaf 500 meter) te onderzoeken;
- bodemenergie een hernieuwbare energiebron is waarbij warmte en koude uit de (ondiepe) ondergrond (tot 500 meter) wordt gewonnen;
- de warmte uit ondiepe bodemenergie is erkend als hernieuwbare energie in de Europese Richtlijn Hernieuwbare Energie;
- het Rijk stimuleringsprogramma's kent voor het gebruik van warmtepompen, maar geen programma voor bronboringen;

overwegende dat:

- bodemenergie als duurzame vorm bijdraagt aan besparing van de uitstoot van CO₂ en een goed alternatief is voor verwarming middels gas. Over het algemeen kan worden gesteld dat bo-

demergiesystemen een energiebesparing van ongeveer 30 tot 80% opleveren (Bodemenergie NL);

- (ultradiepe) geothermie in de onderzoeksfase zit en gepaard gaat met dure proefboringen en risico's;
- tussentijds gebruik kan worden gemaakt van bestaande technieken mbt (ondiepe) bodemenergie voor bestaande woningen omdat deze bronnen over het algemeen een vrij stabiele temperatuur kunnen leveren wat ten goede komt aan het rendement;
- bij gebruik van bodemenergie altijd grondboringen moeten worden uitgevoerd. Deze zijn gemiddeld zo'n 6000 euro voor een eengezinswoning (obv grondwater warmtepomp)*.
- er naast het uitvoeren van de grondboringen ook nog kosten gemaakt moeten worden voor een warmtepomp; afhankelijk van het type warmtepomp liggen deze kosten tussen de 4.000 en de 25.000 euro*;

verzoeken GS:

- om een stimuleringsmaatregel uit te werken waarvan VVE's, corporaties en overige bewonerscollectieven gebruik kunnen maken om over te stappen van aardgas naar bodemwarmte.
- € 300.000 uit de Energieagenda te reserveren om minimaal 100 bronboringen van initiatiefnemers uit de provincie Utrecht te ondersteunen om het gebruik van bodemenergie (situatie afhankelijk) te bevorderen en te gebruiken voor kennisdeling door de uit te voeren bronboringen inzichtelijk te maken in een regionale 'bronkaart'.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De koude-warmteopslag (WKO) is de meest vriendelijke vorm van duurzame energie, omdat deze redelijk bereikbaar is. Ik vind het vreemd dat de PvdA hiervoor geld beschikbaar wil stellen, want iedereen die het dossier kent weet dat het vooral een nivelleringsoperatie is. Mensen met een kleine beurs betalen voor mensen die een Tesla kunnen kopen of zonnepanelen op het dak kunnen plaatsen. Heeft u daarover nagedacht? Waar gaat deze € 300.000 naartoe? Is dat naar de mensen die het kunnen betalen of naar de mensen die het niet kunnen betalen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij gaan niet uitwerken aan welk persoon het geld gegeven moet worden. In deze techniek valt nog het nodige te ontwikkelen en deze techniek is kansrijk. Die € 300.000 kan benut worden voor de verdere ontwikkeling hiervan. Wij willen dat dit in de energieagenda opgenomen wordt en dat de gedeputeerde met een voorstel komt hoe hij de techniek kunt ontwikkelen, zodat het breder en toegankelijker gebruikt kan worden en dat mensen kunnen overstappen van gas naar elektrisch, vooral in bestaande bouw.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Goed dat u zegt dat deze techniek nog niet helemaal doorontwikkeld is. U gaat echter niet in op mijn vraag waar dat geld terecht komt. Gaat u dat geven aan de mensen met een Tesla en zonnepanelen en het laatste restje op een WKO-installatie laten aansluiten? Dan hebben zij drie keer de voordelen gevangen boven de mensen die belasting betalen en dat niet kunnen. Ik verbaas mij over alle linkse partijen die dat laten gebeuren, want het wordt steeds duurder voor mensen met een kleine beurs.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Met deze subsidie kun je een extra drempel weghalen om deze vorm van energiewinning te benutten, want dit is erg kansrijk en kan veel breder gebruikt worden dan op dit moment gebeurd.

Dan het onderwerp verkeer. Verkeersveiligheid willen wij nadrukkelijk op de agenda zetten. Er is een toename van het aantal ongelukken en het aantal doden in het verkeer, ook op de provinciale wegen. Daarvoor zien wij graag een versnelling op de agenda op het gebied van verkeersveiligheid. Er is bijvoorbeeld een gebrek aan voldoende veilige oversteekplaatsen. De gemeente Woudenberg heeft de Staten een brief gestuurd en gewezen op een bepaalde provinciale weg. Daarmee gaan wij graag aan de slag, zodat er snel een aanpak kan komen.

Motie M49(a) (PvdA, CDA, SGP, ChristenUnie): Veilig Verkeer Utrecht

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de provinciale begroting 2018;

constaterende dat:

- na jaren van een dalende trend het aantal verkeersslachtoffers vanaf 2014 zorgwekkend stijgt, met 44 verkeersdoden in 2016 in de provincie Utrecht ten opzichte van 36 in 2015;
- de stijging ten opzichte van 2015 het grootst is in de leeftijdsgroepen 20 t/m 30 jaar (van 3 naar 8) en 80 jaar en ouder (van 6 naar 12);
- het aantal dodelijke slachtoffers in Utrecht op provinciale wegen in 2016 is verdubbeld van 5 in 2015 naar 10 in 2016 en het aantal slachtoffers op gemeentelijke wegen is opgelopen van 17 in 2015 naar 20 in 2016;
- verkeersveiligheid een van de prioriteiten is van het provinciale mobiliteitsbeleid;
- er ondanks de alarmerende cijfers geen extra budget is uitgetrokken in de begroting voor dit onderwerp om zo snel mogelijk de problemen het hoofd te bieden;
- het mobiliteitsplan binnenkort zal worden geactualiseerd, maar dat gezien de acute situatie er niet gewacht kan worden op langjarige beleidsplannen;
- gemeenten kampen met schaarser wordende budgetten, de provincie voor zichzelf een rol ziet weggelegd als gebiedsregisseur, maar daar geen budget voor heeft vrijgemaakt;
- de raad van de gemeente Woudenberg de verkeersdruk op de provinciale weg N226 op 27 oktober 2017 nadrukkelijk onder de aandacht van PS heeft gebracht met het verzoek de verkeersveiligheid te onderzoeken en aan te pakken;
- veel van de knelpunten rondom bijvoorbeeld veilig oversteken uit het Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht (SMPU) + 2004-2020 nog niet zijn uitgevoerd;

overwegende dat:

- gebrek aan financiële middelen geen overweging mag zijn om de meest urgente problemen op te lossen;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

op zeer korte termijn een 'versnellingsagenda verkeersveiligheid' inclusief benodigd budget aan de Staten ter besluitvorming voor te leggen om reeds voorgenomen beleid versneld uit te voeren en concrete verkeersonveilige situaties aan te pakken om daarmee een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de veiligheid op de Utrechtse wegen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De PvdA wenst een versnelling. Kent u de agenda? Wat wilt u precies gaan versnellen? Wij kunnen bijna niet tegen de motie zijn. Er staat echter in zijn algemeenheid niet veel in de motie waardoor je er juist wel tegen kunt zijn.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De constatering is dat het aantal ongelukken en het aantal doden in het verkeer toeneemt. Daarnaast zijn er wegen waarop onveilige verkeerssituaties ontstaan en de vraag ontstaat wanneer daar iets aan gaat gebeuren. Het is een probleem in de verkeersveiligheid dat op verschillende plekken breed ervaren wordt. Toevallig komt Woudenberg naar de Staten met een brief om dit te benadrukken. Blijkbaar is hierin meer tempo nodig dan wat de provincie op dit moment doet. Kortom, het is een oproep aan het college om versnelling hierin.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Uit de verkeersveiligheidscijfers blijkt dat de toename van verkeersslachtoffers in grote mate zit bij fietsers. Daarvoor hebben wij meerdere plannen om verbetering in de fietspaden aan te brengen. Ik ben er bang voor dat op het moment dat wij een extra inpassing doen op verkeersveiligheid ten koste gaat van het traject dat wij ingaan voor de fietsers.

Op het gebied van verkeersveiligheid doen wij dus al veel. Woudenberg heeft het juist over de fiets-oversteekplaats bij de rotonde. Daar hebben wij programma's voor en dat wordt al versneld. Welke andere versnelling wilt u daarnaast?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Er zijn veel meer plekken waar onveilige situaties ontstaan. Ik hoor graag de reactie van de gedeputeerde of zij die situaties gaat aanpakken. Wat ons betreft moet verkeersveiligheid een zeer hoge prioriteit hebben en versnelling is daarin zeer wenselijk.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Wat ons betreft ook.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is een socialistische reflex om als iets niet goed gaat geld te geven. Ik sluit mij aan bij de heer Hoefnagels om eerst te kijken wat de oorzaak is van de toename van onveiligheid. Ik reed laatst bijna een fietser aan die midden op de weg op zijn telefoon zat te spelen. Wij kunnen een half miljoen euro per dag uitgeven, maar dat neemt dit soort problemen niet weg. Zullen wij eerst naar de oorzaak kijken alvorens wij geld ter beschikking stellen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat lijkt mij een goede volgorde waar ik van harte mee kan instemmen.

Het volgende punt gaat over het openbaar vervoer. Wij zijn op bezoek geweest in de provincie Gelderland en kwamen daar tot het initiatief BRENG-flex dat speelt in Arnhem-Nijmegen. De essentie van BRENG-flex is dat als je gebruik wilt maken van het openbaar vervoer je via een app aan kunt geven: "Ik wil opgehaald worden". Dat is anders dan de regiotaxi, want je wordt opgehaald bij een bushalte. Daar zijn goede ervaringen mee. Het is met name bedoeld om mensen op een goede manier vervoerd te krijgen. Ons verzoek aan het college is om te onderzoeken of dit een uitkomst kan bieden voor de provincie Utrecht.

Motie M48 (PvdA): maatwerk OV

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de provinciale begroting 2018;

constaterende dat:

- het aantal reizigers in het Utrechtse openbaar vervoer de laatste jaren enorm stijgt, maar de budgetten voor de concessies niet evenredig meestijgen;
- het principe van vraaggericht OV ertoe leidt dat steeds meer 'dunne lijnen' versoberd, of zelfs uiteindelijk geschrapt worden, ten koste van 'dikke lijnen';
- in het collegeakkoord 'in verbinding' het college belooft om bij onrendabele lijnen de ontwikkeling van alternatieve vormen van vervoer te stimuleren en ondersteunen om maatwerk-vervoer te organiseren, maar daar geen zichtbaar actief beleid op voert;
- vervoerder Connexxion in de stadsregio Arnhem-Nijmegen een flexnet (BRENG flex) heeft ontwikkeld, dat de reiziger via een app kan bestellen en direct van gewenste begin- naar eindhalte brengt en dat een succes lijkt te zijn onder reizigers;

overwegende dat:

- vraaggericht OV maatwerk betekent;
- er in de gemeente Leusden nog geen passende en robuuste oplossing is gevonden voor het schrappen van twee dunne lijnen ten koste van een drukbezette nieuwe lijn in de nieuwe dienstregeling van Syntus;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

te onderzoeken of een initiatief zoals BRENG-flex een oplossing zou kunnen bieden voor de situatie in Leusden of in andere gebieden waar onrendabele lijnen versoberd of geschrapt (dreigen te) worden.

En gaan over tot de orde van de dag.

Vervolgens de groene contour. Er wordt veel energie gestoken in het Nationaal Natuurnetwerk en daarop worden zeker resultaten geboekt. Wij hebben contact gehad met de gebiedscommissies en constateren dat er te weinig van de grond komt in de gebieden die aangewezen zijn als groene contour. Dat zijn gebieden waar wij aan de natuur willen werken in combinatie met recreatie of andere ontwikkelingen. Wij leggen dat initiatief neer bij bewoners en andere initiatiefnemers. Wij zien echter dat daar weinig van terecht komt. Er schijnt 0,5 fte in dit huis te zijn die zich daarmee bezig houdt. De reactie die wij krijgen is dat deze persoon redelijk onbereikbaar is, dan wel dat er weinig energie in wordt gestoken om de initiatieven te ondersteunen en van de grond te krijgen. Wij hebben een voorstel gemaakt om niet alleen in het Nationaal Natuurnetwerk, maar vooral in de groene contourgebieden meer voor elkaar gaan krijgen.

Motie M52 (PvdA): versnelde omzetting Groene Contour naar Nieuwe Natuur

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- de provincie Utrecht in 2011 in het Akkoord van Utrecht 3000 ha heeft aangewezen als Groene Contour;
- in de Groene Contour de mogelijkheid bestaat voor ruimtelijke ontwikkelingen, mits in combinatie met investeringen in de natuur;
- een en ander moet gebeuren op basis van vrijwilligheid. De provincie nodigt burgers, maatschappelijke instellingen en ondernemers uit om met initiatieven te komen;
- de daarmee gerealiseerde natuur door de provincie kan worden toegevoegd aan het Natuur Netwerk Nederland;
- er van deze 3000 ha in de afgelopen jaren nog maar een zeer beperkt deel (84 ha) is omgezet naar nieuwe natuur;
- in de begroting 2018 staat dat in 2018 in overleg met de partners van het Akkoord van Utrecht inzicht zal worden gegeven in nieuwe kansen bij deze opgave;
- daarbij geen concreet budget wordt genoemd;

overwegende dat:

- de Groene Contour de mogelijkheid biedt om ons buitengebied te versterken met natuur- en landschapswaarden;
- de Groene Contour een belangrijke rol kan spelen in de realisatie van natuurinclusieve landbouw, woon- en zorginitiatieven;
- omzetting van hectaren Groene Contour in Nieuwe Natuur derhalve zeer gewenst is;
- er initiatieven zijn (bijvoorbeeld vanuit 0-Gen) die door gebrek aan ondersteuning, geld en zicht op goede verdienmodellen niet van de grond komen.

verzoeken het college:

- via een herschikking van bestaande middelen binnen het programma Landelijk Gebied voor het jaar 2018 incidenteel € 300.000,- beschikbaar te stellen;
- daarmee initiatiefnemers uit te dagen en te ondersteunen bij het opstellen en starten van de uitvoering van business cases gericht op realisatie van de groene contour met natuurrealisatie;
- dat te doen via capaciteit bij de Gebiedscommissies en provinciaal geld om bestaande initiatieven voldoende te kunnen faciliteren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Een ander probleem op het gebied van gezondheid is dat wij constateren dat er steeds hogere concentraties medicijnresten voorkomen in het rioolwater. De PvdA ziet graag dat daar iets aan gedaan wordt, zodat die medicijnresten niet in het oppervlaktewater komen. D66 zal dit nader toelichten.

Kortom, wij hebben een aantal voorstellen gedaan. Gezondheid staat voor ons op nummer één en wij willen daar graag in investeren. Wij hopen dat veel fracties daaraan meedoen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Laat ik beginnen met het bedanken van de medewerkers voor de inspanningen die in de afgelopen maanden zijn geleverd om te zorgen dat wij deze begroting kunnen bespreken. Er is hard gewerkt om te zorgen dat wij de informatie kregen om te kunnen sturen. De begroting ziet er inzichtelijk uit en de infographic geeft ons meer inzicht. Daarnaast is er per programma een mooie doelenboom opgenomen. Er zijn echter de nodige verbeteringen mogelijk en wenselijk.

Wij kwamen veel beleidstaal tegen die wij al vastgesteld hebben in allerlei nota's. Deze hoeven niet extra in de begroting. Als het gaat om de activiteiten staan in de doelenboom vaak doelstellingen, terwijl de Staten graag zien wat er in 2018 gaat gebeuren. Dat hoeft niet tot in detail, maar wij zien graag een activiteit in plaats van een doelstelling. Overigens op die plek een compliment voor de programma's mobiliteit en cultuur. Terecht, want dat is het niveau waarop het moet.

Het is een verbeterproces dat niet alleen voor GS is. GS gaat over de activiteiten en de producten, maar PS gaan over de programma's. Wij zullen aan de bak moeten en zien daarnaar uit. Als je dit gezamenlijk oppakt, scherpt ons dat in wat wij willen. Daarmee kunnen wij via GS de medewerkers in staat stellen beter hun werk te doen.

Dan dank ik de mensen die fysiek zorgen dat wij vandaag kunnen vergaderen. Het wordt een lange dag. Ten opzichte van het verleden valt het mee, want toen duurde deze vergadering soms een week. Daarom hebben wij de focus verschoven richting de kadernota. Dat is het politieke hoogtepunt waarin wij de kaders aangeven. Afgelopen weken heeft de nodige discussie plaatsgevonden of met die kaders de goede dingen zijn gedaan. Daar kom ik aan het eind van mijn bijdrage op terug. Eerst ga ik van buiten naar binnen langs vier onderwerpen.

Bij de beoordeling van de begroting heeft de VVD vooral belang gehecht aan dat het gaat goed in onze mooie topregio en wij hebben de kritische jaren gehad. Daarom wordt het tijd dat de mensen in deze provincie kunnen genieten. Het gaat economisch beter, wij hoeven minder op onze tellen te passen. Hoe gaan wij daarvoor zorgen in deze begroting? Om te voorkomen dat het een algemene beschouwing zou worden, hebben wij gekeken naar wat in de kadernota aan de orde is geweest. Voordat ik daartoe kom, sprong één onderwerp eruit in de reacties op de 'spread' die in de huis-aan-huis pagina's stond. In de huis-aan-huis kranten hebben wij verteld wat wij belangrijk vinden in de begroting en inwoners zijn uitgenodigd om daarop te reageren. Daar zat een voorstel bij dat ons buitengewoon sympathiek aansprak: Ralf Maartens heeft het voorstel gedaan om in de provincie extra bankjes neer te zetten, omdat wij daardoor meer kunnen genieten van de mooie landschappen in onze provincie, want die mooie landschappen maken deze provincie tot een van die Europese topregio's en om even te kunnen zitten als dat nodig is. Daarvoor hoef je niet op leeftijd te zijn. Helaas heb ik een paar weken geleden een lichte hersenschudding opgelopen en dan is het energieniveau lager. Als je een lange wandeling maakt is het dan prettig om uit te kunnen rusten.

Op deze foto zien wij een boswachter in gesprek met een inwoner. Op die foto is datgene weggefallen dat wij hebben toegevoegd, want rechts op dat bankje staat een nummer. Dat nummer is een veiligheidscode. Als er wat gebeurt en je belt 112, dan weet 112 al snel waar zij jou kunnen vinden. Dat is heel geruststellend.

Toen ik dit idee de afgelopen week met een aantal mensen besprak kwamen er vanzelf allerlei mooie ideeën los, zoals een ontwerpwedstrijd voor mbo-scholieren, het in elkaar zetten en plaatsen door vrijwilligers, het gebruik van hout uit lokale bossen en met app-ontwikkelaars kijken of wij de veiligheid verder kunnen verbeteren. Wij willen deze creativiteit stimuleren. Daarom komen wij niet met een precieze motie met een precies bedrag, maar met een oproep aan GS om daar creatief mee aan de slag te gaan en zo nodig bij de kadernota om extra middelen te vragen. Ik dien daarvoor een motie in, mede namens de ChristenUnie en 50Plus.

Motie M53 (VVD, ChristenUnie, 50Plus): gezonde beleving van de natuur

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- momenteel er een tekort wordt ervaren aan een rustpunt bij het wandelen in de natuur;
- het lastig is om in geval van een calamiteit de precieze locatie te kunnen doorgeven aan hulpdiensten;

overwegende dat:

- vanuit reacties uit bewoners de suggestie komt om in de natuur een aantal rustpunten aan te brengen;
- dit middels het aanbrengen van een aantal bankjes in de natuur verbeterd kan worden;
- hierdoor de beleving van de natuur voor meer inwoners aantrekkelijk wordt;
- het wandelen in een natuurlijke omgeving de gezondheid van inwoners kan bevorderen;
- voor de bereikbaarheid van hulpdiensten deze bankjes te voorzien van nummers;
- het goed zou zijn studenten van een MBO opleiding te betrekken bij het ontwerp van de bankjes;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- in de natuur een aantal bankjes aan te brengen ter vergroting van de beleving van de natuur;
- deze bankjes te voorzien van moderne communicatietechnieken, GPS coördinaten;
- tevens deze bankjes van nummers voor de alarmering van hulpdiensten te voorzien;
- mogelijkheden tot financiering bij de kadernota 2018 te onderzoeken.

En gaat over tot de orde van de dag.

Een ander onderwerp waar creativiteit in zit is Lage Weide. De VVD heeft dit bij de kadernota aan de orde gesteld en de uitdaging bij GS gelegd om met het bedrijfsleven; de ondernemers, het onderwijs – mbo, vmbo – en andere partners – de maakindustrie, techniek en logistiek – bij elkaar te brengen voor een soort ontwikkeling aan de westkant van onze provincie als het Utrecht Science Park. Naast het Utrecht Science Park dat zich meer richt op hbo en universitair onderzoek kan op die manier voor de maakindustrie en de techniek aan de westkant een soort campus ontwikkeld worden. Daarnaast is het voor dat gebied interessant om te zien hoe wij dat gebied verder kunnen ontwikkelen. Het ligt in het stedelijk gebied waar rondom allerlei ontwikkelingen zijn. Het is een mooie kans om dat gebied verder te ontwikkelen met een uitstraling op de omgeving net als het Utrecht Science Park. Daar zijn initiatieven voor vanuit ondernemers. Het zijn de mensen zelf die hun verantwoordelijkheid nemen en naar het onderwijs zijn gestapt om de samenwerking te versterken. Hierbij gaat het om de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt wat de Staten belangrijk vinden. Samen met D66 dienen wij een motie in om bij GS te bespoedigen dat zij dit initiatief verder helpen. Ik geloof dat GS al een positieve grondhouding heeft ten opzichte van deze motie.

Motie M54 (VVD, D66): Lage Weide in ontwikkeling

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

constaterende:

- dat bij de behandeling van de kadernota in PS gesproken is over de uitdaging om aan de westkant van Utrecht een samenhangende economische ontwikkeling a la Utrecht Science Park (USP) mogelijk te maken, gericht op versterking van de relatie van (v)mbo met en de maakindustrie en logistiek zelf;
- dat GS hier positief op heeft gereageerd;
- dat vanuit de Industrie Vereniging Lage Weide plannen in die richting zijn gepresenteerd;

overwegende:

- dat de Utrechtse kenniseconomie ook slimme en vaardige mensen en bedrijven nodig heeft die de innovaties in denken en concepten kunnen omzetten in producten en werkwijzen;
- dat ontwikkeling van het gebied, net als bij het USP, een boost kan geven aan het vestigingsklimaat en aan de omgeving die over de grenzen van de gemeente Utrecht heen reikt;
- dat het van belang is dat plannen voor deze ontwikkeling van onderop, ondernemers, komen en zoveel mogelijk partners te betrekken bij de gebiedsontwikkeling;
- de voornemens van de Industrie Vereniging Lage Weide daarin voorzien en het directe belang van de ondernemers overstijgen en, indien succesvol, net als het USP, van positieve betekenis voor een veel breder gebied zijn;

voorts overwegende:

- de provinciale ambitie om onderwijs beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt, in het bijzonder waar het gaat om (v)mbo;
- de banenbehoefte in het recent gepresenteerde 'economisch beeld' in de logistiek;

verzoeken het college van GS:

positief te staan tegenover een mogelijk verzoek voor een financiële bijdrage om een dergelijke campusontwikkeling mogelijk te maken, zoals het genoemde initiatief van de Industrie Vereniging Lage Weide en te ondersteunen op een vergelijkbare wijze als de ontwikkeling van het USP te dekken uit het budget voor Integrale gebiedsontwikkeling.

En gaat over tot de orde van de dag.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! In de motie mis ik de financiële afdichting van het verhaal en wie hiervoor verantwoordelijk is. Kunt u dat specificeren?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dan heb ik een vraag terug ter verduidelijking wat u bedoelt met: "Wie hiervoor verantwoordelijk is". Wat ons betreft is de hele gebiedsontwikkeling een coproductie. Bedoelt u specifiek binnen GS?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Nee, niet binnen GS. Wij zien dat het economische beleid in deze provincie gedelegeerd is aan de EBU. Is dat degene die de rol van regisseur op zich neemt of blijft de provincie de regie houden? Mijn andere vraag betreft de financiële grenzen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De financiële grenzen in de motie geven aan dat het gelijk moet zijn zoals wij destijds het Utrecht Science Park ondersteund hebben. Voordat wij dat bedrag beschikbaar stellen moet er wel eerst een subsidieaanvraag komen. Daarnaast zit het grootste deel van ons economisch geld bij de EBU, maar wij moeten de ondernemers de ruimte geven om aan de gebiedsontwikkeling te werken zonder dat het onder de EBU moet. Dit moet echter wel in goede afstemming met de EBU, zodat ze elkaar niet gaan tegenwerken. Daarom hebben wij het voorstel gedaan in de motie om dit vanuit onze gebiedsontwikkeling te betalen, omdat daar nog geld zit en het daadwerkelijk om gebiedsontwikkeling gaat.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat de VVD voorstelt om geld te geven aan initiatieven rond Lage Weide zonder dat er een concreet plan, subsidieaanvraag of onderbouwing ligt voor het bedrag en u dat ijkt op het bedrag voor het Utrecht Science Park. Ik ken de VVD als een partij die zegt zuinig om te gaan met belastinggeld, dus waarom committeert u op geld zonder een plan? Waarom vragen wij niet eerst aan GS om in samenspraak te komen tot een goed plan en dat te onderbouwen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik ben dolblij dat ons imago van zuinigheid bij GroenLinks is overgekomen. Wij willen een positieve grondhouding hebben en vervolgens de subsi-

dieaanvraag beoordelen. Als Lage Weide op basis van de subsidieaanvraag het perspectief heeft van de gebiedsontwikkeling zoals aan de oostkant bij het Utrecht Science Park, dan zie ik geen reden om Lage Weide; de maakindustrie, het mbo en het vmbo anders te behandelen dan het Utrecht Science Park.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp uw intentie en die is positief. Welke onderbouwing heeft u voor de orde van dat bedrag? Waar baseert u dat op?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als Lage Weide dezelfde uitstraling krijgt als wij aan de oostkant zien en het een positief effect heeft in De Bilt, Zeist en Bunnik, dan zie ik geen enkele reden om dat niet aan de westkant te willen investeren. Dat is mijn onderbouwing.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Sommige mensen kennen de motie en andere mensen niet. Dat vind ik lastig voor het debat. De heer Kocken komt met een heel concreet voorstel. Licht dit gebied niet in een groene contour?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als ik naar het plaatje kijk zie ik geen groene contour.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Als wij bij de begroting over elk los project gaan praten lijkt mij dat lastig. Het gaat erom om op programmaniveau te bekijken waar wij iets gaan doen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dit lijkt mij belangrijk genoeg gezien de discussie die wij in de Staten hebben gehad over de verbinding van onderwijs en arbeidsmarkt, de toekomst van de maakindustrie en economisch gezien de potentie die de logistieke sector voor de banenmarkt heeft. Dit is perspectiefrijk.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Klaarblijkelijk behoren wij ook niet tot de bevoorrechte partijen die de VVD moties van tevoren mogen inzien. Dat is bijzonder treurig. Ik sluit mij wel aan bij de heer Bekkers: eerst een plan en dan geld. Er zijn al veel initiatieven voor Lage Weide van ondernemers die zelf panden aan het verzamelen en aan het herontwikkelen zijn. Eerst een plan en dan geld lijkt mij hierbij op zijn plaats.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat is precies de volgorde die in de motie staat. Het mooie is dat het de ondernemers zelf zijn die hier al mee bezig zijn. Zij vragen om hen dat stukje verder te helpen, want dan kunnen zij Europese subsidie aanvragen. De heer Dercksen heeft ons er in het verleden op gewezen dat wij daar meer gebruik van moeten maken. Dat gaat gebeuren. Ik begrijp dat het lastig is dat u de motie nog niet ontvangen heeft, mijn excuses daarvoor. Gister hebben wij op het laatste moment de laatste wijzigingen doorgevoerd en het versturen hiervan is vergeten.

Dan ga ik verder met mobiliteit. Bij de kadernota hebben wij gesproken over een aantal bereikbaarheidsknooppunten in de provincie, onder andere de N201 en de N233. Daar zijn wij al jaren over in discussie en wij zijn aan het sparen om tot een goede aanpak daarvoor te komen. Vorige week hebben wij een regionale analyse ontvangen, een rapport van het kennisinstituut van mobiliteitsbeleid over de reistijdverliesuren. In dat rapport staan overigens ook andere interessante gegevens die wij kunnen gebruiken voor de discussie over ons mobiliteitsbeleid. De knelpunten waar wij het over gehad hebben en in de mobiliteitsvisie staan worden in dat rapport bevestigd.

De vorige keer hebben wij gediscussieerd over een mooiere oplossing voor de NRU. Inmiddels is daar in het regieakkoord op ingezet. Voor het eerst is de provincie in het regeerakkoord in beeld. Dat biedt de gelegenheid om bij het Rijk, naast de aandacht voor dit knooppunt, aandacht te vragen voor alle andere provinciale knooppunten en de oplossing daarvan te bespoedigen en om daarmee voldoende middelen te vergaren om onze provinciale verantwoordelijkheden uit te kunnen oefenen. Dat vergt samen optrekken met de stad en de regio's. D66 zal daartoe mede namens de VVD straks een motie indienen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken had het over mobiliteit, maar op de afbeelding zag ik alleen rijdende auto's. Dat is het beeld waar het om moet gaan. De overige mobiliteit rondom U NED et cetera waarvoor wij moeten optrekken met de stad Utrecht is net zo belangrijk. De volgende keer dus een breder plaatje?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Daar kunnen wij altijd over nadenken. In dit huis hebben wij voldoende discussies over OV en fietsverkeer. Wat ons betreft mag de optie om de auto te pakken daarbij genoemd worden. Ik geef de heer Hoefnagels volledig gelijk: het gaat de VVD om de verschillende vervoersopties waarin mensen zelf een keuze kunnen maken. Wat aardig is om te noemen is dat wij met emissieloze bussen gaan rijden, mede dankzij een VVD-gedeputeerde.

Het volgende punt waar ik het over ga hebben is wonen. Met de inhaalslag op de woningmarkt na de crisis is het knelpunt de beschikbaarheid van woningen voor de middeninkomens. Bij de kadernota heeft de VVD de vraag opgeworpen of wij op een aantal beoogde bouwlocaties moeten versnellen. Geert heeft toegezegd om dit in de gaten te houden en heeft dit in de beantwoording op schriftelijke vragen van de VVD gedaan. Wij gaan het monitoren. Inmiddels ligt er het STEC-rapport. Dit geeft aan dat zachte plannen hard gemaakt moeten worden, dat wij snelheid moeten maken in het hierin verwezenlijken, want planvorming in de woningbouw kost veel tijd. Dat kwam eerder vandaag al aan de orde en wij vinden die versnelling dus erg belangrijk, want er is een groot probleem op de woningmarkt. De vraag aan GS is tweeledig, namelijk hoe gaan wij voldoende snel worden om te zorgen dat de doorstroming op de woningmarkt ondersteund wordt en hoe gaan wij zorgen dat starters met een middeninkomen een woning kunnen krijgen? De PvdA heeft een motie ingediend over dit onderwerp en die motie is voldoende basis voor het gesprek met GS hierover vandaag.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken adresseert een knelpunt op de woningmarkt. Dat zit vooral in de soort woningen waaraan een tekort is. Het gaat niet alleen om aantallen. Vooralsnog hebben wij voldoende woningen in ons programma staan. Zou het goed zijn als de provincie in samenspraak met de gemeenten afspraken gaat maken over wat er gebouwd wordt, zodat wij zeker weten dat alle gemeenten niet voor een verkeerde doelgroep bouwen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als ik de vraag vertaal als: minder sociale woningbouw en meer woningen voor middeninkomens, dan is mijn antwoord ja.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik houd het liever algemeen door woningen te realiseren waaraan behoefte is. Als in dat gesprek geadresseerd wordt dat er vraag is naar sociale woningbouw, dan zal de VVD vast niet zeggen dat zij geen sociale woningbouw gaat realiseren. Wij moeten goede onderlinge afspraken maken zodat wij in de regio voorzien van die woonmilieus waar vraag naar is.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Gezien wat in de meeste rapporten naar voren komt ten behoeve van de woningmarkt gaat het om woningen voor de middeninkomens. Dat moet gerealiseerd worden.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik neem dit maar als bevestiging dat wij elke doelgroep die behoefte heeft willen bedienen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij voeren deze discussie al een tijdje en hebben de PRS kortgeleden aangepast. Er is meer ruimte nodig om woningen te bouwen. Van de VVD hoor ik dat geluid ook, alleen geven zij aan hierover te willen praten. Klopt het dat u net zolang wil praten totdat dit college zijn einde heeft genaderd om vervolgens in een volgend college proberen te doen wat nodig is?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wat ons betreft moeten wij tot actie komen, maar wij moeten niet direct buiten de aangegeven locaties gaan bouwen. Er is veel winst te behalen door te

versnellen op de locaties die wij voor de toekomst hebben aangewezen. Dan is de vraag aan GS: wat gaan wij doen om te zorgen dat deze versnelling tot stand komt?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dus u zegt dat mensen moeten verhuizen tegen de burgermeesters die gevraagd hebben om aan de rand van hun dorp of stad wat woningen te bouwen, omdat de mensen die in de stad wonen daar graag blijven wonen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Hoewel ik de heer Dercksen als een buitengewoon goed luisteraar beschouw heeft hij hierin de VVD een aantal keren niet goed gehoord. Toen het bij de PRS ging om het bouwen bij de kernrand hebben wij ruimte gegeven voor het bouwen voor de jongeren die daar wonen als het niet ten koste gaat van de ruimtelijke kwaliteit. Dat is anders dan de grootchalige locaties in de PRS.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Die locaties zijn nodig om aan de vraag te voldoen. Daar zit ons verschil en daar wilt u over blijven praten totdat u wellicht van GroenLinks af bent in een nieuw college, zodat u volgende stappen kunt maken.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor eerst graag de antwoorden van GS op mijn vragen, omdat wij een behoorlijke stap zetten met het versnellen van de locaties die reeds in beeld zijn. Volgens GS was dat de vorige keer voldoende, dus ik ben benieuwd naar de beantwoording vandaag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Een reactie op de laatste reactie van de heer Dercksen: er zijn meerdere partijen in de coalitie die vasthouden aan de rode contouren dan alleen de PVV. Dan een vraag aan de heer Kocken, want ik heb een vraag over de tekening die hij heeft afgebeeld: valt de man op het balkon onder fysiek onveiligheid of sociale onveiligheid?

De heer KOCKEN (VVD): Fysieke onveiligheid

De VOORZITTER: Die discussie kunt u houden in de lunchpauze. Wilt u uw betoog voortzetten, mijnheer Kocken?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Aan het begin heb ik aangegeven dat ik op het eind bij de Staten terug zou komen. In de afgelopen weken hebben wij discussies gevoerd over de begroting en over het wel of niet aanleveren van informatie. Die discussie ging deels over de inhoud, maar vooral over de relatie. In een relatie zijn altijd minimaal twee partijen. Een deel van de geuite gevoelens en ongenoegens herkent de VVD-fractie vanuit eigen ervaring. Ik noem hierbij twee voorbeelden. Het eerste voorbeeld is dat de vorige keer bij de kadernota gesproken is over de nota Verbonden Partijen. Die zou een kapstok zijn voor een discussie over 'governance' met betrekking tot partijen waarmee de provincie een relatie heeft. Die nota zou spoedig komen, zodat wij die discussie met elkaar konden voeren. Echter noch die nota noch een aankondiging van wanneer die nota er zou zijn hebben wij gezien. Dan gaat het vooral om het niet aangeven wanneer die nota komt. Daarnaast hebben wij de discussie gevoerd over de indexering van de gesubsidieerde instellingen. Bij die discussie is door GS toegezegd dat er een onderzoek zou komen naar de financiën van gesubsidieerde instellingen, omdat daar volgens de VVD wat merkwaardigheden in zaten. Daarbij is het goed om los van de indexering te kijken of het daar nog goed gaat. Over dat onderzoek staat in deze begroting geen woord. Laat ik ervan uitgaan dat dit vergeten is met de beste bedoelingen om het wel te doen. Gezien de leegte die wij zien op onze termijnagenda's kan ik mij daar iets bij voorstellen. Dat moeten wij toch voorkomen, want dit leeft breed in de Staten. Wij moeten met elkaar; PS, GS en griffie, zorgen dat wij de toezeggingen beter laten lopen. Soms moet je in een relatie praktische afspraken maken om beter verder te gaan. De VVD-fractie ziet dit moment als zo'n moment. Wij moeten betere praktische werkafspraken maken. Niet om de zwartepiet toe te spelen, maar om te zorgen dat je met elkaar leert hoe het beter moet. Mijn oproep aan GS en onze griffie is om de termijnagenda's actueler te houden en proactiever te informeren over de stand van zaken met betrekking tot toezeggingen en moties.

Dan kom ik tot mijn laatste twee vragen. Om die stap vooruit te zetten is mijn eerste vraag aan GS: hoe staat het met de toezeggingen over de discussie over 'governance' met betrekking tot partijen waarmee wij een relatie hebben? De tweede vraag is: hoe staat het met het financiële onderzoek bij de gesubsidieerde instellingen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De motie over dit onderwerp heb ik nog niet gezien, maar ondersteunen wij graag.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat is een open uitnodiging. Afhankelijk van de reactie van GS en de voorzitter en plaatsvervangend voorzitter namens de griffie moeten wij dit gevoel in een motie samenvatten, inclusief werkafspraken die wij gaan maken. Er ligt nog geen motie, maar er is een tweede termijn. Laten wij kijken wat wij daarin nodig vinden.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de heer Kocken voor het laatste punt over de relatie. Het is fijn om een stukje erkenning, want in de commissie was het nogal stil en hadden wij de indruk dat de VVD de enige fractie was die wat toezeggingen miste. In de bijdrage van de heer Kocken mis ik het thema klimaat. Voor het eerst sinds tijden hebben wij in Den Haag een VVD-minister voor milieu. Hopelijk staat hij in de traditie van stoere VVD-ministers die wij in de jaren '80 hadden toen milieu en klimaat een rechts onderwerp was. Ik was benieuwd naar de inzet en de ambities van de VVD op dat terrein voor de provincie Utrecht voor de komende jaren.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Laat ik de heer Schaddelee in herinnering roepen dat tot voor kort de heer Kamp de minister was die verantwoordelijk was voor de energietransitie. Volgens een aantal partijen ligt er een rechtstreekse relatie tussen het klimaat en de energietransitie. Wij moeten geen provinciale ambities hebben op de invloed die wij hebben op het klimaat. Het effect van ons meest groene regieakkoord op de klimaatdoelstellingen die wij in het Verdrag van Parijs hebben afgesproken is minimaal. Wij moeten enige bescheidenheid betrachten ten aanzien van de rol van de provincie. Als ik het breder trek naar het geheel van de energietransitie, dan hebben wij daar een mooie agenda voor aangenomen. Daarbij heb ik aangegeven dat de VVD de beleidsdoelstellingen en acties die daarin staan van harte ondersteunt. Als u bijzondere belangstelling heeft voor diepe geothermie, dan moet u eens met een van mijn fractiegenoten gaan praten.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het is mooi dat u over bescheidenheid praat, maar politici die over bescheidenheid praten wantrouw ik een beetje. De energieagenda vind ik mooi, maar een van de meest concrete dingen die in het coalitieakkoord stonden ging over de ambitie rondom wind. Dat is het enige dat onderuit gehaald wordt met deze begroting. Wat vind u daarvan?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Laat ik niet op de vraag ingaan wat de VVD van windenergie vind, maar wij hebben afspraken gemaakt en hebben er alle vertrouwen in dat GS op een goede manier met die afspraken omgaat.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Afspraak is afspraak dus.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Kocken over het punt waarop hij de ambities van de regering beschrijft. Hij lijkt het van de provincie af te houden onder de toelichting dat wij al een agenda hebben. U heeft het regeerakkoord ongetwijfeld gelezen. In de paragraaf over energietransitie staat telkens weer de woorden provincies en mede-overheden. Daar in staan tal van ambities waarin het Rijk naar de provincie zal kijken waarin wij een aanvulling vormen op wat wij in gang hebben gezet. Mag ik aannemen dat de heer Kocken zijn partijgenoten in Den Haag wel welwillend ontvangt om daarover gezamenlijk zaken te doen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! In de afgelopen maanden en jaren hebben wij voldoende aangegeven dat de energietransitie een maatschappelijke en economische ontwikkeling is waar de provincie aan mee moet doen omdat het een aantal banen betreft. Wij moeten zorgen dat wij daarin

niet achter blijven. De vraag die zojuist werd gesteld ging over het klimaat. Door de berekeningen van de invloed van het regeerakkoord op het klimaat met getallen tot ver achter de komma moet de provincie haar beperkingen kennen. Waar het gaat om de energietransitie doen wij mee.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat verheugt mij te horen. De verbinding tussen de energietransitie en het klimaat is onzes inziens dichter dan u beschrijft. Over de getallen achter de komma, u heeft ongetwijfeld in de NRC – de NRC checkt – gezien over de cijfers achter de komma en daarin is uitgerekend dat de op zichzelf ogenschijnlijk kleine bijdrage wel proportioneel is op wereldschaal. Energietransitie wordt op wereldschaal gebouwd doordat iedereen zijn steentje bijdraagt. Mijn verzoek is om de relatief kleine bijdrage niet te bagatelliseren, want die is noodzakelijk als bouwsteen in het geheel.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als ik realistisch ben bagatelliseer ik niet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen de drie tienduizendste graad zeker niet bagatelliseren. Ik heb een andere vraag aan de heer Kocken. Ik las in de krant dat wij vooral moeten gaan genieten van veiligheid en verzorging. Daarnaast moeten wij dagelijks met z'n allen genieten van ondernemingskansen en banen. Behoren tot die groep 'allen' eveneens de mensen die op een wachtlijst staan om een huis te krijgen, die in onleefbare wijken wonen, die zorg en energie niet meer kunnen betalen, mensen die sinds de invoering van de euro geen koopkracht meer hebben gewonnen en mensen die elke vrijdag Arabisch gejeengel in de straat moeten horen? Moet deze mensen allemaal genieten of zijn dat alleen de VVD'ers?

De VOORZITTER: Wij zijn hier wel in het Utrechtse. Ik was bang dat u dacht dat u vandaag in Den Haag was.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Alles wat ik heb opgenoemd gebeurd ook in de provincie Utrecht.

De VOORZITTER: Het gaat om de Utrechtse dimensie van de opmerking van de heer Dercksen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij vinden dat onze inwoners in deze Europese topregio moeten kunnen genieten. De heer Dercksen leest 'moeten' als heel normatief. Dat hebben wij er niet zo in gezet. Wij gunnen het iedereen om te kunnen genieten en wij moeten daarom voor veiligheid zorgen, voor zover wij daarover gaan. Daarin is helaas nog het nodige te doen. De overheid moet zorgen dat de zorg op orde is. Waar het gaat om het kunnen wonen in deze provincie voor jongeren die als starter op de woningmarkt komen heb ik al het een en ander over gezegd. Kortom, wij vinden dat de overheid zich moet inspannen om meer mensen te laten genieten van deze mooie provincie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In de publicatie van de provincie staat dat wij met z'n allen moeten genieten. Mijn vraag was met name of dit gericht is op de VVD'ers of op alle mensen die ik net heb benoemd.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het is gericht op iedereen, want wij sluiten niemand uit.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Denkt u dat de mensen die net boven de huurgrens zitten en meer dan een kwart van hun netto inkomen aan wonen uitgeven kunnen genieten?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als mevrouw Poppe goed heeft geluisterd naar mijn pleidooi voor de versnelling van de locaties voor de woningmarkt weet zij dat wij daar een grote opgave zien om daar goed mee aan de slag te gaan.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Bent u dan ook van mening dat daar sociale woningbouw bij hoort en wij niet alles aan de markt over kunnen laten?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als het gaat over sociale woningbouw denkt de VVD dat er genoeg sociale woningbouw is. Wij moeten het mogelijk maken dat het aantal mensen die noodgedwongen op sociale woningbouw zij aangewezen boven die huurgrens woningen vinden. Uit diverse rapporten komt naar voren dat daar een gebrek aan is, dus daar moeten wij op inzetten. In een welvarend land als Nederland kan het niet zo zijn dat een derde van de bevolking voor het kunnen wonen afhankelijk is van de andere tweederde van de bevolking. Dan gaat er in het systeem iets verkeerd.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Hoe zit het dan met de hypotheekrenteaftrek, want daaraan betalen veel mensen mee.

De heer KOCKEN (VVD): Zullen wij die landelijke discussie laten liggen?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat is in het leven geroepen zodat mensen met een smalle beurs een huis kunnen kopen, maar heeft zijn doel totaal gemist.

De VOORZITTER: Wij gaan terug naar de provincie, want anders wordt het veel te breed.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! In de provincie Utrecht willen wij mensen met een smalle beurs in staat stellen huizen te kopen. Daarvoor kent u de VVD. Als zij willen huren, dan is dat hun eigen beslissing en moet daar ruimte voor zijn, maar de mogelijkheid om te kopen moet er zijn. De hypotheekrenteaftrek werkt daarbij nog steeds, want de mensen waar u het over heeft zijn zeer rijke mensen. Voor hen wordt het veel forser beperkt dan op de andere terreinen. De mensen met de smalle beurs hebben die aftrek nodig.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Mensen die tijdens de crisis werkloos zijn geworden, omdat zij in een uitkeringssituatie kwamen en hun huis moesten verkopen, krijgen geen hypotheek. Hoe kunnen zij in uw beleid kopen? Deze mensen wonen in Utrecht.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ook in Utrecht hebben deze mensen te maken met landelijk beleid. In Utrecht wonen mensen die op een vreselijke manier getroffen zijn door de crisis en hun huis ooit ver boven de eigenlijke marktwaarde gekocht hebben, vervolgens moesten verkopen en daardoor met een schuld zitten. Helaas kan ik daarvoor vanuit de provincie weinig doen, behalve zorgen dat er woningen zijn die voor die mensen betaalbaar zijn.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken praat over sociale woningbouw, maar wij noemen het sociale sector. Binnen de sociale sector vallen woningen van € 200.000. Weet u wat u moet verdienen om € 200.000 bij de bank te kunnen krijgen voor een lening? Dat is € 50.000 per jaar. Zoveel mensen verdienen geen € 50.000 per jaar. Voor die groep dienen wij ons in te zetten. Bent u dat met mij eens?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij zetten ons in voor deze groep mensen als wij zorgen dat er meer woningen beschikbaar komen en dan daalt de prijs. Als wij zorgen dat mensen minder inkomen hoeven af te dragen aan belasting, dan wordt het besteedbaar inkomen vergroot en kunnen meer mensen een huis kopen. Als mevrouw Hoek daarin de VVD blijft ondersteunen ben ik daar zeer blij mee.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Er is nog een andere oplossing, maar daarmee kom ik in mijn beschouwing.

De VOORZITTER: Daarmee ronden wij de bijdrage van VVD af.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! "Circulaire economie is erop gericht om gebruik van grondstoffen en daarmee de ecologische voetafdruk te verminderen. De achterliggende gedachte is dat menselijke activiteit de aarde uitput. Hoewel hier nationaal en internationaal veel aandacht voor is,

blijkt kennis en informatie over de effectiviteit van het beleid beperkt en is het niet duidelijk of overheidsbeleid nodig en bij machte is om op dit gebied bij te sturen.", getekend het Centraal Planbureau (CPB). Oftewel, de overheid doet maar wat en wat zij doet werkt niet. Dat is een conclusie die wij hier al vaker hebben getrokken. In dit geval ging het over afvalverwerking, met name van plastic. Het vooraf scheiden van plastic afval heeft geen zin, want er zijn machines die dat achteraf veel beter kunnen; het kost €130.000.000 extra en de milieuwinst is nihil. Zelden was het CPB zo duidelijk en werd het paard zo stevig achter de wagen gespannen, net zoals in bijna alle gevallen waar het stempel 'groen' of 'duurzaam' opstaat. Wat was de reactie van de gemeenten? Het heeft wel zin. Wij gaan ermee door, want deze feiten doen er niet toe. Dat is logisch, want in deze branche zijn intussen de banen gekaapt door linkse lieden: Han Noten, Jacqueline Cramer en Diederik Samsom.

Dit schizofrene beleid zie je overal. Is je boothuisje een meter te kort, te breed of te lang dan staat er een ambtenaar aan de deur, omdat het landschap wordt aangetast. Echter, zet je een windmolen van 200 meter in het Nationaal Natuurnetwerk of het Groene Hart, dan wordt je toegezongen door de groene gemeenschap. Wil je een klein beetje ruimte voor woningbouw dan krijg je nul op rekest, maar leg je een zonneakker aan waarvan niemand weet wat het effect is op bodem, biodiversiteit of waterkwaliteit ontmoet je slechts juichende mensen; linkse activisten vermomd als wethouder of gedeputeerde.

Dan het thema geothermie. Het Staatstoezicht op de Mijnen stelt het volgende: "De relatief jonge en kleinschalige sector heeft moeite om de benodigde deskundigheid en ervaring te mobiliseren, toe te passen en te borgen. De sector heeft een zwakke veiligheidsstructuur, de veiligheids- en milieurisico's worden in het algemeen onvoldoende herkend en beheerst en de wet- en regelgeving wordt niet goed nageleefd." Hieruit kun je dezelfde conclusie trekken als uit het stuk van het CPB: ze doen maar wat en elk denkend vermogen is uitgeschakeld met alle risico's van dien.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen noemt alleen wethouders en gedeputeerden, maar de Statenleden staan ook zeer achter deze ontwikkelingen. U heeft het over het Staatstoezicht op de Mijnen en doelt op één specifiek dossier, namelijk dat wij in Groningen aan de gang wilden. Klopt dat?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat is in het onderzoek vermeld, maar het is een algemene conclusie van het Staatstoezicht op de Mijnen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! In dat onderzoek staan aanbevelingen die onder andere inhouden dat er mogelijkheden zijn om daar verbetering in aan te brengen en dat daar aandacht voor moet zijn. De vorige keer hebben wij het daarover gehad en heeft u vragen gesteld over dit dossier in de regio Utrecht. Toen is geantwoord dat ondanks de mindere kennis er veel bredere kennis onder deze club zit. U haalt dit nogmaals op, maar de kennis die hier wordt ingezet is veel breder dan op basis van de aanbevelingen van het Staatstoezicht op de Mijnen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet wat uw vraag is. Het feit is dat het Staatstoezicht op de Mijnen dat citaat heeft gepubliceerd. De conclusie is dat de sector aan elkaar hangt van mensen die maar wat doen. Natuurlijk staat er in de begroting dat er kennis zal worden ingehuurd en dat moedig ik aan. Daar kom ik later in mijn stuk op terug. Echter, men is aan de gang gegaan en in Groningen is €3.000.000 weggegooid en is het project gestaakt. Zo gaat het met alle projecten. Wij gaan eerst uitvoeren en dan nadenken. Als ik in een motie vraag om te onderzoeken wat de gevolgen zijn van zonneakkers, dan bent u daar allemaal tegen. Daar maak ik mij zorgen over, ook wat betreft geothermie. Bij geothermie wordt overigens dezelfde techniek gebruikt als bij schaliegas, dat heet 'fraccon'. Dat gaat tot vier kilometer diep. Bij geothermie worden dezelfde chemicaliën gebruikt als bij 'fraccon'. Iemand heeft het echter duurzaam genoemd en doet iedereen alsof het niet bestaat. Je hoort niemand over aardbevingen of grondwater. In de begroting staat dat bij geothermie waar nodig aanvullende expertise wordt ingezet. Dat is mooi.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik ben er volledig van op de hoogte dat hetzelfde proces wordt gebruikt bij geothermie als bij schaliegas. Het gevolg is echter kleiner als het minder lang duurt. Bij geothermie wordt één bron geslagen voor vele jaren. Bij 'fraccen' voor schaliegas is het na een paar maanden uitgewerkt en ga je naar de volgende bron. Zo ga je een heel gebied langs. De impact van dat soort maatregelen is veel kleiner als je het één keer doet voor vijftig jaar dan wanneer je het in vijftig jaar 200 keer doet. Hierin zit een zeer groot verschil.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In Groningen is een project gestaakt vanwege het risico op aardbevingen, dus zo klein is dat probleem klaarblijkelijk niet. Natuurlijk heeft het een andere kwantiteit, maar niemand heeft hier ooit een kritische vraag over gesteld. Wij hebben wel problemen als in een klein gasveld in Woerden mogelijk wordt geboord, waar geen enkel klein gasveld een probleem geeft in Nederland. Dan is Leiden in last, maar als het groen is dan kijkt men de andere kant op.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Is het de heer Dercksen bekend dat de PvdD op 20 juli jl. vragen heeft gesteld over het rapport van het Staatstoezicht op de Mijnen en met name over geothermie? Eén partij is in ieder geval bezig met kritische vragen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Voor deze keer maak ik een uitzondering. Ook op andere thema's heb ik de PvdD wel eens gehoord daar waar de groene gemeenschap anders over denkt. Er is best een enkeling die op diepe geothermie wel eens een kritische vraag stelt, maar dat heeft de conclusies niet tegengehouden die het Staatstoezicht op de Mijnen heeft moeten trekken. Daar vroeg ik de aandacht voor.

Ik de begroting staat dat er aanvullende expertise moet worden ingehuurd daar waar het geothermie betreft. Daar ben ik het van harte mee eens.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ga niet in op de inhoud van wat de heer Dercksen zegt, maar ik maak bezwaar tegen de reclame-uiting op het scherm. Ik heb het reglement van orde erbij gehaald, daarin staat: "Ter ondersteuning mag een lid van de Staten de gesproken inbreng ondersteunen met filmpjes of foto's en dat gebruikte middel mag geen reclame-uiting bevatten." Het lijkt mij evident dat dit een reclame-uiting is. Als wij dat allemaal gaan doen, dan wordt het een heel ander soort verhaal.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Hoe kan het dat de provincie ons verteld dat in 2040 geothermie een van de belangrijkste energiebronnen zou moeten zijn? Zoals gezegd, in Groningen is men gestopt, maar hier zal het in 2040 één van de belangrijkste bronnen van energie moeten zijn. Wij weten nog van niks en geothermie staat nog in de kinderschoenen, maar in 2040 moet het een van de belangrijkste bronnen van energie worden. Hoe kan ik dit verhaal serieus nemen? De PVV vraagt aan de gedeputeerde om alles wat met geothermie te maken heeft te laten toetsen door het Staatstoezicht op de Mijnen, zodat er niet weer een heleboel geld over de balk verdwijnt. Echter, als het in 2040 gaat gebeuren zijn wij klimaatneutraal, wat dit maar mag betekenen.

Dit plaatje heb ik speciaal voor de gedeputeerde meegenomen. Dat hele kleine stipje bovenin is Nederland en in dat kleine stipje zit nog een kleiner stipje en dat is de provincie Utrecht die in 2040 helemaal klimaatneutraal is. In het midden ziet u een iets grotere vlek, dat is Afrika. In Afrika gaat de bevolking toenemen tot 2040 met ongeveer 500.000.000 mensen. Wellicht kan de gedeputeerde vertellen hoe deze grootheden zich tot elkaar verhouden. Wellicht dat u in uw antwoorden mee kunt nemen dat de temperatuur met 0,00003 °C minder gaat stijgen door het nieuwe regeerakkoord. Graag wil ik weten van de gedeputeerde energietransitie hoe hij dit weet te rijmen.

Wij zijn vooral klimaatneutraal omdat in 2040 70% energie wordt bespaard. Hoe dan? Wat kost dat dan? Waar is de dekking en waar is het plan? Wie draait er voor op? Dat zijn concrete vragen en de Raad van State waarschuwt intussen voor de onbeheersbare klimaatbelasting. Kom met een berekening hoe gaan wij dat doen?

Met de geplande zonne-energie in 2040 moeten wij ongeveer vijf procent van het Utrechtse landschap zien te bedekken met zonnepanelen. Dat betekent 67 vierkante kilometer. Dat is ongeveer drie keer Nieuwegein. Hoe gaan wij dat doen en waar komen die panelen? Hoe als er in de winter en in de avond geen zon is? Rijdt ons hele autopark op geothermie en zijn al onze gebouwen verlicht en verwarmd op geothermie? Wat denkt de gedeputeerde?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Zegt de heer Dercksen dat wij niet moeten besparen en geen duurzame energie moeten winnen, maar gewoon doorgaan en maar zien waar wij uitkomen?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn voor energiebesparing, want dat levert wat op; als je minder gaat gebruiken ga je minder betalen. Voor die andere dingen geldt: laten wij eerst kijken wat wij gaan doen en het pas uitvoeren als wij vooraf onderzocht hebben hoe het werkt en wat het kost. Dat is in geen van de gevallen die hier de revue heeft gepasseerd gebeurd.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het kan zijn dat iedereen dat denkt en dan gebeurt er helemaal niks.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U heeft net opgeroepen om eerst na te denken. Daarop wil ik aanhaken: wij moeten eerst nadenken. Ik heb een motie ingediend om te kijken wat het effect is van zonneakkers, maar u wilt het niet eens weten. De plantjes onder de zonnepanelen gaan minder groeien en nemen minder CO₂ op. Dat interesseert u niet, want u denkt: zonnepanelen zijn goed, dus wij gaan het doen. Wij zeggen daarentegen: "Laten wij eerst nadenken voordat wij al die miljarden euro's uitgeven."

Ik had iets over de Energy Return On Investment (EROI) moeten zeggen. Dat gaat over hoeveel energie in de zonnepanelen en geothermie gaat ten opzichte van wat eruit komt. Ik beperk mij echter tot de vraag hoe wij 70% energie gaan besparen.

Het nieuwe kabinet schrapt de salderingsregeling in 2020. Het wordt een terugleversubsidie. De eigenaren van zonnepanelen worden gepakt door het nieuwe kabinet. Mensen worden eerst verleid om zonnepanelen op hun dak te leggen en gedurende het spel de spelregels veranderen. Hoe onbetrouwbaar kun je zijn. Hoe ziet de gedeputeerde het dat deze salderingsregeling wordt vervangen door een terugleversubsidie met zo'n 80% minder opbrengst voor degene met zonnepanelen?

De teksten in de begroting zijn bijna hetzelfde en er is één zin die ik in het bijzonder aan het licht breng, namelijk: "Ons huidige energiesysteem veroorzaakt steeds meer maatschappelijke problemen: klimaatverandering, luchtverontreiniging, afhankelijkheid van instabiele regio's en uitputting van energievoorraden. De energietransitie levert voor al deze problemen een oplossing." Ik kan niet veel anders zeggen dan: "Gezegd zijn de armen van geest."

Tot slot de windmolens in Houten. Wat leveren deze molens precies op? Dit zijn de cijfers van 2016. Aan stroom leverden de windmolens € 272.000 en daar moest de belastingbetaler drie keer zoveel aan subsidie bijleggen. Het is vier halen, één betalen. Daaronder staan de jaarlijkse lasten: de kosten van de boekhouder, het onderhoud en de verzekering. Daaruit blijkt dat de jaarlijkse variabele lasten hoger zijn dan de energieopbrengst. De molens leveren dus te weinig op om de boekhouder, de onderhoudsmonteur en de verzekeraar te betalen. Daarvan liggen mensen wakker en hebben huizen tienduizenden euro's minder waarde. De planschade zou er nog vanaf moeten. Ik hoor het de heer Meijer nog roepen: "Wij kunnen niet zonder windenergie." Hoezo niet?

Ik hoor graag een reactie van de gedeputeerde op dit verhaal, want wij zijn nog steeds aan het stimuleren om windmolens te plaatsen, maar het levert niks op. Ik hoor graag een reactie op deze cijfers in Houten. Wij zijn nog een aantal andere onderzoeken van de boekhouding aan het doen. Daarover hoort u nog nader van ons.

Dan het thema verkeer. Wij hebben het al eerder over groene golven gehad. GS heeft daarop gereageerd door aan te geven dat het onderdeel uitmaakt van de verkeersregelinstallaties en het de aandacht heeft. Wij lazen dat in een drietal noordelijke regio's een mega-order is geplaatst voor intelligente verkeersregelinstallaties. Dat zijn installaties met slimmere software waarbij men al in een zeer vroegtijdig stadium kan beoordelen hoe druk het op het kruispunt gaat worden. Dat is goed voor de doorstroming en goed voor de omgeving. Kent de gedeputeerde dit systeem en wanneer gaan wij dat gebruiken?

Dan heb ik twee vragen waar GS stelselmatig weigert antwoord op te geven. Wij hebben al twee keer gevraagd om een opgave te doen van houtkap door natuurbeherende organisaties. Op tal van plekken in onze provincie worden namelijk vrij massaal bomen gekapt. Vroeger was elke boom heilig, maar tegenwoordig worden bossen bijna leeggehaald onder het mom van verdunning. Wie door de provincie rijdt ziet veel bergen met bomen langs de weg liggen. Om inzicht te krijgen in wat er gebeurt, hebben wij al twee keer gevraagd via schriftelijke vragen om een opgave en om te vragen aan de natuurbeherende organisaties wat er aan de hand is. Die mensen krijgen nog veel subsidie, dus geef ons een opgave over dat hout. Wat gebeurt ermee? Waarom is er gekapt? Wat zijn de financiële opbrengsten voor die partijen geweest? De PVV wil dit graag weten, maar ik merk dat in de provincie veel andere mensen dit willen horen. Ik hoor graag een toezegging dat die gegevens worden opgevraagd.

Een andere zaak waarbij GS de nodige scepsis over zichzelf afroept, is de vraag over het groen dat in de biomassawarmtecentrale in Lage Weide gaat verdwijnen. Eerst wordt trots geconstateerd dat partijen zijn gecontracteerd, maar als wij vragen wat er gecontracteerd is, doet men of de neus bloed. In de vergunning staat dat men Duitse bomen, Afrikaanse bomen en Zuid-Amerikaanse bomen in die installatie kan gooien. Wij willen weten wie er gecontracteerd is en waarom wij dat niet mogen weten. Nee, er is nog geen controle, want de installatie is nog niet in gebruik. Er liggen echter contracten en Eneco geeft aan transparant te zijn. Dus vraag de contracten bij Eneco op, want ook de mensen in Lage Weide en Utrecht willen graag weten wat de planning is wat er in die centrale gaat verdwijnen. Ik ben wel eens bij een bijeenkomst van Eneco geweest. Toen die centrale nog groter zou zijn, zeiden zij: "Er komt een bos uit het Zwarte Woud in te verbranden." Kortom, mogen wij alstublieft die vraag stellen. Wij hebben bevoegd gezag wat betreft die vergunning, dus graag een toezegging dat de gedeputeerde die informatie opvraagt.

Dan het Utrecht Science Park (USP), een trekker van de Utrechtse economie. Wij moeten trots zijn op de hoogwaardige kennis en grensverleggende technologieën. Het USP zit echter bijna vol. Wat gaat er gebeuren? Houden wij ermee op of geven wij USP meer ruimte? Niet alleen door een gebouw in De Bilt, maar wat gaan wij doen met USP op de middellange en lange termijn. Heeft de gedeputeerde daar een visie op en mag ik die dan vernemen?

Het college wil aantrekkelijke steden en dorpen waar men plezierig kan werken en wonen, waar voldoende recreatiemogelijkheden zijn en voldoende woningen van de juiste kwaliteit. Dat wil iedereen en kan iedereen zo in zijn verkiezingsprogramma opnemen. Dat realiseer je alleen niet als er elk jaar 36.000 asielzoekers bij komen. Dan worden steden onaantrekkelijker, nog overvoller en wordt de ruimte voor recreëren en natuur onherroepelijk kleiner, de woningen schaarser, de welvaart minder en het leven onaangener. Een steeds groter wordende groep krijgt de indruk dat zij in een buitenwijk van Teheran wonen. Het zijn 36.000 asielzoekers in één jaar die € 36.000 per jaar per man kosten. Dat is drie keer de AOW.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Volgens de PVV zijn de asielzoekers de boosdoeners van alles en iedereen. De 36.000 asielzoekers waar u over spreekt, over welke termijn is dat?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit is de verwachting voor dit jaar. Er komen elke week 600 à 700 asielzoekers binnen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat wekt de suggestie dat alle 36.000 asielzoekers mogen blijven en huisvesting en een dikke auto krijgen.

De heer DERCKSEN (PVV): Fysiotherapie. Dat is allemaal gratis.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Weet u ook hoeveel asielzoekers mogen blijven in Nederland en wat de huisvestingsopgave is? De huisvestingsopgave komt voor in het provinciaal beleid en verder gaan wij hier niet over.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wilt u de officiële cijfers of wilt u de cijfers van mensen die in de illegaliteit verdwijnen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De officiële cijfers. Dat lijkt mij handig, want daar moeten wij huisvesting voor regelen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat lijkt mij niet handig, want in Amsterdam is voor de 29^e keer een pand gekraakt door lieden die hier al jaren illegaal verblijven. De mensen die worden afgewezen reizen verder naar Duitsland of verdwijnen in de illegaliteit. Komt u wel eens in Kanaleneiland en Overvecht? Misschien verblijven zij daar wel.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Terug naar de provincie Utrecht. In de provincie Utrecht was de taakstelling voor het afgelopen halfjaar 972. Zo groot is dit probleem dus.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Er zitten 80.000 Syriërs in Nederland op dit moment. U mag dat bagatelliseren, want dat doen alle Christelijke partijen; de SGP iets minder. De Christenen zijn echter de eersten die de sigaar zijn. Waarom ziet u dat niet? Dat is de geschiedenis van het Midden-Oosten. Wij komen op voor de Christenen terwijl jullie hen allemaal binnenhalen, alle mensen die de Christenen als eerste veroordelen. Ik begrijp niet dat wij moeten opkomen voor de kiezers van de ChristenUnie.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De laatste vraag van de heer Dercksen vertelt wellicht het hele verhaal. Mensen zijn met elkaar op de wereld, dus daarom is het goed dat de PVV opkomt voor de kiezers van de ChristenUnie. Dank daarvoor.

Ik begrijp, voorzitter, dat u dit onderwerp tot de provinciale beleidsagenda wil beperken, maar in het licht van balans in het wel of niet zondebokken aanwijzen wil ik hier iets van onze kant tegenover plaatsen. Ik volg de PVV volledig. Er zijn consequenties van extra mensen voor wat betreft ruimtebeslag, recreatiemogelijkheden et cetera. Daarvoor moeten wij niet weglomen. Ik maak bezwaar tegen de suggestie die de heer Dercksen wekt dat het de schuld is van de asielzoekers, omdat de democratie in Nederland toestaat dat die mensen hier komen. De democratie is verantwoordelijk voor de consequenties. Daar mag u degene die daartoe besluiten op aanspreken en wijzen op die consequentie die verdedigd moeten worden. Ik vraag u met klem die bocht te kiezen en niet naar de zwakkere te wijzen en degene die het besluit nemen als bijwagen te maken. U heeft eerder gezegd dat u het ook wel zou weten als u in Syrië zou wonen, namelijk: asiel aanvragen in Nederland. U kunt zich daarin verplaatsen, dus ontzie de mensen die om begrijpelijke reden een veilig heenkomen zoeken. Richt u tot degene die de besluiten nemen.

De VOORZITTER: Als het over dit soort onderwerpen gaat zou ik het op prijs stellen dat wij de Utrechtse cijfers gebruiken in plaats van de landelijke cijfers. De landelijke cijfers geven een volstrekt verkeerd beeld van waarover wij praten. Wij praten over een aantal honderden asielzoekers en niet over 36.000.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De provincie krijgt een gelijk aandeel. Ik zou bijna zeggen: een ongelijk aandeel. De problematiek speelt hier eveneens als elders in het land. Ten eerste: ik kies mijn eigen bochten. Daar heb ik de heer Bekkers niet voor nodig. Hij heeft wel gelijk. Wij moeten niet de asielzoekers veroordelen, maar de waardeloze bestuurders veroordelen in

Brussel, want zij doen er niks aan. Wij moeten de waardeloze bestuurders in Den Haag veroordelen die het over zich heen laten komen. Zij zeggen dat zij het vluchtelingen verdrag willen aanpassen, maar dat moet ik nog zien. Het probleem ligt in Den Haag bij de partijen die nooit op dit dossier een oplossing bieden en de provincie krijgt te maken met de gevolgen. Heel Nederland krijgt te maken met de gevolgen. Daar ontstaan de problemen. Mensen mailen ons, omdat zij zichzelf elke vrijdag niet meer kunnen horen doordat zij in Arabisch gejuig zitten, wij hebben sharia-zwemmen en allerlei andere gekkigheid. Dit is Nederland, het is ons land.

De keuze is helder: je kiest voor aantrekkelijke steden of dorpen met ruimte voor natuur, recreëren en voldoende betaalbare woningen of je kiest in Den Haag voor massa-immigratie. Neem onze inwoners niet langer in de maling. Wij kiezen voor Nederland. Erkent het college dat de onophoudelijke massa-immigratie de kwaliteit van het leven in de provincie Utrecht onder druk zet?

Vorige week is er met ruime meerderheid een motie in de Tweede Kamer aangenomen om de Nederlandse vlag in de plenaire vergaderzaal op te hangen. Goed voorbeeld doet goed volgen. Daarom dienen wij in de eerste termijn een motie in. Wij hebben daar al eerder op aangedrongen, misschien is het tij gekeerd.

Motie M55 (PVV): de nationale en provinciale vlag

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de begroting;

overwegende:

dat in de vergaderzaal van het provinciale parlement de nationale vlag en de provinciale vlag een mooi en duidelijke functie hebben als symbool van de natie en de provincie;

constaterende:

dat in verreweg de meeste landen en provinciale parlementen het een goed gebruik is om de vlag op te hangen;

van mening:

dat ook in Nederland en de provincie Utrecht de nationale driekleur en de provinciale vlag een plaats verdienen in de vergaderzaal van Provinciale Staten;

verzoeken GS:

stappen te ondernemen die ertoe leiden dat ook in de Statenzaal van de Provincie Utrecht de nationale vlag en de provinciale vlag zichtbaar worden gemaakt.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb uw motie nog niet gezien, maar u stelt voor om de vlag van de provincie Utrecht op te hangen in deze zaal?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ja, samen met de Nederlandse vlag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! En de Europese ernaast?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zou niet weten waarom.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij gaan het zien.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik stel voor dat wij dan ook het Utrechts volkslied zingen aan het begin van de vergadering.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dien een motie in, dan zullen wij overleggen.

De VOORZITTER: Gaat u door met uw betoog.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dan de olifant in het midden van de kamer; de Islam. De ideologie die een gitzwarte deken over ons land en onze provincie legt. Moskeeën met aparte ingangen voor vrouwen schieten in de provincie Utrecht als paddenstoelen uit de grond door de onophoudelijke massa-immigratie. Sharia zwemmen wordt ingevoerd en de ramen worden geblindeerd zodat de kafiers niet naar binnen kunnen kijken. Honderden vrouwen zitten volgens het Verwey-Jonker Instituut opgesloten in hun huis door hun vaders, man, zoon of familie. In Utrecht zal dat niet anders zijn. In dit provinciehuis wordt in commissieverband overlegt hoe men artikel 1 van de Grondwet aan de muur moet spijkeren, niet gehinderd door alles wat in deze provincie en dit land gebeurt. Wij hangen een bordje op als schaamlap voor het wegstijgen. Als hypocrisie een afstudeerrichting zou zij geweest, dan zouden de meeste hier cum laude afstuderen.

Wij hebben maar één land en als wij zo doorgaan verdwijnen vrouwen uit het straatbeeld, zoals in andere steden in Europa al het geval is. Als wij zo doorgaan zullen steeds meer wijken en steden niet meer toegankelijk zijn voor volksvertegenwoordigers, maar wel voor jihadisten. Als wij zo doorgaan bestaan wij niet meer over vijftig jaar. Nederland moet de-islamiseren.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik vond dit een schandalig verhaal. Wellicht kunt u de volgende keer de provinciale impact meer handhaven, want u linkt het alleen met een motie over artikel 1. Dit is absoluut niet hier aan de orde.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Al gaat de heer Hoefnagels op zijn hoofd staan, ik ga mijn eigen tekst uitspreken. Mijn eigen tekst gaat over de begroting en wij zijn bezig met artikel 1. Ik heb al gezegd hoe krankzinnig dat is en ik geef u de context die u niet wilt zien en niet wilt begrijpen totdat uw kinderen in het openbaar vervoer of een wijk terecht komen waar zij met deze feiten geconfronteerd worden.

De VOORZITTER: Bij de bespreking van dit soort zaken zoekt u het debat en ik waardeer het zeer dat mensen elke keer naar voren komen om het debat aan te gaan. Als het gaat om het leiden van de vergadering probeer ik het elke keer terug te brengen naar de Utrechtse dimensie. Wij moeten niet alle zaken die landelijk spelen hier opnieuw ter discussie stellen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen beticht de indieners van de motie over artikel 1 in de hal van het provinciehuis ervan dat het gebakken lucht is en een schaamlap voor het wegstijgen. Dan heeft het ophangen van de Nederlandse vlag in deze zaal precies hetzelfde effect?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U bedoelt, omdat wij Nederland niet meer zijn?

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik bedoel te zeggen dat de Nederlandse vlag dan een letterlijke schaamlap voor het wegstijgen is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Voor sommigen wel, maar niet voor ons. Daarom willen wij de vlag in deze zaal hebben hangen.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het einde van uw betoog en daarmee aan het einde van de ochtendvergadering. Ik schors de vergadering voor de lunchpauze en nodig u uit om de vergadering om 13.15 uur te heropenen. Ik wens u een smakelijke maaltijd.

Schorsing van 12.24 uur tot 13.17 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Ik begin met de mededeling dat ik tot mijn spijt moet melden dat mevrouw Arissen de vergadering vanmiddag niet meer bijwoont, omdat zij iets gegeten

heeft wat niet goed voor haar is. Wij wensen haar van harte beterschap en haar collega sterkte, want die had zich niet voorbereid op dit debat.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De kadernota is bedoeld voor de algemene beschouwingen. De begroting is voor Provinciale Staten meer gericht op de korte termijn. Over het algemeen komt de vraag naar boven: wat doen wij volgend jaar. Er zitten nog wat losse eindjes aan de kadernota. Daarom zal ik mij niet beperken tot de begroting, maar ook op de kadernota ingaan. Laten wij beginnen met de vragen over de begroting. Als eerst het thema water. Water is van het grootste belang voor ons allemaal. Tijdens de voorjaarsnota heb ik daarover al een aantal opmerkingen gemaakt. In juli hebben wij een motie ingediend om meer kennis te vergaren over de risico's voor ons toekomstig drinkwater die kleven aan verontreinigd oppervlaktewater. De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat onder andere het toenemend medicijngebruik leidt tot mogelijke vervuiling van ons toekomstig drinkwater. Alhoewel de verantwoordelijkheid voor de zuivering van het afvalwater de verantwoordelijkheid is van de waterschappen, heeft de provincie een taak in de bescherming van ons drinkwater voor de toekomst. Hiervoor moet ik de diepte in.

Op de Utrechtse Waterdag is stilgestaan bij de noodzaak van het zuiveren van afvalwater van medicijnresten in rioolwaterzuiveringsinstallaties. Daarvoor is een goede analyse nodig van de rioolwaterzuiveringsinstallaties in onze provincie en een plan van aanpak voor een extra trap zuivering, specifiek op de medicijnresten. Wellicht lopen de waterschappen tegen een extra investering hiervoor aan, maar dat mag geen reden zijn om dit niet te doen. D66 heeft een motie opgesteld om, vooruitlopend op de landelijke aanpak, dit in onze provincie in kaart te brengen en daarna hierover met de waterschappen in gesprek te gaan. Graag horen wij of deze motie de gedeputeerde kan helpen in haar gesprekken met de waterschappen. De motie is door bijna alle partijen medeondertekend, dus ik dien hem gelijk in.

Motie M56(a) (D66, VVD, CDA, GroenLinks, SP, PvdA, SGP, PvdD, ChristenUnie, 50Plus):
geen medicijnresten in het water door een extra trap zuivering!

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

gehoord de beraadslagingen over de begroting 2018;

overwegende dat:

- er tijdens de jaarlijkse Utrechtse Waterdag d.d. 2 oktober 2017 in de workshop 'Nieuwe stoffen: medicijnresten en microverontreinigingen' is stilgestaan bij de noodzaak van het zuiveren van rioolwater (door rioolzuiveringsinstallaties: de RWZI's);
- een en ander technisch reeds uitvoerbaar is;
- landelijk er een Ketenaanpak Medicijnresten is opgesteld;
- de provincie Utrecht hierin haar verantwoordelijkheid als toezichthouder op de waterschappen al kan nemen;
- de samenwerkingsagenda met de waterschappen juist ingaat op de zuivering van medicijnresten uit rioolwater en zodoende ook het oppervlakte- en grondwater;
- sommige RWZI's binnen de provincie (o.a. Amersfoort, Soest, Veenendaal) een vierde trap in de zuivering hebben, die niet specifiek voor medicijnresten is, die wellicht tegen relatief geringe kosten omgebouwd kunnen worden voor dit doel. Voor die installaties zou de zuivering op medicijnresten een extra (vijfde) trap zijn;

concluderende dat:

- medicijnresten niet thuishoren in het water, ook niet in het rioolwater. Via het rioolwater komen medicijnresten vervolgens in het oppervlakte- en grondwater terecht. Deze wateren worden gebruikt als drinkwaterbron;
- bacterieresistentie voor antibiotica door de medicijnresten in het water moet voorkomen worden;
- er nog te weinig kennis is over de gevolgen voor de leefomgeving en de drinkwaterbelangen (op lange termijn) van medicijnresten in het rioolwater en grondwater;

roepen het college op om:

- in samenwerking met de waterschappen een goede analyse te maken van de RWZI's in de provincie Utrecht en te komen met een plan voor de aanpak van medicijnresten in het (riool)water waarin de mogelijkheden voor een extra zuiveringstrap op de medicijnresten meegenomen wordt, ook voor nieuwe installaties;
- deze analyse en dit plan van aanpak aan PS te presenteren bij de bespreking van de Voorjaarsnota;
- aan de hand van dit plan van aanpak, gekoppeld aan de samenwerkingsagenda met de waterschappen in overleg te treden.

En gaan over tot de orde van de dag.

Daarnaast vragen wij van de gedeputeerde een toezegging op de financiële uitwerking op onze eerdere motie 'water voor iedereen zonder kopzorgen', onder andere in de vorm van een stimuleringsregeling voor agrariërs of een soortgelijke regeling zoals cofinanciering. Daarover zijn destijds vragen gesteld en wij vragen een toezegging of dat inmiddels een financiële uitwerking kent.

Het volgende onderwerp ligt iets gevoeliger in deze Staten, namelijk het samengaan of samenwerken van gemeenten. De samenvoeging van Vijfheerenlanden is in een vergevorderd stadium. Dit kwam van onderop en dat is prima. De eventueel gedwongen samenvoeging van Eemnes met Huizen, Blaricum en Laren is echter met vraagtekens omgeven. Wij hebben in het coalitieakkoord vastgesteld dat gedwongen samenvoegingen niet de voorkeur hebben. D66 wil daarom samen met Eemnes blijven zoeken naar een constructieve democratisch gelegitimeerde oplossing. Wij hebben echter ook afgesproken dat wij de samenwerking tussen gemeenten volgen en ons blijven richten op de beoordeling van de bestuurskracht. Ik deze context ga ik het hebben over de samenwerking en de bestuurskracht in Lopikerwaard.

De ambtelijke samenwerking tussen IJsselstein en Montfoort is in tegenstelling tot die tussen de deelgemeenten tot op heden tamelijk slecht verlopen. In de gehele Lopikerwaard wordt gekeken naar de politieke consequenties die de gemeente IJsselstein aan de slechte samenwerking zal verbinden. Wat gebeurt er met Montfoort als IJsselstein besluit de samenwerking op te zeggen? Wordt het geen tijd voor de provincie om zich hierin te mengen? Het is niet nodig om te dreigen of te komen met gedwongen samenvoeging, maar met een bestuurlijke conferentie waarin de raden van IJsselstein, Lopik, Montfoort en Oudewater gezamenlijk naar de toekomst kijken in combinatie met een bestuurskrachtmeting. Volgens D66 is dat een logische stap. Wij horen graag een reactie van GS.

Dan de rafelrandjes van de kadernota. Tijdens de bespreking van de kadernota is een aantal moties ingediend die Provinciale Staten inzicht zouden moeten verschaffen in de financiën van de provincie. Enkele weken geleden heeft GS ons een memo gestuurd waarin geprobeerd is die helderheid te verschaffen. Het is een stuk beter geworden, maar het zal u niet verbazen als ik zeg dat GS daarin niet geheel geslaagd is. Daarvoor was de discussie in BEM te uitgesproken. De vervolginformatie heeft ons wel een stuk verder gebracht, maar wij zijn er nog niet helemaal. Om te zorgen dat PS meer grip krijgen op de wijze hoe beleidskaders en financiële kaders aan elkaar verbonden worden in dit huis en om elkaar te begrijpen, zal het CDA in het vervolg van deze vergadering opmerkingen maken over hoe dat geregeld is. Dat wachten wij af en steunen daarin wellicht het één of het ander.

Specifiek voor de mobiliteitsfinanciën dachten wij destijds een duidelijke vraag te hebben neergelegd. Desondanks kon die vraag niet volledig door GS beantwoord worden. Uit de antwoorden die wij wel kregen blijkt mogelijk waarom dat zo is. Het lijkt erop dat met potjes van projecten geschoven wordt binnen de verschillende mobiliteitskaders. Ik zal daarop niet te diep ingaan, want dat is te specialistisch voor de Staten. Als er met potjes geschoven wordt, dan wordt het lastig om in een overzicht te bekijken wat wij drie jaar geleden deden, op dit moment doen en over drie jaar doen. D66 begrijpt dat het daarom lastig is om de overzichten zo te genereren zoals wij deze hadden gewild. De vraag blijft staan: hoe gaat GS hiermee om? Welke redenen zijn er om zo om te gaan met door PS vastgestelde kaders? Welke gevolgen heeft die manier van doen voor de afgesproken budgetten van de verschillende kaders en voor het gerapporteerde tekort op het mobiliteitsplan? Dit om te kunnen vaststellen welke

afspraken PS met GS moeten maken om een nieuw mobiliteitsplan te kunnen volgen gedurende de komende jaren. Die informatie hebben wij nog steeds nodig.

Ten slotte is deze werkwijze gebruikelijk binnen de afdeling mobiliteit of de gehele provincie. Welke lessen kunnen wij leren voor de verdere organisatie? De focus ligt op mobiliteit, omdat dat 60% van de begroting omvat, maar het gaat om de hele begroting. Wat D66 betreft vraagt dit om een nader onderzoek. Wat voor onderzoek dan, want dat staat niet in het reglement van orde en zo zwaar hoeft het niet gezien te worden? Wel hebben wij een commissie voor beleidsaudit die in 2005 is ingesteld. D66 heeft de griffie verzocht om hiervoor een memo op te stellen. Die moet nog langskomen. Er is voor mij wat opgeschreven en ik zal kijken of dat naar de hele Staten gestuurd kan worden. D66 wenst deze commissie te gebruiken om antwoord te vinden op onze vragen om een goede nieuwe start te kunnen maken met het herziene mobiliteitsprogramma. Wij dienen hiervoor in zo snel mogelijk een motie in, maar omdat wij nog in overleg waren met de griffie zijn wij nog laatste aanpassingen aan het doen.

Motie M79 (D66): beleidsaudit financiën mobiliteitsprogramma's

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, voor de bespreking van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- Provinciale Staten een aantal grote pakketten heeft vastgesteld (VERDER, Mobiliteitsplan, Beter Benutten...);
- de provincie Utrecht sinds 2015 ook de projecten van het voormalige BRU onder haar hoede heeft;
- deze pakketten en programma's over de volledige looptijd een miljardeninvestering betreffen;
- in aanloop naar de begrotingsbehandeling, eerst via voorgaande begrotingen en sinds de kader nota in een aantal heldere moties een verzoek is gedaan tot nadere voortgangsrapportage van de mobiliteitsprojecten;
- de nadere informatie niet de door iedereen gewenste diepgang heeft;

overwegende dat:

- de informatie die ons afgelopen maanden is gestuurd lijkt te laten zien dat, in afwijking van die afspraken, projecten die onder het ene kader vielen, vervolgens onder een ander kader worden uitgevoerd;
- Provinciale Staten willen weten hoe er nu precies wordt omgegaan met die kaders;
- het voor Provinciale Staten belangrijk is om vanuit zijn controlerende rol heldere afspraken te hebben over de wijze van kaderstellen en verantwoording daarover het voor Provinciale Staten vanuit zijn budgetterende rol van belang is om voldoende zicht te hebben op de financiën van mobiliteit en de wijze waarop GS daarmee omgaat;

dragen het college op:

- een beleidsaudit in te stellen naar de wijze waarop omgegaan wordt met de kaders die zijn opgesteld voor de onderdelen die vallen onder het hoofdstuk Bereikbaarheid en te komen tot aanbevelingen over de wijze waarop PS kaders stelt en GS hierover verantwoording aflegt;
- de informatiebehoefte vanuit de Staten zoals vastgesteld op 3 juli 2017 hiervoor als uitgangspunt te nemen;
- de audit op te starten conform het besluit tot instelling van een commissie voor de beleidsaudits van 9 mei 2005;
- uiterlijk tijdens de commissievergadering MME van 19 februari 2018 hierover te rapporteren, zodat aanbevelingen meegenomen kunnen worden in de kadernota 2018 en in de vaststelling van het mobiliteitsprogramma 2019-2022.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik zoek naar de precieze betekenis van de commissie voor beleidsaudit. Vanuit verschillende fracties worden al een geruime tijd vragen gesteld over het mobiliteitsprogramma. Dat zijn soms heel precieze of heel algemene vragen. De hoofdlijn is dat wij daarop niet het antwoord krijgen dat wij willen. Betekent het opzetten van een eigen beleidsaudit commissie dat wij er niet langer op vertrouwen dat GS ons die antwoorden kan geven of zijn wij op zoek naar antwoorden op vragen die wij zelf nog niet precies weten?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De ene partij stelt vaak net andere vragen dan de andere partij en de volgende stelt weer een andere vraag. Ik denk dat ik heldere vragen heb geformuleerd, maar dan krijg ik niet het antwoord dat ik verwacht en u verwacht wellicht weer een ander antwoord. Het idee van de beleidsaudit is dat elke partij vertegenwoordigd wordt, officieel moet de helft van de Statenleden vertegenwoordigd zijn. Zij kunnen directe vragen stellen aan GS en de ambtenaren die daarachter werken, zodat je één op één zoekt naar de antwoorden. Op die manier kan er achter gekomen worden welke sturing wij moeten afspreken voor de rest van het mobiliteitsprogramma, want dat loopt tot 2028. De vragen zijn: hoe ga ik verder met het mobiliteitsprogramma en hoe stuur ik daarop? Als op deze manier financieel binnen zo'n programma wordt omgegaan, wat voor consequenties heeft dat dan voor de rest van de organisaties en eventueel voor andere programma's?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wat betekent het dan? U geeft aan dat er vragen zijn over sturing, maar de Staten geven sturing door kaders te stellen, besluiten vast te stellen en door moties en amendementen aan te nemen. Er is een aantal duidelijke moties geweest die van het voorjaar zijn aangenomen. Is het probleem dat wij niet precies weten hoe die motie uitgevoerd moet worden of is het probleem dat de motie nog niet is uitgevoerd? Ik ben voor het instellen van commissies, maar als dat een doekje voor het bloeden wordt omdat GS moties niet uitvoert heb ik liever dat GS de moties uitvoert. Dan hoeven wij geen beleidscommissies op te stellen die het werk gaan doen dat wij via een motie hebben gevraagd. Wij moeten wel de druk houden op de moties, zodat GS het werk niet naar de beleidsauditcommissie verschuift.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is het zeker niet. Wij moeten uitkijken dat wij hier tijdens deze statenvergadering te diep op ingaan. D66 heeft geconstateerd dat op basis van de overzichten die wij gekregen hebben kunnen zien dat er zaken verschoven worden van het ene naar het andere pakket. Wij praten niet alleen over hoe het over de jaren gaat, maar hoe het precies verder gaat. Wellicht zijn er goede redenen om het in het andere pakket te zetten, maar dat maakt het lastig om het overzicht te houden. Een voorbeeld is dat de Staten ooit €140.000.000 als kader hebben meegegeven voor aanvullende projecten in het VERDER-pakket. Daar zijn bestuurlijk allerlei dingen over afgesproken. Op een gegeven moment is echter gebleken dat er maar €135.000.000 voor die projecten gebruikt wordt. Vervolgens is Maarsbergen daarbij gezet. Ik heb er geen moeite mee dat er €5.000.000 aan Maarsbergen wordt besteed, maar in de kaderstelling gaat er iets mis. Wij hebben goedgekeurd dat er €5.000.000 naar Maarsbergen gaat, maar niet dat het in dat kader terecht komt. Wij zijn bezig met de zaken die de provincie wil, maar er wordt geschoven met een vastgesteld kader. Daar zijn goede redenen voor, want er is budget nodig voor Maarsbergen. Daar zit een logica in, maar hoe zit dat precies? Vindt PS dat goed of moet dat de volgende keer eerst gemeld worden bij ons?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De methode Duisenberg was op programmaniveau het verder uitwerken en doen. Hoe verhoudt dat zich tot uw verhaal?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Zo theoretisch ben ik daar niet in onderlegd, dus het is voor mij moeilijk om daar antwoord op te geven. Ik heb begrepen dat dat net anders is, omdat de methode Duisenberg gericht is vanuit de begroting, dus wie, wat, waar en hoe willen wij dat doen? Dat zijn vragen die al in onze begroting zijn opgenomen en bekijkt wat er gebeurd is. Dat is wat in 2017/2016 is gebeurd. Dat is de begroting die elk jaar wordt vastgesteld, maar in die begroting wordt elk jaar een project uitgevoerd van een mobiliteitsplan dat wij voor een periode van tien jaar hebben vastgesteld. Dat kruist elkaar ergens. Daar gaat dit over.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In de commissie heeft u gezegd: "Zoals de begroting voorligt is deze niet rijp voor besluitvorming." Vind u dat nog steeds?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dan zou ik de notulen van de commissie BEM erbij moeten pakken, maar volgens mij heb ik dat niet zo gezegd. Ik heb gezegd dat de stukken die wij destijds hebben gekregen en de uitwerking van onze moties niet zodanig zijn uitgevoerd dat daaraan voldaan is. Dat is voor ons een randvoorwaarde voor de besluitvorming over deze begroting. Uiteindelijk hebben wij daarover extra informatie gekregen, waarvan ik geconstateerd heb dat het nog niet alles is wat ik wil hebben. Dat is echter geen reden om te zeggen dat het onvoldoende is voor een besluitvorming over de begroting. De informatie die ik heb gekregen over hoe de begroting in elkaar steekt geeft meer onderbouwing dan datgene wat ik de afgelopen jaren heb ontvangen. De afgelopen jaren ben ik akkoord gegaan. De heer Dercksen vroeg in BEM waarom wij nu moeilijk doen. Wij willen stapsgewijs bepaalde informatie hebben en daarin ben ik stappen verder. Mijn slotzin voor straks is: "Het geld voor komend jaar wordt geregeld in deze begroting, daarmee zullen wij instemmen." Wat dat betreft is dat een antwoord op uw vraag.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U had zeer harde woorden dat u de begroting niet rijp vond voor besluitvorming. U komt met een voorstel om een commissie beleidsaudit in te stellen, maar dat is een afzwakking van uw eigen standpunt.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Die woorden heb ik niet gebruikt. Dat heb ik niet zo stellig gezegd, want ik had in mijn fractie al besproken dat wij verder moeten en is dit een reden om een begroting niet goed te keuren? Nee, want hierin staat wat wij volgend jaar gaan doen. Wellicht moet ik het verslag van BEM nakijken of het hier wel zo in staat.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik val de heer Hoefnagels graag bij. In BEM heb ik een voorbehoud gemaakt, omdat toen bepaalde informatie nog niet geleverd was. Toen heb ik overigens niet gezegd dat de begroting niet rijp was, maar heb een voorbehoud gemaakt. Naar aanleiding van de informatie die geleverd is hebben wij moeten constateren dat dit niet exact voldeed aan wat gevraagd is, maar dat het voor de informatievoorziening voor het vaststellen van de begroting voldoende was. Daarom zijn wij vandaag hier.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik ga naar een volgend onderwerp over een ander openstaand punt vanuit de bespreking van de kadernota. Destijds is er een motie aangenomen met de naam 'boter bij de vis'. Dat was een motie rondom de NRU. Dat is een lastig dossier, want wij kunnen elke euro maar één keer uitgeven. Een euro uitgegeven aan een onderdoorgang van de NRU kan niet worden uitgegeven aan een onderdoorgang bij de rondweg Veenendaal bijvoorbeeld. De euro komt niet ten goede aan de grote uitdaging rond de bereikbaarheid van de stad Utrecht en het Science Park.

Er liggen hier echter ook kansen. In het zojuist afgesloten regeerakkoord staan de mobiliteitsuitdagingen van de regio Utrecht nadrukkelijk genoemd, zowel de NRU als de schaa sprong van de OV-bereikbaarheid van de gehele regio en de bereikbaarheid van Utrecht Science Park. Nu is het moment om het Rijk te bewegen en extra financiële middelen beschikbaar te stellen. Hierbij heb ik het niet over enkele miljoenen, maar over de grote bedragen die nodig zijn om de uitdagingen waar onze regio voor staat. De beste oplossingen kosten miljarden, zoals blijkt uit het U NED-onderzoek dat wij afgelopen maand bespraken in MME. Die miljarden komen niet volgende week beschikbaar en gaan niet allemaal naar de portemonnee van de provincie en de stad.

Het is wel duidelijk dat het van het grootste belang is dat de provincie en de stad schouder aan schouder gaan staan om zoveel mogelijk gelden naar onze regio te laten vloeien. Wij moeten elkaars problemen voor het voetlicht brengen en steunen. Dat kunnen wij doen door een extra investering in de NRU, eerst ten behoeve van Utrecht en later voor Stichtse Vecht. Zo stralen we uit naar Den Haag dat de provincie Utrecht volledig achter de stad Utrecht staat en achter de regiogemeenten. Daarnaast staat de stad bij het volgende project zij aan zij met de provincie, om extra middelen te genereren voor andere projecten.

Vorig jaar heb ik mijn bijdrage voor de begroting afgesloten met de woorden van Mandela: "Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder." Dat klopt zeker wat betreft dit onderwerp. D66 heeft een motie opgesteld waarin wij verzoeken om € 9.000.000 beschikbaar te stellen voor de verdiepte liggingen van de NRU en deze te bekostigen conform de wijze waarop wij overschotten verdelen; een derde mobiliteit, een derde Hollandse Waterlinie en een derde algemene middelen. Een aantal partijen hebben de motie al gezien en een aantal nog niet. Vandaar dat ik voorstel dat ik daar in de tweede termijn op terugkom om eventuele vragen te beantwoorden. Er zit namelijk een aantal dingen in waarvan een aantal partijen aangegeven hebben vragen over te hebben. Ik sta open voor die vragen.

Motie M57 (D66, VVD): mosterd bij de maaltijd

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, voor de bespreking van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- als onderdeel van de Pakketstudies Ring Utrecht de Noordelijke Randweg Utrecht opgewaardeerd wordt tot autoweg met ongelijkvloerse kruisingen;
- in 2014 afspraken zijn gemaakt met het Rijk en de gemeente Utrecht om in het kader van die opwaardering tenminste één van de drie ongelijkvloerse kruisingen verdiept aan te leggen;
- de provincie aan dit project circa € 33 miljoen bijdraagt, waarvan circa de helft voor de verbeterde inpassing, waaronder de verdiepte ligging;
- de inwoners van de stad Utrecht uit oogpunt van zowel leefbaarheid als ruimtelijke inpassing hebben gevraagd om alle drie de kruispunten verdiept aan te leggen;
- de stad Utrecht hiertoe een extra budget van € 19 miljoen heeft gereserveerd en de provincie en het Rijk heeft gevraagd om óók extra te investeren om aan de wensen van de inwoners te kunnen voldoen;
- in de nieuwe mobiliteitsanalyse voor de regio Utrecht, U NED, duidelijk wordt dat grootschalige investeringen noodzakelijk zijn om de groei van zowel Utrecht Science Park als de stad zelf (naar 400.000 inwoners), mogelijk te maken;
- dat in het landelijk gesloten regeerakkoord specifiek aandacht wordt gegeven aan de gezamenlijke opgave die er ligt met stad en provincie Utrecht m.b.t. de Noordelijke Ringweg én een betere OV-verbinding voor Utrecht Science Park / De Uithof;

overwegende dat:

- de provincie Utrecht een directe verantwoordelijkheid heeft als het gaat om de (betrouwbaarheid) van de reistijden en congestie op het regionale wegennet en op een aantal knelpunten al gelobbyd wordt bij het Rijk om tot oplossingen daarvan te komen;
- in de Mobiliteitsvisie t/m 2028 mobiliteitsknelpunten in de provincie Utrecht zijn genoemd;
- deze knelpunten terugkomen in het op 1 mei jongstleden gepubliceerde NMCA-onderzoek waarin de huidige en toekomstige knelpunten zijn benoemd én zijn bevestigd in de regionale analyse die onder andere in het kader van U NED zijn gemaakt;
- iedere euro maar een keer uitgegeven kan worden en de provincie de komende jaren, naast de forse investeringen voor het genoemde U NED, ook zal moeten besluiten over potentieel aanzienlijke investeringen in andere delen van de provincie, zoals het tracé Rijnbrug - Achterbergsestraatweg (Rhenen, Veenendaal; rondweg Oost N233) en tracé N201 (o.a. Ronde Venen);
- de provincie tot nu toe aan het sparen was voor haar bijdrage aan de oplossingen en de meerjarenbegroting van de provincie een positief resultaat voor de komende jaren laat zien waardoor extra kan worden gespaard;
- dat ook naast de knelpunten waarop bij het Rijk wordt gelobbyd er nog andere mobiliteitsknelpunten in de provincie zijn;
- GS in zijn memo van 31 oktober jl. mede daarom aangeeft dat de provincie wil verkennen of het extra budget binnen de mobiliteitsportefeuille kan vrijmaken voor de NRU, maar dat dit zal gaan om een lagere bijdrage dan die de gemeente heeft gedaan, terwijl de aanleg van verdiepte liggingen bijdraagt tot een duidelijk mindere aantasting van de Nieuwe Hollandse Waterlinie;

- Provinciale Staten willen dat GS weten welke ruimte zij zien om het gesprek te voeren met de stad Utrecht en het Rijk een verbeterde inpassing voor de Noordelijke Ringweg Utrecht;

voorts overwegende dat:

- de centrale ligging van de provincie Utrecht maakt dat lokale keuzes regionale effecten hebben op de bereikbaarheid;
- het van uitermate groot belang is dat stad en provincie gezamenlijk optrekken bij het (verkrijgen van financiële middelen voor het) realiseren van de regionale schaalessprong die in de regio Utrecht noodzakelijk is en de overige provinciale knelpunten;
- het hiertoe ook van belang is dat stad en provincie (over en weer) samen optrekken en aandacht hebben voor elkaars knelpunten en prioriteiten;

spreekt als zijn mening uit:

- zich blijvend in te zetten voor het oplossen van de provinciale mobiliteitsknelpunten;
- dat PS het initiatief van de gemeenteraad Utrecht ondersteunen door een extra bijdrage, van maximaal € 9 miljoen, beschikbaar te stellen om alle ongelijkvloerse kruisingen van de NRU verdiept aan te kunnen leggen;

draagt het college van Gedeputeerde Staten hiervoor op om:

- gezamenlijk op te trekken met de stad Utrecht om gezamenlijk bij het Rijk te lobbyen voor de knelpunten in de stad en de provincie;
- het gesprek aan te gaan met de stad Utrecht en het Rijk om de leefbaarheid rond het tracé N230 (van de NRU tot de aansluiting op de A2) te verbeteren inclusief genoemde verdiepte liggingen;
- voor de benodigde middelen bij de Jaarrekening 2017 dan wel de Kadernota 2018, met een voorstel naar Provinciale Staten te komen.

En gaat over tot de orde van de dag.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Groei is bij de meeste partijen het grootste probleem aan het worden. De vraag die ik aan de heer Hoefnagels en aan het college stel is: uw partij is verantwoordelijk voor die groei, omdat veel mensen van buiten komen. Erkent en herkent u dat ook in de mobiliteit? De mensen die binnenkomen krijgen een huis, eten en zorg en dus ook mobiliteit?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat erken ik zeker. Een aantal jaar geleden haalden wij Danone binnen. Dat waren 400 arbeidsplaatsen, maar dat waren ook een heel aantal mensen die al eerder in Leiden, Parijs of Wageningen hadden gewerkt. Veel mensen daarvan zijn verhuisd naar onze regio. Eén van de opgaven waarvoor wij staan is dat de stad Utrecht verwacht te gaan groeien naar 400.000 inwoners. Als mensen van buiten naar binnen komen heb je daarvoor te zorgen. Het is belangrijk dat wij daar gezamenlijk achter staan, vandaar dat wij een topregio zijn. Mensen willen wonen en werken in een topregio en dat steun ik van harte.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ben ik nou zo slim, of heeft de heer Hoefnagels niet door wat ik bedoel? Heinz is vertrokken, dus hebben wij een paar jaar geleden een heleboel subsidie gegeven en nu verhuist het kantoor van Zeist naar de Amsterdamse Zuidas. Dat was echter niet mijn vraag. Het gaat mij niet om de mensen die van de ene provincie naar de andere provincie verhuizen, maar vooral om de mensen die niks kunnen en zullen bijdragen aan dit land. Die mensen worden allemaal in onze wijken gestopt waar veel mensen zich niet meer thuis voelen. Over die immigratie heb ik het en die brengt een grote druk op de samenleving op tal van terreinen. Erkent en herkent u dat en bent u bereid daar wat aan te doen?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij vraagt u mij om een vraag anders te interpreteren dan ik zojuist gedaan heb. Ik blijf erbij dat de grootste groei in onze regio komt doordat wij veel bedrijven en mensen aantrekken die her en der werken en wonen. Dat brengt extra mobiliteit met zich mee. U heeft het over mensen die niks toevoegen aan deze maatschappij. Een kleine

groep zal niks toevoegen, maar dat betekent niet dat mensen geen recht hebben om hier te zijn. Mensen hebben het recht om te leven. Waarom zouden zij niet in onze provincie mogen leven als zij niks toevoegen aan deze maatschappij? Ieder mens voegt toe aan deze maatschappij. Iemand met een bijstandsuitkering voegt nog steeds toe aan de maatschappij.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat komt doordat voor gewone Nederlanders de zorg niet meer betaalbaar is, de wegen volslibben, andere facetten in het leven duurder worden en de belasting moet worden verhoogd, omdat een hele grote groep niks bijdraagt. Dat geeft een last op deze provincie, de mobiliteit, de ruimte, de natuur en het recreëren. Waarom kijkt u daarvan weg?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat u het heeft over de nieuwe Nederlanders, dat moet wel duidelijk zijn als u vragen stelt. Wij hebben een open maatschappij, dat hebben wij al onze hele geschiedenis gehad. Dat heeft meerdere godsdiensten bij ons naar binnen gebracht dat af en toe problemen oplevert. Ik kijk niet weg van problemen, maar kijk op van de oplossing. Ik kijk op van mensen die zich inzetten.

U heeft het erover dat wij allemaal Nederlanders zijn, maar in de krant kom ik twee mannen die Klaas heten tegen. De ene Klaas heeft moorden gepleegd, mensen afgeperst, zijn zussen zijn bang voor hem en hij is volbloed Nederlander. De andere Klaas is mijn fractievriend uit de stad Utrecht, Klaas Verschuure en zet zich in voor een mooier Nederland. Zo ken ik ook meerdere Mohammeds. Er zijn Mohammeds die crimineel worden, daar doelt de heer Dercksen altijd op. Ik ken echter ook een Mohammed die op plek 8 op de lijst van D66 staat en zich inzet voor een liberale abortuswetgeving in Nederland. U probeert iedereen over één kam te scheren en daar ga ik niet in mee. De 80.000 Syriërs zijn 80.000 mensen die hier naartoe komen, omdat zij bescherming zoeken. Zij komen uit een oorlogssituatie en wij bieden de helpende hand. U kijkt weg van de situatie die daar ligt en denkt dat u voor iedereen opkomt. Echter, u kijkt weg en ik niet. Ik bied de helpende hand aan mensen om hen hier thuis te laten voelen, zodat zij zich settelen in de Nederlandse maatschappij.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik roep u de demonstratie in Rotterdam in herinnering toen het een en ander in Turkije aan de gang was en heb niet het idee dat de integratie gelukt is. Ik scheer niet over één kam, maar wij kunnen het niet dragen. Dat is een statisch gegeven, kijk wat Jan van de Beek daarover allemaal publiceert. De mensen uit Syrië komen door zeven veilige landen. Zij komen niet hier naartoe omdat het hier eindelijk veilig is, maar omdat hier de uitkeringen het beste zijn. Zelfs als je illegaal bent krijg je van het nieuwe kabinet bed, brood en bad. Dat geeft een enorme druk op de ruimte, mobiliteit en de leefbaarheid van dit land. U zegt dat u daarvoor niet weggijkt, maar ik kan geen andere conclusies trekken dan dat u het gewoon laat gebeuren.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dit zijn mooie woorden, maar de omwonenden langs de NRU en de Zuilense Ring willen duidelijkheid. Ik probeer het verhaal van de heer Hoefnagels naar voren te halen. U geeft aan dat u € 9.000.000 wilt vrijmaken voor de NRU; dat gaan wij vandaag vaststellen. Daar kan het college mee aan de slag, samen met de stad Utrecht en het kabinet, om tot mooie voorstellen te komen. Het geld haalt u links en rechts uit diverse potjes. Daar heb ik een vraag over. Met de huidige stand van zaken houden wij volgend jaar € 3.500.000 over. Als wij dat volledig in de NRU stoppen is dat te weinig. Zegt u dan: "Het is nog een zoekproces. Het geld komt er wel, maar wij gaan vandaag vaststellen dat het € 9.000.000 is."

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ja. Wij houden € 3.500.000 over in het jaar 2017. In 2018 is er niet veel ruimte, maar dat zien wij later wel. De NRU wordt pas aangelegd in de periode 2020/2022, dus wij hebben nog een heel aantal jaren te gaan. Wij hebben echter niet alleen te sparen voor dit project, maar wij moeten naar de gehele provincie blijven kijken. Wij moeten kijken hoe wij ervoor kunnen zorgen dat alle gelden die nodig zijn om de regio Utrecht beter te maken hier naartoe te krijgen, bijvoorbeeld bij U NED. Dat is de aanleiding van deze motie.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat is prima, dan komt het geld uit het programma mobiliteit, dat gevoed wordt door de jaarlijkse overschotten, dan wel uit de algemene reserves. Hoe dan ook het geld komt er?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ja, die € 9.000.000 komt er. Dat staat in deze motie.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Het is mooi om te zeggen dat het geld er komt, maar dat moet eerst besloten worden en gekeken worden waar dat geld vandaan gehaald gaat worden. De Staten moeten het er vervolgens over eens zijn dat wij het daar vandaan halen.

U wilt € 9.000.000 voor de NRU, maar u maakt onderscheid tussen de Zuilense Ring en de NRU. Naar aanleiding van het werkbezoek afgelopen maandag zijn wij in een proces gekomen waardoor wij overtuigd zijn dat wij het niet per stukje moeten bekijken, maar in zijn geheel. Daar is 50Plus voorstander van, want het gaat niet alleen om dat stukje. Het is een verbinding tussen de A12, de A27 en de A2. De gedeputeerde zegt steeds dat er geen geld is om de Zuilense Ring verder mee te nemen. Het vrijmaken van € 9.000.000 voor de NRU is niet eerlijk ten opzichte van het andere gedeelte.

U heeft een gedeelte uit de motie van 50Plus meegenomen, zodat het vanzelfsprekend is dat 50Plus met u meegaat. In uw motie staat echter iets anders dan de motie van 50Plus beoogt. Wij weten nog niet wat de kosten zijn en gaan daarover op 20 november praten. Vandaar de motie van GroenLinks die dat allemaal vraagt, waar meerdere partijen in meegaan, onder andere 50Plus.

U bent te vroeg met uw motie. Wij moeten wachten tot de behandeling in de commissie, zodat wij meer duidelijkheid krijgen. Wellicht moet de besluitvorming nog verder naar achter. Het komt niet op een maand aan, want het traject duurt nog jaren. 50Plus vindt dat wij in samenspraak met alle partijen goed moeten weten wat haalbaar is en wat men wil, zodat je tot eensgezindheid komt in zijn totaliteit. Er zijn veel protesten gekomen die wij mee moeten nemen. Dan moeten wij goed voorbereid tot een oplossing komen. Vindt u dat ook?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De motie leest u zo dat daar staat dat dit specifiek nu geldt voor de onderdoorgangen van de NRU, dat is dezelfde N230 als de Zuilense Ring; dat is één weg. Daarin staat eveneens dat er wordt verzocht om samen met de stad en het Rijk te praten over hoe het met de hele weg gaat. Op het moment dat je praat over een verbetering van de leefbaarheid op de N230 gaat het om het hele verhaal. Echter, het geld dat nu beschikbaar wordt gesteld is ten behoeve van de onderdoorgangen van de NRU. Dat is omdat dat dit nu op de agenda staat. Dat kan niet maanden wachten, want anders moet de gedeputeerde blijven zeggen dat zij daar geen geld voor heeft. Met dat geld kan de gedeputeerde naar de stad om samen de rest mee te nemen, want wij hebben geld hiervoor. De doelstelling van de motie is juist om de Zuilense Ring mee te nemen en de grotere provincie. Daarom is het een vrij uitgebreide motie geworden.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Laten wij breder kijken en eerst afwachten wat het in zijn totaliteit gaat kosten. Hoe wij die € 9.000.000 die u extra uit de begroting wilt halen in alle eerlijkheid en in balans kunnen verdelen over de hele herinrichting van de Zuilense Ring en de NRU.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie is ervoor om de hele NRU, inclusief de Zuilense Ring, verdiept of ondertunneld aan te leggen. Dat is op die plek ethisch gezien het meest juiste. Waar wij echter bang voor zijn is dat wij de sluizen openzetten voor veel meer mobiliteitsgelden en allerlei rijpe en groene projecten terwijl in de mobiliteitsreserves al een bedrag zit van €73.000.000 waarvan niemand precies weet waarvoor deze is. Deze gedeputeerde kan dus niet in Den Haag zeggen dat zij te weinig geld heeft. Is de motie waarin u zegt dat wij het beetje reserve dat wij hebben naar mobiliteit laten gaan wel het goede gebaar?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is een goed gebaar, want het verbetert de leefbaarheid, wat een algemene doelstelling is van de provincie en het verbetert de Hollandse Waterlinie. Als je daar een viaduct voor zet is dat minder gunstig dan wanneer je een verdiepte onderdoor-

gang aanlegt. Daarnaast wordt het gedeeltelijk vanuit mobiliteit betaald, omdat het een mobiliteitsproject is. Dat is de redenering daarachter.

Deze motie zet niet de sluisdeuren open voor meer mobiliteitsgeld, dat is niet de bedoeling. Er staat in de motie: "Wij moeten gaan besluiten over". U heeft bijvoorbeeld de stukken gezien over Veenendaal Oost. Dat is een concreet project waar wij binnenkort over gaan besluiten. Als u aangeeft dat de hele N230 verdiept moet worden aangelegd, zegt u dat in Veenendaal misschien ook. Dan zijn wij snel door onze gelden heen.

Wij moeten over alle projecten besluiten. Dat doen wij hier niet. In deze motie staat om samen met de stad op te trekken en er wordt de link gelegd naar de stad dat de Staten willen dat zij samen met ons optrekken. Wij moeten het samen doen, want wij zijn meer dan de stad.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de motie uitgereikt gekregen, maar kom het woord NRU pas helemaal op het eind tegen. De exegese is dus: de motie heet 'mosterd bij de maaltijd' en dan bedoelt u mosterd bij de NRU?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ja, wij doen mosterd bij de NRU.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij voorstellen dat het voornemen van GS kracht bij wordt gezet. Het is een steun in de rug vanuit PS. Als in de onderhandeling een bedrag van de provincie nodig is, dan bestaat de bereidheid om dat te financieren. GroenLinks is voor steun. Onze vraag en zorg zit bij het woord 'maximaal'. De gesprekken moeten nog beginnen en de gemeente legt in eerste instantie een hoger bedrag op tafel. Kunnen wij maximaal vervangen door onze bereidheid. Wij geven onze bereidheid en mocht er meer nodig zijn, dan vergt dat een nadere bespreking. Kortom, wat doet u als € 9.000.000 niet genoeg blijkt te zijn om het rond te krijgen?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Als € 9.000.000 niet genoeg is dan zal de gedeputeerde daarmee naar ons toekomen. Er moet een bedrag genoemd worden dat een brede steun kent vanuit de Staten. Op het gebied van leefbaarheid besteden wij aan de NRU al € 16.000.000 extra, zoals is afgesproken in 2014. Daar leggen wij vijftig procent bij. Dat vind ik een mooie bijdrage. Wij wilden een duidelijk verhaal neerleggen en duidelijk aangeven dat wij dit bedrag extra geven om het daarmee mogelijk te maken om die onderdoorgangen te maken. Het Rijk heeft het niet voor niks in het coalitieakkoord staan.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Als ik de heer Hoefnagels goed begrijp is de openheid aanwezig om in de toekomst in gesprek te gaan. Laten wij dat woord 'maximaal' dan weghalen, want dat verandert niks aan wat wij zeggen, namelijk de bereidheid voor € 9.000.000. Als het meer wordt moeten wij dat bespreken. Het woord 'maximaal' geeft geen toevoeging, behalve dat het een rem lijkt terwijl wij er volop voor gaan.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat lijkt een negatieve insteek, alsof wij nooit genoeg hebben.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij doen al verbluffend veel extra voor een oplossing die al gevonden was. De heer Hoefnagels heeft het keurig verwoord. Er is gevraagd naar de mosterd bij de maaltijd. Dat is de mosterd bij de hele maaltijd van mobiliteitsknelpunten die nog op ons bord liggen; dat staat bij als tweede overwegende genoemd. Het gaat om de knelpunten die wij in de mobiliteitsvisie genoemd hebben. De vorige keer hebben wij de discussie gehad dat het leek alsof de NRU gepositioneerd werd tegenover de andere knelpunten. Nee, wij zien de kans om met elkaar, de stad, de regio's en de provincie, richting het Rijk te gaan voor een oplossing te zorgen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Als dit niet blijkt te lukken en u krijgt geen € 9.000.000 maar minder of niks, bent u dan bereid om via de opcenten de automobilisten te laten meebetalen?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is een vraag met veel antwoorden. Hoezo als het niet gaat lukken? Ik dien deze motie in en heb er alle vertrouwen in dat deze motie wordt aangenomen door deze Staten. Het is een verzoek aan u en alle andere die hier zitten. Daarnaast gebeurt het dat de automobilisten meebetalen via de opcenten. Wij krijgen elk jaar ongeveer €115.000.000 aan opcenten binnen. Die gaan voor een aanzienlijk deel naar de mobiliteitsportefeuille. Waarom zouden de automobilisten hiervoor nog extra opcenten moeten betalen?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De wegenbelasting is al lang niet meer verhoogd in Utrecht. Dat is heel prettig, maar als ergens geld voor nodig is, kan die belasting wat verhoogd worden. Dit is daar een goed project waarvoor het nodig kan zijn. Dat komt doordat het woord 'maximaal' in de motie staat. Als wij minder geld van het college krijgen, dan zullen wij het moeten aanvullen tot € 9.000.000

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Er staat dat het niet meer is dan € 9.000.000. Over de opcenten: ik ben er ontzettend trots op dat sinds D66 in deze coalitie zit de opcenten niet verhoogd zijn in tegenstelling tot de perioden daarvoor.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! In tegenstelling tot heel veel andere belastingen die wel omhoog gegaan zijn. Als je dat eerlijk wilt verdelen, dan zijn de opcenten aan verhoging toe.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Nee, andere belastingen in onze provincies zijn verlaagd of gelijk gebleven de afgelopen zeven jaar.

De VOORZITTER: Wij zijn door het rondje heen wat betreft dit onderwerp. De heer Bekkers had nog een andere invalshoek, ik ben benieuwd hoe hij dat kort formuleert.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Naar aanleiding van de interruptie van de heer Kocken is het mij onduidelijk of wij met deze motie per ongeluk ook bereidheid geven op andere bestedingen en andere mobiliteitsprojecten. Zoals u zegt moet ik het lezen als: die zijn er ook nog en daar moeten wij nog over besluiten.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat staat er inderdaad. De mosterd die over die projecten zit, is dat die op deze manier het idee krijgen dat wij samen met de stad één front gaan vormen richting het Rijk. Dan kunnen wij ervoor zorgen dat alle projecten waartoe wij willen besluiten extra onder de aandacht komen.

De laatste zin van mijn betoog is: het geld voor komend jaar wordt geregeld in deze begroting. Daarmee zullen wij instemmen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De heer Hoefnagels haalt met zijn betoog de motie van 50Plus, SP en de PvdD onderuit. Ik weet niet of u dat chique vindt.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! U heeft het over de motie vreemd aan de orde van de dag? Dat is geheel niet het geval. Die motie past toch prima in deze motie.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Nee, zojuist werd gezegd dat deze hier niet geheel inpast, maar gedeeltelijk. Daarom pleit ik ervoor om in de breedste zin met elkaar te bespreken wat wij afgesproken hebben op 20 november. Daarom is het doorgeleid naar de commissie, anders had ik hem de vorige keer ingediend.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Misschien moeten wij dat dan nog samen bespreken.

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.
Wij gaan verder met de SP.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik begin met het bedanken van alle mensen die bezig geweest zijn om dit mooie beschouwende stuk met vergezichten te maken. Het valt ons op dat veel plannen doorlopen tot 2020, 2030 en zelfs tot 2040. Regeren is vooruitzien, maar vooruitschuiven is iets anders. De vraag waar wij mee bezig zijn is: zijn wij aan het vooruitzien of aan het vooruitschuiven? Daarover willen wij meer duidelijkheid van het college.

Op tal van plekken lazen wij dat de provincie de regie zal nemen. Daarom heb ik de Van Dale opgezocht wat regie betekent: "Regie is coördineren, sturen en leiding geven." In het programma Wonen komt de regie terug. De SP vraagt zich af waar die regie uit bestaat. Wat heeft het college op het oog om de komende tijd te doen? Wij weten dat er meer woningen moeten komen, met name betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen. Dat houdt in dat op alle gebieden moet worden gekeken naar verbouw, nieuwbouw, diverse vormen van transitie en vooral naar variatie. Dit moet bestaan uit woningen in de sociale sector en middeldure huur. Daarbij maken wij de aantekening dat een kale huur van € 750 tot € 950 al veel geld is voor mensen met een inkomen net boven de huurgrens. Daarnaast spreekt het vanzelf dat een dergelijke woning van fatsoenlijke afmetingen moet zijn, want niemand verhuist naar een dure bezemkast.

Waaruit bestaat de regie bij het programma wonen? Wat gaat het college doen of wacht het tot de gemeenten zelf komen? Wij zien liever dat het college actiever de regie pakt en voortvarend aan de slag gaat door bij de kadernota van 2018 met een doordacht en uitgewerkt voorstel te komen over hoe beschikbare middelen in te zetten. Daarmee wordt invulling gegeven aan motie M134 van vorig jaar. Betaalbaarheid moet gekoppeld worden aan duurzaamheid, in gedachten houdend dat dit een goede stimulans is voor de werkgelegenheid voor lage en middelbaar opgeleide mensen. De SP dient hierover een motie in.

Motie M59(a) (SP): meer regie nemen op de woningmarkt betekent ook boter bij de vis

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de programmabegroting 2018;

constaterende dat:

- er op diverse plekken in de provincie grootschalige gebiedsontwikkelingen op stapel staan;
- de bouw van betaalbare woningen in de sociale huur sterk achterloopt bij de vraag ernaar;
- de corporaties wel willen en kunnen bouwen, maar zelf over te weinig locaties beschikken om op eigen grond de achterstand weg te werken;
- de beschikbaarheid van locaties bij private ontwikkelingen voor dit segment vaak onder druk staat vanwege de verminderde grondopbrengsten en beleggingsrendementen;
- ook de betaalbaarheid van woningen in het middensegment hierdoor onder druk staat;
- de provincie heeft uitgesproken een regisserende rol te willen pakken bij binnenstedelijke ontwikkeling;
- er een tekort is aan levensloopbestendige woningen;

overwegende dat:

- in het verleden zowel de gemeenten als de provincie (Versnellingsagenda 2009) substantiële bedragen op tafel hebben gelegd voor het aanjagen van stagnerende bouwprojecten, met name in de koopsector;
- deze middelen onder meer werden aangewend voor het verstrekken van zachte leningen, garantstellingen, maar ook ter compensatie van verminderde grondopbrengsten;

verzoeken het college van GS:

- opnieuw een fonds in te stellen voor het stimuleren van extra woningbouw in de bovengenoemde segmenten, bovenop de al bestaande ambities, met de bestedingsdoelen als genoemd onder de overwegingen;
- hiertoe bij de Kadernota 2018 een eenmalig bedrag van € 20 miljoen te reserveren;
- in samenspraak met de gemeenten, ontwikkelaars, corporaties en andere betrokkenen te komen tot een projectenlijst waar deze middelen worden ingezet.

En gaan over tot de orde van de dag.

Wat zegt de Van Dale over de regie kwijt zijn: "Geen overwicht meer hebben, de zaken niet meer in de hand hebben." Bij het OV lijkt het erop dat het college de regie een beetje kwijt is. Het college geeft aan dat dorpen in het buitengebied bereikbaar moeten zijn met het OV. In Soest rijdt bijvoorbeeld na 19.00 uur geen bus meer naar het gemeentehuis. Wij noemen dat onbereikbaar. Mensen moeten in de avonduren voor werk dan wel privé met het OV kunnen reizen. Mensen met een beperking moeten gebruik kunnen maken van het OV. Zij hebben hun eigen behoeften, zoals het voor visueel beperkten belangrijk is dat de kastjes om in te checken op dezelfde plek hangen. Voor anderen moet er plek zijn voor een rolstoel of rollator. Het is minstens zo belangrijk dat er voor deze mensen voldoende tijd is om op een fatsoenlijke manier in te stappen. Dat houdt in dat de dienstregeling niet te krap moet zijn, want daardoor ontstaat onrust, zowel bij de overige passagiers als bij de chauffeur.

Voor veel mensen is OV de enige vorm van vervoer. Daarom is het van groot belang dat dit goed gefaciliteerd wordt. Neem uw verantwoordelijkheid, pak de regie en maak de buitengebieden bereikbaar. Net zoals bij de regiotaxi gaat het telkens over geld. Dat is gemeenschapsgeld waarmee wij goed moeten omgaan. Door niet goed na te denken en niet in één keer de goede aanbesteding te doen kost dat alleen maar meer geld. Dat is volgens de SP: niet goed omgaan met gemeenschapsgeld, dat kun je rechtstreeks sturen.

Waar de SGP het in de commissie had over het teruggeven van de opcenten aan de inwoners, denken wij dat wij deze zaken betaalbaarder kunnen maken door het bedrag van een koetjesreep per week per inwoner uit de opcenten te reserveren voor OV voor iedereen. Daarvoor komen wij met een amendement.

Amendement A16 (SP): de waarde van een koetjesreep

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking en vaststelling van de programmabegroting 2018;

constaterende dat:

- het college onderschrijft dat de vraag naar openbaar vervoer in de provincie toeneemt;
- het college echter niet van plan is het budget voor OV mee te laten groeien met de vraag;
- dit leidt tot een verschraling van de bediening door het OV van wijken en kleine kernen;

besluiten:

- aan het huidige besluit toe te voegen:
", met dien verstande dat de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting worden verhoogd met 5, ten behoeve van een nieuw in te stellen Meegroefonds Openbaar Vervoer, ten bedrage van € 7,5 miljoen structureel";
- het college op te dragen deze middelen te benutten voor structurele instandhouding en verbetering van het openbaar vervoer in de provincie, met name voor de bediening van de wijken en kleine kernen;

Toelichting.

Voor de prijs van een koetjesreep per week per automobilist, kunnen we het OV geheel op orde brengen met een fatsoenlijke dienstverlening in alle kleine kernen en woonwijken. Door deze solidariteit

van de automobilisten zullen meer mensen kiezen voor OV waardoor er voor de verstokte automobilist meer ruimte op de weg ontstaat.

Mobiliteit gaat niet alleen over OV. Als wij niet oppassen loopt het verkeer vast in onze provincie. Slimme oplossingen zijn daarbij geboden en wij moeten out-of-the-box denken. Wij moeten niet blijven hangen in oude patronen, maar gebruik maken van technologische oplossingen. Bij het uitbreiden en wijzigen van het wegennet moet allereerst worden gekeken naar de situatie voor de aanwonenden. De luchtkwaliteit en het geluidsoverlast mogen absoluut niet verslechteren. Als daarvoor naar duurder oplossingen moet worden gekeken of de snelheid moet worden aangepast, dan moet dat zo zijn. De mensen die daar wonen hebben daar recht op.

Hoe zit het hierbij met de regie? De SP heeft het gevoel dat er hoofdzakelijk naar autodoorstroming wordt gekeken en gedacht aan meer asfalt. Er wordt niet gekeken naar wie de mensen zijn, waarom zij reizen zoals zij doen en hoe wij deze mensen kunnen bewegen om anders te reizen. Hoe kunnen wij de hoeveelheid auto's verminderen? In de files staan veel auto's met één persoon erin. Waarom slaan deelauto's en carpools zo slecht aan? Hoe kunnen wij dat aantrekkelijker maken? Kortom, wij moeten meer gaan regisseren.

Op het gebied van de energietransitie zijn ook allerlei zaken te regisseren. Bij de opdracht 'windenergie op het land' van de centrale overheid lopen wij hopeloos achter. Daarom wordt voorgesteld om de einddatum één jaar uit te stellen in plaats van het heft in handen te nemen en als de wind met gemeenten gaan kijken waar wij het best de molens kunnen neerzetten. Volgens de SP kan er een tandje bij en hoeft er geen uitstel te komen, want van uitstel komt afstel. Dat is niet de afspraak.

Bij het fenomeen ultradiepe geothermie vragen wij het college uiterst zorgvuldig te zijn met de veiligheid en nauw samen te werken met het Staatstoezicht op de Mijnen. Natuurlijk wil de SP schone en hernieuwbare energie. Echter, het zo mooi lijkende project in Groningen is stop gezet in verband met de veiligheid. De bodem van Groningen is anders dan de bodem van Utrecht, maar Utrecht is dichter bebouwd. Veiligheid moet altijd voorop staan. Wij verzoeken het college om in contact te treden met de collega's in Groningen om te zien hoe zij de exploitatie hebben geregeld met betrekking tot het beheersen van de risico's en het verdelen van de opbrengst in de vorm van goedkope energie voor de publieke sector. Samen met het waterbedrijf en investeerders is er een verdeling gemaakt waardoor de energie voor de inwoners goedkoper wordt en waarbij geld overblijft voor de aandeelhouders.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Terug naar de windmolens. Hoe heeft u de cijfers van de windmolens in Houten geïnterpreteerd? Deze zijn vrij dramatisch, want Utrecht is een vrij windluwe provincie. Denkt u aan de hand van de cijfers ook dat dit niet opschiet?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Daar heeft u gedeeltelijk gelijk in, maar wij hebben met de overheid afgesproken dat wij 65 MW gaan leveren. Dat moeten wij doen. Er zijn gemeenten aan de andere kant van het Amsterdam Rijnkanaal die graag windmolens hebben. Waarom gaan wij niet met hen om de tafel om af te spreken waar zij ze willen hebben staan? Dan kunnen wij de 65 MW halen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat was niet mijn vraag. Ik ken de SP niet als een gezagsgetrouwe partij. U probeert allerlei lopende afspraken met Den Haag te veranderen. Wij tonen aan in de boekhouding dat de windmolens bijna niks opleveren. Zij leveren vooral overlast en ellende op voor € 200.000 stroom, terwijl er € 600.000 subsidie bij moet. Waarom maakt het geen indruk op u dat het geen zoden aan de dijk zet.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben een politiek meningsverschil, want wij denken dat je het zonder windenergie niet gaat halen. Het is een tijdelijke oplossing, totdat er een betere oplossing komt.

Ik was gebleven bij de investeerders van de ultradiepe geothermie en de verdeling van de opbrengsten. Mocht het project onverhoopt niet lukken, dan worden de risico's verdeeld. Kortom, wat wordt hierin de regie van de provincie Utrecht?

Motie M60 (SP): veiligheid voorop bij geothermie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de Programmabegroting;

constaterende dat:

- het college van plan is veel geld te investeren in onderzoek naar UDG;
- het Staatstoezicht op de Mijnen vlak voor de zomer een rapport heeft uitgebracht waarin het de risico's van warmtewinning aangeeft;

overwegende dat:

- de provincie Utrecht een dichter bevolkt gebied is dan bijv. Groningen;
- veiligheid altijd voorop dient te staan;
- overheden moeten handelen naar het voorzorgsprincipe;

verzoeken het college van GS:

- om samen met het Staatstoezicht op de Mijnen de boorlocaties vooraf te beoordelen;
- veiligheid altijd de uitgangspositie te laten zijn van welke beslissing dan ook;

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M61 (SP): energie uit Moeder Aarde

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering op 6 november 2017, ter bespreking van de Programmabegroting 2018;

constaterende dat:

- UDG een hernieuwbare energie is die niet "opraakt";
- dat veel mensen daar gebruik van kunnen maken in woningen zowel als industrie;

spreken als hun mening uit:

dat hernieuwbare energie goedkoper zou moeten zijn dan energie van fossiele oorsprong;

verzoeken het college van GS:

ervoor te zorgen dat er een manier van verdeling wordt gevonden waarmee de inwoners van de gebieden waar men gebruik maakt van deze energie, deze verkrijgen voor een lagere prijs dan gas of elektriciteit.

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M63 (SP): kennis en middelen voor de aardgasvrije wijk Overvecht Noord'

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de Programmabegroting 2018;

constaterende dat:

- het college de transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving en pilots op dit terrein ondersteunt;
- de gemeente Utrecht samen met de corporaties en netwerkpartners aan de slag gaat met een project hiervoor in Overvecht Noord;

- hiervoor nog veel voorbereiding nodig is, waaronder de inventarisatie van de benodigde financiële middelen;
- het college tot nu toe wacht op een uitnodiging van de gemeente Utrecht;

van mening dat:

- dit project een uitgelezen kans is voor de provincie om vanaf het begin concreet bij te dragen aan de provinciale doelstellingen voor energietransitie en verdere expertise op te doen;
- dit project veelal aanhaakt bij reeds geplande en noodzakelijke renovatiewerkzaamheden, waardoor werk met werk gemaakt kan worden;
- dit project veel werk oplevert voor mensen met een (V)MBO-opleiding;
- dit project direct ten goede kan komen van de bewoners van een kwetsbare wijk;

verzoeken het college:

- actief in contact te treden met de gemeente Utrecht met de vraag hoe de provincie kan bijdragen aan de pilot Aardgasvrije wijk Overvecht Noord;
- hierbij naast de beschikbare expertise nadrukkelijk ook de inzet van financiële middelen aan te bieden;
- Provinciale Staten hierover uiterlijk ten tijde van de Kadernota 2018 een concreet voorstel voor te leggen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Dan het thema groen en recreatie. Wij verzoeken het college de komende financiële cycli de kosten voor toerisme en recreatie apart te vermelden, zodat wij een overzicht hebben van beide groepen. Het is vooral de vraag wat de provincie uitgeeft aan laagdrempelige recreatie, aan hoogdrempelige recreatie en aan toerisme. Dit gaat om verschillende doelgroepen.

In de programmabegroting is geen reservering gemaakt voor het opheffen van het recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei- en Kromme Rijn (UHVK). De gebieden blijven, al bestaat het recreatieschap niet meer. De provincie heeft aangegeven hierbij actief betrokken te zijn en er zou al veel in goede banen zijn geleid, maar nog niet alles. Met name de gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft een groot grondgebied en twee grote recreatieterreinen die onderhouden moeten worden. Veel mensen uit andere gemeenten maken gebruik van deze terreinen en het zou billijk zijn als de kosten enigszins verdeeld zouden worden. Hierin is een regierol voor de provincie. Daarvoor dienen wij een motie in.

Motie M58 (SP, D66): meer regie na opheffing recreatieschap UHVK

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de programmabegroting 2018;

constaterende dat:

- over 2 maanden de opheffing van het recreatieschap UHVK een feit is;
- het nog niet duidelijk is wat er gaat gebeuren met bijvoorbeeld het Doornse Gat;

overwegende dat:

- de laagdrempelige toegankelijkheid van recreatieterreinen in gevaar kan komen;
- deze plekken voor veel inwoners van de provincie Utrecht heel belangrijk zijn;

verzoeken het college van GS:

- na januari 2018 te blijven regisseren op de laagdrempelige toegankelijkheid van de gebieden uit het opgeheven schap UHVK;
- per inwoner tenminste een gelijk bedrag te blijven betalen voor het instandhouden van laagdrempelige recreatie in de natuur;
- zo snel mogelijk met nieuwe voorstellen te komen hoe dit bedrag in te zetten.

En gaan over tot de orde van de dag.

Onlangs is duidelijk geworden dat de essentakziekte veel geld gaat kosten bij verschillende gemeenten in onze provincie. Wij vragen of u bekend bent met deze problematiek. Is het college bereid om samen met de betrokken gemeenten in kaart te brengen wat de aard en de omvang van de problemen zijn en daarover te rapporteren aan PS? Is het college bereid om zo nodig met financiële middelen bij te dragen aan het oplossen van het probleem bij de betrokken gemeenten? Daarvoor hebben wij een motie.

Motie M62 (SP): essentaksterfte samen met de gemeenten aanpakken

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de Programmabegroting 2018;

constaterende dat:

- de essentaksterfte helaas een grote vlucht neemt in de provincie;
- de bestrijding ervan leidt tot hoge onvoorziene kosten bij de betrokken gemeenten;
- deze kosten rechtstreeks inbreuk maken op de mogelijkheden van gemeenten om noodzakelijke – en ook door de provincie gedragen – beleidsdoelen, zoals binnenstedelijk bouwen, bereikbaarheid en stimulering van de economie;

overwegende dat:

er tot nu toe geen zicht is op de totale omvang van de schade als gevolg van de essentaksterfte, maar dat dit in de gemeente Utrecht alleen al geschat wordt op € 20 miljoen;

verzoeken het college:

- samen met de Utrechtse gemeenten in kaart te brengen wat de totale financiële gevolgen voor hen zijn;
- gezamenlijk met hen te komen tot een plan van aanpak en financiering van de bestrijding;
- zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk ten tijde van de Kadernota 2018, met een uitgewerkt voorstel hiertoe naar de Staten te komen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Tot slot, als de motie van de PVV het gaat halen en wij de Utrechtse vlag op gaan hangen, dan heb ik hier de tekst van het Utrechts volkslied. Dan moeten wij dat gaan zingen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Allereerst bedank ik de provincie medewerkers die het ons mogelijk maken dat wij alweer zo lang aan het praten zijn over het geld dat wij volgend jaar uit mogen geven. Ik was overigens niet van plan de discussie van juli over te doen. Graag spreek ik mijn waardering uit voor de wijze waarop de voorstellen en besluiten bij de behandeling van de kadernota in de begroting verwerkt zijn. Wij zijn van mening dat wij geen aanpassingen op deze begroting hoeven voor te stellen. Wij hebben waardering voor de wijze waarop in korte tijd door de medewerkers zoveel vragen zijn beantwoord.

Wellicht is het goed om te vertellen wat voor complimenten ik van de lezers van huis-aan-huis bladen heb gekregen. Iemand zei letterlijk: "Zo, nu begin ik te begrijpen waar mijn belastinggeld naartoe gaat." Dat is een compliment voor de bedenkers van de grafische weergave.

De begroting 2018 maakt duidelijk dat de begrotingspositie van de provincie garant is. Het CDA is van mening dat een gezonde begroting de basis is voor het goed functioneren van de provincie. Zowel dit jaar als volgend jaar en de jaren daarna is er wellicht sprake van een forse ruimte. Ruimte die benut moet worden om de grote vraagstukken met betrekking tot de toekomstige mobiliteit en ontwikkeling van natuur en platteland op te lossen.

Onlangs is een onderzoek gepubliceerd van de Rabobank en de Universiteit Utrecht. Dat was een onderzoek naar het menselijk welbevinden. Zij introduceren daarin een nieuwe indicator, namelijk: de brede welvaartsindicator. Die gaat niet alleen van economische groei als factor die de welvaart van Nederlanders bepaalt, maar ook aspecten als gezondheid, inkomen, onderwijs, veiligheid, milieu en geluk zijn hiervoor van belang. Wellicht dat niet iedereen het rapport helder op het netvlies heeft, maar het is bekend geworden door de meest geciteerde uitkomst, namelijk dat Noord Drenthe de meest welvarende regio in Nederland is. Er stond echter meer in het onderzoeksrapport. Eén van de uitkomsten was dat hogere stedelijkheid (versteend gebied) over het algemeen samengaat met een lagere brede welvaartsindicatorscore en dat de meer landelijke gebieden een hogere score vertonen. De provincie Utrecht kan ondanks het feit dat ongeveer 75 procent van onze inwoners in versteend gebied woont qua score bij de landelijke gebieden worden gerekend. De enige provincies die boven Utrecht staan zijn de volledig landelijke provincies Drenthe en Zeeland. Chapeau provincie Utrecht, zou ik zeggen. De uitslag van dit onderzoek laat zien dat onze provincie erin slaagt om een gevarieerde en hoge leefomgeving te creëren en in stand te houden. Een prachtig resultaat dat vraagt om voortzetting van het beleid dat hiervoor gezorgd heeft en wellicht aanscherping op onderdelen om er voor te zorgen dat bij het volgende onderzoek niet Noord Drenthe maar Utrecht de regio is met de hoogste BWI score.

Een belangrijk instrument hiervoor is de ruimtelijke ontwikkeling. In 2018 staan de integrale Omgevingsvisie en Omgevingsverordening prominent op de agenda. Een hele klus, waarbij de inhoud gedragen moet worden door een zorgvuldig proces, waarbij alle betrokkenen, zowel professioneel als niet professioneel, een plek moeten krijgen, zodat er vertrouwen in deze veelomvattende wet- en regelgeving ontstaat. Dit betekent niet nieuwe ronde, nieuwe kansen, maar wel afgewogen en zorgvuldige kaders voor de toekomst met aandacht voor Utrecht, Amersfoort, Rhenen, Eemnes, Vinkeveen en Willige Langerak.

In mijn bijdrage in juli heb ik al een aantal kanttekeningen gezet bij de uitvoering van het economisch beleid van de provincie. De provincie kan zich als regisseur verder profileren als regio met kansen voor kansrijke nieuwe economische sectoren en voor de bestaande innovatieve maakindustrie. Vooralsnog is het CDA niet tevreden met de uitkomsten van het economisch beleid, met name over de rol van de EBU.

Het is altijd goed de vinger aan de pols te houden bij de uitvoering van provinciaal beleid door anderen. Soms valt het zelfs te overwegen om zaken die uit handen zijn gegeven weer terug te halen. De neo-liberale oplossing in de vorm van de EBU is voor wat het CDA betreft zo'n voorbeeld. De samenwerking tussen de overheid, het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen moet naar ons oordeel verbeterd worden. Het is goed om te evalueren of de EBU wat dit betreft de goede partner is. Daar waar de EBU niet slaagt dient de provincie zelf meer te stimuleren en te sturen.

In 2016 is door deze Staten een motie aangenomen die de provincie de opdracht geeft een bijdrage te leveren aan FoodValley, gelijk aan de wijze waarop de provincie Gelderland dat doet. Wij hebben inmiddels een brief ontvangen over de uitvoering van deze motie, maar voor zover bekend heeft dit nog niet in een concrete bijdrage geresulteerd. Zo wordt het althans in FoodValley ervaren. Graag hoor ik van de gedeputeerde wat hier de oorzaak van is en wanneer hij denkt dat FoodValley een bijdrage van de provincie Utrecht op de rekening krijgt bijgeschreven.

Nogmaals benadrukken wij dat naar ons oordeel de vestiging van internationale ondernemingen en verbetering van goede economische relaties met buitenlandse regio's van groot belang is voor de hele provincie. Wat ons betreft geldt dat niet alleen voor het USP. Bovendien hoeft niet zo ver gereisd te worden om goede relaties aan te knopen. Het is wellicht veel effectiever als wij het dichterbij huis zoeken, bijvoorbeeld bij onze grootste handelspartner Duitsland. Wij hebben daar geen principiële bezwaren tegen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De heer Westerlaken heeft een behoorlijk verhaal over de EBU dat niet zal slagen en falen. Dat waren grote woorden. Echter, als het puntje bij paaltje komt hoor ik hem zeggen dat Food Valled gemeenten geld op de rekening willen zien. In 2016 hebben wij duidelijk in de discussie over uw motie besproken dat Gelderland geld het gebied instrooit

vanuit hun diepe achterzakken en wij dat nooit op die manier kunnen doen. Het zal altijd een ander type samenwerking zijn. Wanneer bent u wel tevreden over wat gebeurt in dat gebied?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Laten wij twee dingen uit elkaar halen. Mijn opmerkingen over de EBU gaan niet over de bijdrage aan FoodValley. Het verband dat u legt is gelegd vanuit FoodValley. Zij zeggen: "Wij hebben begrepen dat de EBU naar ons toe moet komen, maar hebben daarvan nog weinig gezien." Ik ken de discussie over de bedragen en zeg niet dat het hele bedrag gestort moet worden zoals Gelderland dat stort. Echter, gelet op het belang dat wij hechten aan FoodValley, het belang van FoodValley in het nieuwe regeerakkoord en zeker erop gelet dat de motie is aangenomen, valt te verwachten dat de provincie deze uitvoert. Ik heb het niet gehad over de EBU, maar over het uitvoeren van de aangenomen motie.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dan wacht ik het antwoord van de gedeputeerde af. Dan kom ik terug op het verhaal van de EBU, want dan heeft u een negatief verhaal gehouden zonder daar een enkel voorbeeld bij te geven. Waarom bent u zo negatief over de EBU?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Hoe lang heb ik voorzitter? Als u een keer met mij meegaat langs ondernemers buiten de ring van de gemeente Utrecht, dan kan ik u op verschillende bedrijventerreinen met mensen in contact brengen die zeggen: "Van de EBU heb ik wel eens gehoord en zij zijn hier wel eens geweest, maar dat was het." Naar mijn mening is de EBU er niet alleen voor de regio Utrecht, USP en aanverwanten, maar voor de hele provincie ingesteld.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dan heb ik een andere vraag: Over welk onderdeel van de doelstellingen die wij de EBU hebben meegegeven heeft u het? Het lijkt mij logisch dat ik naar allerlei bedrijventerreinen kan gaan waar ik zulk soort opmerkingen kan krijgen, want wij hebben de EBU meegegeven: groen, gezond en slim. Als een bedrijf niet slim doet hebben zij niks met de EBU te maken. Voldoen zij niet aan de doelstelling groen, gezond of slim?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Zij voldoen in ieder geval niet aan de doelstelling slim. Dat is een belangrijke doelstelling, want dat gaat om innovatie. Ik ken een aantal ondernemingen die met de EBU contact op hebben genomen en na één keer contact nooit meer iets hebben gehoord over hun bijdrage aan de innovatieve bedrijven. Dat waren geen bedrijven in de gaming industrie, maar in de innovatieve maakindustrie. Dat verschil hebben wij echter nooit meegegeven in de opdracht aan de EBU.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij wel. Als u specifieke punten heeft, wil ik graag dat u daarover vragen stelt. Anders komen wij in deze discussie terecht. Het gaat dus om innovatieve bedrijven die op bepaalde terreinen onvoldoende aansluiting bij de EBU hebben. Ik wacht voorlopig af hoe het verder gaat.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Mijn opmerking ging over de vraag over de internationale belangstelling voor Utrecht. Hoe liggen de verhoudingen van de investeringen zowel buiten als binnen Europa op dit moment? Wat hebben wij daaraan uitgegeven?

De provincie heeft een belangrijke rol bij de aanleg van wegen en de verkeersveiligheid. Ik hoef alleen maar de projecten bij Vinkeveen, Veenendaal, Limesbaan, NRU en de Rijnbrug te noemen. Wij zien welke opgave daar ligt. Dat doen wij om de bereikbaarheid van de hele provincie goed te houden en om sluiptverkeer te verminderen en de veiligheid te verbeteren. Het CDA wil daarom vasthouden aan alle gemaakte afspraken, waarbij maatregelen die de leefomgeving verbeteren standaard onderdeel vormen van deze projecten.

Het CDA stelt vast dat uit metingen blijkt dat het aantal onveilige locaties met 6 of meer letselgevallen, het aantal ernstige verkeersgewonden en het aantal verkeersdoden in onze provincie nog te hoog is. Wij vinden dat ieder ongeluk er een teveel is. Daarom vragen wij GS om de aanpak verder aan te scherpen. Daarvoor is een motie ingediend door de PvdA die wij van harte ondersteunen. Daarnaast wijzen wij op de mogelijkheden om daar scherper op in te grijpen, bijvoorbeeld oversteekplaat-

sen bij scholen. Alle voorbeelden zijn al genoemd, maar wellicht dat wij voor de veiligheid een extra inspanning kunnen doen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mijn opmerking ligt in lijn met de interruptie die heb gemaakt. Natuurlijk vind u ons aan uw kant om geld vrij te maken voor onveilige zebrapaden. De trend van onveiligheid is echter een landelijke trend en heeft meer te maken met zaken die de provincie niet raken, maar het gedrag van de mensen op de mens. Zullen wij eerst kijken waar de oorzaken van de toename van deze ongevallen liggen? Los van de onveilige kruisingen waar iets moet gebeuren.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Daar ben ik het mee eens. Eerder in mijn bijdrage heb ik al gezegd dat er sprake is van een solide begroting. Dit betekent echter niet dat alles op orde is. Verdere verbetering van de begrotingsuitvoering is naar het oordeel van het CDA mogelijk en noodzakelijk; reeds aangekondigd door D66. De ingezette koers is goed, maar wij vragen nadrukkelijk om een mogelijkheid om meer betrokkenheid van de Staten bij het proces. Dat willen wij graag in onderling overleg met de collega's doen. Daarbij denken wij aan het instellen van een auditcommissie. Dat is iets anders dan de beleidsaudit, zoals gevraagd door D66. Wij hebben twee commissies: de subcommissie voor de jaarrekening en de commissie Duisenberg. De commissie Duisenberg is al een voorbereiding van wat wij denken dat een auditcommissie moet doen, namelijk: daadwerkelijk samen met GS kijken hoe wij de planning & control-cyclus in de Staten kunnen verbeteren. Dat betekent dat PS betrokken wordt bij systeemkeuzen voor de hele planning & control-cyclus. De uitkomst van deze vernieuwing moet het mogelijk maken om het afwegingsproces van de Staten voor de burger helderder te maken, want wij zijn degene die budgetten moeten vaststellen. Verbeteringen zijn ook mogelijk met betrekking tot de kwaliteit van de presentatie van de begroting. Op het begin heb ik aangegeven blij te zijn met de grafische weergave van de begroting, maar als je de taal leest van de begroting en de uitleg, dan weten wij, de professionals, soms ook niet precies waar het over gaat. Zie de vragen die gesteld zijn in de afgelopen weken. Dat kan verbeterd worden. Daarmee zouden wij de babylonische spraakverwarring tot een einde kunnen brengen.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het bevreemd mij dat het CDA pleit voor een nieuwe club die samen met GS gaat kijken hoe het wel moet. Wij zijn daar niet voor. Uiteindelijk moeten wij in staat zijn om iets te formuleren dat GS kan uitvoeren en leveren. Een voorbeeld daarvan is de commissie Duisenberg. Die zal ergens mee komen en op basis daarvan kan er aan de slag gegaan worden. Uw woorden klinken als woorden van wantrouwen. Geef een opdracht en GS kan dat uitvoeren. Ga niet ingewikkeld doen over het instellen van een commissie.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij dat u dit formuleert, want wij hebben inderdaad al een commissie Duisenberg. Die commissie komt straks met een uitkomst en daarvan geef ik aan om de subcommissie voor de jaarrekening te verruimen tot een auditcommissie. De huidige besluitvorming rondom de planning & control-cyclus en de inrichting van de administratie verloopt nog niet voldoende goed. Als PS daarbij betrokken wil zijn, verander die commissie dan in een auditcommissie. Het is het aanscherpen van wat wij over twee commissies verdeeld hebben, waarvan ik merk dat niet iedereen daar even tevreden mee is.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het is toch niet meer uit te leggen aan een burger dat wij alles in bepaalde commissies gaan regelen. Daardoor lijkt het alsof wij niet tevreden zijn over wat geproduceerd wordt en wij doen vreselijk ingewikkeld om het te krijgen zoals wij het willen hebben. Formuleer gewoon een opdracht en dan gaat GS dat uitvoeren. Ga niet in commissies beginnen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik denk dat wij hetzelfde bedoelen, maar dat ik een ander instrument gebruik dan de heer Van Leeuwen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn erg huiverig om weer een commissie in het leven te roepen. Het is beter om de commissie Duisenberg af te wachten en de subcom-

missie voor de jaarrekening een bredere opdracht gegeven. In die commissie wordt naast de jaarrekening gesproken over de planning & control-cyclus. Wij kunnen beter optimaliseren wat wij hebben dan daar weer iets nieuws bij doen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dat is precies wat ik net gezegd heb; geen derde commissie, maar twee commissies inruilen voor één commissie.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Aan het begin van uw betoog sprak u lovende woorden uit over het niet versteende deel van onze provincie. Fantastisch, maar dat niet versteende deel is ernstig aan het verwateren door het fenomeen bodemdaling. Wij kennen het CDA als een partij die voor de boeren is en het buitengebied erg belangrijk vindt. Wat zijn de ambities van het CDA op het gebied van bodemdaling?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Onze ambitie is dat de bodem niet verder daalt, maar dat is waarschijnlijk niet het antwoord dat u verwacht.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wat gaan wij daaraan doen? Als wij niks doen dan zakt de bodem weg.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij zitten middenin dat proces. Wij hebben een advies gekregen van de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit. Daar heb ik met veel waardering naar gekeken. Het is heerlijk om bij dit soort zaken na te denken over een andere manier van oplossen. Wat nadrukkelijk meegewogen moet worden, is wat in het Veenweiden Innovatiecentrum gebeurt. Daaraan moeten wij niet voorbij gaan. Er zijn meer methoden dan wellicht op voorhand worden gekozen. Ik wacht af waar het Veenweiden Innovatiecentrum mee komt. Wij zijn niet de enige met een veenweide gebied. Afgelopen zaterdag heb ik een aantal mensen uit Friesland daarover gesproken, maar zij zitten net anders in het probleem dan wij. Op korte termijn moeten zoveel mogelijk oplossingen gevonden worden in plaats van te zeggen hoe het moet.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Normaal bent u van de ChristenUnie gewend dat wij met een mooi verhaal beginnen, zoals een fraaie anekdote waarin wij u meenemen. Dat doen wij deze keer echter niet. Dat heeft geen mooie reden, want de ChristenUnie is niet blij met de begroting die voorligt. Wij hebben deze coalitie positief benaderd en proberen dat te zijn in onze houding. Aan het begin van deze coalitieperiode hebben wij aangegeven positief te zijn, omdat wij bijna onze handtekening onder het coalitieakkoord konden zetten. In deze periode zou met name de uitvoering centraal staan, wij zouden actie gaan zien en daarom sta ik hier met opgestroopte mouwen. Ik ben namelijk voor actie.

In juli hield de ChristenUnie hier een verhaal over hoop, maar toen hebben wij wel gezegd: "Als je hoop wilt hebben, dan moet je aan de slag." Hoop is waardeloos als daar geen concrete actie op volgt, wie wil hopen moet gaan werken. Bij de kadernota noteerde de ChristenUnie vervolgens vijf concrete actiepunten. Vijf toezeggingen en moties die verwerkt zouden worden in de begroting 2018. Helaas leverde dat drie behoorlijke teleurstellingen op. Een motie over de prijsindexatie van partnerinstellingen werd verwerkt en over de aanpak van onbeveiligde spoorwegovergangen kregen wij een brief; dank daarvoor.

Drie belangrijke punten bleven echter liggen. De eerste toezegging ging over het verduurzamen van de provinciale gebouwen. Daarvan kwam tot op heden niks terecht. Direct na de zomer zou er een brainstorm komen en voor de begrotingsbehandeling zou informatie op tafel komen over de kosten zodat wij bij de begrotingsbehandeling een afweging konden maken. Het lijkt er helaas op dat GS blijft treuzelen. De bijeenkomst werd een paar keer uitgesteld. Op papier zagen wij her en der wat mooie woorden, maar concreet werd het nergens. Dus blijkt 2018 opnieuw een verloren jaar te worden.

De tweede toezegging was het regelen van een fatsoenlijke openstellingstoelage. Dat was een bijna unaniem amendement van de VVD met concrete bedragen. Ondanks felle kritiek in de commissie is dat amendement niet uitgevoerd. Wel krijgen wij een vertragende omhaalbeweging, want er staat iets

over in en er hangt een nulbedrag bij. De bedragen in het amendement waren echter erg concreet, maar deze staan niet in de begroting.

De derde toezegging was de memo over bodemdaling. Die werd in september kritisch ontvangen in de commissie en de teksten in de begroting 2018 kabbelen en babbelen wat over praktijkexperimenten in 2018 en voorsorteren op beleid dat in de Omgevingsvisie terecht moet komen. Wij willen echter geen experimenten en niet voorsorteren, want dat doen wij al sinds 2011. Heel Holland zakt. Wij willen actie, een concrete aanpak. Als wij op deze route doorgaan is er straks geen groen hart meer of alleen nog maar met de keuzeoptie pompen of verzuipen.

Dat zijn drie hele concrete punten waarop wij teleurgesteld zijn. Dat zijn alleen nog maar de punten die wij hebben opgeschreven na de kadernota. Vandaag hebben meer fracties gemopperd over toezeggingen en moties die niet, niet helemaal of niet goed zijn uitgevoerd. Net zoals de moties over de mobiliteitsbudgetten en de moties over de NRU. Voor de ChristenUnie is dit absoluut onbestaanbaar. Dit raakt aan de basis die nodig is om samen een goed provinciebestuur te vormen. Die basis is dat PS kaders kan stellen en kan controleren. Echter, als afspraken niet worden nagekomen door GS, dan vervangen die kaders. Vervolgens zijn er allerlei auditcommissies nodig om het goed te praten. Als jaarstukken niet de informatie bevatten die PS vraagt, komt ons controleren onder druk te staan. Dat raakt aan de vertrouwensbasis tussen PS en GS. Tegen die achtergrond zijn wij boos en teleurgesteld.

Het is zo erg geweest dat onze fractie zich heeft afgevraagd of deze begroting rijp is voor behandeling. Tegen die achtergrond hebben wij de nodige tegenzin bij de behandeling van de begroting en weten wij nog niet of wij later vandaag voor deze begroting kunnen stemmen. Als wij tegen deze provinciale begroting zouden stemmen, dan zou dat een novum zijn voor de ChristenUnie waar ik trots op ben. Toch sta ik hier met opgestroopte mouwen. De ChristenUnie heeft zich afgevraagd wat wij zelf kunnen doen om zaken positief om te buigen. Er is door veel fracties de afgelopen weken gewerkt aan een waslijst aan moties en amendementen, want als de actie niet van GS komt, moet die maar vanuit PS komen. Zelfs de ChristenUnie komt met een stapel moties en amendement. Dat is voor ons eveneens een novum, want wij zijn daar normaal terughoudend in.

Zijn er grenzen aan groei? Die vraag heeft ons de afgelopen maanden bezig gehouden. Utrecht is een populaire provincie en dat is prachtig, want de provincie bruist en economisch gaat het goed. Groei heeft echter ook nadelen, zoals een tekort aan woningen, dichtslibbende wegen en overvolle recreatiegebieden. Zijn er grenzen aan groei? En, wat voor soort groei willen wij eigenlijk? Het is goed om ons bij de begrotingsbehandeling te bezinnen op dat soort fundamentele vragen. Wij krijgen immers deels het soort groei waarop we inzetten. Meer asfalt zorgt voor vollere wegen en extra OV trekt meer reizigers waardoor bussen en trams nog sneller vol zitten. Utrecht geeft enorm veel uit aan mobiliteit. Totaal staat er ruim € 286.000.000 op de begroting voor mobiliteit. Ter vergelijking: de provincie Zuid-Holland heeft een begroting van een slordige € 700.000.000. Daarop staat een lager bedrag aan mobiliteitsuitgaven, namelijk: € 255.000.000. Wij geven ontzettend veel uit aan mobiliteit.

Waar gaat al dat geld precies naartoe en kunnen wij dat uitleggen? Een goede mobiliteitsmix is belangrijk. Met zowel autopartijen als fietspartijen in de coalitie, zou je hopen dat dit vanzelf in het midden uit komt. Sinds 2011 daalde echter het aandeel van de fietsende mobiliteitsmix van 8,1%, terwijl deze landelijk steeg naar 9,5%. Op dat terrein gaan wij achterlopen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De heer Schaddelee zei: als je meer asfalt aanlegt komen er meer auto's en als je meer openbaar vervoer de weg op helpt komen er meer reizigers in het openbaar vervoer. Heeft u een alternatief? Moeten wij wegen weghalen of minder treinen laten rijden?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ja, wij hebben een alternatief, namelijk: de fiets.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U zegt net dat het percentage fietsers is afgenomen, dus dat alternatief lijkt klaarblijkelijk niet aan te slaan. Het is essentieel om te zien hoeveel fietsers gebruik maken van alle verbindingen. Als mensen willen fietsen moet je een fietspad aanleggen, net zoals je en weg aan moet leggen als mensen met de auto willen. Klaarblijkelijk is de wens de vader

van de gedachte, maar volgt men dat niet. Wij moeten kijken naar wat mensen willen en dat vervolgens faciliteren.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De vraag van de heer Dercksen is ook de vraag van de ChristenUnie, want hoeveel geven wij in 2018 uit aan de fiets? Die vraag stel ik aan het college, want je krijgt waar je om vraagt. Als wij weinig investeren in fietsen, dan gebeurt daar weinig.

Wij hebben drie concrete voorstellen op het gebied van mobiliteit. Die zal ik u hierbij overhandigen.

Motie M64 (ChristenUnie): veilige hoofdfietsroute Houten – USP

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

constaterende dat:

- de provinciale pagina in de huis-aan-huis-bladen over de begroting 2018 wordt gelezen en dat deze pagina verwachtingen wekt;
- een inwoner uit Houten naar aanleiding van deze pagina klaagt over ontbrekende verlichting op het fietstraject tussen Houten en de Uithof;

overwegende dat:

- de kwaliteit van de hoofdfietsroute van Houten naar de Uithof te wensen overlaat;
- nieuwe technische ontwikkelingen het mogelijk maken om de sociale veiligheid van de fietsroute door het bos Nieuw Wulven flink te vergroten, bijvoorbeeld met verlichting die alleen aan gaat als dat nodig is;
- de provincie veel geld heeft gereserveerd voor het Realisatieplan Fiets;

verzoekt het college van Gedeputeerde Staten:

- om, in samenspraak met de betrokken wegbeheerders op het traject Houten - USP de verlichting en de sociale veiligheid in orde te maken;
- ervaringsdeskundigheid van fietsers actiever te benutten, wellicht door een provinciaal meldpunt in te stellen waar fietsers klachten of tips kunnen melden voor de verbetering van de kwaliteit op hoofdfietsroutes.

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M65 (ChristenUnie): boogbrug herleeft als fietsbrug

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

constaterende dat:

- er gewerkt wordt aan een netwerk van hoogwaardige fiets- en wandelroutes;
- de boogbrug bij Vianen geschikt is om een hogesnelheidsfietsroute en een aantrekkelijke wandelverbinding over de Lek te realiseren;
- herstel van de oude fietsverbinding voor fietsers uit Vianen vele kilometers scheelt;

overwegende dat:

- Rijkswaterstaat vergevorderde plannen heeft om de boogbrug Vianen te slopen;
- dit in feite kapitaalvernietiging is;
- hergebruik van de brug past in een integrale gebiedsontwikkeling;
- erfgoed van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, waaronder de kazematten in de pijlers deze boogbrug, meedingt naar de status van Werelderfgoed;

dragen het college van GS op om:

- te onderzoeken voor hoeveel geld de boogbrug geschikt kan worden gemaakt om als fietsbrug en wandelbrug te dienen;
- te onderzoeken hoe het jaarlijkse onderhoudsbudget zich verhoudt tot de sloopkosten;
- PS hierover uiterlijk medio 2018 bij de Kadernota te informeren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M66 (ChristenUnie): flexibel plafond ov-concessie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

constaterende dat:

- in de lopende ov-concessies een maximum aantal dienstregelingen is vastgelegd;
- bij het afsluiten van deze ov-concessies niet is voorzien dat de toenemende congestie zoveel vertraging zou gaan veroorzaken;
- de huidige budgetten voor het openbaar vervoer onvoldoende rekening houden met de groeiende reizigersaantallen;

overwegende dat:

- de kwaliteit van het openbaar vervoer zal lijden onder toenemende verkeerscongestie, omdat het aantal dienstregelingsuren niet mag toenemen;
- zelfs ook de groei van het aantal reizigers zal leiden tot een vermindering van de kwaliteit van het openbaar vervoer;
- dit strijdig is met de provinciale uitgangspunten bij de ov-concessie;
- het ov-plafond flexibel moeten zijn, zodat ingespeeld kan worden op onverwachte ontwikkelingen;

spreken uit:

dat bij het vaststellen van de budgetten voor het openbaar vervoer de gestelde kaders voor de kwaliteit van het openbaar centraal moeten staan, niet het ooit vastgelegde maximum aantal dienstregelingsuren;

dragen het college op:

dat indien en zodra zich een kwaliteits- of kwantiteitsvraagstuk voordoet in het OV dit te delen met Provinciale Staten, voorzien van een oplossingsrichting.

En gaan over tot de orde van de dag.

Daarnaast overwegen wij in de tweede termijn een motie in te dienen over de NRU om € 9.000.000 uit te trekken voor de NRU zonder alle mitsen en maren. De motie 'mosterd bij de maaltijd' van D66 en de VVD vonden wij te ingewikkeld. Of wij deze motie indienen hangt echter af van de exegese die wij vanuit het college krijgen.

De ChristenUnie wil omschakelen, oude paden verlaten en geen groei die onze ruimte, natuur en gezondheid opslokt. Wij willen energie steken in kwaliteitsgroei, bijvoorbeeld in het Groene Hart. Daarom hebben wij op dat punt een aantal voorstellen, onder meer om te komen tot het Groene Hart Keurmerk, de recreatiekracht van het Groene Hart gebruiken en een voorstel voor een taskforce bodemdaling. Volgens deskundigen kan de schade rondom bodemdaling oplopen tot € 20.000.000.000 tot € 30.000.000 als overheden te lang wachten met het maken van keuzes. Op dat punt heb ik voor u een stapeltje moties.

Motie M67 (ChristenUnie): keurmerk Groene Hart

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

constaterende dat:

- bij de start van het Nationaal Landschap Groene Hart de introductie van een Groene Hart Keurmerk tot belangrijkste icoonproject is bestempeld;
- alle icoonprojecten van het Groene Hart tijdens bezuinigingsrondes in de statenperiode van 2011-2015 zijn gesneuveld;
- de Perspectiefnota Groene Hart van de Stuurgroep Groene Hart opnieuw aandacht vraagt voor het economisch perspectief van de landbouw en voor nieuwe verdienmodellen in deze sector;

overwegende dat:

- de verkoop van streekproducten langzaam stijgt;
- een speciaal keurmerk voor producten uit het Groene Hart de regionale afzet flink stimuleert;
- de merknaam Groene Hart de koppeling tussen boeren en burgers kan versterken;
- de marketing van het Groene Hart een nieuwe impuls nodig heeft;
- een gering stimuleringsbedrag van grote betekenis kan zijn voor talloze lokale ondernemers;

dragen het college van GS op om:

- met de andere Groene Hart provincies een gezamenlijke marketingstrategie te ontwikkelen;
- te onderzoeken hoeveel geld er nodig is om een nieuw project te starten ter stimulering van het Groene Hart keurmerk.

En gaan over tot de orde van de dag.

Amendement A17 (ChristenUnie): recreatiekracht Groene Hart

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

besluiten bij het punt 3.4.2.6.1 (pagina 56) van de Begroting 2018 de volgende zin toe te voegen:

"Middels een investeringsfonds zal de provincie Utrecht vanaf 2018 jaarlijks 25.000 euro investeren in fysieke recreatieve voorzieningen in het Groene Hart."

Toelichting.

De recreatieve voorzieningen in het Utrechtse deel van het Groene Hart zijn mager. Meer bankjes, rustplaatsen, afvalbakken, een goede bebording en informatiepanelen stimuleren gezonde recreatie, verminderen zwerfafval en steunen regionale ondernemers. De Agenda Vitaal Platteland (AVP) en het project Recreatie om de Stad (RodS) bieden hiervoor uitstekende aanknopingspunten.

Motie M68 (ChristenUnie): taskforce bodemdaling

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

constaterende dat:

- in het coalitieakkoord verstandige woorden worden gesproken over bodemdaling;
- in de Begroting 2018 geen geld beschikbaar is gesteld voor de aanpak van bodemdaling;
- het Planbureau voor de Leefomgeving de schade als gevolg van de bodemdaling in het veenweidegebied heeft ingeschat op 20 miljard euro tot 2050;
- zowel de PCL als de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit recent hun visies vanuit verschillende perspectieven op het veenweidegebied kenbaar hebben gemaakt, die beide oproepen tot beleidsbepaling, en dus tot kosten;

overwegende dat:

schade meer kan worden beperkt naarmate de bodemdaling eerder wordt aangepakt en dat uitstel van aanpak het probleem dus verergert;

dragen GS op om:

- in nauwe samenwerking met de andere betrokken provincies, waterschappen en gemeenten een Task Force Bodemdaling in te stellen die begin 2018 van start gaat;
- deze Task force een eerste werkbudget mee te geven van 500.000 euro voor het opstarten van planvorming (concreet plan van aanpak) en de Task force te verzoeken om binnen een half jaar te komen met een opgave van het door hen noodzakelijk geachte beleid, met een opgave van de daarmee samenhangende kosten;
- PS per kwartaal via de commissie RGW te informeren over de voortgang.

En gaan over tot de orde van de dag.

Toelichting.

I "Ons gebruik verandert de bodem. In veengebieden kan dit leiden tot bodemdaling. We blijven actief bijdragen aan ontwikkeling van technische oplossingen die duurzaam landgebruik mogelijk maken. Daar waar de maatschappelijke kosten te hoog worden, zullen we keuzes moeten maken." Uit: In Verbinding, Coalitieakkoord 2015-2019, pagina 10.

Motie M69 (ChristenUnie): kwaliteitsimpuls bestaande natuur

Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 6 november 2017, voor de vaststelling van de Begroting 2018;

constaterende:

- dat de provincie Utrecht al jarenlang een bedrag van € 200.000 beschikbaar stelt voor de kwaliteitsimpuls bestaande natuur;
- dat in het Openstellingsbesluit Natuurbeheer 2018 het subsidieplafond onverwacht is vastgesteld op nul euro;
- dat Gedeputeerde Staten overwegen om te bezuinigen op de kwaliteitsimpuls bestaande natuur;

overwegende:

- dat het volstrekt onduidelijk is of deze bezuiniging echt nodig is;
- dat de onderbouwing voor deze bezuiniging niet is gegeven in de Kadernota 2017, in de Najaarsrapportage of in de Programmabegroting 2018;
- dat de onderbouwing zal worden gegeven in de Realisatiestrategie Natuurvisie die in het voorjaar van 2018 zal worden vastgesteld;
- dat het college van GS aangeeft dat het in de Kadernota 2018 op dit onderwerp zal terugkomen;
- dat het college van GS overweegt om in de loop van 2018 de middelen toch beschikbaar te stellen;
- dat dit begrotingstechnisch een uiterst merkwaardige en ongewenste gang van zaken is;
- dat het rekeningsresultaat tien miljoen euro bedraagt en dat een bezuiniging van amper 200.000 euro volstrekt onnodig is;
- dat de desbetreffende subsidieregeling altijd is overtekend en dat er genoeg kwalitatief goede projecten op de plank liggen;
- dat de biodiversiteit onder druk staat en we met een betere inrichting van natuurgebieden veel natuurwinst kunnen boeken;

spreken uit:

- dat de eventuele bezuiniging op de kwaliteitsimpuls eerst moet worden onderbouwd;
- dat de subsidieregeling voor de kwaliteitsimpuls bestaande natuur in 2018 gewoon moet worden opengesteld.

En gaan over tot de orde van de dag.

Zijn er grenzen aan groei? Nergens komt die vraag zo klemmend op ons af als rond het thema energie. De landelijke klimaatmonitor van het Rijk laat zien dat Utrecht zo ongeveer het slechtste jongetje van de klas is. Misschien niet omdat we het bewust slechter zijn gaan doen, maar wel doordat wij stilstaan, terwijl de rest van Nederland wel door gaat.

De uitstoot van kooldioxide in Utrecht loopt sinds 2015 weer flink op. Het aandeel hernieuwbare energie stagneert. Hernieuwbare elektriciteit ligt in Utrecht 86 procent onder het landelijk gemiddelde. In 2008 was het aandeel zonnestroom in Utrecht nog 33% hoger dan de rest van Nederland. Inmiddels is dit 32% lager dan de rest van Nederland. De energietransitie vraagt om een provincie met lef. Daarom hebben wij drie voorstellen met een voorzet rondom windenergie, zonniger fietsen en de energie-labels van dit provinciehuis.

Amendement A18 (ChristenUnie): indicatoren windmolens

Provinciale Staten van Utrecht, op 6 november 2017 in vergadering bijeen, behandelende de Programmabegroting 2018;

besluiten tot de volgende wijzigingen:

- de tabel van indicatoren op pagina 51 (paragraaf 3.4.1.3) als volgt te wijzigen:
"De streefwaarde voor de indicator 'Opgesteld vermogen windmolens' voor het jaar 2020 te wijzigen van '34' naar '65,5'";
- de tekst op pagina 55 onder paragraaf 3.4.5.2 als volgt te wijzigen:
De laatste zin: "Als deze procedures goed verlopen, dan zullen we kort na 2020 de doelstelling van 65,5 MW opgesteld vermogen realiseren." schrappen en vervangen door
"De provincie zal deze initiatieven ondersteunen."

Toelichting.

Tussen Rijk en provincies zijn afspraken gemaakt over het plaatsen van windmolens. Utrecht is de verplichting aangegaan om in 2020 65,5 MW aan vermogen te hebben geplaatst. Het thans opnemen van een lager streefgetal voor 2020 is daarmee in strijd.

Motie M70 (ChristenUnie): zonniger fietsen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

constaterende dat:

- de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat aangeeft dat de kooldioxide-uitstoot in de provincie Utrecht sinds 2015 weer oploopt;
- het energiegebruik voor verkeer en vervoer in Utrecht ruim 15 procent hoger ligt dan het Nederlands gemiddelde;
- in Utrecht het aandeel zonnestroom per inwoner 32 procent lager is dan het landelijk gemiddelde;
- in 2008 daarentegen dit aandeel nog 33 procent hoger was dan het landelijk gemiddelde;

overwegende dat:

- het hoog tijd wordt dat mobiliteit ook energie gaat opleveren;
- technische innovaties dit inmiddels mogelijk maken en zelfs zorgen voor economische impulsen;
- de provincies Noord-Holland en Groningen fietspaden ontwikkelen met zonnepanelen in het wegdek en dit project SolaRoad een baanbrekende innovatie op het gebied van energiewinning blijkt te zijn;
- alle provincies in de Investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' voorstellen om via innovatiefondsen de aanleg van energieleverende wegdekken te stimuleren;

verzoekt het college van Gedeputeerde Staten:

- vanuit het mobiliteitsbudget vanaf 2018 twee miljoen euro te investeren in energieleverende wegen;
- te onderzoeken op welke wijze de provincie Utrecht kan bijdragen aan de ontwikkeling van energieleverende wegen en Provinciale Staten daarover te informeren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M71 (ChristenUnie): energielabels provincie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

constaterende dat:

- in het coalitieakkoord een heldere ambitie is neergelegd (*"Ook bij onze eigen bedrijfsvoering zorgen wij voor energiebesparing en hanteren we scherpe duurzaamheidscriteria."*);
- de provincie Utrecht zich samen met andere provincies voor de kabinetsformatie heeft gecommitteerd aan de Investeringsagenda "Naar een duurzaam Nederland" (*"Gemeenten, provincies en waterschappen investeren in en rooveren het eigen en het maatschappelijk vastgoed, waarvoor zij verantwoordelijk zijn, zoals scholen, zwembaden, buurthuizen, sportaccommodaties. Doel is dat dit vastgoed in 2025 label A heeft en er volledig duurzaam wordt ingekocht in 2040 energieneutraal is, en dat nieuwbouw en renovatie circulair plaatsvinden"*);
- GS tot nu toe niet verder komen dan de benodigde maatregelen om in 2020 te voldoen aan de minimale eisen (label C) ter nakoming van een verplichting uit het in 2013 gesloten Convenant 'Verduurzamen gebouwgebonden energiehuishouding kantorenpark Rijnsweerd';

overwegende dat:

- de provincie een onafhankelijke ambitie moet hebben om de provinciale gebouwen maximaal te verduurzamen;
- de provincie een voorbeeldfunctie heeft en een voorloper kan zijn in de verduurzaming van eigen gebouwen;
- niet slechts het economisch rendement, maar ook het maatschappelijk rendement moet worden meegewogen in de investeringen op het gebied van energiebesparing en verduurzaming van het provinciehuis;
- investeringen ten behoeve van deze ambitie ook financieel doorvertaald kunnen worden in de huur van kantoorruimten in het provinciehuis;

dragen GS op om:

- PS jaarlijks te informeren over de cijfers van het energieverbruik en warmteverbruik van de provinciale gebouwen;
- aanvullende maatregelen op het gebied van energiebesparing uit te voeren (zoals verantwoord in de Statenbrief 2017BEM31, Statenbrief afdoening moties), te weten € 320.000 om tot label B te komen;
- richting PS met een inventarisatie en fasering te komen wat nodig is om in 2025 energielabel A te bereiken;
- op basis van voorgaande inventarisatie, fasering en benodigde investeringen, binnen de Reserve Huisvesting een bedrag te alloceren voor energiebesparing en verdere verduurzaming van het provinciehuis.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Terug naar het fietsen. U heeft een motie ingediend over een fietsroute tussen Houten en De Uithof. Bent u op de hoogte van de snelfietsroute die wij nastreven in deze provincie?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ja, daar streven wij naar.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Bent u ervan op de hoogte dat de route die u aangeeft geen deel uitmaakt van de snelfietsroute? De snelfietsroutes gaat namelijk via de nieuw te maken brug of tunnel onder de A12 door. Niet door Nieuw Wulven, want die gaat via de binnenwegen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt, maar dat is de charme van wat op het provinciehuis bedacht wordt als hoofdfietsnetwerk en de routes die mensen daadwerkelijk fietsen. De mensen fietsen de kortste route. Dat is in dit geval eveneens de mooiste route, want deze gaat door een mooi stuk bos, langs een mooi fort, onder de snelweg door en dan weer door een mooi stuk bus. Die route kan prima verlicht worden. Het officiële hoofdfietsnetwerk mist een belangrijke schakel, want er moet nog een fietsbrug gemaakt worden bij Bunnik. Mensen kunnen een stukje verder onder de snelweg doorfietsen; dat vinden ze vaak fijner. Bovendien moeten zij over gevaarlijke binnendoorweggetjes fietsen in het buitengebied tussen Houten, Bunnik en Odijk. Mijn kinderen fietsen daar iedere dag en dat is niet grappig, want het is echt gevaarlijk.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp wat de heer Schaddelee zegt, maar wij hebben beleid om een bepaalde route sterk te verbeteren. Daarvoor wordt komend jaar een knip gemaakt in de Achterdijk, waardoor er minder verkeer rijdt. Daarnaast gaan wij werken aan een ongelijkvloerse kruising bij Bunnik waar men met de fiets overheen kan. In Bunnik zijn investeringen gedaan en er loopt nog iets voor een laatste paar honderd meter. Terwijl wij daarop aan het investeren zijn vraagt u om te investeren in een andere fietsroute. Is dat verstandig?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het hoofdfietsnetwerk vergt nog ingewikkelde aanpassingen qua infrastructuur die in dit tempo over vijf jaar nog niet klaar zijn. Verlichting langs bestaande fietsroutes is binnen een jaar te realiseren. Daarnaast is het hoofdfietsnetwerk dat wij voor ogen hebben voor de meeste mensen in Houten een omweg als zij naar het Utrecht Science Park gaan. Mensen blijven de korte route nemen. Bovendien zijn mensen gewoontedieren en deze route ligt er al vijf jaar. Deze route zit in hun systeem en blijven zij fietsen. Laten wij goed organiseren wat er al is, in plaats van ingewikkelde infrastructurele aanpassingen maken die de vraag van mensen niet beantwoordt.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik ga dan twijfelen of wij op de andere weg goede investeringen doen. Dat is mijn punt: u vraagt om te investeren in een route, terwijl wij hebben afgesproken om te investeren in het hoofdfietsnetwerk. Moeten we dan eerst gaan besluiten waar wij gaan investeren?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik denk dat twijfel voor D66 een goede grondhouding is. Blijf vragen stellen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat doet u ook, dat weet ik.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Een half jaar geleden hebben wij gevraagd om uit te rekenen wat het kost om aan te haken op de warmte- en koudeopslag (WKO) van de burens, van ASR en wat het oplevert en kost om de folie niet te plakken. Daar is het college zo van in de war dat wij daar al een half jaar op wachten. Is het niet verstandig om eerst op de antwoorden van deze vragen te wachten, alvorens naar een volgend label te gaan?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wachten is heel aardig. Als een kip broedt, dan weet je dat het kuikens gaat opleveren. In dit geval weet ik niet wat de uitkomst van het wachten is. Het lijkt mij goed om het college te herinneren aan de afspraken die de provincie gemaakt heeft op het bedrijventerrein en in IPO-verband het aanbod dat wij aan het Rijk gedaan hebben om op termijn label A te halen. Daar moeten wij naartoe werken en niet teveel in de war raken van dingen die geld kosten. Laten wij daar niet oneindig lang mee wachten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Heeft u onderzocht of het mogelijk is om label A te halen met een gebouw van deze leeftijd?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Zelfs de Amsterdam Arena kan label A halen, dus dan moet dat hier ook kunnen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat was niet mijn vraag. Hebt u bekeken of dit gebouw een label A kan halen? Het is een oud gebouw en het gaat niet om een oud gebouw naar label A te krijgen zonder mega investeringen. De Arena heeft een groot oppervlak en kan daardoor wat met zonne-energie doen. Die labels zijn bezigheidstherapie, want wat levert het op? Wat gaat het aan minder CO₂ vervuiling opleveren? Je moet weten wat het kost en wat het oplevert.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb het niet alleen over dit provinciehuis, maar over alle provinciale gebouwen. Hier tegenover staat een gebouw van ASR dat net zo oud is als het provinciehuis. Zij gaat niet naar label A om geitenwollensokkenmensen te plezieren, maar zal daar een businesscase en een verdienmodel aan gehad hebben. Kennelijk kan het, dus moeten wij dat ook doen.

Wat de zonne-energie betreft zitten er bepaalde partijen in de Staten, waaronder twee in het college, die behoorlijk koketteren met een groen imago. Laten wij dat waarmaken. Laten wij beginnen met ons eigen provinciehuis door te zorgen dat wij het hier voor elkaar krijgen zonder allerlei aanjaagsubsidies. Als wij het hier niet voor elkaar krijgen, dan lachen zij ons ergens anders terecht uit.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het gebouw van ASR is helemaal gestript. Alleen de kolommen en de vloeren zijn behouden. Als dat uw voorstel is, vind ik dat prima, maar dat is de oplossing om naar label A te gaan.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Kennelijk is er een verdienmodel, dus laten wij dat doen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De heer Schaddelee zegt dat de provincie meer gebouwen heeft dan dit gebouw, maar vervolgens heeft u het alleen over dit gebouw. Streeft u ernaar dat zoveel mogelijk provinciale gebouwen naar label B gaan?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De motie gaat erover om via label B bij label A uit te komen voor alle provinciale gebouwen. Daarover moeten wij ons concreet laten informeren en een concreet tijdpad aan ophangen.

Er is veel te doen en het is hoog tijd om echt aan te pakken. Namens de ChristenUnie wens ik daarbij iedereen Gods zegen toe.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks vindt de ontwikkeling van de begroting er mooi uitzien. Wij zijn positief over de doelbomen, de scherpte die ontstaan is in wat wij willen bereiken en wat wij daarvoor gaan doen. Complimenten daarvoor. De afgelopen weken hebben wij met elkaar besproken op welke manier zich dat verder kan doorontwikkelen. Het is helder geworden dat met het financieel systeem informatie op het niveau van de ontwikkelde prestaties nog niet mogelijk is, maar het is in ontwikkeling. Dat juichen wij toe. Wij hebben besproken dat er stroomlijning mogelijk is in de formulering van de subdoelen en de prestaties en eenduidigheid in de nummering en de teksten. Als die lijn doorgezet wordt kan ik aansluiten bij eerdere sprekers dat wij bijvoorbeeld met de overzichtelijke samenvatting van de infographic een mooie begroting aan het maken zijn. Dank daarvoor.

Wij zijn zeer positief over de inhoud van de begroting. Aantrekkelijke leefomgeving en betere bereikbaarheid zijn twee van de kernvragen die bovenlokaal op regionaal schaalniveau spelen. Wij zien in tegenstelling tot andere partijen wel degelijk actie en realisatiekracht ontstaan. Wij zijn bijvoorbeeld te

spreken over de voortgang in het programma Natuur; daar zijn wij positief over en blij mee. Dat geldt eveneens voor hoe er aan de ruimtelijke kwaliteit gewerkt wordt, hoe wij het landschap beschermen om de druk op de provincie beheersbaar te houden en in vereniging te blijven met wat een vestigingsklimaat aan ademruimte en landschappelijke kwaliteit nodig heeft. Daar zijn wij positief over. Daarnaast zijn wij positief over de inzet op het gebied van de economie. Met elkaar nemen wij initiatieven om wegen te vinden en werkgelegenheid te ondersteunen voor lager opgeleiden. Wij werken consequent aan een profiel: duurzaam, gezond, creatief en slim – duurzaamheid, life sciences en creatieve industrie. Daarmee moeten wij doorgaan.

Dan zijn wij positief over de inzet op energietransitie. Het college van GS is in staat gebleken om de, bij de coalitieakkoord besproken voorziene investeringen te vergroten door andere bronnen goed te benutten. Het regeerakkoord geeft een erkenning aan de rol van andere overheden. Wij voorzien dat de komende decennia de energie-infrastructuur een belangrijk kernthema voor de provincie zal blijven in samenwerking met de gemeenten. De gezamenlijke provincies hebben dat via het IPO bij het nieuwe kabinet bepleit. Om die reden dienen wij een amendement in om het programma Economische ontwikkeling tegen die achtergrond te herdoopen in het programma Economie en energie.

Amendement A19 (GroenLinks, 50Plus): hernoemen programma 'Economie' naar 'Economie en energie'

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, aan de orde hebbend de Begroting 2018;

besluiten:

aan het in het statenvoorstel opgenomen beslispunt "De als bijlage 1 bij het voorstel gevoegde concept-Programmabegroting 2018 vast te stellen.";

toe te voegen:

" , met dien verstande dat in de programmabegroting 2018, en de daarbij behorende bijlagen, de naam van het programma 'Economische ontwikkeling' wordt gewijzigd in 'Economie en energie'.

Toelichting.

Het programma 'Economische ontwikkeling' behelst niet alleen economische ontwikkelingen, maar gaat ook in belangrijke mate over de energietransitie. De benaming 'Economische ontwikkeling' dekt wat ons betreft dan ook onvoldoende de lading van het programma. Dit amendement heeft tot doel om de naam van het programma te wijzigen in 'Economie en energie' om daarmee de inhoud van het programma beter te dekken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik verbaas mij erover dat u enthousiast bent over de bereikte resultaten, want bij de kadernota was het helder dat op het dossier Energietransitie niks gebeurd is.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Je moet streven naar het bereiken van doelen. Echter, wat je hebt gerealiseerd, is wat je in handen hebt. Desondanks dat zijn wij tevreden met de inzet waarmee het college aan die vraagstukken werkt. Ik deel het met u dat wij op een aantal terreinen verder willen gaan. Als relatief kleine partij moeten wij echter realistisch zijn, want in deze Staten zit ook een enkele uiterst sceptische partij op het gebied van energietransitie. Daar hebben wij mee te dealen en die wij enig recht willen doen, mijnheer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het komt dus door ons dat het college niet tot resultaten komt?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik dank de heer Dercksen voor dit ongekende staaltje zelfinzicht.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Kortom, de heer Bekkers zegt: "Wij zijn blij met de inzet en dat het niet leidt tot positieve resultaten vinden wij niet erg."

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Nee, zo mag u het niet samenvatten. Op het punt van energie is er een ander onderwerp dat in ons energieprogramma bewust niet is opgenomen, namelijk: het onderdeel in de sector verkeer. In het nationale energieakkoord hebben de provincies zich aan een aantal afspraken verbonden, zoals afspraken waarin de CO₂ uitstoot in de sector verkeer een rol speelt. Dat hebben wij nog niet vertaald in onze energieaanpak, maar in het nieuwe mobiliteitsprogramma is het nodig om dat wat in het landelijk verband gecommiteerd is, door te vertalen naar hoe wij dat in onze bijdrage aan de bereikbaarheid en mobiliteit vertalen. In vervolg op schriftelijke vragen die wij recentelijk hebben gesteld komen wij daarom met een motie. Deze motie geeft aan om een klimaatparagraaf in het mobiliteitsprogramma op te nemen waarin aan de orde komt hoe de landelijke reductiedoelstellingen vertaald worden in een maatregelenpakket in ons mobiliteitsprogramma.

Motie M72 (GroenLinks, PvdA, 50Plus, D66): klimaatopgave in mobiliteitsprogramma

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- mobiliteit verantwoordelijk is voor 40% van de CO₂-uitstoot in de provincie Utrecht (bron: Klimaatmonitor);
- in het BOB-traject voor de Energieagenda ervoor is gekozen om de klimaatopgave voor verkeer grotendeels buiten beschouwing te laten omdat deze te zeer vervlochten is met het mobiliteitsbeleid en daarom thuis hoort in het mobiliteitsprogramma;
- in het Energieakkoord voor duurzame groei de ondertekenaars (waaronder ook de provincies) afspraken hebben gemaakt over de invulling van de gezamenlijke klimaatopgave voor Nederland en hierin voor de sector verkeer hebben afgesproken om de CO₂-uitstoot in Nederland terug te brengen naar 25 Mton in 2030, wat neerkomt op een daling van 28% ten opzichte van 2015;
- uit de Nationale Energieverkenning blijkt dat met het vastgesteld en voorgenomen beleid deze doelstelling lang niet gehaald gaat worden;
- het kabinet Rutte-III de doelstelling voor verkeer voor 2030 met 3,5 megaton heeft aangescherpt en verwacht mag worden dat het nieuwe kabinet hiervoor ook een bijdrage zal vragen van provincies en gemeenten;

overwegende dat:

- uit de recente antwoorden op de schriftelijke vragen van GroenLinks blijkt dat het beleid klimaatbeleid van de provincie voor deze sector versterkt kan worden;
- binnen de provincie Utrecht er op dit moment geen doelstelling is voor CO₂-reductie in verkeer;
- een proactieve houding ten aanzien van de klimaatambities voor verkeer kan helpen om cofinanciering vanuit het Rijk te krijgen voor bijv. de beoogde schaa sprong OV, fietsinfrastructuur of 'smart mobility';
- de provincie op vele manieren kan bijdragen aan het oplossen van de klimaatopgave voor verkeer (zie toelichting);

dragen het college op om:

een klimaatparagraaf op te nemen in het nieuwe Mobiliteitsprogramma met daarin een reductiedoelstelling en een maatregelenpakket die passen bij de nationale ambities, de afspraken in het Energieakkoord en rol en mogelijkheden van de provincie.

En gaan over tot de orde van dag.

Toelichting.

De provincie kan op vele manieren bijdragen aan het oplossen van de klimaatopgave voor verkeer, bijvoorbeeld door:

- *het stimuleren van vervoerswijzen met lage CO₂-uitstoot per kilometer;*
- *efficiënter gebruik van vervoersmiddelen stimuleren;*
- *strengere eisen aan de CO₂-uitstoot in de concessies voor OV en regiotaxi;*
- *kennis en 'best practices' te delen met gemeenten;*
- *efficiëntieverbeteringen en emissiereductie in stadslogistiek en zero-emissie-zones voor vrachtverkeer aan te jagen of faciliteren;*
- *een werkgeversaangepak, samen met gemeentes, gericht op stimuleren van fiets en OV in woon-werverkeer en zakelijk verkeer;*
- *handhaving van de energiebesparingsverplichting uit de Wet milieubeheer en EED (ook voor mobiliteit) en gemeenten en uitvoeringsdiensten hierbij te ondersteunen;*
- *model-inkoopcriteria op te stellen voor zero emissie voertuigen, GWW-diensten (Het Nieuwe Draaien) en stedelijke bevoorrading (Green Deal ZES);*
- *een gezamenlijke aanpak met gemeenten en werkgevers voor de uitrol van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen;*
- *publiekscampagnes;*
- *het ondersteunen en aanmoedigen van gemeenten bij afspraken met publiekslocaties over stimulering laadinfrastructuur en stimulering van fiets en OV-gebruik;*
- *het stimuleren van innovatie en ondersteunen van pilots, bijv. voor 'smart mobility' gericht op CO₂-reductie.*

Dan zijn wij erg positief over het openbaar vervoersbeleid. Wij zijn zeer geïnteresseerd en ondersteunend aan de visie: op dikke lijnen, hoge frequenties. Wij zien dat dit vraagstukken oplevert op diverse plekken voor wat betreft de afstanden die haltes met zich meebrengen. Echter, duurzame draagkracht voor het openbaar vervoer is gediend met openbaar vervoer dat gebruikt wordt. De wereld staat alleen niet stil. Wij zien dat er veel ontwikkelingen zijn en dat er behoefte is om opnieuw na te denken hoe de toelevering van haltes kan plaatsvinden. De afgelopen jaren hebben wij diverse concrete casussen in ons gremium behandeld, maar het is op meer plekken in de provincie een vraagstuk om aandacht te geven. Daarom hebben wij een motie waarin wij aan GS vragen om te onderzoeken hoe het verkeer voor de zogenaamde 'last mile'; van de voordeur naar een halte eruit kan zien. Met digitale middelen gaat er de komende jaren veel meer mogelijk zijn om dat te organiseren.

Motie M73 (GroenLinks, PvdA, 50Plus, D66): veilig en vlot naar haltes en stations

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- de provincie er afgelopen jaren voor heeft gekozen om het openbaar busvervoer te transformeren van een voornamelijk aanbodgericht naar een meer vraaggericht systeem;
- hierdoor de frequenties en reissnelheden van het openbaar vervoer (OV) omhoog zijn gegaan maar de reisafstand tot de dichtstbijzijnde bushaltes voor sommige reizigers is toegenomen;
- dat in sommige gebieden de OV-voorzieningen (vrijwel) geheel ontbreken;
- het voor een aantrekkelijk OV-aanbod van belang is dat bushaltes en stations voor alle OV-reizigers goed en veilig bereikbaar zijn, m.a.w. er een goede oplossing beschikbaar is voor de 'last mile' en voor gebieden met (vrijwel) geen aanbod van regulier OV;

overwegende dat:

- de grotere afstand tot haltes voor sommige reizigers op verschillende plekken in onze provincie tot veel discussie en onvrede heeft geleid en vraagt om een meer overkoepelende provincie-brede strategie;
- er grote verschillen zijn tussen verschillende groepen reizigers wat betreft hun eisen en reismogelijkheden van en naar haltes of stations (denk aan scholieren, studenten, forenzen, ouderen, etc.);

- vele vervoersvormen en innovaties een rol kunnen spelen om deze lacunes voor verschillende groepen reizigers in te vullen (zie toelichting);

dragen het college op om:

- te onderzoeken hoe voor verschillende groepen OV-reizigers een passend, veilig en aantrekkelijk vervoersaanbod voor de 'last mile' eruit kan zien;
- tevens te onderzoeken welke groepen reizigers nu geen passend, veilig en aantrekkelijk vervoersaanbod voor de 'last mile' tot hun beschikking hebben of voor wie het OV onbereikbaar is en op welke manier de provincie i.s.m. gemeenten en andere partijen kan bijdragen om deze lacunes in te vullen;
- op basis hiervan uiterlijk met de begroting voor 2019 een voorstel te doen aan Provinciale Staten dat is gericht op een passend vervoersaanbod voor de 'last mile' voor alle OV-reizigers en voor gebieden die niet bereikbaar zijn met regulier OV;
- waar nodig de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, gemeenten, andere provincies, vervoerders of andere externen hierbij te betrekken.

En gaan over tot de orde van dag.

Toelichting.

Vele vervoersvormen en innovaties kunnen een rol spelen om OV-haltes en stations voor verschillende groepen reizigers bereikbaar te maken, waarbij bijvoorbeeld gedacht kan worden aan:

- veilige en drempelvrije looproutes van en naar haltes en stations;
- goede fietsroutes naar en (overdekte) fietsenstallingen bij haltes en stations;
- vervoer op afroep (zoals Valies, belbussen, treintaxi-achtige concepten, etc.);
- lokale vervoersinitiatieven zoals de buurtbus;
- maatwerkvervoer zoals spitsbusjes of vervoer voor ouderen;
- inzet van doelgroepenvervoer voor andere reizigersgroepen;
- gebruik van voertuigen van bijv. bezorgdiensten of onderhoudsdiensten voor de 'last mile';
- vervoersdiensten als Uber, Snappcar en andere deelauto-systemen;
- informatiesystemen, bijv. voor betere reisinformatie van deur-tot-deur, betere betaaldiensten en om lokale vervoersvraag en -aanbod bij elkaar te brengen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Een 'mile' is ongeveer 1500 meter toch? U gaat er dus vanuit dat iedere inwoner van deze provincie een 'last mile' heeft van ongeveer anderhalve kilometer?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ben de heer Westerlaken zeer dankbaar voor deze vraag, want dat geeft mij de gelegenheid om iets te verduidelijken. In onze motie hebben wij 'last mile' tussen aanhalingstekens gezet. Niet alleen omdat het Engels is, maar omdat wij daarmee de verplaatsing vanaf een voordeur naar een halte uitdrukken. Waar dat in sommige delen van onze provincie ongetwijfeld langer is dan anderhalve kilometer, zijn deze wel bij de vraagstelling betrokken. Het is niet letterlijk 1500 meter, maar hoe mensen van hun voordeur bij de halte komen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dan zie ik daar graag een financieel plaatje bij. U realiseert zich niet voldoende hoeveel inwoners in deze provincie verder dan anderhalve kilometer van een bushalte wonen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In dit stadium gaat het vooral om het onderzoeken van de mogelijkheden en opties om dat te organiseren, in plaats van aanvullende bussen rond te laten rijden. De mogelijkheden van deze tijd maken het wel de moeite waard om te gaan nadenken over hoe dit georganiseerd kan worden. Er zijn talloze buurt- en burgerinitiatieven om in zulke gebieden toeleverend vervoer te organiseren.

De fiets wordt steeds belangrijker in ons mobiliteitsbeleid. Wij zeer te spreken over het accent dat door deze coalitie gelegd wordt op het investeren in het fietsbeleid. Eerder hebben wij het CDA horen spreken over het brede welvaartsbegrip. Dat onderschrijven wij als een manier van denken die breder kijkt naar de kwaliteit van leven dan puur het economische aspect. Daarnaast is de VVD van mening dat het tijd is dat alle inwoners kunnen gaan genieten. Voor genieten en brede welvaart is één van de belangrijkste zwakke plekken van onze regio de overlast als gevolg van de toename van autoverkeer. Om die reden vinden wij het van belang om in ons regionaal mobiliteitssysteem de potentie van de fiets nadrukkelijker te benutten. Overigens kan dat potentieel belangrijke investeringen uitsparen en het is positief voor de leefbaarheid en gezondheid. De knelpunten op wegverbindingen moeten wij in de voorbereidingen naar het mobiliteitsprogramma integraal bekijken in het functioneren van het hele mobiliteitssysteem. De oplossingen moeten wij vanuit de toekomst beredeneren. Vanuit de toekomst bezien is meer asfalt wellicht niet het meest optimale. Zowel voor de leefbaarheid en de brede welvaart, als voor de doelmatigheid en de omvang van de middelen die wij te besteden hebben.

Om het speerpunt van de fiets concreter te maken hebben wij al een aantal jaren gesproken over de behoefte om indicatoren in de begroting daarvoor op te nemen. Het is een belangrijk punt voor ons beleid, maar op deze modaliteit heeft een richtsnoer ontbroken dat in de begroting staat. De afgelopen periode is daarover gesproken en zijn indicatoren geïnventariseerd. Twee indicatoren dienen zich aan die in een mooie combinatie indicatoren zijn om dit beleidsterrein voor ons te monitoren. Dit is enerzijds de output, namelijk: de kwaliteit van het hoofdfietsnetwerk en anderzijds een 'outcome', namelijk: de uitkomst van ons beleid dat het aandeel van het fietsgebruik in het woon-werkverkeer toeneemt. Hiervoor dien ik een amendement in, mede namens D66, PvdA en 50Plus.

Amendement A20 (GroenLinks, D66, PvdA, 50Plus): begrotingsindicatoren voor de fietsambities

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, aan de orde hebbend de Begroting 2018;

besluiten:

aan het in het statenvoorstel opgenomen beslispunt "De als bijlage 1 bij het voorstel gevoegde conceptprogrammabegroting 2018 vast te stellen" toe te voegen:

" , met dien verstande dat in paragraaf 3.5.1.3 aan de tabel over Indicatoren (pagina 63) de volgende indicatoren worden toegevoegd:"

Naam indicator	Omschrijving	Streefwaarde	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kwaliteit hoofdfiets netwerk	Het aandeel van alle kilometers van de interlokale hoofdfietsroutes (regionaal fietsnetwerk zoals gedefinieerd in het Realisatieplan Fiets) dat zowel qua breedte, verharding als vertraging op het gewenste niveau is.	90% in 2028, met een lineaire stijging vanaf 2017						

Aandeel fietsgebruik in woon-werkverkeer	Percentage van het aantal woon- werkverplaatsingen dat met de fiets wordt gemaakt	53% in 2028 (verdubbeling t.o.v. 2011) met een lineaire stijging vanaf 2015 (waarin het aandeel 25% bedroeg)	26,1%	28,7%	30,6%	32,5%	34,4%	36,2%
--	---	--	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Toelichting:

Deze indicatoren zijn noodzakelijk om de voortgang te monitoren op de fietsambities van de kerntaak Mobiliteit (tevens de fietsambities uit het coalitieakkoord 2015-2019 en het Realisatieplan Fiets):

'In 2028 zijn alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets' (Mobiliteitsvisie 2014-2028 provincie Utrecht). Wij zetten in op een verdubbeling van het fietsgebruik in het woon-werkverkeer in 2030 ten opzichte van 2011 (Fietsvisie Regio Utrecht).'

In de begroting voor 2017 stond dat indicatoren voor de ambities op het gebied van fiets waren opgenomen in het Realisatieplan Fiets (wat niet het geval was) en zouden worden opgenomen in de begroting van 2018 (wat niet het geval is). Middels dit amendement worden deze omissies hersteld.

De streefwaarden voor de indicator 'Aandeel fietsgebruik in woon-werkverkeer' zijn berekend door een lineaire stijging te veronderstellen vanaf 2015, waarin het aandeel van de fiets in het aantal woon-werkverplaatsingen 25,0% bedroeg. In 2011 was het 26,5% waarmee de streefwaarde voor 2030 gelijk is aan 53%. In 2016 was het aandeel gestegen naar 26,1% en dus net iets onder het niveau van de streefwaarde. (Bron: CBS Statline)

De indicator 'Kwaliteit hoofdfietsnetwerk' komt overeen met indicator 7 van pijler 1 van de monitoring van het Realisatieplan Fiets (zoals te vinden in de presentatie 'Indicatoren Fietsbeleid' van 23 oktober 2017). Bij de streefwaarde is ervan uitgegaan dat in 2028 het netwerk van hoofdfietsroutes voor het overgrote deel op het gewenste niveau moet zijn gebracht, maar daarbij ruimte latend voor een beperkt aantal uitzonderingen waar de gestelde kwaliteitsniveaus in 2028 niet volledig haalbaar zijn. De provincie is in het kader van het Realisatieplan Fiets momenteel bezig om het huidige percentage te berekenen. Zodra dit bekend is kan de tabel met streefwaarden worden gecomplementeerd.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn voor indicatoren rond de fiets, dus wellicht steunen wij de moties en amendementen. Echter, is de heer Bekkers het met mij eens dat de belangrijkste indicator van hoe belangrijk je de fiets vindt is hoeveel geld je daaraan uitgeeft? Op die belangrijkste indicator die in de begroting staat, namelijk: hoeveel geld geef je uit aan de fiets, kom ik geen tekst tegen. Komt u dat wel tegen?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De belangrijkste indicator voor de effectieve aanpak van een onderwerp is niet de hoeveelheid geld. Sterker nog, in veel gevallen is het de moeite waard om niet gelijk naar het middel geld te grijpen, maar om intelligenter na te denken en onszelf af te vragen of wij bereid zijn te kiezen voor vernieuwende oplossingen, zelfs als deze een gedragsverandering vereisen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Een kleine correctie, want geld is de enige indicator die in de begroting staat. Die indicator kom ik niet tegen voor de fiets.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Een bedrag dat je uitgeeft is geen indicator. Een indicator gaat over wat je wilt bereiken. Om uw vraag te beantwoorden: in de informatie die ons verschaft is over de begroting hebben wij met het realisatieprogramma Fiets een fors bedrag beschikbaar voor investeringen voor fietsinfrastructuur. Dat zou meer kunnen of moeten zijn, maar dat moeten wij bij het vernieuwen van het mobiliteitsprogramma bekijken. Op dit moment is er budget om te financieren wat wij kunnen uitvoeren.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij gaan vandaag de begroting vaststellen, niet alle antwoorden en alle exegese die wij daarbij gekregen hebben. Voor mij is het niet zo scherp wat wij daar de komende jaren aan gaan doen. Dat maakt het lastig om daar controle op uit te voeren.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik kom nog te spreken over het inzicht dat wij hebben in de uitvoering en de stand van zaken in het mobiliteitsprogramma. Naar onze mening geeft deze begroting voldoende kader voor het bedrag dat in het realisatieprogramma Fiets is afgesproken en dat het zal worden uitgevoerd.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De heer Schaddelee heeft zojuist in zijn eigen inbreng aangegeven dat hij twijfelt of hij de begroting moet goedkeuren, onder andere vanwege dit soort zaken en hij heeft mij vragen gesteld over de informatie die wij gekregen hebben. Dit is een van de dingen die wij wel gekregen hebben. De vraag die u stelt kan ik niet beantwoorden op basis van de informatie die wij hebben gekregen met betrekking tot het uitwerken van de begroting, want daarin zijn de posten net anders ingericht dat waar u om vraagt. Echter, in de informatie die wij van de gedeputeerde hebben gekregen over het mobiliteitsprogramma staat wel degelijk in het onderwerp Opwaardering kwaliteit fietsinfrastructuur exact wat in 2017, 2018 en 2019 wordt uitgevoerd voor een kleine € 6.000.000. Dit is een van de redenen dat ik heb aangegeven dat wij daar goed naar moeten kijken en de vragen die wij hebben kunnen stellen. Precies hier zitten wij ermee dat wij enerzijds in de begroting een financieel kader meegeven en anderzijds in de projecten een beleidskader met financiële consequenties. Dat is mijn aanleiding voor de beleidsaudit. Op basis van deze informatie vraag ik u om te zien dat het nog niet perfect is, maar het staat er wel. Keur de begroting goed en ga mee met de beleidsaudit. Ga meekijken hoe het zit en op die manier leren wij dan.

De VOORZITTER: De heer Hoefnagels, dit is een derde termijn in plaats van een korte interruptie.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dit is geen korte interruptie, maar gezien de opmerking dat de ChristenUnie de begroting misschien niet gaat goedkeuren nam ik de tijd. Sorry, voorzitter.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Daar reageer ik graag op. Het is alsof iemand de keuken komt installeren met een offerte, maar daar staat geen koelkast en magnetron op en de installateur zegt dan: "Geloof mij maar, ik heb een bouwtekening en daar staan ze wel op. Dat kan voor dat bedrag." Het zijn exegeses die ik achteraf niet kan controleren. Met de begroting wordt dat vandaag niet vastgesteld. Bovendien, als het € 6.000.000 is, dan is het nog lang niet het bedrag dat wij in het beleidsplan hebben vastgesteld. Tot 2020 zouden wij € 38.000.000 uitgeven aan de fiets. In 2018 geven wij € 6.000.000 uit, gaan wij dan de andere € 30.000.000 er doorjassen in 2019 en 2020?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank u voor deze interrupties. Als het nodig is voor de steun van de heer Schaddelee voor de begroting dat wij toelichten waarom wij het vertrouwen bij het onderwerp fiets wel hebben en dat herleiden in de begroting, dan zullen wij dat in de schorsing graag toelichten. Het realisatieplan fiets is afgesproken, daar is budget voor afgesproken en het programma Mobiliteit in de begroting bevat die passage. Mocht dat anders uitpakken, dan zal het op een later controlemoment aangesproken moeten worden. Op dit moment is het mij inzichtelijk dat het in de begroting zit.

Mijn betoog heeft tot nu toe duidelijk gemaakt dat wij, naar de mening van GroenLinks, op verschillende fronten goed bezig zijn. Velen van ons vinden de kwaliteit van leven, het genieten en de brede welvaart belangrijk. Dit heb ik vandaag nog uit de mond van de fractievoorzitters van de VVD en het CDA gehoord.

Naar onze inschatting is voor de draaischijf van Nederland het vraagstuk rondom mobiliteit het belangrijkste vraagstuk. Het gaat over de bereikbaarheid van de Ring Utrecht, de bereikbaarheid van De Uithof en de bereikbaarheid van gebieden elders in de provincie. Wij gaan het huidige mobiliteitspro-

gramma herijken. Gezien dat is dit het onderwerp waarbij veel op het spel staat en wat verklaart waarom GroenLinks en vele anderen in deze zaal hechten aan een zo zorgvuldig mogelijke vaststelling van de plannen in dat nieuwe mobiliteitsprogramma. Om die herijking goed te kunnen doen is nodig: een goede analyse van knelpunten en een goede analyse en afweging van mogelijke oplossingen vanuit het mobiliteitssysteem als geheel en de inzet van verschillende modaliteiten. Een knelpunt moet niet ter plekke los bekeken worden. Dat is het eerste.

Als tweede is het voor een goed mobiliteitsprogramma nodig dat wij kunnen anticiperen op ontwikkelingen in de toekomst. De infrastructuren waarvoor wij gaan kiezen om aan te leggen moeten voor 50 tot 100 jaar robuust zijn. Deze moeten geen desinvestering blijken als wij ingehaald worden door technologische ontwikkelingen voor deelvervoer en elektrisch fietsen. Er zijn echter mogelijkheden gaande die ons kansen bieden om de zware druk die automobilititeit op de leefkwaliteit legt wellicht te verminderen. Die toekomstgerichte verkenningen moeten een deel zijn van onze afwegingen.

Het derde onderwerp gaat over het inzicht in wat wij op dit moment doen en wat daar de resultaten van zijn. De afgelopen weken hebben wij daar veel met elkaar over gesproken. Ikzelf heb in verschillende begrotings- en jaarrekeningsbehandelingen van de afgelopen jaren verzocht en aangedrongen op een overzichtelijk schema voortgangsverslag van de realisatie van onze mobiliteitsinspanningen, zowel financieel als de betekenis voor de doelen die wij gesteld hebben. Wij hebben moeten constateren dat dit niet gelukt is. Het is niet duidelijk waarom het niet gelukt is, maar ik kan mij voorstellen dat het enorm ingewikkeld is. Het vraagstuk is complex en heeft veel raakvlakken met verstedelijking en de leefkwaliteit. Daarnaast gaat het over verschillende modaliteiten die elkaar beïnvloeden. Het is echter absoluut noodzakelijk om voorafgaand aan de bespreking van het mobiliteitsprogramma een goed inzicht te hebben in de voortgang van de huidige projectenportefeuille en een inschatting van wat verschillende oplossingen voor geïdentificeerde knelpunten kosten.

Mijn verzoek aan GS in de eerste termijn is om dit wel of niet te bevestigen. Kan het toezeggen ervoor te zorgen dat voor de bespreking van het mobiliteitsprogramma wij over dat fundament kunnen spreken en naar de toekomst kunnen kijken?

De afgelopen weken is er veel misverstand in onze discussies geweest over het idee van detailinformatie. Ofschoon het wat technisch van aard is, wil ik benadrukken dat het mijn fractie niet gaat om detailinformatie. Voor mijn fractie is het belangrijk om op een strategisch relevant niveau de voortgang van de realisatie in de hele mobiliteitsportefeuille overzichtelijk te hebben. Daarbij denken wij aan een abstractieniveau op het niveau van strategische projecten, zoals de N201. Onderhoud kan daar een post in zijn en een tal van kleinere projectjes, zoals: het plaatsen van ledverlichting in lantaarnpalen. Niet elke lantaarnpaal hoeft dan in het overzicht te staan. Dat mag geclusterd worden in investeringen in de weginfrastructuur of duurzaamheidsbevordering weginfrastructuur. Ik hoop daarmee sommige collega's en GS gerust te stellen dat wij niet voor detailinformatie zijn. Wij hebben wel de gerustheid nodig dat wat wij doen in een overzicht staat en als input voor onze besprekingen aangeleverd kan worden.

De heer Van Muilekom (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De heer Bekkers geeft aan dat het inzichtelijker moet worden. In de commissie gaf u aan dat u hiermee onvoldoende uit de voeten kunt om de begroting vast te stellen. Zojuist zei u dat u de begroting wel kunt vaststellen, maar een overzicht wil voor de bespreking van het mobiliteitsprogramma. Dat heeft u afgelopen jaren echter al twee á drie keer gevraagd. Wat maakt het dan dat erop vertrouwt dat het er over twee maanden wel is, waardoor u zo tevreden bent?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Muilekom stelt deze vraag terecht, want u zult wellicht denken dat ik het vandaag luchtig breng. Iets luchtig brengen wil echter niet zeggen dat de inhoud van de zaak niet serieus is. Hiermee hoop ik te bereiken dat de indruk die wellicht bij sommigen gewekt is dat het ons gaat om allerlei informatie te controleren niet onze drijfveer is. Onze drijfveer is het hebben van zekerheid dat wij aan het sturen zijn vanuit een overzicht van wat wij aan het doen zijn. In de afgelopen weken zijn mij geen documenten aangereikt op grond waarvan mijn fractie kan beoordelen dat het in orde is. Daar maak ik mij zeker ongerust over. Vandaar mijn vraag in de eerste termijn om een toezegging. Als de gedeputeerde aangeeft dat het zal helpen als wij nader opschrijven wat wij precies bedoelen met wat strategische informatie is die wij kunnen gebruik-

ken, dan heb ik dat voorbereid en ben ik gaarne bereid dat aan GS mee te geven. Zelfs dan, als ik de motie zal indienen, moet u goed begrijpen dat in die motie een flexibiliteit is ingebouwd waarin GS ons verlanglijstje anders zou kunnen opschrijven als daar redenen voor zijn, zoals de nota Investeringsbeleid die wij hierna vaststellen. Het is primair een verantwoordelijkheid van GS om na te denken over wat overzichtelijke stuurinformatie is. De motie zou een zetje zijn om daarin een gezamenlijk denken over te brengen. Ik erken daarbij dat het niet het niveau is waarop PS haar sturing moet uitoefenen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dus als het college aangeeft u niet te kunnen bedienen binnen een aantal maanden, is dan voor u de begroting niet rijp om positief te besluiten?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wij moeten met elkaar inhoudelijk eerlijk zijn over hoe wij verstrekkende afspraken kunnen maken over toekomstige omvangrijke mobiliteitsinvesteringen, als wij geen overzicht hebben op wat tot nu toe gerealiseerd is en wat de bodem is waarop wij staan. Het is zo technisch en basaal als het maar kan en ik weet niet of het in iemands politiek voordeel is, maar zowel PS, GS als de organisatie hebben er voordeel bij om te weten wat er gaande is op verschillende projecten of strategische clusters. Zonder dat is het moeilijk om afspraken te maken voor de toekomst als wij niet weten wat er op dit moment gebeurt.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U heeft in de commissie gezegd dat als het zo is, u een voorbehoud maakt of u positief gaat besluiten over de begroting. Als u die informatie dus niet op korte termijn krijgt, kunt u niet met de begroting instemmen. U heeft veel woorden nodig om te zeggen dat u het via het mobiliteitsprogramma probeert te krijgen. Uw standpunten zijn minder stevig dan dat deze in de commissie waren.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Muilekom verdraait mijn woorden. In de commissie heb ik een voorbehoud gemaakt of ik vond dat de begroting rijp was om besproken te worden, gegeven dat er een toezegging lag voor het aanleveren van informatie. Dat was een uiterste wanhoopspoging of reddingsboei om over te brengen hoe belangrijk het is om dat inzicht te hebben. Het overzicht dat daarna verstuurd is, is niet volledig wat wij gevraagd hebben en overzichtelijk. Daarin zitten gegevens op basis waarvan ik kan concluderen dat wat wij vaststellen voor het jaar 2018 conform datgene is wat wij hebben afgesproken. Daarom vond ik het niet redelijk om de hele begroting daarmee te blokkeren. Echter, het vraagstuk in de voorbereiding voor een nieuw mobiliteitsprogramma ligt er nog wel, want het was een enigszins rommelige memo.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik dank de heer Bekkers voor zijn opmerkingen waaruit ik concludeer dat hij de begroting zal ondersteunen. In mijn bijdrage heb ik het gehad over een babylonische spraakverwarring. Deze ontstaat nog veel meer, want u praat over strategische activiteiten, strategische plannen en strategische programma's. Er is een programmabegroting die is ingericht. Uit uw woorden kan ik niet opmaken of wij deze structuur wel of niet aanhouden. Daar wil ik graag helderheid over. Als ik u goed begrijp, dan ondersteunt u mijn woorden door te zeggen: "Laten wij die auditcommissie in het leven roepen, want dan kunnen wij deze spraakverwarring voorkomen."

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het punt van de spraakverwarring herken ik zeer. Ik ben echter al twee jaar lang consistent in wat ik zeg. Dat zal ik opnieuw aangeven. Mijn vraag is gericht op de voorbereiding van de inhoud van het mobiliteitsprogramma. Wellicht maakt dat het helderder om daaraan te koppelen. Het gaat over de inhoud in hoe onze activiteiten ten behoeve van onze mobiliteitsdoelen vorderen qua resultaten en financiële inzet, zodat wij naar de toekomst een nieuw besluit kunnen nemen. Dat zou in een overzicht gepresenteerd moeten worden. Aangezien er een doelenboom in de begroting staat, lijkt het mij voor iedereen prettig dat te benutten voor de structurering van het nieuwe mobiliteitsprogramma en het overzicht van de voortgang. Ik vraag het met dat doel, niet omdat het in de begroting moet staan. Dat is niet wat ik vraag en nooit heb gevraagd.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik probeer te duiden wat hier gebeurt. Een van de vier coalitiepartijen die al maanden vraagt om een doelenboom en staande de begrotingsvergadering niet zeker en van harte weet of zij voor deze begroting gaan stemmen. Dat zet aan het denken.

De vraag die ik ga stellen gaat over iets anders. Aan het begin van uw betoog had u het over de energietransitie; daar bent u erg tevreden over. In de aanloop van deze Statenvergadering heeft uw fractiegenoot de heer Van Essen vragen gesteld over het energieakkoord in relatie tot CO₂-uitstoot. Wat vindt u van de antwoorden die daarop kwamen? In die antwoorden kwamen geen concrete doelen en maatregelen naar voren die dit college gaat nemen voor de bestrijding van de CO₂-uitstoot. Daarnaast is beschermd met allerlei voorbeelden, waarvan niet één voorbeeld uit de provincie Utrecht komt. Wat vindt u ervan dat dit college niet in staat is één goed voorbeeld te noemen van een succesvol project in het kader van de energietransitie?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het is mij niet duidelijk of de heer Schaddelee verwijst naar de vragen die gesteld zijn in relatie tot de doelen op de sector vervoer, want wij hebben andere vragen gesteld die hierop lijken. Aan welke van de twee vragen refereert u?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik refereerde aan het halen van het energieakkoord in relatie tot de CO₂-uitstoot in de sector vervoer.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De beantwoording van GS op onze vragen over maatregelen om invulling te geven aan afspraken met het Rijk om CO₂-besparingen in de sector vervoer te realiseren vonden wij niet overtuigend. Dat heeft mede tot gevolg dat wij een motie hebben ingediend om hieraan in het mobiliteitsprogramma expliciet aandacht te besteden.

De Noordelijke Ring rondom Utrecht is actueel. Dit is verreweg de drukste provinciale weg. Deze weg ligt weliswaar op gemeentelijk grondgebied, maar heeft een belangrijke regionale functie en ligt in het verlengde van onze provinciale weg. Die intensiteit zal de komende jaren toenemen. Voor een regio die zich voor wat betref duurzaamheid, leefkwaliteit en economische ontwikkeling tot de top van Europa en de wereld mag rekenen, zou een ring rondom de stad de leefkwaliteit optimaal moet bedienen. Te meer in de wetenschap dat daar landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit aanwezig is die het beschermen waard zijn.

GroenLinks is blij met de opening die GS biedt om samen met de stad op te trekken, met het Rijk te zorgen voor de aanleg van verdiepte kruisingen en de bereidheid om daarin geld te investeren. Daarnaast zijn wij blij dat de VVD die noodzaak onderkent, gegeven het samen indienen van een motie met D66. In mijn eerdere interrupties heb ik aangegeven dat het voor GroenLinks belangrijk is dat wij de inzet hebben om dat te realiseren. Als het een paar miljoen euro meer dan € 9.000.000 vereist, zijn wij daartoe bereid. Dus om het 'commitment' uit te stralen en het gevoel van een handrem in het woord 'maximaal' te verwijderen, is mijn dringende verzoek aan de indienende partijen om 'maximaal € 9.000.000' te schrappen. Materieel verandert hierdoor niet veel, want deze motie spreekt uit om voor € 9.000.000 te gaan, maar het laat meer bereidheid zien om hiervoor te gaan. Mijn vraag aan GS hierover is: wat is uw inschatting wanneer u het beste geholpen bent om dit daadwerkelijk te realiseren? Welke steun in de rug kunt u van PS gebruiken?

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Van GroenLinks hoor ik behartenswaardige woorden over leefbaarheid; dat doet ons deugd. Uit de woorden van de heer Bekkers begrijp ik dat de geldsluizen opgezet mogen worden. Uw focus lag op de topregio. Doelt u daarbij op de totale provincie als het gaat om luchtkwaliteit? Had u ook zo gereageerd als de NRU in Renswoude gelegen had?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De NRU is de randweg van de grootste stad van onze provincie. De intensiteit en de noodzaak om wat aan de randweg te doen heeft te maken met de dynamiek van de stad voor de regio. Daarom ligt de NRU logischerwijs bij de grote stad in plaats van in het buitengebied. Natuurlijk hebben wij een verantwoordelijkheid voor het geheel van de

provincie, want wij zijn de provincie Utrecht, niet het stadsgewest Utrecht. Wij moeten echter prioriteiten stellen vanuit wat voor het geheel van de ontwikkeling van de provincie prioriteit heeft.

Met de onderkenning van mijn partij die een belangrijk deel van haar kiezers in de stad vindt en de onderkenning van mijn kant dat wij verantwoordelijk zijn voor mobiliteitsvraagstukken in kleinere gemeenten in onze provincie is het mogelijk om eerlijk te zijn. Voor de werkgelegenheid, de dynamiek en de omvang van de vervoersstroom spreken wij namelijk bij de NRU en het vraagstuk over de bereikbaarheid en de ontsluiting van de USP over een totaal andere schaal omdat deze een nationaal belang kent. Voor onze regio biedt het voordelen als wij niet angstvallig vasthouden aan een eerlijke verdeling van het geld tussen de stad Utrecht en het buitengebied, maar die realiteit helder voor ogen hebben. Samen met de stad Utrecht en de gemeenten rondom de stad Utrecht moeten wij zorgen dat het Rijk zijn bijdrage levert, want het Rijk kent daarbij belangen. Door de bijdrage van het Rijk kunnen wij meer geld overhouden om bij te dragen aan vraagstukken elders in de provincie. Zolang wij in debat blijven over een eerlijke verdeling van het geld, doen wij onszelf in het krachten spel met andere stedelijke regio's in Nederland te kort.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Naarmate het antwoord langer duurde werd het ingewikkelder. Samengevat zegt u: "U bedient GroenLinks en de stad Utrecht en de rest kan het bekijken." Klopt dat? Ik hoop dat u bij andere problemen net zo hartelijk bent en zet u daar de sluisen open naar de rest.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Nee, dat was in de verste verte niet wat ik heb gezegd. Het is jammer dat het mij niet gelukt is mij zodanig uit te drukken dat de uitgestoken hand die in mijn betoog herkend is door de heer Van Leeuwen. Ik zal het een volgende keer bondiger en duidelijker overbrengen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik hoorde de uitgestoken hand van de heer Bekkers wel. Gezien de discussies die wij de afgelopen maanden gevoerd hebben, is dat het punt dat ik samen met de heer Hoefnagels in de motie heb gehad. Wij zien de mogelijkheden om samen naar het Rijk te stappen. Als wij vervolgens wat extra's moeten doen, ten opzichte van wat wij al doen bij de NRU, zijn wij daartoe bereid. Echter, de andere opgave is het zorgen dat er evenwicht ontstaat tussen mensen die inzetten op de NRU en mensen die andere knelpunten even belangrijk vinden. Voor dat evenwicht hebben wij op dit moment het woord 'maximaal' nodig. Ik hoop dat GroenLinks inziet dat wij hiermee een mooie beweging maken om richting het Rijk te stappen. Hiermee doen wij al meer dan in het verleden is gedaan.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik respecteer de afweging van de heer Kocken. Het is niet onze intentie om de geldsluizen open te zetten. Ik kan mij voorstellen waar de matigheid vandaan komt. Echter, voor het partnerschap en het overtuigend overkomen in het land, is de inzet om te zorgen dat de ongelijkvloerse kruisingen worden gerealiseerd een katalysator om de rest op gang te brengen. Onze toon is dus offensiever en actiever. Het heeft onze voorkeur om de handrem van het woord 'maximaal' uit de motie te halen. Dat verandert echter nog niet. Het verkeer op de N230 neemt toe. Daarover ontstaan zorgen, onder andere bij Stichtse Vecht. GroenLinks dient een motie in om vooruitlopend op de toename van het verkeer de geluidsoverlast de effecten voor de luchtkwaliteit te onderzoeken.

Motie M74 (GroenLinks, PvdA, 50Plus): gezonde leefomgeving voor bewoners langs de Zuilense Ring

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- de provincie co-financier is van de geplande aanpassingen aan de Noordelijke Randweg Utrecht (NRU) en wegbeheerder van het verlengde daarvan, de Zuilense ring;

- er, mede door de aanpassingen aan de NRU, een forse verkeersgroei wordt verwacht op de Zuilense Ring, nu al verreweg de drukste provinciale weg van onze provincie;
- omwonenden nu al overlast hebben van geluid en luchtvervuiling als gevolg van de Zuilense Ring en zich zorgen maken over de negatieve effecten van de geplande aanpassingen aan de NRU op de geluidshinder en luchtkwaliteit in de aan de Zuilense Ring grenzende wijken;

overwegende dat:

- Gedeputeerde Staten in zijn memorandum 2017MME149 van 3 oktober 2017 aangeeft dat er geen onderzoeken bekend zijn die inzicht geven in de effecten op de kwaliteit van de leefomgeving langs de Zuilense Ring als gevolg van de geplande aanpassingen aan de NRU;
- uit de informatie bij het werkbezoek op 30 oktober 2017 blijkt dat omwonenden van de N230 tot nog toe niet betrokken zijn bij de geplande aanpassingen aan de NRU of geïnformeerd zijn over de mogelijke gevolgen daarvan op de kwaliteit van de leefomgeving langs de N230;

dragen het college op om:

- te onderzoeken hoe de geluidshinder en luchtkwaliteit in de wijken rond de Zuilense Ring zich naar verwachting zullen ontwikkelen tot 2030, inclusief de effecten van de geplande aanpassingen aan de NRU;
- een verkenning uit te voeren van mogelijke maatregelen om het geluidsniveau voor omwonenden terug te brengen (waaronder het plaatsen van nieuwe schermen, stiller asfalt en een verlaging maximum snelheid op de N230) en/of de luchtkwaliteit te verbeteren, inclusief een globale inschatting van de kosten;
- bewonersgroep Buren van Zuilense Ring hier proactief bij te betrekken en over te informeren.
- Provinciale Staten uiterlijk in de zomer 2018 te informeren over de resultaten van de hierboven genoemde onderzoeken en verkenning.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Enerzijds hoor ik GroenLinks zeggen: "Met betrekking tot het programma Mobiliteit wil ik precies weten hoe het ervoor staat." Anderzijds beluister ik u zo: "Bij de NRU mogen de geldsluizen open." Dat begrijp ik niet. Heb ik goed begrepen dat u zegt: "De programmabegroting houden wij vast. Wij hebben vragen over de details, maar wij laten de structuur in stand."?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Nee, dat begrijpt u niet goed. Tot slot mijn laatste punt. Vele fracties, VVD, PvdA, D66, ChristenUnie en het CDA, hebben geconstateerd dat het niet evident is dat alle moties zijn uitgevoerd. Mijn vraag aan de voorzitter is: kunt u aangeven hoe wij in de toekomst meer zekerheid kunnen krijgen over het uitvoeren van moties? Als het uitvoeren hiervan onmogelijk blijkt, kan GS ons dan in de stukken informeren over hoe zij denken de moties wel te hebben uitgevoerd of toelichten waarom deze niet uitgevoerd konden worden. De reden dat ik de afgelopen weken in sommige verbanden gepassioneerd heb opgetreden, komt niet doordat ik niet begrijp dat sommige dingen niet uitgevoerd kunnen worden. Dat komt door de manier waarop in dit proces de indruk is ontstaan hoe met onze inzet is omgegaan. Dat raakt aan de integriteit van een Statenlid en de verhouding die wij in een democratie geschapen hebben. Dat klinkt fors, maar hoeft niet zo opgevat op te worden. Dit is hoe ik het beleefd heb en aangeef als verklaring voor mijn geestdrift in dit onderwerp.

De VOORZITTER: Ik zal daar later op reageren.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een kleine nuancering op de opmerking van de heer Bekkers. Wij hadden het inderdaad over een motie die uitgevoerd was, maar die was van aanmerkelijk langer geleden dan de moties waar de heer Bekkers het over heeft. Dat betekent dat wij GS meer tijd geven om dingen te realiseren en vragen te beantwoorden voordat wij met zulke grote woorden komen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb aangegeven dat ik beoog zeer redelijk en begripvol te zijn wanneer het gewenste tempo door GS niet gerealiseerd kan worden. Als bij de kadernota echter een serie moties wordt vastgesteld waarin een letterlijke tijdsbepaling staat waarin GS beoogt deze uit te voeren en GS bij de behandeling niet aangeeft dat het een onhaalbare tijdsbepaling is, dan verwacht ik dat het uitgevoerd wordt en dat wij daar zelf niet achteraan hoeven als het niet lukt binnen die tijdsbepaling. De voorzitter zal daarop ingaan, dank daarvoor.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Voor ons ligt het Statenvoorstel Begroting 2018. Het 'groot-groter-grootst' denken is diep verankerd in deze begroting. Dit vanwege de economische principes die worden toegepast en de verantwoordelijkheden die de provincie heeft, worden aan economische principes onderworpen. Dit gaat ten koste van waarden die zich niet makkelijk in geld laten vertalen. De PvdD wil daarom dat de provincie het principe van brede welvaart gaat gebruiken bij het ontwikkelen van beleid.

Wij blijven het herhalen, omdat het hier gaat om een onthutsend feit, namelijk dat de biodiversiteit in onze provincie is afgenomen met 85% ten opzichte van de oorspronkelijke situatie. Biodiversiteit is een dynamisch gegeven. In de geschiedenis van de aarde zijn er soorten uitgestorven, en weer nieuwe soorten ontstaan. In de afgelopen 200 jaar zijn er echter meer soorten uitgestorven dan in miljoenen jaren daarvoor. In de provincie Utrecht resteert nog amper 15% van de oorspronkelijke biodiversiteit. Met dit schamele restant is de teloorgang van de biodiversiteit in Nederland aanzienlijk groter dan elders in Europa. U kunt de cijfers hiervan terugvinden in het Compendium voor de Leefomgeving van de rijksoverheid.

Wij zijn blij dat de gedeputeerde heeft toegezegd om het ecologisch bermbeheer bij gemeenten en waterschappen onder de aandacht te brengen. De zogenoemde 'honey highways' zijn een mooie invulling hiervan. Bloeiende planten in bermen van wegen, dijken en waterkanten zijn uitermate geschikt voor bestuivende insecten. Die laatste hebben wij hard nodig, want 75% van ons voedsel is afhankelijk van de bestuiving door bijen en andere insecten. Daarom dient de PvdD de motie 'Utrecht is erBij' in.

Motie M75 (PvdD): Utrecht is erBij

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- in 2012 de motie Tegengaan bijensterfte Utrecht met algemene stemmen is aangenomen;
- het nog steeds bergafwaarts gaat met de bij en andere insecten;
- dit een enorme bedreiging vormt voor de biodiversiteit;

van mening dat:

dit zeer verontrustend is en in ieders belang deze uitstervingsgolf te stoppen,;

constaterende dat:

de gedeputeerde een toezegging heeft gedaan om ecologisch bermbeheer onder de aandacht te brengen bij de gemeenten en waterschappen;

van mening dat:

de Honey Highway daarvoor een mooi voorbeeld is,

verzoeken het college van GS:

de 'Honey Highway' als inspiratie te gebruiken voor de bermen in de provincie Utrecht en dit mee te nemen in de gesprekken met gemeenten en waterschappen.

En gaan over tot de orde van de dag.

<http://www.honeyhighway.nl/>

Toch bestaat bij ons het beeld dat de provincie zich tot de natuur verhoudt alsof het om een tuin gaat. Leuk om naar te kijken, een rondje in te wandelen en af en toe wat aan te planten. Het belang van de natuur met een biodiversiteit die groter is dan in de groene woestijnen die het landschap nu bedekken, wordt slechts in de kantlijn meegenomen. De onlangs verschenen Rapportage Natuur laat zien dat vooral het prijskaartje het fundament vormt voor onze inzet. Niemand wordt echt enthousiast voor iets waarvan alleen de kosten in beeld worden gebracht. Dit terwijl een gezond ecosysteem aan de basis ligt van ons bestaan. Wij zijn ervan afhankelijk voor ons voedsel, water, lucht, een stabiel klimaat en voor onze welvaart.

De begroting is vooral een economisch overzicht. De PvdD zou economie en ecologie graag meer in samenhang met elkaar willen bekijken. Beide woorden zijn ontstaan vanuit het Griekse woord 'oikos', dat zowel huis als aarde betekent. Hoe dicht de begrippen ooit bij elkaar lagen, hoe ver ze nu uit elkaar zijn gedreven. Economie is verworpen tot gegoochel met cijfers waarin wij illusies van winst en verlies creëren. Wij hebben waarden losgetrokken van het reële kapitaal en van de grondstoffen, diensten en wederdiensten die ten grondslag liggen aan ons bestaan. Ons ecologisch tekort kunnen wij niet blijven negeren. Zo onttrekt de wereldbevolking elk jaar ruim 30% meer grondstoffen aan de aarde dan dat de aarde kan produceren. Utrecht levert hier als topregio' een topaandeel in. De PvdD pleit daarom voor een welvaartbegrip waarin ook het delven van ecologisch en maatschappelijk kapitaal wordt meegewogen. De monitor Brede Welvaart biedt hiervoor goede aanknopingspunten.

Na de crisis is de economie hersteld, maar de brede welvaart niet. Ontwikkeling en vooruitgang moeten volgens de PvdD daarom meer afgemeten worden aan de niet-economische aspecten van het leven. Aan de hand van het begrip brede welvaart kunnen deze meegewogen worden. Dat zijn de waarden die onze maatschappij draaiende houden, maar niet direct in monetaire waarden uit zijn te drukken.

Wij staan niet alleen in ons pleidooi voor brede welvaart. De NOS bracht onlangs in het nieuws dat de inwoners van Paterswolde het meest welvarend zijn, gezien vanuit brede welvaart. Het opnemen van brede welvaart in de begroting 2019 zal ons inzicht in het effect van bestedingen verrijken. Het geeft daarmee een beter fundament aan de verantwoordelijkheden die de provincie heeft en concrete aanknopingspunten voor het debat in de Staten. Om een stap in de goede richting te nemen, dient de PvdD de motie 'Brede welvaart' in.

Motie M76 (PvdD): brede welvaart

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- het opnemen van dimensies en variabelen uit de Monitor Brede Welvaart als onderdeel van de Begroting 2019 het inzicht in het effect van de provinciale bestedingen vergroot;
- het opnemen van dimensies en variabelen uit de Monitor Brede Welvaart als onderdeel van de Begroting 2019 tevens de verantwoording verrijkt;

overwegende dat:

- het uitdrukken van de welvaart in louter monetaire waarden een te eenzijdig economisch perspectief biedt;
- de indicatoren Brede Welvaart het Statendebat over de maatschappelijke effecten van beleid ondersteunt;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

de verwachte gevolgen van het te voeren beleid op de dimensies en variabelen van de Brede Welvaartsindicator weer te geven en hierop te reflecteren in de Begroting 2019;

En gaan over tot de orde van de dag.

<https://www.cbs.nl/nl-nieuws/2017/07/cbs-ontwikkelt-monitor-brede-welvaart>

Wij hebben onze kijk op economie en ecologie nu aan u voorgelegd. Sociaal-maatschappelijke waarden zijn echter nog niet aan bod gekomen. Als wij deze verenigen met ecologie en economie, krijgen wij de oorspronkelijke definitie van duurzaamheid: people, planet en profit. Profit in ruime opvatting, namelijk profijt en niet gedefinieerd als een geldelijke definitie van winst.

De term duurzaamheid wordt te pas en te onpas verbonden aan allerlei activiteiten. Wij noemen iets duurzaam en het is duurzaam, zo lijkt het. Hoe vaker wij het begrip duurzaamheid koppelen aan zaken waarbij geen waterdichte garantie zit op de sociaal-maatschappelijke, ecologische en economische voordelen, hoe sneller het begrip devalueert. Om toch wat economische taal te bezigen: de PvdD signaleert dat het begrip duurzaamheid aan inflatie onderhevig is. Het is mooi dat duurzaamheid is meegenomen in de begroting en dat er een belofte ligt voor een programma Duurzaamheid. Echter, als het een hol begrip is geworden, hebben wij weinig vertrouwen in de inhoud en het effect van dit programma. Kan GS de definitie van duurzaamheid nogmaals benoemen? De PvdD overweegt een motie 'Stop de inflatie van duurzaamheid' in te dienen in de tweede termijn.

Hiermee ben ik bij de afronding van mijn betoog gekomen. Ik bedank daarbij gedeputeerde Maasdam voor haar toezegging tijdens de commissie RGW dat de provincie onderzoek gaat doen naar belemmeringen en kansen voor opvang en vervoer van zieke of gewonde in het wild levende dieren.

Ik spoor de provincie vooral aan om meer lef en meer visie te tonen in haar beleid. Visie is geen vies woord. Wij moeten koers zetten in de richting van een volhoudbare samenleving, een economie gebaseerd op een brede welvaart en een toename van welzijn en saamhorigheid. Laten wij de nodige veranderingen niet uitstellen naar de toekomst of overlaten aan technische ontwikkelingen.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben eindelijk een nieuw kabinet. Toen wij deze begroting bespraken viel het ons op dat er landelijk vier heel verschillende partijen in het kabinet zitten, maar die wel veel ambitie hebben. Op dit podium zitten eveneens vier verschillende partijen, maar het lijkt erop dat deze partijen elkaar in de tang houden, soms in de weg zitten en daarom niet bewegen. Wij komen niet veel verder dan op de winkel te passen. De ambitie is weg. Daarop ben ik tijdens de bespreking van de kadernota al ingegaan. Kijk naar onze agenda's van de afgelopen tijd die vrijwel agendapuntarm waren. Als dat zo doorgaat kunnen wij de vergaderingen beperken tot vier vergaderingen per jaar.

De één zal blij zijn met dit kabinet en het regeerakkoord en de ander wat minder. Dat hebben wij vorige week kunnen volgen. Zoals onze Kees al aangaf zitten er goede elementen in en dat ben ik met hem eens. Op drie belangwekkende onderwerpen levert dat voor onze provincie nieuwe gezichtspunten op, namelijk voor emissiereductie, woningbouw en FoodValley.

Ik begin met het eerste punt: emissiereductie. Ik heb met tevredenheid het debat gevolgd over de emissiereductie. Jesse Klaver en Gert-Jan Segers vroegen in het debat om flexibiliteit om tot de doelstelling van 49% emissiereductie te komen. De discussie ging erover om CO₂ in de plaats te stellen van bijvoorbeeld duurzaamheid. Premier Rutte antwoordde daarop dat de doelstelling staat, maar de maatregel en de invulling vrijgelaten worden. Zijn samenvatting was: "Wij zetten in op de volle breedte van de maatregelen zolang het bijdraagt." Dat maakt dat wij wel invulling kunnen geven aan de motie die wij in november 2015 ingediend hebben. Deze werd eerder positief bejegend, maar om moverende redenen ontstond daar geen meerderheid voor. Ik herinner mij echter de brede positieve grondhouding nog goed.

Het gedoe rondom windturbines is niet weg en ik voorspel u: dat gaat niet weg. De ruimte die het kabinet biedt maakt het mogelijk om verder te kijken dan alleen windenergie op het land in onze provincie. Het kabinet maakt het mogelijk om in de volle breedte van onze eigen provinciale maatregelen in te zetten om tot reductie te komen. Wij moeten met name inzetten op energiebesparing, zonnepanelen, warmtepompen et cetera.

Motie M77 (SGP): emissiereductie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017,

Gehoord de beraadslagingen over de Programmabegroting 2018;

constaterende dat:

- de doelstelling voor windenergie voor de provincie Utrecht van 65,5 MW in 2020 niet gehaald lijkt te worden;
- het nieuwe kabinet een flinke ambitie heeft neergezet om tot emissiereductie te komen en daarbij de volle breedte van mogelijkheden om tot die reductie te komen openhoudt;
- in het regeerakkoord alleen concrete doelstellingen zijn opgenomen voor wind op zee en zonne-energie;

overwegende dat:

- windenergie niet altijd passend is in de dichtbevolkte provincie Utrecht;
- er nog steeds veel onrust is onder de inwoners over windturbines in de provincie;
- zowel het regeerakkoord als de minister zelf aangeeft duurzame energie op een gevarieerdere manier te willen bewerkstelligen;
- er nog volop onbenutte kansen zijn voor zonne-energie op daken;
- er steeds meer innovatieve vormen van duurzame energie komen

dragen het college van Gedeputeerde Staten

de doelstelling van de emissiereductie minimaal vast te houden, maar met de nieuwe minister van Economie en Klimaat en (indien nodig) het IPO in overleg te treden om de resterende opgave van de doelstelling windenergie alternatief in te mogen vullen, door de volle breedte van maatregelen te benutten.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! U vertaalt de landelijke politiek naar de provinciale afspraken. Wij hebben niet aan tafel gezeten bij de landelijke discussie, dus hoe ziet u dat? Dat in het kabinet bepaalde afspraken gemaakt worden zorgt ervoor dat wij hier andere afspraken kunnen maken?

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben meer ruimte om onze eigen invulling te kiezen. Het kabinet maakt dat mogelijk. Verder zei de premier: "Wij willen alle andere doelen die er vroeger onder lagen loslaten. Wij gaan voor het doel CO₂-reductie." Dat betekent dat de provincie de opgave met betrekking tot windenergie kan loslaten, omdat wij op andere dingen kunnen inzetten. Dat betoog ik. Het kabinet biedt daar de ruimte voor en die pak ik.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Nogmaals, dat is het kabinet, maar die heeft hier niks te zeggen. Hoe ziet u dat? Wij zijn de Staten, dus wij gaan daarover.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het kabinet bepaalt dat wij 65 MW windenergie moeten realiseren, maar het kabinet heeft hier niks te zeggen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is niet waar. Het IPO heeft een afspraak met het Rijk en wij hebben een energieakkoord. In dat energieakkoord staat op het gebied van wind dat wij 65,5 MW windenergie gaan realiseren in 2020. Dat gaan wij wellicht niet redden, hopelijk wel in 2021. Dat staat echter buiten kijf. Die afspraken liggen onder de afspraken in Den Haag. Het energieakkoord maakt daarvan deel uit. De extra's die daarin zitten om de 49% reductie in 2030 te bereiken staan genoemd in het regeerakkoord. Als u een van de andere zaken aan de kant wilt schuiven, dan moet u zorgen dat u de extra's behaalt tot 49%. U moet voorkomen dat u iets eruit haalt en daarvoor

iets anders in de plaats zet, terwijl datgene wat u terug gaat zetten allang in het regeerakkoord staat. Dat is nodig om de 49% reductie te bereiken.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Er is een nieuwe werkelijkheid sinds er een nieuw kabinet is. Als u goede nota neemt van de nieuwe werkelijkheid, dan zou u dit niet gezegd hebben. Ik houd staande dat wij naar 49% reductie moeten, maar wij moeten in plaats van in te zetten om 65,5 MW windenergie andere maatregelen nemen voor het resterende deel dat nog gerealiseerd moet worden. Dat is de nieuwe werkelijkheid. U moet niet met de opmerking komen dat het kabinet hier niks te vertellen heeft.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is wel zo.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Terugkomend op het begin: CO₂ is maar een fractie van de hele atmosfeer en 4,3% hiervan komt van de mens. Het gaat dus over honderdsten van procenten dat CO₂ in de atmosfeer uitmaakt. Recentelijk is er een wetenschappelijk onderzoek uitgekomen van Harde et al. waarin is vastgesteld dat van de stijging van de hoeveelheid CO₂ van 110 ppm (parts per million) er slechts 17 ppm van menselijk handelen afkomstig is. Waarom maakt u zich zo druk om CO₂-reductie als wij dat nauwelijks kunnen beperken?

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dit kennen wij van de heer Dercksen. Het gaat erom dat er een nieuwe werkelijkheid ontstaan is. Ik ga met u de discussie over CO₂ niet aan, want dat heeft geen zin. Wat ik betoog, is dat vanuit Den Haag een nieuwe werkelijkheid is ontstaan. Daar kun je het niet mee eens zijn, maar wij hebben een nieuwe opgave gekregen waar ik iets van vind. Kortom, ik kan met u een debat voeren over CO₂, maar dat heeft geen zin. Ik kijk naar de nieuwe werkelijkheid.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat is een Haagse werkelijkheid. De discussie wordt verdiept door allerlei wetenschappelijke onderzoeken. Dat is het begin van de discussie of CO₂ invloed heeft en hoe groot die invloed is. U gelooft wat Rutte zegt en gaat naar zijn pijpen dansen. Zo zit de PVV daar niet in.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat is niet wat ik zeg. De discussie over CO₂ ga ik niet aan. Ik zeg alleen dat er een nieuwe werkelijkheid is en met die werkelijkheid hebben wij te leven. Als wij daar iets van vinden, dan zal Kees van der Staaij en iemand vanuit de BRU daar iets over roepen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De PVV koketteert graag met Trump, hij is één van jullie helden op het gebied van klimaat. Dan heb ik een verrassing voor jullie, want afgelopen vrijdag is dit huis met een nieuw klimaatrapport gekomen waarin het rapport van het Witte Huis zegt dat er geen enkele overtuigende alternatieve verklaring voor klimaatverandering is dan die van de menselijke invloed en CO₂. De heer Van Leeuwen, was dat de reden dat u de CO₂-reductie zo omarmt?

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik ga niet herhalen wat ik zojuist gezegd heb, want daar weet u voldoende van.

Het tweede punt is: woningbouw. De woningmarkt is in Utrecht oververhit. De vraag naar woningen is enorm toegenomen en de prijzen zijn in korte tijd flink gestegen. Het STEC-rapport ondersteunt onze roep om snel in actie te komen. Daarbij moeten wij niet schromen om de PRS/PRV aan te passen. Deze vrij radicale verandering in de woningmarktsituatie vergt dat wij snel moeten handelen en niet kunnen wachten op een volgende herziening. Daarin hebben wij het kabinet mee, ondanks dat D66 zegt dat het kabinet hier niks te vertellen heeft.

Naast dat de gemeenten door de nieuwe Omgevingswet meer mogelijkheden krijgen en de provincie minder sturing kan geven, schrijft het kabinet dat het in overleg met medeoverheden, woningcorporaties en andere stakeholders afspraken wil maken over het aanjagen van de woningbouwproductie.

Verder schrijft het kabinet dat het aanbod van woningen traag reageert op de aantrekkende vraag, deels inherent is aan het bouwproces en deels het gevolg is van onnodig belemmerend overheidsbeleid. De provincie is op dit moment een belemmerend overheidsbeleid, specifiek de PRS/PRV. Het kabinet zegt: "In die afspraken willen wij die belemmeringen zoveel mogelijk wegnemen." Wij hebben het kabinet niet alleen mee, maar als wij het zelf niet doen, dan wordt het straks voor ons gedaan. Het STEC-rapport wijst ons op dit moment op die belemmering. Onder het kopje 'Mogelijke instrumenten en activiteiten' die wij in de rol van beleidsmaker hebben staat onder andere: "Bevorderen plancapaciteit en doorstroming benoemen in de PRS en PRV. Dit vergt echter een herziening van de PRS/PRV, nieuwe woningbouwlocaties opnemen in de PRS/PRV, nieuwe woningbouwontwikkeling mogelijk maken buiten de huidige rode contour, sturen op het hard maken van nu nog publiekrechtelijk zachte plannen, sturen op versneld herprogrammeren van bestaande plannen." Dit zijn de knoppen waaraan wij kunnen draaien en waarvan het STEC-rapport aangeeft dat te moeten doen. Daarvoor moeten wij echter de PRS/PRV aanpassen. Zie hier, zo zijn wij onze eigen belemmering.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Van alle opties die in het STEC-rapport staan, is de optie die het snelst tot meer woningbouw kan leiden het hard maken van de zachte plancapaciteit. Wellicht kunt u in uw rondje langs de gemeenten meegeven dat zij daar als eerste hun aandacht op vestigen, in plaats van dat zij meer ruimte nodig hebben. De zachte plancapaciteit die wij hebben moet eerst hard gemaakt worden. Wij moeten gaan bouwen.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dank u wel. U gaat mij al opdrachten geven in mijn rondje om uw mening mee te nemen? Dat ga ik niet doen. U mag zelf vertellen wat u vindt.

Ik ben nog niet voor de tweede keer bij alle gemeenten geweest, maar de rode contour staat bijna steevast op de agenda. Deze agenda maak ik niet, maar gemeenten komen daar zelf steeds op terug. Als wij niet voorsorteren, dan gaan gemeenten dat zelf doen met de Omgevingswet in de hand. Want het regeerakkoord betreft: "Met de nieuwe Omgevingswet krijgen gemeenten meer verantwoordelijkheden, meer instrumenten, meer vrijheidsgraden in ruimtelijk beleid en woonbeleid, dat biedt mogelijkheden tot regionaal en lokaal maatwerk om te sturen op omvang, samenstelling en kwaliteit van de woningbouwproductie." Kortom, als wij het niet doen, dan gaan de gemeenten het zelf doen. Wij moeten aan het werk buiten de rode contour, want binnenstedelijk lossen wij ons probleem niet op. Daarin ben ik het eens met de heer Hoefnagels. Wij hebben een motie die aanvankelijk door de VVD was voorbereid, maar door hen is ingetrokken. Deze motie wilden wij mede indienen. Echter, omdat de VVD afvalt dienen wij deze motie zelf in, met dank aan de VVD voor het geleverde werk.

Motie M78 (SGP): verlaag druk op de woningmarkt

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

gehoord de beraadslagingen over de Programmabegroting 2018;

constaterende dat:

- de adviesgroep STEC in haar rapport "Wonen in Utrecht" van 2 oktober 2017 concludeert dat er na realisatie van de totale plancapaciteit in de periode 2017-2027 nog een resterende behoefte is van ongeveer 4.500 woningen;
- het nieuwe kabinet in het regeerakkoord constateert dat het geringe woningaanbod 'deels het gevolg is van belemmerend overheidsbeleid' en daarom in overleg wil met medeoverheden om deze belemmeringen zo veel mogelijk weg te nemen;
- dit college zelf in antwoord op schriftelijke vragen van de VVD in augustus 2017 heeft onderschreven dat de 'woningbehoefte onverminderd groot' is;

overwegende dat:

- de binnenstedelijke oplossingen in de stad Utrecht alleen niet afdoende zijn om aan de woningbehoefte in de regio Utrecht en de rest van de provincie te beantwoorden;
- woningen in zowel de stad Utrecht als daarbuiten onbetaalbaar worden;

- het vestigingsklimaat voor zowel inwoners als bedrijven van de provincie gevaar loopt als niet snel meer woningen verspreid over de provincie beschikbaar komen;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

op korte termijn in beeld te brengen welke locaties geschikt zijn om versnelling van de woningproductie te realiseren ten opzichte van de herijking van de PRV 2016.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In onze algemene beschouwing hebben wij aangegeven dat Utrecht moet nadenken welke groei op ons afkomt en in welke mate wij dat accommoderen. Dat bepaalt wat je binnenstedelijk moet realiseren dan wel dat je daarbuiten moet gaan. Ziet u de motie als een aanvulling op uw verhaal of is het hetzelfde als ik bedoel?

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik vond de motie niet veel voorstellen. Er zat wel een goede bedoeling achter, maar wij denken dat wij het duidelijker hebben opgeschreven.

Het derde punt, is FoodValley. Vorig jaar hebben wij bij de Kadernota een motie ingediend om FoodValley te ondersteunen. Onze indruk is dat deze aangenomen motie weinig concrete gevolgen heeft gehad. Nog steeds vindt de SGP dat onze provincie te weinig doet met de enorme kansen die er liggen in FoodValley. Hier wordt nagedacht over het voedsel van de toekomst, over het waarborgen van een gezonde leefomgeving, Veenendaal ICT-stad, er wordt nagedacht over de VAB-problematiek et cetera. FoodValley loopt zo ver voorop in het waarborgen van een gezonde leefomgeving dat het nieuwe kabinet in het regeerakkoord toe zegt de samenwerking in deze regio te ondersteunen en de uitkomsten landelijk beschikbaar te maken. Zo'n zinsnede staat zelfs over de EBU niet in het regeerakkoord.

Ons college kijkt echter nog steeds volop naar de stad Utrecht. EBU, daar moet het gebeuren. De SGP-fractie is niet tegen de EBU, integendeel. Wij zijn echter wel tegen een eenzijdige focus op de EBU. Gemeenten die participeren in de regio FoodValley voelen zich in de kou gezet door onze provincie. Dat merk ik als ik bij de gemeenten in deze regio op bezoek kom, want dan wordt ik eerst door de wasstraat gehaald omdat ik van de provincie Utrecht ben. Dat voelt niet goed. Wij moeten invulling geven aan de wens die daar leeft, want wat zich daar ontwikkelt is enorm. De provincie Utrecht blijft hierin veel te ver achter. Wanneer gaat ons college deze handschoen eindelijk oppakken?

Een mooi voorbeeld van de manier waarop onze fractie graag tegen de EBU en FoodValley aankijkt, is de manier waarop de regio Amersfoort het nut van beide omschrijft in haar regionale ruimtelijke visie: "De regio Amersfoort heeft een dubbele dynamiek. De westzijde is sterk verbonden met de stedelijke noordvleugel van de randstad. De oostzijde maakt deel uit van de landelijke gebieden in de FoodValley en de Veluwezone. Door deze twee oriëntaties kent de westzijde van de regio een opvallende concentratie denkers en zetten de doeners aan de oostzijde van de regio de toon." Om met het motto van dit college te zeggen: "In verbinding." Concreet, hoe gaat u de motie uitvoeren die wij destijds hebben ingediend? Eventueel hebben wij een motie achter de hand. Wij wachten eerst uw reactie af, want ik vind het niet nodig om een motie op een motie in te dienen.

Tot slot. Wij mochten vorige week Dankdag houden voor gewas en arbeid en wij mochten 500 jaar reformatie herdenken. Dankbaar mogen wij zijn dat wij in ons land in vrijheid mogen vergaderen, waar wij onze aarde mogen bebouwen en naar wij hopen ook bewaren. Dat God ons de tijd geeft om te delen in de vreugde die er is in zijn koninkrijk. Te danken voor zijn liefde en trouw. Om met Luther te spreken en te danken voor zijn woord dat licht geeft in de duisternis van deze wereld. Daarnaast te bidden voor zijn zegen over ons werk. Die zegen over uw en ons werk wensen wij u toe.

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus heeft kennisgenomen van de programma-begroting 2018 en zal graag een compliment geven aan de opstellers hiervan, vanwege de goede leesbaarheid en de heldere formuleringen. Onze fractie ziet een verbetering met voorgaande jaren. Een kleine technische, maar niet onbelangrijke aanvulling: op pagina 6 van het voorwoord staat gemeld dat er in 2018 een begrotingsoverschot is van €9.528. Dat zou dramatisch weinig zijn. Gelukkig moet het woordje miljoen er nog achter geplaatst worden; een niet onbelangrijk detail.

Terecht werd opgemerkt dat het denken en werken vanuit de burgers en ondernemers centraal moet staan bij het bepalen van het beleid waarbij voor de provincie Utrecht de nadruk ligt op twee pijlers: het realiseren van een aantrekkelijke fysieke leefomgeving en het realiseren van goed bereikbaarheid.

50Plus onderschrijft volledig het streven naar het verhogen van een gezonde leefomgeving. In dat kader merken wij op dat de hartenkreet van de heer Martens uit Utrecht, om meer bankjes te plaatsen bij de wandelpaden op de Utrechtse Heuvelrug een uitstekend voorbeeld is om met beperkte middelen deze gezonde leefomgeving te bereiken. Immers, voor jong en oud is bewegen en ontspanning een uitstekend middel om gezond te blijven. Het hier en daar plaatsen van een rustpunt in de vorm van een bankje zal het wandelen voor ouders met kleine kinderen, senioren en de mindervaliden stimuleren. Wij hebben ons aangesloten bij de motie van de VVD en dienen deze samen met veel andere partijen in. Ik hoor graag van de gedeputeerde of deze suggestie meegenomen wordt in het aanjaagprogramma Gezonde leefomgeving en hiervoor een stelpost wordt opgenomen. Daarnaast vraagt 50Plus of de gedeputeerde met de grondeigenaren in overleg kan gaan om de bankjes te realiseren.

In het regionaal samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit wordt gestreefd naar een betere luchtkwaliteit die tegemoet komt aan de Europese normen, waardoor er gezondheidswinst geboekt kan worden. Op 7 september jl. werden in het vonnis van een kort geding de Staten gesommeerd om onmiddellijke maatregelen te treffen om de luchtvervuiling aan te pakken op plekken waar dit de Europese norm overschrijdt. 50Plus vraagt aan de gedeputeerde hoe deze uitspraak zich gaat verhouden met het invoeren of handhaven van snelheden van 120- of 130 km per uur tussen provinciale steden en wellicht op provinciale wegen en snelwegen rondom Utrecht. Gaat de gedeputeerde afwachten totdat vaststaat dat er op deze locaties overschrijdingen van de grenswaarden van stikstofdioxide en fijnstof zijn, alvorens in te grijpen door het verlagen van de toegestane snelheden? Of reageert de gedeputeerde proactief? Ik hoor graag een antwoord en een toelichting voor deze keuze.

Niet alleen de luchtkwaliteit, maar ook de kwaliteit van het drinkwater is voor ons allen van belang. Uit diverse onderzoeken blijkt dat mensen hun medicijnen door het toilet of door de gootsteen spoelen, zodat ongewenste medicatie in ons potentiële drinkwater komt. Dit moet er via duurdere zuiveringsprocessen uitgefilterd worden. Wat gaan de gedeputeerden doen aan preventie, zodat de bewustwording bij de burger vergroot wordt? Er is een motie op het initiatief van D66 die wij mede indienen.

50Plus reageert enthousiast op de genoemde tweede pijler: het realiseren van goede bereikbaarheid. Expliciet wordt het veilig en optimaal benutten van de infrastructuur benoemd en daar waar nodig nieuwe infrastructuur aan te leggen. "De provincie levert een belangrijke bijdrage aan goed openbaar vervoer.", zo staat het verwoord van de begroting. Vitale steden moeten verbonden zijn met vitaal platteland en de daarbij behorende omliggende dorpen.

De nieuwe Uithoflijn is belangrijk voor het Utrecht Science Park, maar draagt niet bij aan de zo essentieel geachte verbinding tussen het platteland en de steden. Voor welke opties staat de gedeputeerde open om het openbaar vervoer tussen de dorpen onderling en naar de steden te bewerkstelligen, omdat steeds vaker buslijnen in niet rendabele gebieden worden opgeheven. Wat voor alternatieven worden er gecreëerd voor mindervaliden en senioren om de aansluiting met de rest van de samenleving niet te verliezen? Niet alles kan met een busje, bestuurd door vrijwilligers, worden opgelost. Erkent de gedeputeerde de noodzaak van de mobiliteit voor ouderen en mindervaliden?

Tot slot wijst 50Plus nogmaals op de contradictie van het lang en zelfstandig blijven wonen van ouderen enerzijds en het volledig ontbreken van levensloopbestendige woningen anderzijds. Natuurlijk zijn de gemeenten de eerst aangewezenen om deze problematiek aan te pakken, maar gemeenten die graag

bouwen aan dit soort woningen lopen veelal aan tegen de vele te stringente rode contouren die zijn vastgesteld door het provinciebestuur. Waarom wordt het een gemeente haast onmogelijk gemaakt om ouderen, die graag in een oude vertrouwde omgeving blijven wonen, deze noodzakelijke woningen te bieden? Bovendien bevordert dit de doorstroming van de vastzittende woningmarkt. Kan de gedeputeerde onder stringente voorwaarden in noodzakelijke gevallen een verruiming van de rode contouren toestaan? Daarnaast vraagt 50Plus om een inspanningsverlichting aan de gedeputeerde om druk uit te oefenen om de woningbouwcorporaties om de huursprong te beperken tot maximaal € 50 per maand. Zeker voor senioren die een gezinswoning verlaten voor een seniorenwoning. Woningcorporatie Portaal is hier al op overgegaan. Welke toezegging kan Gedeputeerde Staten hierover doen, zowel in U-10 verband als in de hele provincie?

Dan heb ik een verzoek om de voorzieningen voor fietsers te behouden of te verbeteren. Daarbij gaat het om het onderhoud van fietsvoorzieningen, zoals stalling bij bushaltes. De fietser kan zijn fiets vaak niet stallen, omdat het er vol ligt met wrakken en weesfietsen. Ik vraag de gedeputeerde om actie te ondernemen. Ik hoor graag van de gedeputeerde wat hiermee gedaan wordt, of bijvoorbeeld actie ondernomen wordt voor het onderhoud bij de bushaltes.

De VOORZITTER: Daarmee besluit ik het eerste termijn van de kant van de Staten. Ik schors voor tien minuten en dan gaat het college reageren.

Schorsing van 16.24 uur tot 16.45 uur.

De heer De Kruijf neemt het voorzitterschap over.

De VOORZITTER: Ik heropen deze vergadering. Wij zijn toe aan de beantwoording van het college. Ik geef als eerste het woord aan de heer Van Beek als portefeuillehouder algemene zaken.

De heer VAN BEEK (CvdK): Mijnheer de voorzitter! Door de heer Bekkers is mij expliciet gevraagd wat ik doe aan de wijze waarop het college omgaat met aangenomen moties. Daar ga ik een aantal dingen over zeggen. Het eerste is: laat er geen enkel misverstand over zijn dat wij op dit punt het gezag van de Staten volledig respecteren en de aangenomen moties voor ons buitengewoon belangrijk zijn. Wat er speelt is dat wij er zichtbaar goed mee omgaan. Ik zeg zichtbaar, omdat ik het gevoel heb dat een groot aantal zaken wel degelijk door het college behandeld zijn en betrokken zijn. Wij hebben daar echter onvoldoende over gecommuniceerd in stukken wanneer wij gehele moties of delen van moties aan de orde stelden. Daar zal ik een aantal maatregelen voor treffen.

Ik vond het bijzonder wat de heer Schaddelee zei over alles ten aanzien van de energiebesparingen van dit gebouw. Vanaf het moment dat die motie is aangenomen is daar ontzettend hard aan gewerkt en zijn er stukken het college gepasseerd. Als vervolgens dit soort reacties komen, dan mankeert er iets aan de communicatie. Ik heb de algemeen directeur en de griffier gevraagd daar volgende week met mij over te praten. Daarnaast zal ik zorgen dat de ambtelijke organisatie, de griffie en de gedeputeerde met hun staven de informatie hebben en daar actief op kunnen acteren, zodanig dat de kritiek kan worden weggenomen.

De tweede vraag die mij is gesteld is de vraag van de PVV in de vorm van een motie over de mogelijkheid van het ophangen van een tweetal vlaggen in deze vergaderlocatie. Ik wacht af of deze motie wordt aangenomen. Mijn voorstel is dat ik dit meeneem bij het plan dat de directie aan het maken is en op het punt staat uit te voeren om deze zaal een opknappbeurt te geven. In dat kader is het goed dat de PVV haar wensen heeft geformuleerd.

De derde vraag is niet met een motie ingediend, maar ik heb een tekstje van het volkslied mogen ontvangen van de SP. Ik had al de opdracht gegeven om dat tekstje te plastificeren, zodat iedereen het altijd bij zich heeft. Op het IPO-congres hebben wij geleerd hoe belangrijk het is dat je het volkslied altijd bij je hebt. Daar zal ik voor zorgen en kunt u in de toekomst tegemoet zien.

De overige vragen laat ik aan de collega's over.

De commissaris van de Koning neemt het voorzitterschap over.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga door met de vragen en opmerkingen over de financiën. Dat doet recht aan de afgelopen veertien dagen waarin wij intensief overleg hebben gevoerd over de uitwerking van de moties en de voorstellen van vandaag.

De commissaris heeft hierover al het één en ander gezegd dat ik niet ga herhalen, maar de afgelopen veertien dagen heb ik geleerd dat wij de communicatie moeten verbeteren. Waar wij op 3 juli jl. nog dachten dat de subcommissie daarvoor een goed instrument zou zijn, denk ik op dit moment dat het voorstel van een auditcommissie meer recht zou doen aan het functioneren van de subcommissie. De subcommissie heeft namelijk een hele andere rol in het geheel. Het ingewikkelde van langlopende moties is wel dat wij elkaar gedurende het proces beter moeten informeren over de stand van zaken van de uitwerking. Met het voorstel dat is gedaan wordt er samen met de directeur, het college en de griffier gekeken hoe wij dat in de toekomst gaan verbeteren.

Er is een aantal voorstellen gedaan over de financiën van het mobiliteitsprogramma. De vraag die daarbij speelde was: hoe krijgen wij de sturingsinformatie tot een goede manier tot ons? Laat het helder zijn dat iedere vraag die u stelt door ons beantwoord wordt. De sturingsinformatie en de wijze van sturing zijn echter twee vraagstukken waarover wij het goed moeten hebben met elkaar. Het idee van D66 en het CDA om te gaan werken met een auditcommissie, waarbij een voorstel wordt gedaan voor een het instellen van een beleidsaudit naar de wijze waarop omgegaan wordt met de kaders, is een goed voorstel om in opmaat tot actualisatie van het mobiliteitsprogramma te voorzien in de resterende informatiebehoefte in de uitwerking van de moties. Daarnaast moeten wij op basis van het huidige beleid vaststellen op welke wijze PS wil sturen op het mobiliteitsprogramma. Daarin biedt een auditcommissie de mogelijkheid. Ik begrijp de opmerkingen of wij wel een extra commissie willen en dat de commissie Duisenberg met een voorstel komt over een auditcommissie. Wat het college betreft zouden de subcommissies samengevoegd kunnen worden tot één auditcommissie die een beleidsaudit uitvoert op het mobiliteitsprogramma en vervolgens inzetbaar is voor andere onderdelen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik geef graag nog wat helderheid over de stukken van de beleidsaudit. De beleidsaudit en de auditcommissie zijn twee verschillende dingen. De beleidsaudit heeft te maken met waar de commissie Duisenberg mee bezig is. De beleidsaudit bestaat al en doet wat in de motie staat, maar dat is een aparte groep die los kan staan van de auditcommissie. De auditcommissie kan een andere groep mensen zijn, omdat deze snel moeten acteren. De beleidsaudit en de auditcommissie zitten dus niet zo aan elkaar gelinkt zoals u het aangeeft. Dat komt nog wel terug in de uitwerking.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het zou mooi zijn als de beleidsaudit ad hoc geformeerd kan worden in aanloop naar de actualisatie van het mobiliteitsprogramma. Ik heb het artikel waaraan u refereerde over het instellen van de beleidsaudit erbij gepakt en daar staat de auditcommissie en de beleidsaudit. Als u voorstelt dat de formering van de auditcommissie ad hoc is en daarna naar een definitieve formering gekeken wordt, is dat wat mij betreft akkoord. Daarbij kijk ik naar de heer Westerlaken, want hij was mede-initiatiefnemer. Als wij met elkaar het goede gesprek aangaan en u zich comfortabel voelt in de informatie van GS, dan hebben wij het doel bereikt. Dan kunnen wij op een goede manier met elkaar sturen op basis van de informatie.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor mevrouw Verbeek zeggen dat er binnenkort een advies komt van de commissie Duisenberg. Kunnen wij hen de extra opdracht meegeven om te bekijken in welke vorm een auditcommissie ingesteld kan worden?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is voor de definitieve auditcommissie. In de aanloop naar de actualisatie van het mobiliteitsprogramma wordt ad hoc een auditcommissie gevormd. Dat is prima.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik stel voor dat wij hierover niks afspreken. Ik vind het een verwarrende discussie. Wij moeten eerst het advies van commissie Duisenberg afwachten. Dan kan in de commissie het gesprek gevoerd worden over het plan en de doelstellingen. Anders wordt er een nieuwe ad hoc commissie afgesproken, terwijl er twee coalitiepartijen zijn die met u een gesprek gevoerd hebben over de beleidsaudit. De rest gaat via een motie. Wij moeten hierover eerst een goed gesprek hebben voordat wij vaststellen dat er een ad hoc commissie moet komen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik reageer op de heer Westerlaken. Hij lijkt aan de gedeputeerde te vragen om een extra vraag aan de commissie Duisenberg mee te geven. Naar mijn indruk was de commissie Duisenberg een initiatief van PS om zijn eigen controlerende rol voor de jaarrekening op een bepaalde manier uit te proberen. Dat is het idee van de heer Duisenberg en zijn collega van D66 in de Tweede Kamer en is die commissie aan het uitwerken. Die vraag ligt bij hen, dus laten wij het antwoord daarop afwachten. De beleidsaudit staat daar los van. Wellicht dat dezelfde mensen beide rollen gaan vervullen, maar verder moet het eenvoudig gehouden worden.

De VOORZITTER: Wij moeten dit op dit moment niet verder detailleren, want anders kost dat veel te veel tijd. De concrete opzet moet goed afgestemd worden met de fractievoorzitters.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik deel de mening van de heer Bekkers: hoe eenvoudiger, hoe beter. De motie wordt in stemming gebracht, dus daar kan iedereen iets van vinden. Echter, gezien de discussie van de afgelopen weken is het goed dat wij middels een auditcommissie het gesprek kunnen voeren. Dan hoeven wij daar geen discussie meer over te voeren. Alles wat het college daaraan kan bijdragen juich ik van harte toe.

Ik ben blij verrast te horen hoe positief de infographic ontvangen is. Het is in één oogopslag een verduidelijking van hoe de provincie ervoor staat. Door sommigen werd het een menukaart genoemd. Wellicht kunnen wij meer verbeelding en minder tekst toevoegen, maar dat is een uitdaging voor de toekomst.

Dan ga ik verder met de mobiliteitsonderwerpen, beginnend met de verkeersveiligheid. De PvdA heeft motie M49 ingediend die vraagt om op zeer korte termijn versneld beleid uit te voeren en nadere maatregelen op te nemen. Wij hebben een memo gestuurd, maar ondanks onze inspanningen, en hoewel de verkeersveiligheid sinds 1990 is verbeterd, zien wij hierin een keerpunt ontstaan. Dat is erg jammer. Wij hebben een breed pakket aan maatregelen, waarbij wij ons vooral op de oudere en beginnende verkeersdeelnemers richten. Op dit moment kunnen wij nog geen analyse van de verkeersongevallen van 2016 maken. Aan het einde van het jaar worden daarover de gegevens vrijgegeven en komt het SWOV met een landelijke verkeersveiligheidsmonitor. Daarom doe ik het voorstel om die cijfers af te wachten, maar ondertussen hebben wij nagedacht hoe wij verkeersveiligheid een betere plek kunnen geven in de actualisatie van het mobiliteitsprogramma. Dat zien wij op twee manieren. De eerste manier is door het intensiveren van de rol van de gebiedsregisseur voor de knelpunten op de gemeentelijke wegen. Daaraan vast zit een cofinanciering van de gemeenten, maar daarmee kunnen wij de gemeenten stimuleren om de knelpunten versneld aan te pakken. Wij willen daarin een extra budget van € 2.000.000 per jaar voorstellen. Dat komt neer op een budget van € 10.000.000 over vijf jaar. Die concretisering komt in 2018 in het uitvoeringsprogramma van de verkeersveiligheid met een looptijd van 2019 tot 2022. De tweede manier waarop verkeersveiligheid een betere plek kan krijgen in het mobiliteitsprogramma, is door een budget vrij te maken van € 4.000.000 per jaar voor het actieplan Fiets en veiligheid, omdat wij daarin verbetering van fietspaden en dergelijke zien. Kortom, ik ondersteun en onderschrijf de inhoud van de motie van harte, maar ik vraag u om met de planning mee liften. Dan weten wij meer over de gegevens van het aantal verkeersongevallen van 2016 en kunnen wij met concrete voorstellen komen die passen binnen de verkeersveiligheidsmaatregelen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Is de € 2.000.000 per jaar aan extra budget waar u het over heeft nieuw geld? Of zit dat al in het programma?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat geld zit in de mobiliteitsvisie, maar dat willen wij extra ter beschikking stellen voor de verkeersveiligheid. Wij hebben al een programma Verkeersveiligheid. Dat programma wordt ook geactualiseerd, maar dat volgt op de actualisatie van het mobiliteitsprogramma. Daarin willen wij extra budget opnemen. Ik wacht graag de tweede termijn af of u met deze aanpassingen in kunt stemmen.

Dan ga ik naar het openbaar vervoer. De PvdA heeft motie M48 ingediend over maatwerk openbaar vervoer. Daar wordt gerefereerd aan BRENG-net, de haltetaxi op afroep. De provincie Gelderland heeft daar haar gelden voor de regiotaxi in ondergebracht. Tot 2020 staat overal in de provincie het OV-maatwerk in de regiocontracten. Ik heb toegezegd dat wij gaan praten over het doelgroepenvervoer, wat meer gaat naar vraaggericht openbaar vervoer, en over de dunnelijnendiscussie en hoe wij ons kunnen verplaatsen naar de haltes.

Dan kom ik bij motie M73 van GroenLinks 'veilig en vlot naar haltes en stations'. In onze concessievoorwaarden hebben wij aan een goed werkend OV-netwerk in de provincie eisen gesteld aan de afstanden tot haltes. Waar de afstanden groter zijn worden fietsvoorzieningen aangeboden en de aansluiting met de trein op het station zit in de concessievoorwaarden. Daarnaast hebben wij de regiotaxi. Kortom, wij hebben een behoorlijk fijnmazig en goed toegankelijk netwerk. In de toelichting van motie M73 staat: "vrije en drempelvrije looproutes, goede fietsroutes". Dat zijn onderdelen die op het bordje van de gemeentelijke verantwoordelijkheid liggen.

Ik wil met u afstemmen om motie M48 van PvdA te betrekken bij het gesprek over doelgroepenvervoer. Daarnaast is motie M73 van GroenLinks een combinatie van 'mobility as a service', het doelgroepenvervoer en de 'last mile' waarbij veel verantwoordelijkheden op het bordje van de gemeenten liggen. Deze wil ik ook betrekken bij het gesprek over het doelgroepenvervoer. In de geest van deze motie kunnen wij in de lopende trajecten en programma's mede kijken naar mogelijke initiatieven. Dan kunnen wij deze motie op die manier uitleggen en betrekken.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het combineren van motie M73 met motie M48 lijkt ons een goed voorstel. Het dictum van onze motie M73 roept wel op om een breed scala aan mogelijkheden te onderzoeken. Het college refereert al aan ontwikkelingen rondom 'mobility as a service' en deze motie beoogt om dat brede scala aan ontwikkelingen in dit veld wel in beeld te brengen. Dan kunnen wij vraaggerichter openbaar vervoer realiseren door in beeld te hebben wat goede oplossingen voor de 'last mile' zijn en hoe dat verbeterd kan worden. Wat ons betreft is het de oproep van de motie om die ontwikkelingen in beeld te brengen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het mooie van deze motie is dat u de 'last mile' combineert met 'mobility as a service'. Daarom lijkt het mij goed om deze motie te combineren met motie M48 van PvdA, omdat wij hebben afgesproken het gesprek aan te gaan over doelgroepenvervoer. Daarin kunnen de voordelen en nadelen van de initiatieven van BRENG-net een rol spelen in de opmaat naar een nieuwe concessie. Daar zal dit nadrukkelijk een plek krijgen.

Daarnaast is het een opmaat naar de keuzes over de regiotaxicontracten; die exercitie doen wij met de gemeenten. Daarbij gaan wij kijken hoe wij het doelgroepenvervoer slimmer kunnen combineren en gaan wij een combinatie met de OV-concessies maken als die mogelijkheid zich aanbiedt. Het regeerakkoord biedt in ieder geval meer wettelijke mogelijkheden daarvoor. Dus dit is het moment om de moties M48 en M73 in datzelfde gesprek daarbij te betrekken.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Zegt u dat u de moties en de intenties achter de moties meeneemt bij doelgroepenvervoer? Het gaat ons met name over de dunne lijnen, dat is de achtergrond van BRENG-flex.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik wil motie M48 meenemen in de werksessie over doelgroepenvervoer en de geest van de motie van GroenLinks: de 'last mile' en 'mobility as a service' meenemen in datzelfde gesprek. Dat hangt allemaal met elkaar samen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Gaat het om meer dan in het gesprek meenemen, maar om inzichten te verkrijgen? Veel provincies en regio's worstelen met deze problematiek en wij kunnen veel leren van wat elders gebeurt. Er moet een onderzoek uitgevoerd worden en op basis daarvan moet een voorstel uitgewerkt worden.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): 50Plus vroeg: "Herkent u zich in de noodzaak van mobiliteit voor ouderen en mindervaliden?" Ja, daar herkent het college zich terdege in. Uw stelling dat steeds meer lijnen opgeheven worden herkennen wij echter niet. De huidige ambities op het gebied van OV kunnen gerealiseerd worden binnen de bestaande budgetten. Hierbij moeten wij goed kijken naar doelgroepenvervoer en aansluiting.

Dan de vraag om 'smart mobility' en 'talking traffic' beter te benutten. Dat zijn de slimme verkeersregelinstanties. Dit is een landelijk programma waarin wij participeren. Wij maken plaats voor 113 verkeersregelinstanties in de provincie Utrecht. Wij investeren gezamenlijk met gemeenten en het Rijk een budget van € 3.700.000. De eerste slimme series worden in week 4 van het komend jaar geplaatst in Amersfoort. Deze zullen eveneens op de N201 geplaatst worden.

Dan de motie M57 over de NRU. Ik ondersteun de oproep van D66 en de VVD van harte om gezamenlijk op te trekken in bereikbaarheidsvraagstukken. Het is belangrijk om een eenduidig signaal naar het Rijk af te geven. Ik zou deze motie namens het college positief benaderen. Om GroenLinks gerust te stellen: de provincie heeft al een bijdrage toegezegd van € 33.400.000. Als deze motie wordt aangenomen komt daar maximaal € 9.000.000 bij. Dan komen wij uit op € 42.400.000. De gemeente Utrecht heeft al een bijdrage toegezegd van € 16.700.000. Daar komt € 19.000.000 waardoor dit uitkomt op € 35.700.000. Wij kunnen met een gerust hart aangeven dat wij € 6.700.000 meer bijdragen dan de gemeente Utrecht. Ik vind dat ik hiermee met een goede opdracht op pad wordt gestuurd. Ik herken mij in de opmerking van de heer Hoefnagels: "De vlag mag uit." Hiermee hebben wij namelijk een mooi bod waarmee wij niet met lege handen bij het Rijk aankomen.

Dan het deel van over de Zuilense Ring. Vorige week mochten wij mee met de bus, wat georganiseerd was door de bewoners van (onverstaanbaar) en de Buren van de Zuilense Ring die aandacht hebben gevraagd voor het oplossen van de andere knelpunten. In deze motie heeft dat een mooie plek gekregen. Het college ondersteunt deze van harte.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de geruststelling. De regio en de stad leggen veel geld op tafel. Wellicht kunt u het gesprek op deze manier ingaan en dit niet laten stuklopen op een paar miljoen. Als het noodzakelijk mocht zijn, moeten wij de gelegenheid krijgen u daarin verder te ondersteunen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De motie draagt op dat ik bij u terugkom en de tekst van de motie is goed. Mocht het stuklopen op een paar miljoen, dan kom ik uiteraard bij u terug. Dat draagt u mij sowieso op.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Het is een geruststelling dat u aandacht heeft voor de problematiek van de Zuilense Ring. Ik zou echter graag uw toezegging willen hebben dat u indien nodig bereid bent daar geld voor vrij te maken. U zegt steeds: "Aandacht, maar ik heb geen geld." Dat is de grote zorg van de bewoners van het gebied van de Buren van de Zuilense Ring. Daar gaat geld naartoe. Wat blijft er dan nog over voor de rest? Hoe gaat u daarmee om?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn aan het werk voor de aansluiting van de A2 en de N230. Rijkswaterstaat buigt zich voor de laatste keer over die divergerende diamantwerking om te zien of de aansluitingen kunnen en uitgevoerd kunnen worden. Dan weten wij wat dat knelpunt kost en welke middelen daarvoor nodig zijn. U hebt zelf het budgetrecht, dus u gaat zelf over de middelen die daarvoor ter beschikking worden gesteld. Wij verwachten voor de zomer van 2018 dat daar duidelijkheid over is ontstaan.

Vorige week heb ik gesproken met de Buren van de Zuilense Ring. In dat gesprek heb ik aangegeven dat als wij weten dat de beoogde aansluiting van de A2 en de N230 uitvoerbaar is, wij dan kijken of de mogelijkheid bestaat om de aansluiting tot aan de Gageldijk daarbij te betrekken.

Deze motie M57 is een ondersteuning van de memo van het college dat wij graag met de gemeenten Stichtse Vecht en Utrecht een intentieovereenkomst sluiten. De gemeente Stichtse Vecht is bezig met een kantoortransformatie die past binnen het beleid van de provincie Utrecht. Daar zijn wellicht maatregelen nodig om dat mogelijk te maken. Wij hebben daar dus wel degelijk oog voor. Ik kom terug met een voorstel en ik geef aan wat het kost. U gaat erover of u daarvoor de budgetten over heeft.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Wordt de verbetering van de leefomgeving daarin meegenomen? Dat is het belangrijkste punt. Daarnaast hoe je de leefomgeving kunt stabiliseren en zorgen dat het niet erger wordt.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben met de Buren van de Zuilense Ring afgesproken dat zij gaan deelnemen in de groep die zich buigt over de A2 en de N230. Daarin zullen zij deze oproepen meenemen.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Er zijn meerdere knelpunten in de provincie Utrecht. Gaat de gedeputeerde onverminderd door om deze knelpunten op te lossen? Gebruikt u niet het argument dat u al € 9.000.000 hebt weggegeven?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Absoluut niet. U heeft de verkeersknelpuntenmonitor gezien en de knelpunten zijn groter dan het knelpunt op de NRU. Deze worden ten dele genoemd in deze motie. Specifiek zijn wij met het Rijk in overleg en er is een programma gestart rondom de N201. Daarnaast hebben wij het Rijk hard nodig bij de N233 bij de Rijnbrug. Vandaar dat ik blij ben met de oproep in deze motie dat wij de gemeente Utrecht hard nodig hebben om ons sterk te maken voor de gelden voor de Rijnbrug. Ik ga mij net zo voortvarend inzetten als ik tot nu toe gedaan heb. Binnenkort komen wij over een aantal knelpunten met concrete financieringsvoorstellen naar u toe. Die zitten allemaal in de pijplijn van de besluitvorming.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het is de angst van de ChristenUnie dat deze motie ervoor gaat zorgen dat de € 9.000.000 aan alle mogelijke knelpunten op het gebied van mobiliteit wordt verbonden, terwijl het de intentie van de Staten is dat € 9.000.000 apart wordt gehouden voor de verdiepte aanleg van drie knelpunten op de NRU. Wat is uw exegetische van alle overwegingen? Het is bijna een compleet beleidsdocument dat in stemming gebracht wordt. Hoezeer is dit gericht op de NRU of hoe breed kunt u deze motie uitleggen?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De motie is daarin duidelijk. De motie spreekt de mening uit om zich blijvend in te zetten voor het oplossen van de provinciale mobiliteitsknelpunten. Het college zal zich voortvarend blijven inzetten voor de andere knooppunten. Daarnaast stelt de motie voor dat: "PS het initiatief van de gemeenteraad Utrecht ondersteunt door een extra bijdrage, van maximaal € 9.000.000, beschikbaar stelt om alle ongelijkvloerse kruisingen van de NRU verdiept aan te leggen." Dat is voor mij een mooie handreiking om in samenspraak en samen met de gemeente Utrecht richting het Rijk ons sterk te maken voor extra maatregelen voor de NRU. Daarnaast blijven wij ons samen met de gemeente Utrecht en de andere gemeenten die dit betreft inzetten voor de mobiliteitsknelpunten. Hierbij sluit het één het ander niet uit.

Dan het amendement A16 van de SP. U vraagt om aan het huidige besluit toe te voegen dat de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting worden verhoogd. Daar zijn nadrukkelijke afspraken over gemaakt in het coalitieakkoord waaraan het college zich houdt. Verder wordt op de concessies niet bezuinigd. Op dit moment kunnen wij onze groeiambities nog waarmaken.

Dat is eveneens mijn antwoord op motie M66 van de ChristenUnie over het flexibel plafond van de OV-concessie. Het dictum vraagt om twee zaken: de kaders bij het OV leidend laten zijn in plaats van

het BRU-plafond en het met PS delen van de kwaliteits- en kwantiteitsvraagstukken in het OV. De kaders zijn al omgezet in het programma van eisen en de kwaliteits- en kwantiteitsvraagstukken komen ieder jaar naar u toe, want deze worden vertaald in de jaarlijkse vervoersplannen. Bij de bespreking hiervan voeren wij hierover het gesprek en zal waar nodig de dienstregeling worden aangepast. Dus deze motie ontraad ik.

Dan de motie M64 'veilige hoofdfietsroute Houten-USP'. Tussen Houten en het USP zijn twee van de fietsroutes voorzien van openbare verlichting. De hoofdroute uit de motie ligt ver van de woonbebouwing, waardoor het ingewikkeld is om deze veilig te maken. In de maatregelen voor het buitengebied hebben wij samen met de gemeente Houten maatregelen opgenomen om de bestaande fietsverbinding over de A12 te optimaliseren, omdat deze weg door de gemeente gezien wordt als de meest gebruikte fietsroute. Daarom ontraad ik deze motie.

Dan amendement A20 van GroenLinks, D66, PvdA en 50Plus 'begrotingsindicatoren voor de fietsambitie'. Deze indicatoren zijn realistisch, dus ik ben positief om deze over te nemen.

Dan motie M70 van de ChristenUnie 'zonniger fietsen'. Er lopen twee pilots. Met de BAM loopt een pilot 'Wattway' over PV-cellen in asfalt. Dat is niet alleen voor fietsverkeer, maar eveneens voor zwaardere belasting. Deze pilot start in de zomer van 2018 op de N401 bij Kockengen. De data daarvan zijn pas aan het einde van 2018 beschikbaar. Daarnaast delen wij de onderzoeksresultaten van TNO. TNO is samen met de provincie Noord-Holland bezig met een SolaRoad over PV-cellen in fietspaden. Wij delen de kennis daarvan, dus ik vraag u om deze motie aan te houden en te betrekken bij de uitkomsten van deze twee pilots. Dan kunnen wij zien of dit realistisch is, kans van slagen heeft en of de opbrengsten de investeringen rechtvaardigen.

Dan motie M72 'klimaatopgave in het Mobiliteitsprogramma'. In het Energieakkoord is het aanbod van de provincies en het aanbod van het IPO opgenomen. Er is met het Rijk afgesproken dat wij met vergelijkbare indicatoren komen. Momenteel is het IPO met het Rijk in gesprek over welke informatie een goede invulling voor deze indicatoren biedt. Daarbij is de afspraak dat de informatie uit bestaande bronnen bij het Rijk vandaan komt en de provincies zelf geen informatie hoeven te zoeken. Op basis van dat gesprek moeten wij gelijklopende indicatoren benoemen. Deze zullen wij opnemen als de uitkomsten beschikbaar zijn. Kortom, het is een sympathieke motie, maar wat betreft het proces met het IPO en het Rijk komt deze net te vroeg.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Hebben wij het over dezelfde motie?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb het over motie M72 'klimaatopgave in het Mobiliteitsprogramma'.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Deze motie vraagt niet om indicatoren, maar om een stukje tekst. Wellicht deels de tekst die u zojuist uitsprak en deels de uitkomsten van het gesprek van het IPO met het Rijk. Kunt u de motie op die manier lezen?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In de motie wordt gevraagd: "Een klimaatparagraaf op te nemen in het nieuwe mobiliteitsprogramma met daarin een reductiedoelstelling en een maatregelenpakket die passen bij de nationale ambities, de afspraken in het Energieakkoord en de rol en mogelijkheden van de provincie." De provincies en het Rijk hebben daarover ambities aangegeven. De maatregelenpakketten zijn opgesteld en daarover vind het gesprek plaats om te kijken welke indicatoren en welke maatregelen daaruit komen. Wij hebben het dus wel degelijk over dezelfde motie. Wellicht kunt u deze motie aanhouden. Deze motie komt net te vroeg, omdat wij hierover in gesprek zijn. Het zou een gemiste kans zijn als wij andere teksten in onze paragraaf gaan opnemen dan dat de landelijke teksten aangeven. Dan lopen wij voor de muziek uit. Wij delen wel de doelstelling dat wij hier iets mee moeten. De gesprekken vinden echter nog plaats over welke maatregelen opgenomen worden en op welke wijze. Mijn collega de heer Van den Berg zal hierop terugkomen in het kader van de energietransitie.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Er kan een klimaatparagraaf opgenomen worden waarin aangegeven wordt dat bepaalde zaken nog lopen. Het beeld dat er een klimaatparagraaf wordt opgenomen doet iets met het mobiliteitsplan. Neem dat alvast mee, dan komen wij terug op de exacte invullen als wij bezig zijn met het mobiliteitsprogramma. Dat verzoeken wij in deze motie.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De heer Van den Berg is hierbij nadrukkelijk betrokken vanuit de energietransitieportefeuille. Het is de vraag of de maatregelen specifiek gelden op het gebied van mobiliteit. De winst voor het klimaat zit wellicht om hele andere onderdelen. Dat wordt in kaart gebracht en daarover vinden de gesprekken plaats. Er kan op dit moment alleen een procesopmerking meegenomen worden die later wordt verwijderd. Ik deel de mening dat wij hier wat mee moeten, maar wij willen aansluiten bij de andere provincies en de afspraken met het Rijk in het Energieakkoord. Daarom adviseer ik u om af te wachten.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Terugkijkend op de discussie rondom de Energieagenda ben ik enigszins verbaasd over het antwoord van de gedeputeerde. Toen is geconstateerd dat 40% van de uitstoot van CO₂ in deze provincie voor de rekening komt van het verkeer en vervoer en dat het belangrijk is om op het gebied van het verkeer en vervoer klimaatbeleid te voeren. Dit past beter binnen het mobiliteitsprogramma dan binnen de Energieagenda, om de Energieagenda daarmee niet te overbelasten. Deze motie vraagt niet om indicatoren, maar om een stuk beleid om deze ambitie in te vullen. Dat staat eveneens in het coalitieakkoord. Uiteraard wordt er op de rest van de energietransitie een nieuw Energieakkoord gesloten, dus er gaat van alles gebeuren op dat vlak. Dat lijkt mij juist een reden om daaraan in het mobiliteitsplan aandacht te besteden om als de provincie te laten zien dat wij hier iets mee gaan doen. Dat vraagt deze motie en daarin verwachten wij een welwillende houding van het college.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat wij onze bijdrage willen leveren vanuit mobiliteit staat vast. Wij hebben al twee lijnen zero-emissie-lijnen. Vanuit mobiliteit hebben wij met het IPO de afspraak gemaakt om volledig zero-emissie te rijden in 2020. In mijn beantwoording op deze motie gaat het erom dat wij hierin samen met het IPO optrekken richting het Rijk. Wij staan sympathiek tegenover deze motie en waarderen uw enthousiasme om hiermee direct aan de slag te gaan, maar dit moet wel in de juiste volgorde. Dus, eerst samen optrekken met de andere provincies richting het Rijk om het maatregelenpakket vast te stellen en daarover moeten wij het gesprek aangaan. Wat mij betreft houdt u deze motie aan, want daar komen wij over te spreken met de portefeuillehouder de heer Van den Berg.

De VOORZITTER: Wij kunnen hierover niet blijven discussiëren. Er heeft een uitwisseling van opvattingen plaatsgevonden. Wil de heer Van Essen nog een slotopmerking maken?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Hetgeen de gedeputeerde als laatste zegt is een prima invulling van deze motie. Dit is een startpunt om het in het mobiliteitsprogramma te verwoorden. De uitwerking van het maatregelenpakket hoeft het komende halfjaar niet klaar te zijn en daarbij moeten wij ons voeden met actuele ontwikkelingen. De oproep van deze motie is echter om te beginnen met het agenderen hiervan en hieraan een invulling geven.

De VOORZITTER: Uw beide standpunten zijn helder.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dan motie M54 van D66, VVD 'Lage Weide in ontwikkeling'. Dit onderwerp raakt zowel economie als gebiedsontwikkeling, dus ik zie dit plan graag tegemoet. Een vorm van campusontwikkeling op Lage Weide is een mooi initiatief en complementair.

Motie M56 'geen medicijnresten in het water door een extra trap zuivering'. Er is landelijk onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de verwijdering van geneesmiddelen op de rioolwaterzuiveringen, de

hotspotanalyse. Daarnaast is er een proces gaande om te komen tot een goed afgewogen maatregelenpakket. Deze motie is een ondersteuning daarvan.

Motie M68 van de ChristenUnie 'taskforce bodemdaling'. Wij zijn bezig met een perspectief op de bodemdaling; dit verwachten wij begin volgend jaar. Dit zullen wij dan aan u presenteren. Mijn verzoek aan u, namens het college, is om deze motie aan te houden en te betrekken bij dit perspectief.

Motie M71 van de ChristenUnie 'Energie label voor het provinciehuis'. Het college heeft vorige week een besluit genomen om een voorstel te doen voor een label C in 2018 en om de doorontwikkeling te maken naar een label B. Daar helpt Eneco ons enigszins mee. Wij zijn al aangesloten op het warmtenet en zij gaat over op een biomassacentrale. Deze zal in 2018 operationeel zijn en helpt ons te komen tot een label B. Het college heeft aangegeven te kiezen voor zonnepanelen op de Statenzaal die passen bij een terugverdientijd van 10 tot 15 jaar. Daarnaast zullen wij op natuurlijke momenten onze ledverlichting vervangen en wij zullen onze noodstroomvoorziening vervangen. Dus 17 procent van onze elektriciteitsvoorziening en circa 4 procent van de energie wordt daardoor bespaard. Dat voorstel ligt bij u. In motie M71 wordt een rapportage verzocht. Het college gaat akkoord met het jaarlijks rapporteren. Bij de laatste punt vraagt u naar de financiën voor de doorontwikkeling naar label A. Wij gaan het onderzoek doen naar label A, maar dat is nog een grote stap. Wij blijven dit monitoren en ik stel voor om de financiën te betrekken bij het afronden van het onderzoek naar wat nodig is voor label A. Dan is in beeld gebracht wat het kost, wat het oplevert en of het binnen de terugverdientijd valt of dat u daar extra budget voor over heeft.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Kennelijk hebben wij pas deze week een memo ontvangen, maar deze staat nog niet op de BEM agenda. Eigenlijk was het een toezegging bij de kadernota dat wij deze zouden krijgen voor de begrotingsbehandeling. Dan hadden wij deze hierbij kunnen betrekken. Daarom hebben wij dit verwerkt in een motie, met de informatie die wij hadden. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat zij de meeste punten omarmt en meeneemt, alleen op label A komt nog een uitwerking. Dat vragen wij in de motie en de provincie heeft zich in de investeringsagenda gecommitteerd aan label A in 2025. In die zin laten wij deze motie in stemming brengen.

Kort terugkomend op motie M68 'taskforce bodemdaling', waarvan u vroeg om deze aan te houden en te betrekken bij iets dat op een later moment komt. Daar ligt bij ons de gevoeligheid, want wij moeten dingen iedere keer aanhouden. Inmiddels hebben wij een archiefkast vol met dingen die wij hebben aangehouden. Mijn vraag aan de gedeputeerde is: welk voorstel rijden wij in de wielen als wij deze in stemming brengen? U kunt deze motie zien als een versterking van het beleid rondom bodemdaling.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zou blij moeten zijn met deze motie, want u heeft hier budget aan toegekend. Wij moeten echter eerst de maatregelen in beeld hebben. Vandaar dat ik het een sympathieke motie vind, maar bodemdaling is een ingewikkeld onderwerp. Bodemdaling komt voor in het stedelijk gebied, waar mensen in gesprek zijn met de gemeente. Daarnaast vindt bodemdaling plaats in het landbouwgebied. Dat is een belangrijke bouwsteen voor de landbouwvisie. Wij zijn in gesprek over de maatregelen en de rol van de provincie. Met kennisinstellingen zijn wij in gesprek over de rol van de provincie in relatie tot de rol van de waterschappen. Daarom komt deze motie echt te vroeg. Ik wil een motie niet onnodig in de lucht laten hangen, maar begin 2018 is het perspectief klaar en kunnen wij de financiën bespreken. Ik ben blij met uw steun op het onderwerp bodemdaling, maar het is niet eerlijk om deze motie te omarmen zonder het maatregelenpakket en onze rol hierin. Ik ben kritisch naar mijn collega's en moet op dit punt kritisch naar mezelf zijn.

De VOORZITTER: Mag ik één opmerking maken over de vorige motie. Het doel van een motie is om het college te dwingen iets anders te doen dan dat het oorspronkelijk van plan was. Als u in de beantwoording te horen krijgt dat het college precies doet wat u wilt, dan is dat geen reden om een motie in stemming te brengen. Dan is het logisch dat u deze motie intrekt en het college bedankt.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat zou ik in bijna alle gevallen zeggen, maar de memo over het verduurzamen van het provinciehuis heb ik nog niet gezien en daarom kan ik deze daarbij nog niet betrekken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik deel de verrassing dat er een memo over de labels A, B of C ronddwarrelt die ik ook nog niet gezien heb. Ik verbaas mij wel dat de gedeputeerde zegt dat wij gaan aanhaken op een biomassacentrale. Er zijn steeds meer partijen en mensen in de buurt van een biomassacentrale die dat helemaal niet willen, want het is slecht voor de luchtkwaliteit. Biomassa is het bewijs dat wij leven in een papieren werkelijkheid, want het levert eerder meer dan minder uitstoot op. Ik hoop dat in de memo het antwoord staat op onze schriftelijke vraag hoeveel CO₂ dat apparaat uitstoot. Dan kunnen wij daarover een oordeel vellen. Tot nu toe is geweigerd die vraag te beantwoorden.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! "Geweigerd te beantwoorden." Ik kan mij niet voorstellen dat dit college weigert te antwoorden. Het antwoord op deze vraag staat niet in de memo over het verduurzamen van het provinciehuis. Ik zal met mijn collega's afstemmen wat de uitstoot is van de biomassacentrale. Wij zijn aangesloten bij het warmtenet van Eneco en zij gaat hiervoor gebruik maken van de biomassacentrale. Ik vraag mij af of wij daarin een keuze hebben. Ik zal zorgen dat ik het antwoord paraat heb bij de commissie BEM of de biomassacentrale een keuze is. Mijn collega's kunnen wellicht antwoord geven op de uitstoot van de biomassacentrale.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Graag, want wij hebben schriftelijke vragen gesteld waar wij geen antwoord op gehad hebben. Ik concludeer dat de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen zegt dat biomassa geen enkele bijdrage levert aan duurzaamheid.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een kleine nabrander over de motie M71 over de energielabels van het provinciehuis. Door de gedeputeerde is een aantal keren gewezen naar de griffie die de memo wel of niet doorgestuurd heeft. Dat vind ik vervelend, want de afspraak was dat wij dit ruim voor de begrotingsbehandeling zouden krijgen. Kennelijk is het vijf dagen voor de begrotingsbehandeling aangeboden bij de griffie en daarmee is het de schuld van de griffie dat wij deze nog niet ontvangen hebben.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik wijs helemaal niet met de vinger naar de griffie. Ik keek alleen vragend naar de griffie waar het memo is blijven hangen, omdat wij dinsdag een besluit hebben gemaakt. Dit is precies waar de commissaris het over had, dit soort communicatie moeten wij verbeteren. Ik wijs absoluut niet richting de griffie. Wij mogen trots zijn dat wij naar een label B kunnen en dat wij energiebesparing kunnen bewerkstelligen. Laten wij daarvoor de vlag hissen.

Tot slot de laatste vraag van mevrouw Hoek over de fietsstallingen. Dat zit zowel in het realisatieplan 'fiets' als in het beter benutten. Bij station Driebergen-Zeist komt een fietsenstalling waarmee wij de fietsen uit het straatbeeld weg kunnen krijgen. Daarmee wordt het voor de reiziger makkelijker gemaakt en de drempel verlaagd om met de fiets naar het station te komen. Daarnaast bouwen wij een fantastische parkeergarage om het voor de automobilist makkelijker te maken.

Het Regionaal Fietsnetwerk en het realisatieplan 'fiets' zijn belangrijke onderdelen van het programma Bereikbaarheid. Wij hebben een bedrag van bijna € 21.000.000 daarvoor aangewezen en het college heeft onlangs het voorstel gedaan om een extra budget vrij te maken voor het actieplan 'fiets en veiligheid', naar aanleiding van een extra inventarisatie van de gemeente. Er is grote behoefte om het gemeentelijk deel van het hoofdfietsroutenetwerk op orde te krijgen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Het gaat ook om de bushaltes in de buitengebieden waar alleen een aantal rekken staan. Daar liggen vaak achtergelaten fietsen. Is het een idee om de bushokjes langs te gaan om te zien wat verbeterd kan worden? Het bushokjes van de provincie mogen sowieso gecontroleerd worden op verlichting, kapotte ruiten en dergelijke.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zal dit overbrengen in mijn gesprekken met gemeenten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik had nog een vraag gesteld over de visie van de gedeputeerde over het Utrecht Science Park. Utrecht Science Park zit bijna vol en mijn vraag was: is er nagedacht over de toekomst van het Utrecht Science Park?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het Utrecht Science Park is goed in ontwikkeling. Dat is mooi, want dat draagt bij aan de kenniseconomie van onze regio. Met regiogemeenten zijn wij in gesprek over de mogelijkheid dat bedrijven die een toegevoegde waarde kunnen hebben aan het Utrecht Science Park daar niet noodzakelijk gevestigd hoeven zijn. Een voorbeeld hiervan is het bedrijf Cipla Bilthoven Biologicals op het RIVM terrein in Bilthoven. Dit is een productiebedrijf waarbij kennisuitwisseling op deze afstand kan plaatsvinden. Daarnaast zijn wij met de omliggende gemeenten in gesprek, zoals Zeist en Bunnik.

Het is zaak om de ruimte op het Utrecht Science Park zo goed mogelijk te benutten, zodat de bedrijven zich kunnen daar kunnen vestigen als dat nodig is om van toegevoegde waarde zijn. Daarnaast moeten wij gebruik maken van de beschikbare ruimte in de omliggende gemeenten. Dan kan het Utrecht Science Park goed blijven floreren.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor dat u niet meer ruimte voor het Utrecht Science Park beschikbaar wilt stellen. De kracht van een campus is echter dat daar een synergie van bedrijven ontstaat, omdat de mensen bij elkaar zitten. Concludeert u dat wij ons gaan richten op externe locaties en er bij het Utrecht Science Park mee ophouden?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit is een onjuist 'frame' dat u probeert aan te brengen. Wij stimuleren de ontwikkeling van het Utrecht Science Park. Daarom moeten wij zorgvuldig zijn met de beschikbare ruimte op het Utrecht Science Park. Daarnaast moeten wij de ruimte die zich om het Utrecht Science Park heen bevindt optimaal benutten om op die manier de synergie blijven te vervullen met het Utrecht Science Park. Wat mij betreft mag het Utrecht Science Park ten volle groeien en floreren, want dat is het goede ei van deze regio. Wellicht dat er een nieuwe campusontwikkeling bij de Lage Weide komt die dit kan versterken.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De PvdA heeft de motie M50 ingediend om met name inzicht te verschaffen in de balans tussen binnenstedelijk bouwen, de woningbouwproductie en de versnelling die nodig is en waar dat moet plaatsvinden. Dit in relatie tot de kwaliteit van het eventuele inbreiden op een gezonde manier. Ik ga daar kort op antwoorden, omdat de vraag over het STEC-rapport op vele plekken terugkomt.

Naar aanleiding van het advies van de werkgroep BOB Wonen, hebben wij door de indiener het STEC-rapport onderzoek 'Wonen in Utrecht' laten uitvoeren. Tevens zijn wij met de regio's, gemeenten, ontwikkelaars, corporaties en andere spelers op de woningmarkt samen aan de slag om dit vraagstuk aan te pakken. Dit vraagstuk wordt steeds belangrijker, omdat de spanning oploopt. Wij proberen samen inzicht te verkrijgen in de woningmarkt en zodoende de juiste beslissingen te nemen, zowel in: aantallen, locaties als in kwaliteit van financieringscategorieën, middeldure huur, sociale huur of vrije markt.

Samen met U-10 en de regio wordt er onderzoek gedaan naar de beschikbare plancapaciteit en de opnamecapaciteit van woningen in bestaand stedelijk gebied. Andere regio's zijn hier eveneens over in gesprek. Het STEC-rapport heeft een kleine lus voor FoodValley uitgebracht en de aantallen die men daar wenst te realiseren zijn al bekend. In de uitvoeringsparagraaf wordt gekeken naar welke gemeenten welke kwaliteiten gaan bouwen. In die zin loopt FoodValley wat voor. Dit doen wij overigens ook in de regio Amersfoort. Dat doen wij om op basis van de resultaten van het onderzoek een beeld te krijgen van de mate waarin tekorten van de opnamecapaciteit ontstaan na 2028. Dat is de looptijd van onze PRS/PRV. Het STEC-rapport lijkt daar enigszins op. In het STEC-rapport worden een paar honderd extra woningen die nodig zijn geaccentueerd. De vraag is of deze woningen bestaand stedelijk gerealiseerd kunnen worden of op welke locaties dan wel. Vooralsnog blijkt dat wij tot 2028 kunnen doorgaan, maar dat neemt niet weg dat wij de vinger aan de pols moeten houden. Daarom moeten wij

de monitoringsinstrumenten aanscherpen om een keer in de twee jaar tot een overzicht te komen of wij met de juiste dingen bezig zijn en of wij de versnelling in beeld hebben.

In de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie hebben wij opgenomen dat wij het binnenstedelijk programma elke vier jaar tegen het licht houden. In 2016 heeft de eerste herijking plaatsgevonden. Op dat moment was er geen reden tot aanpassing van het stedelijke programma. De volgende herijking wordt samen met de vaststelling van de Omgevingsvisie verwacht eind 2020. Zoals aangegeven heeft de Omgevingsvisie een planhorizon tot 2050. Zoals afgesproken in PS en in de startnotitie Omgevingsvisie zal het koersdocument in het najaar van 2018 aan PS ter vaststelling worden aangeboden. Hierin zal de lange termijnvisie worden opgenomen, waarin onder andere wordt ingegaan op extra woningbehoefte en de wijze waarop wij deze op hoofdlijnen gaan accommoderen.

Accommoderen is de zorg die wordt uitgesproken in de motie M50 van de PvdA: accommoderen wij de woningbehoefte of accommoderen wij de ruimte in het licht van de kwaliteit van de stedelijke omgeving enerzijds en de buitenomgeving anderzijds. Dat is een vraagstuk waarover wij in gesprek moeten gaan de komende tijd. Wij zijn daar op alle fronten mee bezig. Ik begrijp de strekking van deze motie. Als u mij vraagt om op voorhand in de wijken met gemeenten te gaan praten over een gezonde verdichting, dan ligt dat teveel op het bordje van de gemeente. Daarnaast is het situationeel, want wat in de ene gemeente als een onwenselijke verdichting gezien wordt, wordt in een andere gemeente als aanvaardbaar geacht. Dat geldt eveneens voor de hoogten, dichtheid en aantallen woningen per hectaren. Dit punt wil ik vooral aangeven in de overleggen met de gemeenten. Als ik het kan lezen als een opnamecapaciteit van aantallen woningen in het bestaand stedelijk gebied met elkaar te delen, dan kan ik deze motie als zodanig omarmen. In de wijken zelf vind ik deze motie te zwaar.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! "In de wijken" is in de motie opgenomen om niet te benoemen dat het in bestaand stedelijk gebied moet gebeuren. Daarom hebben wij in deze motie nadrukkelijk opgenomen om de regio en de gemeenten erbij te betrekken. Het is erg situationeel wat het type wijk is en wat daar wel of niet kan. Dat moet vanuit de gemeenten komen. Daar denken wij hetzelfde over.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dan motie M51 over stimuleringsmaatregelen bodemwarmte voor bestaande woningen. Deze motie omarm ik niet als zodanig, omdat deze motie van een eenmalige subsidie uitgaat van € 300.000 om honderd bronboringen uit te voeren voor de WKO-installaties. Het blijkt dat wij dat kunnen realiseren uit het fonds dat wij in het leven gaan roepen, maar dat is een revolverend fonds dus geen subsidie. Daarnaast speelt het minder op individueel woningniveau. Het moet een honderdtal woningen per bron zijn om dit te realiseren. Dan kunnen VvE's en woningcorporaties gebruik maken van het fonds dat per januari zal starten. Er blijft wel een rendementsvraag liggen, want het warmtegedeelte is wel rendabel. De koeling is echter een punt van zorg bij deze technieken.

Ik hoop dat ik met het STEC-rapport al wat antwoorden heb gegeven op het betoog over de kwaliteiten van de transformatie. Ik accentueer nog wel de middeldure huur. Daar wordt nadrukkelijk naar gekeken, omdat dat belangrijk is in de betaalbaarheid van de mensen die het aankunnen en de doorstroom die dit met zich meebrengt. Daar wordt veel over gesproken met beleggers in het bestaand stedelijk gebied als het gaat om de middeldure huur en middeldure koop. Met name voor de middeldure huur wordt in de stad Utrecht een beleid voorbereid om daadwerkelijk middeldure huur te garanderen voor een langere tijd. Er mag niet eerst gebouwd worden voor een huurprijs €712 per maand, de huurdrempel, om deze vervolgens als de huurder na een jaar vertrekt deze op te lichten naar €1100. In het bestemmingsplan wordt vormgegeven om dit 30 jaar op hetzelfde niveau te houden, wel met een indexering. Dit betreft geen motie, maar is een opmerking "let u op de middeldure huur." Het is een terecht punt en wordt in het STEC-rapport genoemd.

De motie M54 'Lage Weide in ontwikkeling' laat ik voor wat het is. U roept het college op een soort gelijke constructie te verzinnen als de ontwikkeling van het USP. Dat gaat eveneens over de financiering met partijen daar en partijen van het Utrechtse. Dit gaat ook over meer jaren, want het USP gaat

in principe over drie jaar. U geeft geen blanco cheque, want het gaat over de 'governance-structuur' en de rapportage. In die zin kan ik deze motie omarmen, want deze is goed inpasbaar in onze gebiedsopvattingen en, onze revitalisering van dat soort gebieden in gedachten genomen, de economieën die wij daar wensen aan te zwengelen.

De PVV heeft zorgen geuit over de risico's en zorgen over de ultradiepe geothermie en de consequenties die dit met zich mee kan brengen op 'fracking', verzakkingen of datgene wat in Groningen heeft plaatsgevonden. Wij hebben een 'green deal' afgesproken met het ministerie van Economische Zaken om goed te kijken waar eventuele kansrijke boringen op die dieptes te maken zijn. Utrecht is een van die plekken, met name Lage Weide en het Utrecht Science Park. Wij proberen de risico's dusdanig te mitigeren door experts die met name geroepen hebben richting de staatsmijnen (Energie Beheer Nederland, EBN) om ons consortium in te trekken. In het rapport van de staatsmijnen wordt met name door EZ gevraagd is: "Geef u aan waar u tegenaan loopt." Zij heeft geconstateerd dat dit nieuwe vak van boren op het gebied van geothermie risico's en een zeer professionele benadering met zich meebrengt. De risicoanalyse moet goed in beeld gebracht worden. Dus wij incorporeren EBN, waar EZ en de staatsmijnen in zitten, in onze 'green deal'. Het is wat euforisch om te zeggen dat het in 2040 geweldig gaat, maar het is wel evident dat diepe boringen zeer kansrijk zijn om los van de wind en de zon een dergelijke energievoorziening voor onze provincie haalbaar te maken. Met name omdat dit in het ruimtebeslag, waaraan wij de nodige aandacht hebben besteed in onze Ruimtelijke Structuurvisie om minder ruimtebeslag vraagt dan zonneakkers of windenergie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is goed dat geothermie op deze wijze wordt opgepakt. Veiligheid staat voorop en wij zullen uiteindelijk zien wat het kost, wat het oplevert en of het zinvol is om zo diep te boren. Ik refereerde aan de antwoorden op de vragen die wij gesteld hadden. U heeft in beantwoording op die vragen gezegd dat wij twee belangrijke bronnen van energie hebben in 2040, namelijk: zon en geothermie. Als wij nog moeten beginnen met boren, dan vind ik dat een vreemde uitspraak. Wij vragen naar een onderbouwing van hoe wij klimaatneutraal worden in 2040. De grootste bocht die wij moeten maken is dat wij 70% energie besparen. Hoe doen wij dat dan? Als deze vraag niet beantwoord wordt, dan kunnen wij louter vaststellen dat het uit de lucht gehaald wordt.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp uw ongeduld met betrekking tot dit soort nieuwe technologieën. Ik zie deze technologie ook graag sneller ontwikkelen, maar het zijn technologieën waarvan de risico's goed in beeld gebracht moeten worden. Ik hoop dat wij dat samen met de markt op kunnen pakken, dat zij daar interessante verdienmodellen in gaat zien. Dan kunnen wij snel gaan boren om de energiebehoefte mogelijk kunnen maken. 2040 is ver weg, maar wij doen er alles aan om alle alternatieve energievormen in te zetten met de mogelijke snelheid om de 'CO₂-footprint' te reduceren.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit is het probleem: wij weten het niet, wij moeten nog gaan boren, maar in 2040 wordt het mogelijk gemaakt. Ik ben niet ongeduldig, maar jullie komen met plannen dat in 2040 de provincie klimaatneutraal zal zijn. Dan vraag ik: "Laat maar zien hoe wij dat gaan doen." Daar komt vervolgens als antwoord op dat wij gaan boren en 67 km² zonnenvelden nodig hebben. Kom dan met een plan en een begroting. Waarom valt u ons lastig met allerlei plannen die u niet onderbouwd heeft en niet gaat onderbouwen.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is wat het is. Ik kan u niet meer brengen dan dit. Op het projectniveau zullen wij u de nodige informatie verschaffen. Of dat een bijdrage levert aan de energievoorziening zoals u dat ziet of zoals ik dat zie gaan, daarover gaan wij dan in discussie. Wij zijn van plan om in volle vaart door te gaan met alle vormen van energietransitie die mogelijk zijn. Dat zal ongetwijfeld zijn beslag hebben en tegelijkertijd zullen er nieuwe technologieën ontstaan waardoor het wellicht nog sneller gaat.

Dat geldt eveneens voor energiebesparing. Daarbij gaan wij inzetten op energiebesparing door onze huizen en onze gebouwen in toenemende mate te isoleren, zodat wij minder CO₂ en warmte uitstoten. Het zal nog een tijdje doorgaan om dat op die manier vorm te geven. Met mij zijn er 30.000 mensen in

Bonn aan het studeren over de uitwerking van het klimaatakkoord te operationaliseren. Daar houd ik mij aan vast.

U heeft nadrukkelijk gevraagd: "Van den Berg, weet u nog wel de regeling van de zonnepanelen?" Mevrouw Broere heeft daar uitvoerig over gesproken, dus u heeft een punt dat dit aangepast moet worden op de website. Wij willen het beleid van de regering kort volgen voor de consequenties van het nieuwe beleid en de salderingsregeling. Dan zullen wij de website als zodanig aanpassen. Dat lijkt mij eerlijk.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Op dit punt gaat u te snel, want dit staat slechts in het regeerakkoord.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gezegd: "Zodra het beleid bekend is."

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Veel mensen zijn verleid om zonnepanelen op hun dak te leggen voor duizenden euro's. Zij hebben een terugverdientijd berekend van ongeveer zeven jaar, maar krijgen straks nog maar 20 procent van de opbrengst terug. Wat vindt u daarvan?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is zoals het is. De mensen hebben zelf het besluit genomen om zonnepanelen op hun dak te laten leggen. Er komt een salderingsregeling die er anders uitziet. Dat is het mooie van het kiezen. Eén keer in de vier jaar kunt u kiezen en dit kabinet heeft een coalitieakkoord gesloten waarin het deze maatregel heeft opgenomen. Dat is geheel aan het kabinet.

U heeft nog een opmerking gemaakt over windmolens in Houten. Dat wil ik graag later bekijken, omdat het te technisch is om uit de losse pols de 'total cost of ownership' te bekijken, want dan gaat het eveneens over de totale opbrengsten. Deze zag ik niet staan, dus daar ga ik later naar kijken.

U heeft een vraag gesteld aan mijn collega over de CO₂-reductie van de biomassacentrale op Lage Weide. Ik zal onderzoeken hoe ik die vraag kan beantwoorden en dan kunt u een antwoord van mij verwachten op deze vraag.

U heeft een staatje laten zien van hoe wij de onze 'CO₂-footprint' kunnen beïnvloeden in relatie tot Afrika en een aantal andere landen. Er zijn veel andere kaartjes. Als u ziet wat onze belasting is van onze 'footprint' in relatie tot Afrika zult u versteld staan dat dit aanmerkelijk hoger is. Iedere besparing die wij doen zal exponentieel toeslaan ten opzichte van de besparingen die zij in Afrika kunnen doen. Er zijn vast kaarten te maken waaruit het tegenovergestelde blijkt. Daarover kunnen wij blijven discussiëren.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Een punt van orde: de heer Dercksen heeft een staatje laten zien waarop de gedeputeerde reageerde. Dit staatje was echter op papier en maakt geen deel uit van deze beraadslaging. Het is prima dat daarop gereageerd wordt, maar dan moet het kaartje worden opgestuurd. Het moet wel worden vastgelegd.

De VOORZITTER: Dat laatste klopt, maar door de reactie van de gedeputeerde maakt het feitelijk deel uit van de beraadslaging. De heer Dercksen vindt het vast geen probleem om dit door te sturen naar de collega's.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Alle boekhouding van windpark Houten staat online, dus iedereen kan dat vinden.

Dan de relatie tussen de exponentiële 'footprint' van Nederland. Nederland heeft een CO₂-uitstoot van 0,35% over de totale CO₂-uitstoot. Als er in Afrika zo'n lage 'CO₂-footprint' is, lijkt het mij verstandiger om hen niet naar Europa te halen. Dan stijgt de 'footprint' met een factor 30. Is dat niet de meest voor de hand liggende bezuiniging om de 'footprint' in het westen te reduceren?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is belangrijk dat iedereen op de wereld zich beseft dat de 'footprint' naar beneden moet. Of mensen hier naartoe komen of in Afrika blijven maakt hierin geen verschil. Wij halen geen mensen uit Afrika, maar de mensen die hier naartoe komen, krijgen een nette behandeling. Als zij een erkend vluchteling zijn, dan krijgen zij een status, anders gaan zij terug naar eigen land. U heeft de aantallen gehoord. het valt dus wel mee dat het om exorbitante aantallen gaat.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! "Exorbitante aantallen vallen wel mee", dan hebben wij een andere perceptie van exorbitante aantallen. Ik zei al, "Er zijn 80.000 Syriërs in Nederland." Dat is tweeënhalve keer Woerden.

Een inwoner van Nigeria heeft een 'footprint' die 30 keer lager is dan de 'footprint' van een inwoner van Nederland. De simpele beweging van iemand uit Afrika naar Nederland betekent dat de CO₂-uitstoot stijgt. Dat zal u allen waarschijnlijk weinig interesseren.

De VOORZITTER: Is de gedeputeerde door zijn tekst heen?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Nee, ik ben nog niet door mijn tekst heen, maar ik had maar 3.20 minuten. Ik probeer het sneller te doen, maar dat valt niet mee. De SP heeft graag het woord 'regie' uitgelegd. U heeft het woord goed opgezocht, want dat is precies wat wij doen. Wij coördineren, agenderen, verbinden en zorgen dat partijen kennis krijgen. Dat is de rol die wij afgesproken hebben in ons beleid aangaande binnenstedelijke ontwikkeling. Dat is een effectieve rol.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wat merken alle mensen die op wachtlijsten staan voor een sociale- of goedkopere huurwoningen van die regie?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als het goed is merken zij dat er op de juiste knoppen gedrukt wordt door de desbetreffende gemeenten en de woningcorporaties die de huurwoningen aanbieden met betrekking tot welke woningen bijgebouwd moeten worden om de urgentie en met welke woningen die je bijbouwt de grootste doorstroomketen gerealiseerd wordt. Dat is wat wij bewerkstelligen door onder andere het STEC-rapport kwalitatief met gemeenten te bespreken.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De mensen staan tegenwoordig acht á negen jaar op een wachtlijst.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik kan van alles vinden van wachtlijsten, want er staan veel mensen op verschillende wachtlijsten die zich ooit hebben ingeschreven. Daar zit dus veel vervuiling bij. Gemeenten moeten samen met woningcorporaties en verhuurders uitmaken voor welke doelgroepen woningen gebouwd moeten worden. Daarin proberen wij inzicht te verschaffen door dit te agenderen en met elkaar te spreken over welke partijen dit aankunnen en of er meer van dit of van dat moet op basis van onderzoeken.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat versnellen schiet niet erg op. Wij hebben in oude dossiers gekeken en in 2008 en in 2010 heeft de provincie dikke € 60.000.000 op tafel gelegd om de woningmarkt overeind te houden. Dat was de zogenoemde versnellingsagenda. In onze motie M59 vragen wij € 20.000.000 om de sociale sector en de middeldure huur te versnellen. Dat verbleekt bij de € 60.000.000 uit 2008 en 2010. Wij zien graag dat de regie verder gaat. Uiteindelijk blijkt uit de Staat van Utrecht dat ww- en bijstandsuitkeringen blijven groeien, met name in Utrecht, Amersfoort en Nieuwegein. Die mensen moeten ook kunnen wonen en horen erbij. Wij zijn ook hun vertegenwoordigers. Dat mogen wij niet vergeten.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Zo ik een formele taak heb op dat terrein kan ik u volgen, maar ik laat de financiering bij de gemeenten, samen met de corporaties wat zij mogen financieren, en marktpartijen. Zo hebben wij het in Nederland in het stelsel afgesproken.

Daar heb ik niks meer aan toe te voegen. Al geeft u mij € 100.000.000, de bevoegdheden liggen bij die partijen. Ik kan dit alleen stimuleren, agenderen en inzicht verschaffen in wat de kansen zijn.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Kunnen wij daarvoor geen fonds in het leven roepen zoals in 2008 is gebeurd?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat kan. Dat laat ik aan de Staten, maar het lijkt mij niet de meest effectieve maatregel.

Dan de motie M60 van de SP 'veiligheid voorop bij geothermie'. Ik kan mij goed vinden in deze motie. Het is wat mij betreft akkoord om samen met het Staatstoezicht op de Mijnen de boorlocaties vooraf te beoordelen te vervangen door Energiebeheer Nederland. Staatstoezicht op de Mijnen doet dit namelijk niet. Als u zich daarin kunt vinden is die motie akkoord.

Motie M61 van de SP 'energie uit moeder aarde' omarm ik niet, omdat de inwoners/partijen die gebruik wensen te maken van de geothermie zelf afwegingen zullen maken of het goedkoop is of dat zij om andere redenen aangesloten willen worden op geothermie. Laat u ons eerst de 'businesscase' maken, om zodoende inzicht te kunnen verschaffen op welke manier de verdeling kan plaatsvinden.

Het CDA heeft een opmerking gemaakt over de geluksfactor. U heeft in de Tweede Kamer iemand aangesteld die Geluk heet, wellicht levert dat een grote bijdrage. Het leefomgevingsbeleid laat ik bij mijn collega's, want hiermee moten wij serieus omgaan.

Dan de Economic Board Utrecht (EBU). U heeft een kleine enquête gekregen om te zien wat u van de EBU vindt en waar u verbeteringen ziet. Ik deel uw opvattingen niet, maar wel uw informatieonbekendheid met een aantal zaken die de EBU doet. Dat doet zij niet alleen in de stad Utrecht, maar in de hele regio. In FoodValley zijn meerdere contacten geweest en er is ruimte geboden aan partijen daar om ruimte te maken van de EBU. De afspraken die wij gemaakt hebben zijn: groen, gezond en slim, 'human capital' en internationalisering. Niet alleen wij, maar alle gemeenten die in de support van de EBU zitten, zowel financieel als door projecten daarop in te zetten. Dat zijn niet de vanzelfsprekende projecten op alle fronten, want u heeft keuzes gemaakt, omdat dat de sterkste economie is die past bij het profiel van de brede regio Utrecht.

Ik herken de zorg in FoodValley. Overigens wordt mij dat niet rechtstreeks verteld, want als ik bij FoodValley kom, herken ik niet het niet aanwezig zijn van de EBU. Het argument dat FoodValley regelmatig gebruikt, is wat onderbelicht. Ik kan het niet wegnemen, want een gevoel is een gevoel. Ik ben daar echter fors aanwezig met de nodige financiële middelen en de nodige ondersteuning op personeelsgebied. Ik heb u daartoe in maart van dit jaar een statenbrief toegestuurd met alle projecten waarin wij een financiële bijdrage leveren. Daartoe heb ik geconstateerd dat motie M60 is afgehandeld. Daarin staat welke bijdrage u financieel levert dan wel in projecten.

Vorige was er een vertegenwoordiger van FoodValley mee naar Guangdong voor een congres over 'greenhouses' glazen huizen. Daar is een zeer vruchtbaar debat geweest en zijn zeer vruchtbare contacten uitgekomen, ook voor gewasveredelingen et cetera. Op alle fronten bedienen wij FoodValley goed. Weet wel, het is iets anders dan de EBU. FoodValley is een Wgr-regio, dus gemeenten zijn verantwoordelijk voor het financieren van de supportorganisatie. Dat is niet alleen op economisch vlak, maar gaat eveneens over fietspaden, lantarenpalen et cetera.

Wij komen te spreken over de EBU bij de evaluatie en de midterm review van de EBU.

Dan de opmerkingen van de ChristenUnie en de discussie over de kwaliteitsgroei en de discussie over windenergie. U heeft in amendement A18 aangegeven om terug te gaan naar de afspraken met het Rijk om de 65,5 MW in 2020 te realiseren. Dit heb ik eenzijdig teruggeschroefd, omdat ik in het RVO-verband bij het Rijk heb aangegeven wat wij verwachten te realiseren in 2020. Ik verzeker u dat ik zo spoedig mogelijk na 2020 de 65,5 MW wil halen. Als ik deze op dit moment niet op 34 MW zet, dan zult u mij volgend jaar bij de begroting de vraag stellen hoe het komt dat wij 65,5 MW niet gehaald hebben. Vandaar dat ik een realistische indicator heb opgenomen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij waren liever andersom meege-nomen. Ik moet uit de begroting halen dat de indicator fors naar beneden gaat en argumenten moet ik zelf daarbij bedenken. Hierover had eerst een onderbouwing moeten komen alvorens het voorstel om het aantal megawatt aan te passen. De ChristenUnie staat voor het dilemma of wij uw voorstel honore-ren met de toezegging dat de argumenten nog geleverd worden of niet.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb eerder een winstwaarschu-wing gegeven dat wij de 65,5 MW niet gaan halen. De motivering daarachter zit in de planprocedures. Inmiddels zijn er gemeenten die energielandschappennota's hebben aangenomen waarin windenergie is verwoord en die initiatieven wil ik niet doorkruisen. Wij proberen om zo spoedig mogelijk na 2020 de 65,5 MW te halen en er zijn gemeenten die daarin verder gaan. Dat is een realistisch beeld. Ik had dat eerder kunnen melden in een memo, want dan had u daar gefundeerd iets van kunnen vinden. U wordt overvallen met naar beneden stellen van een indicator.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Er zal niet veel slechts uit voort-vloeien als de indicator op 65,5 MW blijft staan en wij deze op een later moment bijstellen. Er is een winstwaarschuwing, maar hiermee houden wij de druk erop. Of rijden wij u in de wielen als de indica-tor hoog blijft?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb daar geen bezwaar tegen, maar volgend jaar gaat u mij vragen waarom de 65,5 MW niet gehaald is. Los van dat wij het Rijk ie-der jaar informeren over de reële voortgang, gaat de planvorming het niet meer halen. Dat is de enige reden waarom de druk om dit te halen blijft, omdat wij de versnelling op windenergie hebben vormge-geven met elkaar. Dat zal ik blijven doen.

GroenLinks heeft een motie ingediend over het toevoegen van energie aan het programma 'Energie'. Hoe hiermee om te gaan laat ik graag over aan de Staten.
De 'honey highways' van de PvdD laat ik over aan mijn collega.

Dan motie M77 van de SGP om in gesprek te gaan met het IPO en de minister om de resterende opgave van windenergie op een andere manier te mogen invullen, want het kabinet komt met ruimte om het op een andere manier in te vullen. Deze motie omarm ik niet, want dan zou ik mogelijk de suggestie wekken om de druk eraf te halen. Er zijn veel initiatieven die dat willen halen en invullen, naast de windenergiedoelstelling die wij hebben afgesproken. Tegelijkertijd spreek ik niet over alternatieven, want wij zullen alles nodig hebben om onze doelstelling te halen. Dat is een vraagstuk dat speelt in uw Staten en ik kom dat bij de gemeenten tegen. Iedereen wil de doelstellingen sneller behalen, maar niemand wil zonneakkers of windmolens en geothermie vinden wij angstig en biomassa vinden wij ernstig. Ik weet niet waar wij de energiereductie dan vandaan moeten halen. Het zijn keuzes waarover u besluiten moet nemen, want anders wordt het onmogelijk om deze doelstelling te halen als wij alles doorschuiven naar andere beleidsgelden. Vandaar dat ik zeg: "Wij blijven doorgaan met windenergie, maar tegelijkertijd kunnen er andere versnellingen plaatsvinden."

Dan motie M78 van de SGP 'verlaag de druk op de woningmarkt'. Met de beantwoording van het STEC-rapport heb ik antwoord gegeven op deze motie. Ik ben met gemeenten en regio's bezig om in-zichtelijk te maken waar de versnellingsmogelijkheden liggen en waar de woninglocaties gerealiseerd kunnen worden, anders dan in onze PRS/PRV staat. Er wordt dus al gewerkt aan het verlagen van de druk op de woningmarkt. Ik zie deze motie als een opduwmotie.

Voor de opmerking van 50Plus geldt hetzelfde als bij het STEC-rapport. Toch vraagt u of er ruimte geboden kan worden voor bejaardenwoningen. Wij hebben een voorziening voor de kernrandzones van de kleinere gemeenten waarin mogelijkheden zijn om eventueel woningen bij te bouwen. Daar laat ik het bij.

Dan het beperken van de huursprong. Voor de huur in de vrije sector boven de huurliberalisatiegrens wordt in de grotere steden aandacht gevraagd om de huurprijs te bevrozen. Middeldure woningen mogen niet naar € 1100 gaan als de eerste bewoners gaan verhuizen waardoor deze huizen weggezet zouden worden voor andere doelgroepen. Daarop wordt in de stad Utrecht beleid gemaakt. Andere huursprongbeperkingen moeten in de driehoek van huurders, verhuurders en woningcorporaties worden afgesproken in de jaarlijks te herijken prestatieafspraken.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! In Stichtse Vecht is dit afgesproken met woningcorporatie Portaal. Toch vraag ik u dit te benadrukken als u in allerlei opzichten de vertegenwoordigers van woningbouwcorporaties tegenkomt, zodat er een duidelijk signaal vanuit de provincie komt.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit is een van de gespreksonderwerpen die wij tijdens een aantal bijeenkomsten besproken hebben, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Wij zijn nog niet klaar, want er komt nog een aantal bestuurlijke bijeenkomsten waar dit thema expliciet wordt behandeld door partijen om deze huursprongen stop te zetten. Anders valt er niet tegenop te bouwen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Het gaat om het bevorderen van de doorstroming. Dit was een belangrijk thema op de woensdag in Woerden. U was daar ook aanwezig.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor de dinerpauze. Om 19.30 uur gaan wij verder met de beantwoording door mevrouw Maasdam. De vergadering is geschorst.

Schorsing van 18.21 uur tot 19.29 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. De laatste dagen is vooral gevraagd of er een diner nodig zou zijn of dat we voor het diner klaar zouden zijn. Nu wordt er gevraagd of er donderdag ook een diner nodig is of dat we het vanavond kunnen afronden.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik begin bij motie M52 van de PvdA 'versnelde omzetting Groene Contour naar Nieuwe Natuur' waarbij een oproep wordt gedaan om middelen beschikbaar te stellen voor de groene contour en het steunen van initiatiefnemers. Hiernaar lopen twee verkenningen. De eerste is naar de mogelijkheden van nieuwe financieringsbronnen in relatie tot de realisatie van de groene contour. Dit gaat niet over provinciale middelen, maar hoe je mensen over de drempel helpt, zodat zij een stap verder komen. De verkenning naar de nieuwe verdienmodellen loopt door middel van interviews met bepaalde partijen. Daarnaast wordt gesproken met de gebiedscommissie Utrecht-West en O-gen. Er wordt gekeken welke pilot uitgevoerd kan worden om ervaringen op te doen. Hiervoor zijn middelen opgenomen in de begroting voor 2018. De tweede verkenning gaat over de invullingsmogelijkheden van de groene contour om de biodiversiteitsopgaven uit de natuurvisie te vormgeven. Daarnaast kunnen agrariërs binnen de groene contour aan agrarisch natuurbeheer doen. Dat betekent dat ik tot de conclusie kom dat ik deze motie op dit moment prematuur vind. Ik wil de uitkomsten van de verkenningen afwachten. Bovendien hebben wij een akkoord van Utrecht, waarin wij heldere afspraken hebben gemaakt over de groene contour en hoe wij daarmee omgaan. Op dit moment zou een dergelijke motie daarmee in strijd zijn.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Goed dat u hiermee bezig bent. Blijkbaar lopen er verkenningen, omdat u signaleert dat er weinig van de grond komt. U heeft aangegeven dat u middelen heeft om daar het komende jaar wat aan te doen. Wat is de omvang daarvan?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat kan ik u zo niet zeggen, maar ik kan wel zeggen waar het niet over gaat. In het Akkoord van Utrecht is nadrukkelijk afgesproken dat de initiatieven van buiten moeten komen als er natuur komt in de groene contour. De provincie gaat niet over tot verwerving en inrichting, maar als deze initiatieven er zijn, betalen wij de beheerkosten. Daar

is dit niet op gericht. Het is puur gericht op onze verkenningen om tot andere financieringsmodellen te komen om een extra slag te kunnen maken. Tot nu toe hebben wij nog maar 84 hectare van de groene contour kunnen realiseren. Dat is de reden dat wij daarnaar kijken. Dat doen wij overigens in afstemming met de partijen van het Akkoord van Utrecht.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het signaal dat wij ontvingen was dat initiatiefnemers het moeilijk vonden om een ingang te vinden bij de provincie en om ondersteund te worden. Als u zegt dat de verkenningen lopen, kunnen wij op een later tijdstip hierop terugkomen, want dan hebben wij wellicht meer inzicht in de problematiek, de oplossingen en of dit de initiatiefnemers helpt.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De verkenningen lopen, dus het signaal van de initiatiefnemers neem ik daarin mee om te zien wat het probleem is. Dan kom ik op motie M62 van de SP 'essentaksterfte samen met de gemeentes aanpakken'. Wij zijn natuurlijk op de hoogte van deze ziekte. Deze tast veel essen aan en dat brengt risico's met zich mee. Rijkswaterstaat, gemeenten en waterschappen nemen allen hun eigen verantwoordelijkheid en zijn op de hoogte van deze problematiek. Wij liggen op schema met de maatregelen. Deze bestaan vooral uit het kappen van de zieke bomen, omdat deze het grote gevaar met zich meebrengen dat ze omvallen. Onze wegbeheerders zijn op de hoogte en gaan maatregelen nemen. Zelf leggen wij de nadruk op deze problematiek in de Natura 2000-gebieden en overige natuurterreinen waar wij maatregelen nemen. Iedereen neemt reeds zijn verantwoordelijkheid. Deze motie wijst op de financiële gevolgen waardoor ik deze afraad.

Dan motie M67 van de ChristenUnie 'keurmerk Groene Hart'. Deze motie roept op om met de andere Groene Hart provincies een marketingstrategie te ontwikkelen en te bekijken hoeveel geld nodig is om een project te starten ter stimulering van het Groene Hart keurmerk. Tot 2014 zijn er vanuit de stuurgroep Groene Hart flink middelen gestopt in het merk en de marketing van het Groene Hart. Op dat moment is geconstateerd dat dit overgepakt moet worden door samenwerkende gemeenten en de marktpartners. Zij dragen dit. Woerden en Oudewater zijn hier bijvoorbeeld nauw bij betrokken. Tevens is er in 2014 een gespecialiseerde organisatie aan de gang gegaan, de Stichting Merk & Marketing Groene Hart. Daarnaast is er een bestuurlijke tafel Groene Hart die specifiek gericht is op vrij tijd, water en groen. Daarbij zijn 18 Groene Hart gemeenten betrokken, recreatieondernemers en maatschappelijke organisaties. Deze richten zich mede op het versterken van het merk van het Groene Hart. Gemeenten zijn daarbij betrokken en zijn het met die aanpak eens. Daarmee lopen er verschillende initiatieven. Het is een ander soort aanpak dan voor 2014. Wat ik u kan toezeggen is dat ik uw vraag meeneem naar de stuurgroep Groene Hart, maar wel in het licht van de afspraken uit 2014 waarbij wij te maken hebben met een professionele organisatie die hiermee aan de gang is. Gezien de middelen die nodig zijn raad ik de motie af.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dank voor deze toezegging. Krijgen wij daar in de commissie een terugkoppeling van middels een korte brief of iets dergelijks?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat kan ik toezeggen. Ik zal zorgen dat het in op de termijnagenda belandt, want dan weet u zeker dat de terugkoppeling tijdig komt.

Dan motie M69 van de ChristenUnie 'kwaliteitsimpuls bestaande natuur'. De ChristenUnie constateert terecht dat het subsidieplafond voor het Openstellingsbesluit Natuurbeheer 2018 op nul gezet is in 2018. Daarnaast constateert de ChristenUnie terecht dat hiervoor de afgelopen jaren een bedrag van € 200.000 beschikbaar is geweest. Ik snap de motie, maar deze komt te vroeg. Ik zit met een dilemma als ik kijk naar het natuurbeheer, dat vindt zijn oorsprong in motie M119 die vorig jaar december is ingediend. Daarin is gezegd: "Een plus op het natuurbeleid betekent een plus op het budget." Daarmee ben ik aan de gang gegaan en daar kom ik binnenkort op terug. Dan komt er een realisatiestrategie met verschillende aspecten om biodiversiteit een impuls te geven. Dat zullen wij laten landen in de kadernota van 2018, zodat wij daarmee aan de gang kunnen. Wij hebben al een aantal stappen gezet. Op dit moment staat het openstellingsbesluit op nul. Ik kan toezeggen dat ik zal kijken naar de mogelijkheden

om hieraan wat te doen in 2018. In principe draait het mee in de realisatiestrategie. Ik wil daarop terugkomen in een later stadium. Deze motie zal ik naast alle goedwillendheid, maar met alle dilemma's ontraden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Het openstellingsbesluit was € 200.000 en staat nu op nul. In de motie staat niet dat het weer € 200.000 moet zijn. U geeft zelf aan dat u wel degelijk wilt kijken of u iets kunt doen, maar ontraad deze motie. Waarom neemt u deze motie niet aan, om u die steun te geven om er daadwerkelijk iets mee te doen. Deze motie past in het verhaal dat u zojuist vertelde.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mijn voorstel is te wachten op het bedrag dat hiervoor nodig is vanuit de realisatiestrategie. Dan kunnen wij kijken welk bedrag nodig is in 2018. Dit zou ik niet op dit moment en op deze manier insteken. Hoewel ik mij kan vinden in de support en ik het dilemma begrijp.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dan wacht ik af wat de griffie hiermee doet.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Ik voel voor de optie die D66 aanreikt om deze motie in stemming te brengen. Er staat geen bedrag in de motie. Wij zeggen alleen: "Houd die regeling in de lucht." Wij kunnen afspreken dat u voor 2018 terugkoppelt welk bedrag passend is binnen het realisatieplan. Dan houd je de mogelijkheid open en kan deze op een later moment ingevuld worden. Dit komt tegemoet aan de kwaliteitsimpuls.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Op basis van het realisatieplan kan bekeken worden wat het bedrag is dat voor 2018 beschikbaar gesteld kan worden.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het een goede aanpak om dit te koppelen aan de realisatiestrategie.

Dan mijn laatste motie, motie M75 van de PvdD 'Utrecht is erBij'. Deze motie zien wij als inspiratie en deze gaan wij zeker gebruiken. Wij waren hier al mee bezig. Er lopen al verschillende initiatieven met bijvoorbeeld scholen en gemeenten. Voor scholen zit er een leercomponent achter waarbij basisschoolleerlingen leren hoe belangrijk bijen zijn en mbo-scholieren vanuit de praktijkopleiding leren hoe zij het moeten aanleggen. Er zijn bermen in Zeist aangelegd. Er zijn contacten geweest met ProRail door de dame die dit trekt, waardoor alle bermen langs de spoorwegen voorzien worden. Het is een mooi initiatief dat een vervolg krijgt. Dit zullen wij als inspiratie meenemen in onze gesprekken met gemeenten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik had een vraag gesteld over het leeghalen van bossen door natuurbeherende organisaties.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Pennarts zal op die vraag reageren.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik dacht dat de vraag van de PVV over het leeghalen van de bossen was gesteld in de context van de vragen over de biomassacentrale. Vandaar dat deze vraag op mijn lijstje staat. Ik begin echter met de vragen en opmerkingen van de VVD en de motie die daarbij hoort.

De eerste terechte vraag was waar de nota Verbonden partijen blijft. Deze nota heb ik toegezegd bij de bespreking van de kadernota in juli en is mijn bureau gepasseerd, maar nooit bij u aangekomen. Daar ben ik verantwoordelijk voor, dus ik betreur dat. Ik probeer deze nota aan u aan te bieden voor de commissie BEM van 27 november, zodat dit meegenomen kan worden in de besluitvorming van dit jaar. Dan voldoe ik aan mijn toezegging, want in de begroting staat dat in het najaar van 2017 de nota uw kant op komt en dat in 2018 het beleid een aanvang neemt. Ik hoop met deze snelle route aan die

belofte te kunnen voldoen. Ik ben het met u eens dat het laat is, want deze had veel eerder bij u kunnen en moeten zijn. Excuus daarvoor.

De VVD heeft een vraag gesteld, over het onderzoek ten aanzien van de gesubsidieerde instellingen. Dat is een gesprek geweest bij de kadernota in juli en dat verdient meer toelichting. De Staten hebben toen met een meerderheid een motie aangenomen, waarin u GS is opgedragen de partnerinstellingen te indexeren. Voorafgaand is er een cyclus geweest van informatie in de commissie en instellingen hebben daar ingesproken. Deze inspraakronde heeft tot vragen geleid, onder andere over de indruk die ontstaan is dat sommige instellingen met een niet-sluitende begroting toch hun subsidieaanvraag kunnen indienen bij de provincie welke vervolgens gehonoreerd is. Als ik het goed heb begrepen is dit de aanleiding om meer te willen weten over hoe wij omgaan met de gesubsidieerde instellingen en hoe nijpend de situatie was. Ik kan u verzekeren dat wij alleen subsidie betalen aan instellingen die daartoe een sluitende begroting presenteren. Het is goed om in een nader gesprek te kijken waaruit het onderzoek moet bestaan, want het besluit is genomen, maar er is nog behoefte aan aanvullende informatie. Daar voldoe ik graag aan.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De aanleiding was niet het gestelde in de commissievergadering, maar de kadernota. Daarin is dit onderzoek ten aanzien van de gesubsidieerde instellingen aangekondigd. In de discussie hebben wij het hierover gehad en is een onderzoek toegezegd. Ik ga graag met u in gesprek over dat onderzoek en dan maken wij er een soort familiebeleidsaudit van.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat lijkt mij een aardig experiment waar ik graag aan meedoe.

De laatste opmerking van de VVD voor mijn portefeuille is een positieve, namelijk motie M53 'gezonde beleving van de natuur'. Dit is een motie naar aanleiding van een brief. Het inrichten van recreatiegebieden is niet makkelijk, omdat het een eenmalige investering vergt om het meubilair aan te schaffen en een onderhoudsplicht. Ik ben blij met deze motie die vraagt om een voorstel te doen over wat mogelijk is. Het is een mooie uitdaging om daar meer van te maken dan alleen bankjes of prullenbakken, zoals met gps-coördinaten, QR-codes of in samenwerking met mbo-instellingen. Ik ga hier graag mee aan de slag en kom terug met een aantal scenario's waarover u advies kunt geven.

Dan ga ik door naar de opmerkingen van de PVV. De twee vragen die gesteld zijn hebben betrekking op de biomassacentrale op Lage Weide. Het lijkt een tegenstelling tussen GS en de Staten, omdat GS kritiekloos met de biomassacentrale omgaat. Ik vind het echter van belang om te benadrukken dat er op 13 november een bijeenkomst is over de biomassacentrales. Tijdens deze bijeenkomst wordt ingegaan op de biomassacentrales vanuit het milieuoogpunt en het ro-oogpunt. De eerste vraag gaat over de partijen die gecontracteerd zijn om te leveren aan de biomassacentrale. Daar kan ik u geen informatie over geven, omdat Eneco ons die informatie niet verstrekt. Zij beschouwen dat als geheime- en concurrentiegevoelige informatie en laten ons niet weten welke partijen het materiaal leveren voor de biomassacentrale. Ik had begrepen dat de achterliggende vraag is waar het materiaal vandaan komt, vanuit de gedachte dat het van ver zou kunnen komen. Daarvoor is het van belang om te benadrukken dat Eneco alleen laagcalorisch materiaal mag verbranden, zoals houtsnippers; dat is goedkoop materiaal dat van dichtbij gehaald zal worden. Het duurdere materiaal, zoals houten pallets die wel vaak van grotere afstand gehaald worden, mag Eneco vanuit de vergunningverlening niet verbranden. Daarop zal de provincie vanuit de handhaving toezien, want dat is de provinciale bevoegdheid en taak op dit dossier. Daarvoor ligt het in de rede dat het op korte afstand wordt aangevoerd. Dat kan ik alleen zeggen in de verwachtingsfeer, want de centrale staat er nog niet en draait nog niet. Als deze wel staat en draait, zullen wij vanuit onze handhavingsverantwoordelijkheid erop toezien welk materiaal gebruikt wordt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit heb ik allemaal gelezen en ik vraag niet wie de partijen zijn, maar naar de aard van het materiaal dat wordt aangeleverd. Eerst werd op vragen van de PvdA trots gezegd dat het gerealiseerd is en bijna aan de doelstellingen voldoet. Dat is interessant, maar het is pas echt interessant voor de mensen die er wonen en de vrachtwagens die door de stad rij-

den als je weet wat voor materiaal wordt verbrand. Waar komt het materiaal vandaan en wat is het ongeveer? De provincie heeft bevoegd gezag, dus u kunt deze informatie aan Eneco vragen.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp die vraag, maar ik kan het antwoord niet geven. Er rijdt nog geen vrachtwagen met materiaal naar de biomassacentrale doordat deze nog niet draait. Wij weten op voorhand niet wie de leveranciers zijn, maar ik begrijp dat u daar niet om verlegen zit; het gaat u om wat er verbrand wordt. Er is ingekaderd wat de centrale in mag. Uw zorg heeft zich met name toegespitst op dat materiaal van ver wordt weggehaald, waarbij transportkosten komen. Mijn antwoord daarop is: als er pallets verbrand mogen worden, dan ligt het in de verwachting dat het ver weg kan komen. Het gaat echter om houtsnippers. Dat is materiaal dat van korte afstand wordt aangevoerd. Met die veronderstelling moet u het doen totdat de centrale draait en wij u vanuit de werkelijke situatie van informatie kunnen voorzien.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit heeft u zojuist al gezegd. Ik herhaal mijn vraag: bent u bereid om aan Eneco te vragen wat voor materiaal er gecontracteerd is en waar komt het vandaan? Iemand van de PvdD heeft weleens uitgerekend dat je richting de Duitse grens moet om de grote hoeveelheden uit de berm en allerlei restjes te verzamelen.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik wil die vraag stellen als de Staten mij opdragen die vraag te stellen. Het gaat om de theoretische vraag wat er kan komen en wie gecontracteerd zijn. Ik kan u geen garantie geven, maar wil de verplichting met u aangaan dat ik die vraag stel. Wat het oplevert heeft te maken met de afweging die Eneco maakt met betrekking tot het beschikbaar stellen van informatie. In dit stadium kan ik u niet garanderen dat u het antwoord krijgt waarnaar u opzoek bent.

De tweede vraag is dat u meer wilt weten over houtkap door terreinbeherende organisaties in onze regio. U wilt weten hoe groot het deel van de bomenvoorraad van die organisaties voor houtkap beschikbaar komt. Dat zal ik voor u navragen. Die informatie is overigens redelijk op aggregatieniveau beschikbaar. Als voorbeeld: het meeste hout dat in Nederland wordt verbruikt komt uit het buitenland. Drie procent komt van Staatsbosbeheer en zei zegt zelf: "Van onze totale nieuwplant snoeien wij 74 procent." Dat is ongeveer de ordegrrootte waar het om gaat. Ik zal dit voor u navragen bij Natuurmonumenten en bij het Utrechts Landschap. Ik denk dat wij informatie krijgen op het niveau dat ik u zojuist vertelde. Als u daar genoeg mee kunt nemen, dan kunnen wij elkaar snel vinden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In mijn directe omgeving zie ik dat veel bos uitgedund wordt. Ik heb van meer mensen gehoord dat dit op vrij grote schaal gebeurt. Op veel plekken zie je grote hoeveelheden hout langs de weg liggen. Wellicht verbeeld ik mij het, maar dan zie ik dat graag aangetoond. Is er een overzicht te krijgen of er een verandering is in het beheer van het bos? Dat kan uit die cijfers herleid worden.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat ga ik uitzoeken, want ik wil van die beeldvorming af. Ik geloof namelijk het tegenovergestelde. Laten wij kijken wie van ons tweeën het dichtst bij de werkelijkheid zit. U krijgt van mij de gevraagde informatie.

D66 stelde een vraag over de samenwerking van gemeenten. Er zijn twee samenwerkingsverbanden genoemd. Het eerste samenwerkingsverband is de positie van Eemnes en haar bewegingen rondom de toekomst. Hoe de provincie Utrecht Eemnes steunt in de ontwikkelingen rondom Blaricum, Eemnes en Laren. Die contacten zijn goed en intensief. Eemnes oriënteert zich breed en is het gesprek met Baarn gestart om te zien of daar een samenwerkingsverband mogelijk is. Dan wordt de blik gericht op de provincie Utrecht, wat een mooie ontwikkeling is. Wij zijn zeer aangesloten bij dit proces dat door de gemeente zelf wordt geïnitieerd en wordt uitgezet.

Het tweede samenwerkingsverband is een recente ontwikkeling in Lopikerwaard. U schetste kort de situatie van het samenwerkingsverband van Montfoort met IJsselstein en van Oudewater met Woerden. U had twee vragen: is het een goed moment om de bestuurskracht te beoordelen en kan er iets gedaan worden om de dialoog op gang te brengen? Laat ik beginnen met het op gang brengen van het

gesprek in de regio. Ik heb op korte termijn contact met de vier burgemeesters uit de Lopikerwaard: Montfoort, Oudewater, Lopik en IJsselstein. Zij hebben behoefte om te kijken hoe zij op inhoud beter kunnen samenwerken. De provincie zit op een inhoudelijke manier aan tafel. Dat doe ik liever dan een bestuurskrachtmetering aankondigen, want u weet ook hoe daar over het algemeen door burgemeesters op gereageerd wordt. IJsselstein heeft vrijwillig meegedaan en Montfoort koos ervoor dat niet te doen. Echter, door met elkaar te praten over de visie van het gebied brengt bij de gemeenten de vraag op tafel waar zij over vijf of tien jaar willen staan. Ik ben blij dat ik inhoudelijk met hen in gesprek kan gaan en ik ga kijken of de samenwerking en de versterking van de regio beter inhoudelijk op gang gebracht kan worden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een vervolgvraag: de gedeputeerde gaat spreken met de vier burgemeesters uit dat gebied. In mijn verhaal heb ik het over een bestuurlijke bijeenkomst voor de verschillende raden, om te voorkomen dat er allerlei bestuurlijke afspraken gemaakt worden zonder dat de raden daarbij betrokken worden. Wilt u met de burgemeesters bespreken hoe het traject met de verschillende raden er uit gaat zien? Kunt u terugkoppelen wat de consequenties zijn, mocht het mis gaan met IJsselstein en Montfoort? Als u ons daarvan op de hoogte wilt houden, dan horen wij dat graag.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat doe ik graag, want het gesprek met de burgemeesters is slechts een begin. Als je met elkaar over een gebiedsvisie spreekt, dan kom je uiteindelijk bij de gemeenteraden uit. Zij moeten daar iets van vinden. Dit zal ons op een positieve manier met elkaar in gesprek brengen. Dat is de doelstelling, maar het liefst ga ik daar de vraag ophalen. Ik houd via de commissie BEM u op de hoogte van de ontwikkelingen in het gebied en onze provinciale bijdrage daaraan.

Dan ga ik door naar de opmerkingen van het CDA. Zij heeft geconstateerd dat er een brede welvaartsindex is; een samenwerkingsverband tussen de Universiteit Utrecht en de Rabobank, gepresenteerd in Noord-Brabant. Dat geeft mooie aanknopingspunten om hiermee in onze provincie iets te doen. De PvdD had daar al een suggestie voor, want zij koppelt het aan de begroting. Ik doe het voorstel om de inzichten en aanknopingspunten daarvan aan de Staat van Utrecht te koppelen. Wij proberen de Staat van Utrecht zoveel mogelijk te laten aansluiten op wat er in de regio speelt, zodat de mensen hem gebruiken. Ik haal graag een aantal dingen uit de Brede welvaartsindex om te verwerken in de Staat van Utrecht. Dan zal ik met een nieuwe Staat van Utrecht bij u terugkomen. Hopelijk herkent u daarin de dingen die u belangrijk vindt. Anders kan dat aan de orde komen bij een van de voorbereidende bijeenkomsten. Naar het CDA en de PvdD geef ik op die manier gevolg aan de brede welvaartsindex.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ontraadt u de motie van de PvdD over de Brede Welvaart?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik stap daarmee op het domein van mijn collega portefeuillehouder financiën, want uw vraag heeft betrekking op de begroting 2019. De inhoud van de Brede Welvaart, wat je ermee kunt doen en welke gegevens eronder hangen, is in de Staat van Utrecht beter op zijn plek dan als richtinggever voor de begroting. Met mijn aanbod hoop ik u te verleiden om uw motie in te trekken en mee te werken aan het verwerken van de brede welvaartsindex waar mogelijk in de Staat van Utrecht.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen daarover nadenken.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Van de SP heb ik vraag gekregen om de kosten voor toerisme en recreatie apart te vermelden. Zij maakt een splitsing in laagdrempelige recreatie, hoogdrempelige recreatie en toerisme. In de beantwoording van de schriftelijke vragen van de SP heb ik hiertoe een poging gedaan, maar het valt niet mee om dat zo te doen. Wel als het gaat om laagdrempelige recreatie, want wij hebben de recreatieschappen en recreatie om de stad. Hiervoor kun je dicht bij huis recreëren voor lage kosten. Toerisme is ook te definiëren. Daarentegen is het moeilijk om hoogdrempelige recreatie te definiëren. Zijn dat de aspecten van de cultuurportefeuille bijvoor-

beeld? Uw vraag is ingewikkeld om uit te voeren, maar ik zal ingaan op uw vraag over de regie van de provincie op de recreatiegebieden.

In motie M58 vraagt u om meer regie na de opheffing van het recreatieschap UHVK, met het verzoek om de middelen die over zijn uit het geliquideerde recreatieschap te laten vallen in het oorspronkelijke gebied van de UHVK. Ik zal een kleine toelichting geven, want de kosten van de recreatieterreinen zijn al verdeeld. Er gaat een groot bedrag naar het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug, een deel daarvan gaat naar de Vinkeveense Plassen, een deel is beschikbaar voor het universele vraagstuk van routes en paden en een klein bedrag van € 135.000 is nog vrij besteedbaar aan recreatie. Ik heb enige schroom om dat specifiek te bestemmen voor het gebied Utrechtse Heuvelrug, omdat er in grote meerderheid een bewuste keus gemaakt is om niet meer verder te gaan met de samenwerking met dit recreatieschap. De middelen blijven beschikbaar in de recreatieportefeuille, maar het oormerken van deze gelden voor een beperkt deel van de provincie vind ik minder aantrekkelijk. Dat neemt niet weg dat onze inzet met name gaat over bovenlokale recreatievoorzieningen. Daarvan is er een aantal aan de oostkant van de provincie, zoals Kwintelooye en het Doornse Gat. Daarvoor is betrokkenheid vanuit de provincie, maar het gaat te snel om dat geld exclusief beschikbaar te houden voor dat deel van de provincie. Daarvoor zijn andere middelen geweest die in goed overleg zijn afgeschaft.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Voor de SP is het een punt dat de inwoners voor laagdrempelige recreatie niet meer ondersteund worden door de provincie. In 2013 was het recreatieschap UHVK aan het nadenken over opheffing en toen zei de provincie: "Wij zullen nooit onze budgetten voor jullie gaan minderen, maar er komt een ander soort betaling en prioriteit." Mijn vraag aan de gedeputeerde is hoe zij het ziet als het recreatieschap hier weggaat en deze plek niet meer ondersteund wordt door de provincie?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het recreatiebudget wijzigt niet, het wordt alleen anders verdeeld. Dat zegt niet dat wij geen enkele rol meer nemen in dat gebied. Wij zijn betrokken bij de ontwikkeling van Kwintelooye, bij de nieuwe pachtovereenkomst die gesloten moet worden voor het Henschotermeer en bij de ontwikkeling van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Er is beslist geen sprake van dat de provincie haar rug keert naar dat deel van de provincie wat een hoge recreatie-intensiteit kent. Er is wel afscheid genomen van een vorm van samenwerking die ik niet meer terug kan brengen. De opgave blijft liggen en wij doen onze uiterste best om daar zo goed mogelijk een rol in te pakken. Deze rol geldt niet alleen voor de provincie, maar is voor veel meer partijen aan de orde. In dat opzicht ontraad ik motie M58. Wij denken hetzelfde over recreatie, maar in uw voorstel om de resterende middelen uit het recreatieschap UHVK specifiek te bestemmen voor dat deel van de provincie zit te weinig ruimte om andere dingen te kunnen ondernemen in deze portefeuille.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde heeft de motie niet goed gelezen. Wij willen niet dat alleen het resterende budget naar dit gebied gaat, maar het gehele budget van dit gebied van € 490.000. Dit moet besteed worden aan laagdrempelige recreatie in dat gebied. Dat betekent dat er € 1 per inwoner besteed gaat worden; dat is het minimum. In de Vinkeveense Plassen wordt € 17 per inwoner besteed. Dat is wat onze motie inhoudt.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het klinkt verleidelijk, maar ik zeg toch nee. Het recreatieschap is nog niet opgeheven, dat gaat in 2018 gebeuren. Laten wij eerst kijken wat er gebeurt. Als wij de indruk krijgen dat er een recreatiebehoefte ontstaat die op geen enkele wijze ondersteund wordt, dan kunnen wij daar op een ander moment over praten. De vraag is op dit moment te voorbarig. Ik deel echter wel met u de betrokkenheid om te zorgen dat het recreatief aanbod in dat deel van de provincie op peil blijft. Dat is beslist mijn ambitie.

Van de ChristenUnie heb ik amendement A17 'recreatiekracht Groene Hart' en motie M65 'boogbrug herleeft als fietsbrug'. Motie M65 is een mooi initiatief, maar hier zijn al enige onderzoeken naar gedaan. Wij hebben nagekeken hoe het daarmee staat en het blijkt dat Rijkswaterstaat al tot de sloop van de boogbrug heeft besloten. Niet voor niks, want het kost € 500.000 per jaar aan onderhoud. Dat be-

drag blijft staan als wij de boogbrug een toekomst zouden geven als fietsbrug. De toegevoegde waarde van deze brug is beperkt, want de Jan Blancksteinbrug ligt 50 meter verderop en de Nieuwe Heemstedse Brug ligt ter hoogte van de plofsluis. De noodzaak voor de verbinding van de boogbrug is er dus niet.

Daarnaast hebben wij de Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed hierover benaderd, want het is een mooie en bijzondere brug. Deze brug is echter niet uniek in zijn soort. Van deze dienst is er dus ook geen bijval te verwachten. Dan is het de afweging om voor een mooie, maar niet noodzakelijke brug zoveel geld beschikbaar te stellen. In dat opzicht ontraad ik de motie.

In het amendement A17 wordt gevraagd om structureel € 25.000 beschikbaar te stellen voor meer recreatieve voorzieningen in het Utrechtse deel van het Groene Hart. Dat klinkt mij als muziek in de oren, dus ik voldoe graag hieraan. Ik zie minder noodzaak om daar een investeringsfonds van te maken. Als dit een structurele plek krijgt in de begroting via AVP of via ORDS kunnen wij hier prima mee werken. Als het geld goed ingekaderd wordt voor de inrichting van de recreatieve gebieden, dan ben ik blij met deze motie en ga ik hiermee graag aan de slag.

Dan motie M74 van GroenLinks over de gezonde leefomgeving van bewoners langs de Zuilense Ring. Dit is een gecombineerd onderwerp met mijn collega verkeer. Daarin wordt een voorstel gedaan om een aantal onderzoeken over geluid en fijnstoffen naar voren te halen, met een deadline van maart 2018. Die trajecten zijn met elkaar te combineren, want er speelt meer op dat gebied, zoals: de NRU richting Maarsen en het NRU-traject Overvecht of A12. Er zal een onderzoek uitgevoerd worden in het kader van de trajectaanpak, maar dit wordt geleverd in de zomer van 2018. Ik hoop dat u iets langer geduld heeft dan tot maart 2018.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Kunt u de motie positief adviseren als wij maart vervangen in juni of juli?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ja, dan is de informatie leverbaar.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen dit overleggen met de mede-indieners.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Het gaat om de bewoners, maar in dat gebied speelt een aantal ontwikkelingen op het gebied van ruimtelijke ordening, zoals: het mogelijk maken van de ombouw van kantoren naar woningen. Neemt u die locaties mee, zodat wij de informatie hebben waar wij later over moeten besluiten rondom het N230-traject?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het antwoord op deze vraag moet ik eerst checken bij mijn collega's.

Als laatste de opmerking van 50Plus over de aanpak van luchtvervuiling voor de snelwegen rondom Utrecht. De vraag is of de geluidsnormering effecten heeft op de snelheden. Daarover heb ik laatst een mededeling gedaan en memo gestuurd waaruit blijkt dat de snelheden van 130 km/uur binnen de Europese norm vallen. Dit geeft deze geen aanleiding om de snelheid te wijzigen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De uitkomsten zijn gebaseerd op tabellen. Echter, als je gaat meten, kom je op andere waarden uit. Men meet in de ochtend en in de avond, waardoor het gemiddelde meevalt. Wellicht moet er op een andere keer gemeten worden om aan te tonen dat er andere uitkomsten uit deze metingen komen.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Hoek verwoord een sentiment dat vaker aan de orde is bij metingen. U vraagt mij om de normering en ik vertel u wat de norm is en wat daar binnen valt. Dat is het antwoord dat ik u geef. Op dit moment is er een BOB luchtkwaliteit en wij werken naar een regionaal samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. Er komt dus een moment om dit soort zaken te bespreken. Ik hoop dat wij dat binnen afzienbare termijn kunnen doen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog niks gehoord over motie M63 'kennis en middelen voor de aardgasvrije wijk Overvecht Noord' van de SP.

De VOORZITTER: Dat is een motie voor de heer Van den Berg. Hij komt hierop terug in het tweede termijn als hij reageert op een aantal moties.

Kan de tweede termijn zich vooral beperken tot het intrekken of opnieuw indienen van moties en amendementen, zonder dat het debat opnieuw begint? Wie van u wil nog een motie of amendement intrekken, omruilen of indienen? Ik ga de fracties langs.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb dit nog niet met mijn fractie kunnen afstemmen.

De VOORZITTER: De heer Van Muilekom doet een voorstel van orde: hij wil graag een korte schorsing. Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

Schorsing van 20.13 uur tot 20.19 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Wij gaan kijken wie er moties en amendementen willen intrekken of vervangen.

De her VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ten eerste heb ik een algemene opmerking over het eerste termijn. Als moties en amendementen van te voren worden rondgestuurd vergemakkelijkt dat de discussie.

PvdA heeft samen met de ChristenUnie een motie gemaakt over de NRU. Deze wordt ingediend door de heer Schaddelee.

In motie M50 'voorkomen verstikte binnensteden en volgebouwde buitengebieden' stond de nadrukkelijke oproep om goed met de gemeenten en de regio in discussie te gaan over de plannen, waar ontwikkelingen mogelijk zijn, wat wel of niet kan, waar wij tegenaan gaan lopen en dit verder uit te werken op basis van het STEC-rapport. Wij horen dat de gedeputeerde de intenties van deze motie omarmt heeft. Daarom zullen wij deze motie intrekken.

De VOORZITTER: Motie M50 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dan motie M52 'versnelde omzetting groene contour naar nieuwe natuur'. Wij zijn blij dat de gedeputeerde heeft toegezegd dat zij een verkenning aangaat, nadrukkelijk door gesprekken met de gebiedscommissie. Wij willen dat u nadrukkelijk aan de orde stelt of in de groene-contourgebieden iets van de grond komt, waar belemmeringen liggen en wat mogelijke oplossingen zijn of dat er nieuwe verdienmodellen moeten komen. Daarom zullen wij motie M52 intrekken.

De VOORZITTER: Motie M52 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dan motie M51 'stimuleringsmaatregel bodemwarmte voor bestaande woningen'. De gedeputeerde heeft aangegeven dat er per 1 januari 2018 een revolverend fonds komt waarin dit type aanvragen en initiatieven van bewonerscollectieven en VVE's ingediend kunnen worden. Daar zijn wij blij mee en wij gaan kijken hoe het gaat lopen. Daarom zullen wij motie M51 intrekken.

De VOORZITTER: Motie M51 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Motie M49 'veilig verkeer Utrecht' wordt niet ingetrokken. In het dictum is een aantal woorden veranderd. Ik lees het dictum voor en dan zal ik deze motie opnieuw indienen en vervalt de oude motie:

"Op zeer korte termijn een 'versnellingsagenda verkeersveiligheid' inclusief benodigd budget aan de Staten ter besluitvorming voor te leggen om reeds voorgenomen beleid versneld uit te voeren

en concrete verkeersonveilige situaties aan te pakken om daarmee een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de veiligheid op de Utrechtse wegen."

De VOORZITTER: De motie M49 is ingetrokken en vervangen door motie M49a.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! 50Plus is mede-indiener van motie M49a

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In hoeverre komt u tegemoet aan de opmerkingen van de gedeputeerde. Zij zei: "Laten wij wachten op de uitkomsten van het onderzoek, zodat wij weten waar de oorzaak ligt van de toename van verkeersongevallen."

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij merken dat er een vrij brede steun is voor deze motie in de Staten, waarin gezegd wordt: het versnellen van een stuk beleid en zorgen dat wij snel en concreet tot maatregelen komen. Die oproep willen wij nadrukkelijk overbrengen aan het college.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik vroeg in hoeverre u tegemoet gekomen bent aan het verzoek van de gedeputeerde om te wachten tot wij weten wat de oorzaken zijn van meer verkeersongevallen? Maar u zegt: "Wij gaan gewoon door met deze motie."

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Als er concrete acties komen zal nadrukkelijk gekeken worden wat de oorzaak is. Anders kun je niet tot concrete acties en maatregelen komen. Dan motie M48 'maatwerk OV'. De gedeputeerde heeft een toelichting gegeven. Wij brengen een voorbeeld onder de aandacht waar goede ervaringen mee zijn in het Gelderse: de BRENG-flex. Wij horen graag van de gedeputeerde of beoordeeld wordt of dit concept toepasbaar is in de provincie Utrecht en passend is voor Leusden. Ik zie de gedeputeerde bevestigend knikken. Dan kunnen wij deze motie intrekken.

De VOORZITTER: Motie M48 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Tot slot motie M54 'Lage Weide in ontwikkeling' van VVD en D66.

De VOORZITTER: Uw mening over deze motie wordt straks pas gevraagd. U zou moties intrekken of indienen en niet alle motie becommentariëren. Daarvoor is het agendapunt stemverklaringen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Als deze motie aangepast wordt, kunnen wij deze wel ondersteunen.

De VOORZITTER: Ik heb u voldoende gewaarschuwd dat wij hier donderdagavond weer zitten als u zo doorgaat.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dan doe ik opnieuw de oproep dat wij van te voren deze moties krijgen, want als ik deze moties pas krijg als deze al ingediend zijn is het lastig om hierop te reageren.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Een korte opmerking over een motie zou de snelheid niet hoeven hinderen.

De VOORZITTER: De VVD fractie gaat geen moties intrekken of aanpassen. Dan ga ik over naar de PVV fractie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zal uw opmerking over het klimaatrapport van Trump voor mij houden.

Ik ga twee moties indienen. Wij hebben eerder met de heer Van den Berg gesproken over de funderingen van windmolens. Er is provinciaal niks geregeld; dat wordt overgelaten aan de exploitanten. Wij hebben de boekhouding gezien van Eneco en het is de vraag of deze entiteit het overleeft. In motie M81 stellen wij voor om aan te haken bij de regeling van het Rijk. Het Rijk vraagt een zekerheid van de exploitanten om zeker te zijn dat de molens inclusief funderingen worden verwijderd als deze uit gesubsidieerd zijn.

Motie M81 (PVV): verwijderen funderingen windmolens

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de begroting;

overwegende:

- dat het Rijk van exploitanten van windenergie een zekerheidsstelling verlangd voor de kosten van het verwijderen van molens en fundering;
- dat dit in de vergunningverlening provinciaal niet geregeld is;
- dat het van belang is om uit te sluiten dat de samenleving opdraait voor het verwijderen van molens en hun fundering;

verzoeken GS:

bij het verlenen van vergunningen een zekerheid te verlangen van de exploitant ter grootte van het bedrag dat benodigd is voor het verwijderen van molens en hun funderingen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De tweede motie gaat over verkeer. Ik heb mij verbaasd en vergist in de reactie van de gedeputeerde over de veiligheid in het openbaar vervoer in Utrecht. Ik dacht dat er voldoende urgentie werd gevoeld om met de buschauffeurs en de ondernemingsraad in contact te komen. Het is een gemiste kans als dat niet gebeurt. Daarom verzoek ik dit middels een motie. Ga met deze mensen spreken om erachter te komen wat er aan de hand is. Hoor en wederhoor is een groot goed. Dat is in belang van de veiligheid van buschauffeurs en passagiers.

Motie M80 (PVV): falende noodknop in de Syntus bussen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van de begroting;

overwegende:

- dat buschauffeurs zich blijkens een artikel in De Telegraaf onveilig voelen, maar menen dat slechts anoniem te kunnen laten weten;
- dat Syntus de klachten weerspreekt;
- dat het van groot belang is wat de chauffeurs op de werkplek ervaren;

verzoeken GS:

in overleg te treden met de Ondernemingsraad teneinde objectief te kunnen vaststellen hoe de noodknop functioneert, alsook te kunnen vaststellen hoe de chauffeurs de veiligheid ervaren.

En gaan over tot de orde van de dag

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging, Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Eén vraag is niet beantwoord en één motie gaan wij opnieuw indienen. Wij hadden gevraagd om een toezegging op de financiële uitwerking van

onze motie 'zuiver water voor iedereen zonder kopzorgen'. Daar heeft de gedeputeerde niet op geantwoord, dus wij horen graag een reactie in het tweede termijn.

Ik kwam erachter dat motie M56 'geen medicijnresten in het water door een extra trap zuivering' door iedereen is ondertekend, behalve de PVV. Aangezien wij niemand willen uitsluiten hebben wij deze motie vernieuwd. Ik ga een nieuwe versie indienen waar alle partijen onder staan.

De VOORZITTER: Motie M56 is ingetrokken en vervangen door motie M56a.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb begrepen dat gedeputeerde mevrouw Pennarts heeft toegezegd dat zij zal ingrijpen zodra het misgaat met de laagdrempeligheid in het Utrechtse Heuvelrug Kromme Rijn gebied. Daarom kan ik motie M58 intrekken.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er wordt mij veel daadkracht in de mond gelegd. Ik vind het net zo belangrijk als u, maar het moet uitvoerbaar blijven. Als het daar niet goed gaat, dan doe ik alles wat in mijn vermogen ligt om het goed te krijgen. Wel binnen realistische kaders. Als de gemeenten het laten afweten, dan wordt dit voor ons ingewikkelder.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij dat u dit zegt, want dan staat het in de notulen.

De VOORZITTER: Motie M58 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dan heb ik een wijziging in motie M60. Daarin wordt 'het Staatstoezicht op de Mijnen' vervangen door 'EBN'. Dan blijft deze motie van kracht.

De VOORZITTER: In motie M60 moet u het instituut vervangen, dan hoeft de motie niet opnieuw ingediend worden.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dan hoor ik nog graag een reactie van de gedeputeerde op motie M63 over de aardgasvrije wijk Overvecht Noord.

De VOORZITTER: Daar krijgt antwoord op in de tweede termijn van GS. Het CDA heeft geen wijzigingen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik ga vier moties intrekken, maar wij doen eerst het zure en dan het zoete. Amendement A18 'indicatoren windmolens' trekken wij niet in, want wij hebben van de gedeputeerde gehoord dat het niemand in de weg staat om deze ambitie erin te houden. Wat betreft de volgorde vinden wij het juist om eerst de argumenten te krijgen en daarna pas de ambitie naar beneden bij te stellen. Als wij anders zo met al onze ambities omgaan, dan blijven wij nergens. Bovendien heb ik van gedeputeerde Van den Berg gehoord dat de energietransitie onmogelijk wordt als wij alles doorschuiven.

Dan motie M57 'mosterd bij de maaltijd' van D66. Wij steunen het idee dat er meer geld naar de NRU moet, maar deze motie is veel te lang. Daar staan veel overwegingen in waar wij het mee eens zijn, zoals de verdeelsleutel uit het coalitieakkoord die aan het eind wordt herbevestigd. Wij hebben het coalitieakkoord niet ondertekend, dus kunnen niet veel met deze motie. Daarom hebben wij samen met de PvdA een nieuwe motie M82 opgesteld: 'duidelijke mosterd bij de maaltijd'.

Motie M82 (ChristenUnie, PvdA): duidelijke mosterd bij de maaltijd

Provinciale Staten van Utrecht, bijeen op 6 november 2017, behandelende inzake de begroting 2018;

constaterende dat:

- er nog onvoldoende middelen beschikbaar zijn voor het realiseren van drie ongelijkvloerse kruisingen op de NRU;

- een gecommiteerde inzet voor stad en provincie tezamen nodig is om het Rijk tot een noodzakelijke bijdrage te bewegen;

spreken als hun mening uit:

in elk geval een extra bijdrage van 9 miljoen euro beschikbaar te willen stellen om alle ongelijkvloerse kruisingen van de NRU verdiept aan te leggen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik ga twee dingen zeggen over deze motie. Ten eerste vraag ik u of u vindt dat u met deze motie net zo in verbinding bent binnen de Staten als ik heb geprobeerd in mijn motie. Dat vind ik het kwalijke aan uw motie. Ten tweede heb ik een verzoek aan u, mede-indieners en ondersteuners van deze motie: mocht deze motie niet aangenomen worden, wilt u dan zoveel mogelijk voor onze motie stemmen? De € 9.000.000 moet er wel komen. Daarbij is mijn verzoek aan de voorzitter om motie M82 eerder in stemming te brengen dan motie M57.

De VOORZITTER: Ik zal hiermee rekening houden bij de volgorde van de stemming.

De heer SCHADDELEE (D66): Mijnheer de voorzitter! Als ik daarop mag reageren. Met de vraag of wij met deze motie in verbinding staan kan ik niet veel. Wij hebben duidelijk gezegd dat wij € 9.000.000 willen voor de NRU en hebben niet gevraagd om alle teksten die u daarbij geeft. Wij zullen niet voor motie M57 stemmen als onze motie het niet haalt, omdat daarin veel overwegingen staan en een beslispunt van de verdeling van overschotten waar wij het niet mee eens zijn. Deze hebben volgens ons niks te maken met de NRU, want de NRU wordt hier niet beter, sneller of geluidsarmer van. Dat spijt ons bijzonder, want het verhaal heeft onze sympathie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij achter de uitspraak van de heer Schaddelee scharen, want met uw motie maakt u ons medeplichtig en een soort coalitieakkoord. Daar zijn wij niet voor. Ik weet niet of wij dan tegen zullen stemmen, maar het is voor ons een stuk eenvoudiger als u zich beperkt tot het onderwerp. Ik geef het u in overweging om in overleg te treden met de heer Schaddelee. U kunt in één motie niet het hele beleid uit het coalitieakkoord vastleggen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij worden mede verantwoordelijk voor allerlei mobiliteitsuitspraken uit het coalitieakkoord als wij voor deze motie stemmen. Daar ben ik het voor een groot deel niet mee eens.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is niet zo, want alles is nog ter besluitvorming. Ik begrijp dat het laatste onderdeel de reden is waarom u tegenstemt. Daarom spreek ik meer de andere partijen aan.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dan kom ik bij het zoete onderdeel. Er zijn vier moties die wij intrekken. Als eerst motie M65 'boogbrug herleeft als fietsbrug'. De gedeputeerde gaf een goede uitleg en daar volgen nog vragen over. Deze wachten wij met belangstelling af. Dan motie M67 'keurmerk Groene Hart' zullen wij intrekken vanwege de toezegging die wij kregen over de terugkoppeling. Vervolgens gaan wij motie M68 'Task Force bodemdaling' intrekken, maar deze dienen wij zonder bedrag in bij de Perspectiefnota Groene Hart. Tenslotte zullen wij motie M69 'kwaliteitsimpuls bestaande natuur' intrekken vanwege de toezegging dat dit terugkomt bij de realisatiestrategie.

De VOORZITTER: De moties M65, M67, M68 en M69 zijn ingetrokken en maken geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de voorzitter voor uw antwoorden in de bemiddeling van de samenwerking tussen GS en PS. Dank aan GS om te bevestigen dat het zich gaat inzetten voor de juiste informatie voor de beraadslagingen over het mobiliteitsprogramma en

het instellen van de commissie beleidsaudit. Wij zullen onze gedetailleerde aanwijzingen van hoe zo'n overzicht er uitziet niet in een motie indienen, maar ik zal het u mailen. Dan is ons denkwerk niet voor niets geweest en wellicht kunt u daar een voordeel mee doen.

Motie M54 'Lage Weide in ontwikkeling' van de VVD is sympathiek, maar het is teveel een cheque geven. Het antwoord zoals geformuleerd door de gedeputeerde leek ons de weg te zijn. Ik vind dit van belang voor de overwegingen van alle partijen en dit valt binnen de twee minuten van mijn tweede termijn.

Motie M57 'mosterd bij de maaltijd' van D66: haal het woord 'maximaal' eruit om de verbinding te leggen met alle partijen. Dan staat er € 9.000.000 en bent u verbinding aan het leggen.

Naar aanleiding van het debat van vandaag over de woningtypebehoefte hebben wij gedurende het debat met een aantal fracties overlegd en een nieuwe motie opgesteld. Deze motie zal ingaan op het geven van een impuls om te zorgen dat wij in de provincie een versnelling geven aan te bouwen woningen waar behoefte aan is. Deze motie wordt mede ingediend namens PvdA, VVD, D66 en het CDA.

Motie M83 (GroenLinks, VVD, PvdA, D66, CDA): regionale samenwerking voor woningen waar behoefte aan is

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van de Begroting 2018;

constaterende dat:

- in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2017-2028 ervoor gekozen is om de toename van het aantal woningen voornamelijk grotendeels binnenstedelijk te laten plaatsvinden;
- door verschillende regiogemeenten wordt aangegeven dit een moeilijke opgave te vinden;

overwegende dat:

- het woon-, leef- en vestigingsklimaat gebaat is bij voldoende landelijk gebied;
- uit het recentelijk verschenen STEC-rapport "Wonen in Utrecht" een verschil blijkt tussen reeds bestaande typen woningen en huidige en toekomstige vraag naar woningen;
- de discussie over de eventuele noodzaak van nieuwbouw in relatie gezien moet worden tot de reeds bestaande typen woningen en de mogelijkheden van transformatie hiervan;
- de huidige planologische kaders nog kansen bieden om te versnellen;

dragen het college, van Gedeputeerde Staten van Utrecht op:

- voortbordurend op het STEC-rapport "Wonen in Utrecht" een regio overschrijdend kwalitatief marktonderzoek te laten uitvoeren waarbij duidelijk wordt of het aanbod van woningtypen aansluit bij de vraag;
- gebaseerd op de uitkomsten van dit onderzoek in combinatie met de uitkomsten van het STEC-rapport een plan van aanpak te maken en dit mee te nemen bij de kadernota.

En gaan over tot de orde van de dag.

Tot slot een opmerking over motie M74 'gezonde leefomgeving voor bewoners langs de Zuilense Ring'. In het laatste punt van het dictum staat: "In maart 2018" dit kan vervangen worden door "In zomer 2018". Door GS is juist aangegeven dat de zomer van 2018 wel haalbaar is.

De VOORZITTER: Dat kan iedereen zelf wijzigen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! In de eerste termijn heb ik GS gevraagd om de definitie van duurzaamheid te benoemen. Op deze vraag hebben wij geen antwoord gekregen. Ik heb aangegeven dat wij overwegen de motie 'stop de inflatie van duurzaamheid' in te dienen. Deze ga ik indienen. Als ik antwoord heb gekregen van de gedeputeerde kan ik deze wellicht terugtrekken.

Motie M84 (PvdD): stop inflatie van duurzaamheid

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van de Begroting 2018;

constaterende dat:

het begrip duurzaamheid te pas en te onpas wordt gebruikt in beleidsplannen van de provincie;

overwegende dat:

- duurzaamheid een containerbegrip zonder inhoudelijke betekenis dreigt te worden;
- bij het gebruik van de term duurzaamheid ook de invulling en uitvoering hiervan duidelijk moet zijn;

verzoeken het college van GS:

wanneer beleid wordt voorgesteld waarin duurzaamheid wordt verbonden aan een thema of specifiek onderwerp, concreet te maken hoe sociaal-maatschappelijke en ecologische aspecten worden meegenomen en volhoudbaar worden gemaakt.

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M75 'Utrecht is erBij' trekken wij terug. Motie M76 'Brede Welvaart' zullen wij aanhouden, want de Staat van Utrecht is een digitale en regionale kennisbron bedoeld om maatschappelijke vraagstukken binnen de provincie te signaleren en te agenderen. Het is niet onze bedoeling om onze motie daaraan te koppelen. Dit moet gekoppeld worden aan de begroting, omdat zorgen, verlangens en ontwikkelingen in louter geld een te eenzijdig perspectief vormt waarin criteria als geluk, duurzaamheid, leefbaarheid en houdbaarheid onvoldoende tot uitdrukking komen.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Motie M78 'verlaag druk op de woningmarkt' trekken wij niet in. Deze motie kreeg de stempel 'opduwmotie'. Dat houdt in dat ik de motie niet terug kan trekken, omdat deze de functie heeft van een opduwmotie.

Ik heb aangekondigd dat wij over FoodValley nog een motie achter de hand hebben. Deze motie gaan wij indienen en daar zal ik een uitleg bij geven: de breed ondersteunde motie die wij destijds hebben ingediend om een geldelijke bijdrage aan FoodValley te geven is niet uitgevoerd. Gedeputeerde de heer Van den Berg geeft aan dat er destijds een brief verschenen is. Deze brief hebben wij gezien, maar daarin staat niet welke geldelijke bijdrage geleverd is. Daarin komt één bedrag voor, namelijk: € 10.000. Kortom, de motie is niet uitgevoerd. U gaat al kijken naar niet uitgevoerde moties en ik dien deze niet opnieuw in, maar wij hebben een nieuwe motie gemaakt over FoodValley om wat concreter te zijn. Daarbij wil ik aanstippen dat bij de ICT-campus Veenendaal veel gedaan wordt: € 1.000.000 van het bedrijfsleven, € 500.000 van het onderwijs en € 200.000 van de provincie Gelderland. De provincie Utrecht staat daar niet bij, terwijl Veenendaal een Utrechtse gemeente is. Het is niet verwonderlijk dat bij een bezoek van de commissaris aan Veenendaal de toenmalige burgemeester met enthousiasme deze motie aanhaalde. Zij voelen zich in de kou staan en om die reden vinden wij een bredere invulling te moeten geven aan deze motie door een hernieuwde motie op dit punt in te dienen.

Motie M85 (SGP, CDA, ChristenUnie, 50Plus): FoodValley

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017;

gehoord de beraadslagingen over de Programmabegroting 2018;

constaterende dat:

- de provincie Gelderland volop inzet op de samenwerking binnen FoodValley;
- het nieuwe kabinet voornemens is de samenwerking binnen deze regio actief te ondersteunen;

overwegende dat:

- verschillende Utrechtse gemeenten participeren binnen FoodValley, maar steeds meer het gevoel krijgen niet vertegenwoordigd te worden door de provincie;
- in de regio FoodValley hard gewerkt wordt aan ontwikkelingen die kunnen bijdragen aan onze provinciale doelen;
- de regio FoodValley evenzeer van belang is voor de economische ontwikkeling van de provincie Utrecht en voor de positionering als topregio als de EBU;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- concrete bedragen te reserveren voor programmatische ondersteuning van FoodValley
- indien nodig in het beleid van de EBU concrete doelen te formuleren met betrekking tot de intensivering van de financiële en materiële samenwerking tussen EBU en FoodValley;
- de Staten hierover te informeren en jaarlijks te rapporteren over de samenwerking en gerealiseerde innovatie.

En gaan over tot de orde van de dag.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Als compensatie voor de € 9.000.000 vraagt 50Plus aan de gedeputeerde om ten opzichte van de motie vreemd aan de orde van de dag om voor de commissievergadering van 20 november met een conceptagenda komt. U zei dat het uw aandacht krijgt en u gaf aan wat u allemaal gaat doen, maar 50Plus zou het op prijs stellen dat u met een tijds-pad komt. Dan kunnen wij dat meenemen in de commissievergadering van 20 november in aanloop van het besluit en de statenvergadering in december.

De VOORZITTER: Dan zijn wij door de tweede ronde, maar mevrouw Poppe had nog een opmerking.

Mevrouw POPPE: Mijnheer de voorzitter! Ik had nog een wijziging in motie M59. Bij "constaterende dat" komt er bij dat er een tekort is aan levensloopbestendige woningen.

De VOORZITTER: Motie M59 wordt ingetrokken en wordt vervangen door motie M59a.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Wilt u mij toestaan om straks terug te komen op één van de ingediende moties over de NRU?

De VOORZITTER: Dat is prima, maar ik ga de stemmingslijst laten maken. Bent u niet van plan om een motie in te trekken en opnieuw in te dienen?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Nee, wij zijn van plan een kleine wijziging door te voeren.

De VOORZITTER: Dan kan er doorgewerkt worden aan de lijst.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Als u de stemmingslijst laat maken, heb ik een punt van orde. Het is gebruikelijk om eerst over de amendementen, dan over het besluit en dan over de moties te stemmen. Wij willen eerst over een tweetal moties stemmen, voordat wij over de begroting stemmen. Deze moties zijn voor ons van belang in de afweging of wij voor of tegen de begroting zullen stemmen. Dat gaat over motie M66 en motie M71.

De VOORZITTER: Ik kom daar straks op terug, maar ik zal deze moties in stemming brengen voordat de stemming over het besluit plaatsvindt.

Dan gaan wij over naar het tweede termijn van het college op de vragen die openstaan en op de nieuwe moties die zijn ingediend.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De aanpassing in motie M49a 'veilig verkeer Utrecht' lijkt mij akkoord. "Op zeer korte termijn" daar versta ik onder dat wij eerst de onderzoeken afwachten, zoals u in uw toelichting aangaf.

Motie M48 'maatwerk OV': ik zal het initiatief BRENG-net nadrukkelijk betrekken.

De motie M80 'falende noodknop in de Syntus bussen' van de PVV vind ik voorbarig. Uw verzoek aan mij om in contact te treden met de ondernemingsraad is ongebruikelijk. Dat is aan de directie en ik ben in gesprek met de directie. Daarbij komt dat de chauffeur zich niet anoniem bij mij gemeld heeft en de OR heeft bij mij niet aan de bel getrokken. Deze motie ontraad ik PS.

Wij hebben de uitwerkingen van het voorstel uit motie M47 'zuiver water voor iedereen zonder kopzorgen' morgen in het college. Daarbij zou een bijlage zitten met het voorstel hoe wij komen tot maatregelen. Ik verwacht dat deze binnen twee maanden bij u ligt. Het bedrag waar wij aan denken is maximaal € 200.000. Zoals gebruikelijk kijken wij eerst of daarvoor dekking gevonden kan worden binnen de portefeuille water. Als dat niet mogelijk blijkt, dan zult u dat bij de Kadernota 2018 terugvinden.

Dan de planning van de Zuilense Ring met de Buren van de Zuilense Ring. Ik zal het tijdsfad aangeven, zoals wij denken dat het tijdsfad eruit gaat zien.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Allereerst motie M63 'kennis en middelen voor de aardgasvrije wijk Overvecht Noord'. Deze motie ontraad ik, omdat in deze motie aangegeven staat pro-actief met een zak geld op pad gaan om de stad Utrecht te helpen. Die vraag is nog niet binnengekomen. Als die vraag wel binnekomt, dan kan nog nagedacht worden over een eventuele financiële bijdrage. Dit zou ik niet op voorhand doen. Ik heb hier overigens in de beantwoording van de statenvragen al op geantwoord.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat er geen vraag is binnengekomen. Wij weten dat de aardgasvrije wijk er komt in Overvecht Noord waar mensen met een zeer laag inkomen wonen. Waarom moet u dan wachten op de vraag van Utrecht? Waarom neemt u niet zelf contact op met Utrecht, omdat het is goed voor de werkgelegenheid voor de mbo'ers? Dat noem ik 'de regie nemen'.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat kan 'regie nemen' als zodanig betitelen. De stad Utrecht is bezig met aardgasvrije wijken en ik zie geen noodzaak om daarnaast te gaan staan. Als u komt met het aanbieden van een bedrag en expertise als dat noodzakelijk is, dan zal ik dat in overweging nemen. Ik zie daar op dit moment niet de noodzaak toe en ik moet spaarzaam omgaan met de middelen voor vrije energie.

Motie M84 'stop inflatie van duurzaamheid' vind ik een ingewikkelde motie. Het lijkt mij lastig om iedere keer dat ik de term duurzaamheid gebruik dit te kwantificeren met iets van 'people, planet of profit'. Wellicht is het begrip wat uitgehold, maar in de beleidsoverwegingen waarin duurzaamheid wordt geschreven weten wij over het algemeen waar het over gaat. Dit zal ook per beleidsveld verschillend zijn. Ik laat het aan de Staten bij een interpretatie van hetgeen u het college van GS verzoekt.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Kan GS duurzaamheid een keer definiëren, zodat wij het allemaal over hetzelfde hebben? Als ik het juiste antwoord heb, kan ik de motie intrekken.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik wil het hier graag met mijn collega's over hebben, maar ik kan u geen zekerheid geven dat door iedere portefeuillehouder het begrip duurzaamheid als zodanig wordt gehanteerd. Ik zal u een memo toezeggen over wat het college anno nu onder duurzaamheid verstaat.

Op de motie M81 'verwijderen funderingen windmolens' van de PVV heb ik afdoende antwoord gegeven op de vraag hoe wij dat doen. Daar heeft u schriftelijke vragen over gesteld die ik beantwoord heb. Met betrekking tot de zekerheid vind ik deze motie overbodig.

Ik ben van mening dat ik de motie over FoodValley heb uitgevoerd. U kunt van mening verschillen over de bedragen, want er staat één bedrag concreet in. Echter, er staan meerdere bijdragen in die wij geleverd hebben in fte's. Daarnaast blijven zij doorgaan met de aanvragen die zij kan doen voor EBU-gelden, net als iedere andere ondernemer. Daar is al contact over geweest. Ik beschouw deze motie als afgedaan. Ik zou u afraden om geld te stoppen in een supportorganisatie, maar projecten die langs komen te financieren. Dat is effectief genoeg.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik constateer dat de gedeputeerde zijn voeten onder de vergaderbank steekt, maar verder zijn portemonnee thuis laat. Daar hadden wij in de motie om gevraagd en dat is niet uitgevoerd. Dat houd ik staande en daarvoor hebben wij en nieuwe motie ingediend.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dan blijf ik erbij dat wij daarover ernstig van mening verschillen, want volgens mij heb ik de portemonnee niet thuis gelaten en zijn er andere zaken die ik heb aangegeven waar FoodValley fors op ondersteund wordt. Wellicht effectiever dan met het geld dat Gelderland erin stopt.

De VOORZITTER: Dan zijn wij aan het einde van de behandeling van de begroting 2018.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een aanpassing van motie M57 'mosterd bij de maaltijd'. Het laatste deel van het dictum wordt uit deze motie gehaald. Achter "voor de benodigde middelen bij de Jaarrekening 2017, dan wel de Kadernota 2018, met een voorstel naar Provinciale Staten te komen" kunt u een punt zetten in plaats van een komma. De zin "waarbij de verdeling van het benodigd budget in lijn is met de afspraken voor overschotten: 1/3 mobiliteit, 1/3 Nieuwe Hollandse Waterlinie, 1/3 algemene middelen" kunt u verwijderen. Dit op verzoek van een aantal andere partijen.

De VOORZITTER: Dat is helder. Daarvoor hoeft de motie niet opnieuw ingediend te worden, maar kan iedereen zelf schrappen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD trekt motie M84 in, omdat wij een toezegging van de gedeputeerde hebben over een memo van de definiëring van duurzaamheid.

De VOORZITTER: Motie M84 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging. Daarmee zijn wij aan het einde van de behandeling van de begroting.

Statenvoorstel gremia de heer drs. J. Germs IPO en mevr. A. Dekker werkgeverscommissie.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel wijziging Provinciale milieuverordening.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel Perspectief Groene Hart.

De VOORZITTER: Een aantal leden heeft gevraagd het woord te voeren over dit statenvoorstel.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het statenvoorstel gaat over het Perspectief van het Groene Hart in 2040. Dat is een lange termijn waarop wij dit gaan voorzien. Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht zijn bezig om een rapport op te stellen; dat is heel complex. Het Groene Hart is een

mooi gebied met veel elementen. Hieronder vallen elementen die vandaag de revue gepasseerd zijn, zoals bodemdaling in het veenweidegebied. Dit is erg complex en hier komt nog een apart verhaal over van GS. Daarnaast gaat het over problematiek van de landbouwvisie, recreatie en mobiliteit. Eigenlijk valt het onder de gehele breedte van alle portefeuilles. De discussie is of dit klaar is voor de Omgevingsvisie. Wij vonden in de breedte van de Staten van niet. Dan ontstaat de discussie of het een bouwsteen moet zijn, maar het is nog niet voldragen dus nog geen bouwsteen voor de Omgevingsvisie. Straks houdt een collega een maiden speech over dit onderwerp en ik ben benieuwd naar zijn inbreng. Hij zal een amendement indienen om hier een vlot vervolg aan te geven door met de drie Provinciale Staten het onderwerp verder vorm te geven in de concrete uitvoering. Het stelt ons teleur dat de plannen in het advies van de PCL niet concreet werden en er waren geen aanpassingen meer mogelijk. Voor de vervolgstap moet het concreter, meer in overleg en in verbinding met alle drie de Provinciale Staten. Het Groene Hart is een mooi gebied dat ingeklemd ligt tussen stedelijke ontwikkeling. Het is erg de moeite waard om dit in de toekomst concreter te maken.

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! De afgelopen tijd hebben wij uitvoerig gepraat over het Perspectief Groene Hart. D66 neemt het volgende uit die discussie mee. Ten eerste dat de ene bouwsteen de andere niet is en ten tweede dat het perspectief niet in alle opzichten een uitgekristalliseerd stuk is, maar toch nuttig is gebleken.

Dankzij dit stuk hebben wij de verbinding kunnen leggen met onze collega's in de andere provincies. Samen met hen en de Provinciale commissie leefomgeving hebben wij bovendien geconstateerd dat het Groene Hart een nadere verdieping verdient. Het van de Provinciale Staten Noord-Holland afkomstig amendement dat vandaag mede namens ons wordt ingediend geeft vorm aan die verdiepingsslag. Het perspectief vormt wat ons betreft het startpunt van het proces dat moet leiden tot een goede indeling van het Groene Hart in onze Omgevingsvisie en die van de andere betrokken overheden. Of er van de inhoud veel overblijft moeten wij afwachten. Als bouwsteen of inspiratiebron heeft het perspectief zijn waarde bewezen. Wij zullen het statenvoorstel met inachtneming van het amendement daarom steunen.

De heer VAN OOSTEROM (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het Groene Hart is een bijzonder gebied dat zich in drie provincies bevindt. Afgelopen zomer mocht ik op veel mooie avonden door het Groene Hart fietsen, dus ik heb veel kunnen zien. Als je daar doorheen fiets, zie je dat het Groene Hart enorm onder druk staat. Er komen van alle kanten dingen het Groene Hart binnen, dus het is noodzakelijk dat de drie provincies gezamenlijk optrekken. Ik heb begrepen dat de griffies contact met elkaar zullen hebben om dat vorm te geven.

De CDA-fractie vindt het belangrijk de verbinding met de bewoners in het gebied te zoeken te kijken wat zij willen, verwachten en kunnen betekenen bij het behoud van het gebied. Er zijn bedreigingen in dit gebied, zoals bodemdaling. Dat is al verschillende keren terecht aangestipt, omdat dit aangepakt moet worden.

Het wordt niet eenvoudig. Wij zullen dat samen met andere gemeenten, overheden en bewoners moeten doen. Wij willen ons daarvoor inzetten en zien uit naar volgende stappen. Daarom kunnen wij instemmen met het huidige perspectief.

De heer DE KRUIJF (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De fractie van de PvdA vindt het Groene Hart midden in de Randstad een groot goed. Een groot goed dat wij moeten beschermen, koesteren en veel aandacht moeten geven. Dat doen wij al, maar nog onvoldoende en onvoldoende eensgezind. Daar moeten wij wat aan doen. De direct betrokkenen bij het Groene Hart denken anders over de ontwikkelingen, zeker over de ontwikkelingen op de langere termijn.

De voorliggende perspectiefnota biedt een uitstekend aanknopingspunt om de eensgezindheid al pratende met elkaar te vinden. Wij hebben veel waardering voor deze perspectiefnota. Het kan dat deze nota op onderdelen aangescherpt moet worden en concreter moet worden. Het advies dat wij hebben gekregen van PCL geeft daar richting aan. Het blijft echter overeind staan dat wij veel waardering hebben voor de perspectiefnota. Wij gebruiken deze graag naar de toekomst en de te formuleren Omgevingsvisie toe om hier ons voordeel mee te doen.

Wij zullen voor het voorstel stemmen, maar graag inclusief het amendement A21.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! De afgelopen jaren kwam het Groene Hart regelmatig ter sprake en kon niet op veel belangstelling van PS rekenen. Dankzij de ChristenUnie is onze belangstelling toegenomen, alhoewel het woordvoerdersoverleg gecancelled is. Op de agenda staat het Perspectief Groene Hart 2040. Dit zou als bouwsteen voor de Omgevingsvisie moeten dienen.

Afgelopen week stond in de krant dat De Fabeltjeskrant terugkomt op tv. U weet wel: "Hallo meneer de uil, waar brengt u ons naartoe? Naar Fabeltjesland? Ja, naar Fabeltjesland!" Toen ik het Perspectief Groene Hart 2040 las, moest ik hieraan denken. Het perspectief is één grote fabel. Wij hebben geen enkel idee hoe het er in 2040 uitziet. Het is een herhaling van standpunten die reeds gehanteerd worden, zoals energieneutraal, opwekking van energie middels windmolens, zonnepanelen, bodemenergie en biomassa. Bij het vaststellen van de Omgevingsvisie worden er tenminste de acht zebra's ingezet om een doorkijk te krijgen naar 2050. De woordvoerders van de Omgevingsvisie zullen weten wie ik bedoel. In de perspectiefnota wordt opgesomd wat wij dagelijks horen.

Het is echter een fabel te denken dat als wij Nederland vol zetten met windmolens, zonnepanelen en andere desastreuze ontwikkelingen wij energieneutraal zijn. Onze fractievoorzitter heeft u hierover uitgebreid geïnformeerd. Wie bedenkt het? Windmolens in het Groene Hart. Hoe durf je! Dan hebben wij het nog niet over de tonnen cement die in de bodem verdwijnen. Hoezo bodemdaling? Daar hoeven wij niks voor te doen, want het zakt vanzelf. Welke schade gaan zonnepanelen opleveren? Daarnaast kan er sprake zijn van nieuwe veenvorming die een bijdrage levert aan de reductie van CO₂-vorming. Hoeveel en met welk effect? Is dat geen fabel?

Daar gaan wij weer, geen 2040 maar actueel en noodzakelijk: transitie en verduurzaming van de melksector heeft dan plaatsgevonden. Hoeveel maatregelen gaan wij nemen voordat alle boeren stoppen met melken en wij afhankelijk zijn van de import van melk. Wat geen ontwikkeling uit 2040 is, maar aan de orde van de dag: innovaties in verkeers- en vervoerstechnologie. Ik verwijs naar de inbreng van onze fractievoorzitter. Hoezo 2040?

Tot slot citeer ik uit het Perspectief Groene Hart: "Sterke stedelijke regio's kunnen niet zonder een aantrekkelijk landschap. En het Groene Hart kan niet zonder betrokkenheid vanuit het omringende stedelijke gebied. Het Groene Hart is een belangrijke factor voor het vestigingsklimaat van bedrijven en een essentieel onderdeel van de leefomgevingskwaliteit voor inwoners, recreanten en toeristen." Laten wij ons daarop focussen en verder: handen af van het Groene Hart. Niet: "Oogjes dicht en snauveltjes toe", maar wakker en alert.

De heer TOUTOUH (SP): Mijnheer de voorzitter! Het Groene Hart is een van de meest kwetsbare gebieden in onze provincie. Wij weten wat de problemen zijn van dit groene gebied in de Randstad en willen dat het Groene Hart gespaard blijft, zodat wij daar kunnen blijven fietsen en kanoën.

In het verleden heeft de Rekenkamer er terecht op gewezen dat het onderwerp 'Groene Hart' nauwelijks terug kwam in de discussie. Gelukkig is dit veranderd. Er kwam een oproep van de PCL en PAL aan de provincie om de regie in handen te nemen met betrekking tot het Groene Hart. De bodemdaling is een groot probleem dat al jaren speelt. Niemand neemt echter de verantwoordelijkheid voor dit probleem. Dat staan wij niet toe. Daarvoor is dit gebied veel te waardevol, zowel voor de provincie Utrecht als voor de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland. Wij moeten onze verantwoordelijkheid nemen. Voor de noodzaak hiervan verwijs ik u graag naar het vitale orgaan van de Randstad: advies Perspectief Groene Hart 2040.

Op 27 september zijn enkele Statenleden naar Den Haag gegaan om samen met de Statenleden uit Noord-Holland en Zuid-Holland te praten over het Groene Hart. De aanwezige Statenleden uit drie verschillende provincies hebben afgesproken om meer samen te werken en een gezamenlijk amendement in te dienen om deze problematiek aan te pakken. In de commissie RGW van maandag 30 oktober heeft de gedeputeerde mevrouw Maasdam aangegeven een voorstander te zijn van het amendement dat reeds door Noord-Holland is aangenomen. Het Utrechtse amendement is exact hetzelfde als het amendement van Noord-Holland. Ik ga amendement A21 indienen, samen met het CDA, Groen-

Links, PvdA, SGP, 50Plus, ChristenUnie D66 en VVD. Hiermee kunnen wij de problemen in het Groene Hart aanpakken. Zo kunnen wij ervoor zorgen dat mijn rode hart kan blijven kloppen voor dit geweldige Groene Hart.

Amendement A21 (SP, CDA, GroenLinks, PvdA, SGP, 50PLUS, ChristenUnie, D66, VVD): perspectief Groene Hart

Provinciale staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 2 oktober 2017, ter behandeling van de Statenvoordracht Perspectief Groene Hart 2040;

besluiten aan het (huidige) besluit de volgende wijziging en aanvulling toe te voegen::

- "Het Perspectief Groene Hart 2040", dat waardevolle elementen voor het toekomstig omgevingsbeleid van Noord-Holland, Utrecht of Zuid-Holland bevat, te benutten als een bouwsteen voor de toekomstige omgevingsvisie van de provincies Noord-Holland, Utrecht of Zuid-Holland, met dien verstande dat Provinciale Staten op korte termijn met de collega's uit de twee andere betrokken provincies zich nog eerst willen verdiepen in de inhoud, volledigheid en integraliteit van de Visie Perspectief Groene Hart 2040."
- Gedeputeerde Staten te vragen om een indicatie te geven op welke termijn de mogelijkheden en onmogelijkheden zullen worden besproken en uitgewerkt in de zogenaamde dynamische agenda, welke partijen daar dan bij zullen aanzitten, alsmede hoe ambities uit het Perspectief daarin zullen worden mee- of opgenomen.

Toelichting.

De drie Provinciale Staten willen nauw betrokken blijven bij de ontwikkeling van de visie op het Groene Hart. Daarom is het gewenst dat PS zich ook verdiept in de inhoud en integraliteit van producten die in aanloop naar een omgevingsvisie mogelijk een grote rol kunnen gaan spelen. De drie griffies worden verzocht, zodra de datum van aanlevering van de drie notities met mogelijkheden en onmogelijkheden door Gedeputeerde Staten van de drie Provincies bekend zijn, een procesvoorstel op te stellen om gezamenlijk over het onderwerp van gedachten te kunnen wisselen en zo mogelijk in het eerste kwartaal van volgend jaar tot nadere bespreking in de drie Staten te kunnen komen.

De VOORZITTER: Ik mag u namens alle collega's feliciteren met uw maidenspeech. Het amendement is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wat kan ik nog daaraan toevoegen: "Een rood hart dat klopt voor het Groene Hart." GroenLinks kan het niet beter wensen dan dat. Er is veel gezegd over de Perspectiefnota Groene Hart. Daar hebben wij weinig aan toe te voegen, behalve dat het vrij opmerkelijk is dat er veel eensgezindheid is over de blijdschap voor de aandacht voor het Groene Hart en voor de problematiek rondom bodemdaling, zowel in de Staten als interprovinciaal. Het is alleen jammer dat bij deze nota nog geen categorisering ligt van het type bouwstenen die wij voor de Omgevingsvisie kunnen gebruiken. Dat was onze enige terughoudendheid om dit te accepteren als bouwsteen voor de Omgevingsvisie. Er is echter al genoeg gezegd dat er verdere uitwerking nodig is waaraan de Provinciale Staten van de drie provincies graag een bijdrage leveren. Dus wij zijn mede-indiener van de motie die door de SP is aangekondigd.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dit is het hoogtepunt van de dag, want ik ben een zoon van het Groene Hart. Het is mooi dat wij iedere vergadering een keer het Groene Hart kunnen promoten.

De Perspectiefnota Groene Hart. Ik heb vijf kleine punten die ik graag onder uw aandacht breng. Het eerste punt gaat over de Stuurgroep Groene Hart. Deze heeft voor het Groene Hart een langetermijnperspectief opgesteld en de gedeputeerde heeft die notitie doorgeleid naar de Staten. Daar zit echter nog een open eind aan, want de gedeputeerde heeft haar eigen mening nog niet verteld over de inhoud van het langetermijnperspectief. Daar zijn wij erg benieuwd naar. Wat is de visie van het Utrechtse college en kan ons college instemmen met de ambities die in het perspectief terecht zijn gekomen?

Het twee punt: onze fractie ziet graag hogere ambitie dan de bouwstenen die er liggen. Wij hebben daar de afgelopen weken over gepraat in de commissie in Den Haag en ondersteunen het amendement van de SP van harte, dat eveneens in Noord-Holland is aangenomen. Dit is op dit moment het hoogst haalbare, maar dat mag van ons nog wat hoger.

Het derde punt is de bodemdaling, als één van de meest urgente en nijpende problemen in het Groene Hart. De ambities moeten worden aangepakt om te voorkomen dat heel Holland zakt. Daarom pleiten wij voor een 'taskforce'. Daarvoor ga ik een motie indienen, ditmaal zonder bedrag.

Motie M86 (ChristenUnie): taskforce bodemdaling Groene Hart

Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van het statenvoorstel Perspectief Groene Hart 2040;

constaterende:

- dat in het coalitieakkoord verstandige woorden worden gesproken over bodemdaling;¹
- dat het Planbureau voor de Leefomgeving de schade als gevolg van de bodemdaling in het veenweidegebied heeft ingeschat op 20 miljard euro tot 2050;²
- dat zowel de PCL³ als de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit' recent hun visies vanuit verschillende perspectieven op het veenweidegebied kenbaar hebben gemaakt, die oproepen tot een beleidsintensivering;

overwegende:

- dat de schade meer kan worden beperkt naarmate de bodemdaling eerder wordt aangepakt en dat uitstel van aanpak het probleem dus verergert;
- dat de provincies zich in de Investeringsagenda Naar een duurzaam Nederland hebben gecommitteerd aan een beleidsintensivering;

besluiten GS opdracht te geven:

- om in nauwe samenwerking met de andere betrokken provincies, waterschappen en gemeenten een Task Force Bodemdaling in te stellen die begin 2018 van start gaat;
- om deze Task Force te verzoeken om binnen een half jaar te komen met een opgave van het door hen noodzakelijk geachte beleid, met een opgave van de daarmee samenhangende kosten;
- om PS per kwartaal via de commissie RGW te informeren over de ontwikkelingen;

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ "Ons gebruik verandert de bodem. In veengebieden kan dit leiden tot bodemdaling. We blijven actief bijdragen aan ontwikkeling van technische oplossingen die duurzaam landgebruik mogelijk maken. Daar waar de maatschappelijke kosten te hoog worden, zullen we keuzes moeten maken." Uit: *In Verbinding, Coalitieakkoord 2015-2019, pagina 10.*

² *Rapport Het Groene Hart in beeld, juni 2015 en rapport Dalende bodems, stijgende kosten, november 2016.*

³ *Naar een duurzame toekomst van het veenweidegebied, oktober 2017.*

⁴ *Kansen op het veen, een kennisdossier, juni 2017*

⁵ "Wateroverlast wordt versterkt door bodemdaling. Dit vraagt om ruimtelijk beleid waarin kansen voor koppeling met andere functies zoals natuur en aangepaste bebouwing worden benut. Daarnaast hebben alle overheden gemeenschappelijk de taak om de opgave van bodemdaling in beeld te brengen en hiervoor een kennisagenda op te stellen." Uit: *Investeringsprogramma voor kabinetsformatie 2017 Naar een duurzaam Nederland, maart 2017*

Als vierde punt hebben wij een motie over de toekomstbestendige landbouw. Wij maken ons grote zorgen over de toekomst van de landbouw in het Groene Hart. Daar zijn wij gelukkig niet de enige in. Toch hebben wij een motie 'toekomstbestendigheid van de landbouw'. In het voorliggende perspectief

wordt gesproken over 'rendabele landbouw'. Rendabel beperkt zich tot het rendement en een economisch perspectief, terwijl de toekomstbestendigheid breder is dan dat. Het gaat om ondernemers die moeten kunnen boeren, maar in een maatschappelijke context zitten waarmee zij rekening willen houden. Daarom vervangen wij de term 'rendabele landbouw' graag door 'toekomstbestendige landbouw'. In de Staten van Noord-Holland is deze motie aangenomen. Wij hopen dat deze eveneens door de Staten van Utrecht wordt aangenomen met het oog op de toekomstbestendigheid van de landbouw.

Motie M87 (ChristenUnie): toekomstbestendige landbouw

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van het statenvoorstel Perspectief Groene Hart 2040;

dragen GS op:

bij het maken van de Omgevingsvisie, waarvoor de Perspectiefnota Groene Hart 2040 als bouwsteen wordt gebruikt, daar waar in de Perspectiefnota gesproken wordt over "rendabele en toekomstbestendige landbouw" dit te lezen als "toekomstbestendige landbouw";

En gaan over tot de orde van de dag.

Toelichting.

Deze motie is op 2 oktober 2017 aangenomen in de Provinciale Staten van Noord-Holland. De Perspectiefnota benoemt de grote opgaven op het gebied van biodiversiteit en bodemdaling, maar ademt een economisch perspectief op de landbouw. Vaak wordt gesproken over "rendabele landbouw", terwijl dit slechts één aspect is van toekomstbestendige landbouw. Wij zijn van mening dat de te nemen maatregelen niet alleen gericht moeten zijn op het rendabel houden van de ondernemingen, maar juist ook op het toekomstbestendig maken, zodat er voor boerenbedrijven een perspectief is op een bedrijfsvoering die hand in hand gaat met andere waarden van maatschappelijk en natuurbelang.

Het vijfde punt is: lawaai. De afgelopen weken is er veel gelobbyd over het lawaai dat met name Schiphol uitstort over het Groene Hart. Naast alle autowegen kampt het Groene Hart met uitdijend vliegverkeer. De gemeenten en wethouders spreken over een deken van lawaai die steeds dikker wordt en de gezondheid bedreigt. Veel gemeenten hebben daarom de actie ondersteund 'Ik stem voor stilte'. In het Groene Hart klinkt een steeds luider roep om voor de kust een nieuw Schiphol aan te leggen. Heel de wereld verwacht dat de Hollanders dat kunnen met onze watermanagementervaring en op die manier innovatief de milieuproblemen rondom Schiphol oplossen. Hoe kijkt de gedeputeerde aan tegen de actie 'Ik stem voor stilte' en tegen het initiatief om Schiphol in de Noordzee te plaatsen? Dat zal vast niet van onze provincie afhangen, maar wij zijn benieuwd wat u daarvan vindt.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het is een mega-operatie om Schiphol te verplaatsen en er ontstaat een enorme discussie, omdat Schiphol de grenzen bereikt. Er is een verplaatsing gaande naar Lelystad, wat in het begin maar om enkele vluchten gaat. Hoe wilt u heel Schiphol richting de Noordzee verplaatsen? Op welke termijn? Hoe zit dat logistiek, want je moet er wel kunnen komen?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Daar kunnen wij een avondvullend programma over houden. Ik heb bewust niet bij de begroting voorgesteld om een indicator op te nemen of een toezegging te ontlokken dat dat binnen vijf jaar gerealiseerd is. In Azië is iets soortgelijks gerealiseerd in 15 jaar. Aziatische landen gaan soms wat makkelijker om met burgerrechten, dus het zal hier wellicht wat langer duren.

Wij zijn op zoek hoe wij het Groene Hart en Schiphol met elkaar in verhouding kunnen brengen. Ik weet niet of het realistisch is om Schiphol te verplaatsen, maar Schiphol moet passen binnen het Groene Hart. Wij hebben beide even hard nodig. Schiphol is economisch ontzettend belangrijk, maar het Groene Hart is economisch net zo belangrijk. Door naar 'out of the box' oplossingen te kijken willen wij het gesprek op gang helpen. Wellicht helpt het als onze gedeputeerde daar iets van vindt. Al geeft

zij vanavond maar een eerste zetje om daar eens over na te denken. Ik zag haar zojuist verbaasd kijken, dus het denken is al in gang gezet.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD-fractie heeft voorlopig geen behoefte aan deze studie. Laten wij eerst het Perspectief Groene Hart met het amendement uitwerken.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Daar ben ik het mee eens. Wij zijn niet op zoek naar een grote studie, maar wij willen aandacht voor de actie 'Ik stem voor stilte'. Dat is de moeite waard.

Het perspectief voor het Groene Hart gaat drie uitdagingen oppakken, namelijk bodemdaling, energietransitie en bereikbaarheid/mobiliteit. De schaduwzijde van de toegenomen mobiliteit, geluidsoverlast en luchtvervuiling komen echter amper aan bod. Wil de Stuurgroep Groene Hart deze handschoenen oppakken en kan de gedeputeerde daar iets mee doen?

Recent is er een Stichting Oude Hollandse Waterlinie opgericht. Eén iemand uit mijn fractie is daar al lang mee bezig en houdt van de Oude Hollandse Waterlinie. Wij zijn blij dat deze stichting is opgericht. Is de gedeputeerde al in verbinding met de Stichting Oude Hollandse Waterlinie?

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De moties kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Het Groene Hart is een uniek veenweidelandschap, waarbij er voor toekomstig beleid samengewerkt moet worden door drie provincies en andere overheden. Dat vraagt dus om voor de langere termijn over de provinciale schutting heen te kijken, gezamenlijk een visie te ontwikkelen en maatregelen te treffen. Het Perspectief Groene Hart zal voor de drie provincies als inspiratiebron moeten dienen voor de omgevingsvisie. Voor de PvdD zijn hierbij twee inhoudelijke elementen van groot belang: de daling van de biodiversiteit en de daling van de bodem. Voor deze problematiek is het code rood. Een integrale oplossing is mogelijk, maar dan moeten we wel keuzes durven maken.

Herstel van de enorme afname van de biodiversiteit in het Groene Hart is de belangrijke opgave waarvoor wij in dit gebied staan. In het Perspectief wordt terecht op het belang van een gezonde biodiversiteit gewezen. In de ambities wordt vervolgens de nadruk gelegd op het economisch kwantificeren van 'groen kapitaal' en blijkt de inzet op een betere biodiversiteit afhankelijk van projecten van ondernemers, overheden, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties. De PvdD wil het college meegeven dat wij voor de uitwerking in de Omgevingsvisie meer visie verwachten op het gebied van biodiversiteit dan dat wij dit laten afhangen van losse projecten. Er zou structureel beleid moeten zijn om de biodiversiteit te versterken, zonder deze in economische waarden uit te drukken.

Zoals in het perspectief staat te lezen zijn de afname van de kwaliteit van water, grond of lucht voorbeelden van indicaties van achteruitgang van de biodiversiteit. Dit heeft nadelige effecten op de gezondheid en de leefomgeving. Tegelijkertijd is nergens iets te lezen over de afname van recreatiedruk, vergroten van het natuurareaal, extensivering van de landbouw of verbetering van de luchtkwaliteit. Dit zijn prioriteiten die echt gesteld moeten worden om het groen in Groene Hart nog enige betekenis te geven. Overigens zonder dat groen is er geen recreatie.

Een keuze die gemaakt moeten worden, is die van het stoppen van de bodemdaling in het Groene Hart. De PvdD pleit voor het stoppen van de bodemdaling, in plaats van vertragen. De CO₂-uitstoot van veenafbraak in Nederland benadert die van een kolencentrale. Als gevolg van klimaatverandering stijgt die CO₂-uitstoot mogelijk met nog 20 procent deze eeuw. Uiteraard is bodemdaling niet alleen schadelijk voor het milieu. Infrastructuur en funderingen hebben ernstig te lijden als gevolg van veenverzakking. Het PBL schat de schade landelijk op € 20.000.000.000 tot 2050.

De PCL is glashelder in haar advies over de bodemdaling in het veenweidegebied: "Vernatten is de enige duurzame oplossing. Voortzetten van landbouw in de huidige vorm is niet duurzaam en heeft dus geen toekomst." Daar zullen wij verder over komen te spreken bij de behandeling van het Perspectief bodemdaling in januari 2018, waar onze fractie hoge verwachtingen van heeft. Extensiveren, ver-

natten en vergroenen zijn de keuzes die gemaakt moeten worden in het belang van het behoud van het Groene Hart en het integraal kunnen bijdragen aan een oplossing voor de daling van de bodem en de biodiversiteit. Hiertoe dient de PvdD de volgende motie in.

Motie M88 (PvdD): code rood Groene Hart

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter behandeling van het Perspectief Groene Hart;

van mening dat:

- het code rood is wat betreft de daling van bodem en biodiversiteit in het Groene Hart;
- die urgentie, zeker wat betreft biodiversiteit, niet direct blijkt uit het Perspectief Groene Hart en de daarin omschreven opgaven en ambities;

verzoeken het college van GS:

- de problematiek rond biodiversiteit en bodemdaling leidend te laten zijn voor de uitwerking van het Perspectief Groene Hart in de omgevingsvisie;
- daarbij met een duidelijke visie en integrale aanpak te komen om deze problemen het hoofd te bieden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Tijdens het diner werd ik eraan herinnerd dat ik Vreeland nog niet genoemd had. Vreeland is een dorp in de Stichtse Vecht en Stichtse Vecht heeft voor een gedeelte bezit in het Groene Hart.

50Plus is het met de vorige sprekers eens en ik vind dat de heer Germs van VVD het bijna poëtisch heeft verwoord. Daar zal ik mij bij aansluiten. Wat ik nog wel wil zeggen is dat het Groene Hart in het verleden bestond uit water, in het heden uit groen en als het tegenzit in de toekomst weer uit water. Dan is de cirkel rond. Wij kunnen water niet tegenhouden. Wij kunnen veel dammen bouwen, maar wij moeten realistisch zijn. Het Groene Hart is een waterrijk gebied en daar moeten wij ons voor het grootste gedeelte op richten. Het is belangrijk om te kijken hoe wij dat beheren en hoe wij daarmee omgaan.

Op dit moment moeten wij ons zorgen maken over de bewoners en zeker over de werkenden. Daarbij benadruk ik specifiek de agrariërs, omdat zij de beheerders zijn van het gebied. Daar dient de aandacht voor een groot gedeelte naartoe te gaan. Dat kunnen wij niet alleen en moeten wij met de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland doen. Die samenwerking is heel erg belangrijk en wij moeten werken aan de vraag hoe wij het verder doen, zodat wij het kwetsbare gebied op een mooie en realistische manier borgen voor de toekomst. In het perspectief staat dat het geen financiële consequenties heeft, maar als u weet hoeveel geld er op de begroting staat voor Kockengen Waterproof zou u haast schrikken en denken dat zo'n gemeente dat niet kan dragen. Wij doen het echter wel, omdat wij vinden dat het zo hoort.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dat was het eerste termijn van de Staten. Het woord is aan de gedeputeerde mevrouw Maasdam.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het Groene Hart is een uniek gebied en ik ben blij dat ik van alle fracties breed hetzelfde hoor: het mooie gebied, de kwetsbaarheid en de eensgezindheid om dit gebied te behouden naar de toekomst toe. Ik ben blij met de inbreng van alle Staten. Het is een heel bijzonder gebied met prachtige natuur en een vitaal gebied met concurrerende landbouw. Het gebied kent een prachtige diversiteit. Ik ben blij met alle mooie woorden die over het Groene Hart en het belang van het Groene Hart gezegd zijn.

Ik loop de reacties van de verschillende fracties langs. Wij hebben een Perspectief 2040 dat nadrukkelijk vooruit blik. In de commissie hebben wij over de onderliggende analyses gesproken; deze staan ook op de website. Daar vindt het perspectief zijn oorsprong. Deze is in participatie met partijen tot stand gekomen. In de septemberbijeenkomst zijn verschillende Statenleden naar Den Haag gegaan om te praten. De Statenleden willen naar de toekomst toe nauwer betrokken worden. Dat is goed nieuws voor het Groene Hart en voor het proces dat wij doorlopen.

De VVD gaf een signaal af of het een bouwsteen is. Dat laat ik even voor wat het is. Wat nadrukkelijk is gezegd, is dat het een concrete stap naar de toekomst toe is. Wij gaan met een dynamische agenda aan de gang, daarmee krijgt het een concretere stap voorwaarts. D66 gaf aan dat de ene bouwsteen de andere niet is en dat dit een duidelijke inspiratie is voor ons. Daarmee kom ik op de reactie van GroenLinks. Een omissie van mijn kant is dat er een notitie zou komen over de waardering van deze bouwsteen. Ik heb deze klaarliggen, maar is helaas in mijn mailbox blijven zitten. Het is de inspiratiebron. Wij zijn nadrukkelijk betrokken geweest bij de totstandkoming daarvan. Mijn excuses dat deze notitie u niet toegezonden is. Ik ben blij dat het perspectief gediend heeft als inspiratie, zowel in connectie met de andere provincies als hopelijk naar de toekomst toe.

Het CDA geeft terecht aan dat het Groene Hart onder druk staat. Daarom is het van belang dat dit perspectief er is. In de dynamische agenda zullen wij naar de kracht van onderop kijken. Daarom is het van belang dat bewoners en andere nauw betrokken partijen daarbij betrokken worden. Dat wordt meegenomen in de dynamische agenda.

De PvdA geeft aan dat het Groene Hart een groot goed is en dat het een aanknopingspunt is voor de toekomst. Zij zet de blik op vooruit en daar ben ik blij mee. Dat is waar wij met zijn allen voor staan. Vanuit de PVV kwam een nadrukkelijke oproep voor de waarde van het Groene Hart daarbij.

Dan ga ik in op amendement A21 van de SP. Ik schudde nee toen gezegd werd dat het aansluit bij het amendement van Noord-Holland. Dat was op de eerste aanleg die ik zag. De tweede aanleg kan ik wel onderschrijven, want deze kijkt wel degelijk vooruit en naar de dynamische agenda. Daarin zit de duidelijke oproep aan de Statenleden om betrokken te worden. Daar ben ik blij mee, dus dit amendement kan ik van harte ondersteunen. Ik neem dit graag mee in de richting van de Stuurgroep Groene Hart.

Dan vraagt de ChristenUnie wat GS hiervan vindt. Wij hebben dit perspectief als inspiratiebron voor onze Omgevingsvisie vastgesteld. Wat duidelijk uit deze perspectiefnota blijkt, is dat er veel dilemma's en uitdagingen voor de toekomst in staan die soms de confrontatie met elkaar aan moeten gaan. Dat gaan wij richting de Omgevingsvisie doen. Dat is de manier waarop wij het als inspiratiebron ter benutting van de nieuwe Omgevingsvisie u hebben aangeboden.

Dan kom ik op motie M87 van de ChristenUnie 'toekomstbestendige landbouw'. Er is herkenning van mijn kant over deze motie. Er wordt inderdaad over rendabele landbouw gesproken, maar landbouw heeft meer facetten. Het was zo bedoeld en wij hebben er geen moeite mee om daar 'toekomstbestendige landbouw' van te maken. Vandaar mijn omarming van deze motie.

Dan motie M86 'taskforce bodemdaling Groene Hart' van de ChristenUnie. Deze motie is herkenbaar voor mijn collega Verbeek. Ik geef de reactie die zij daarop zou geven, namelijk: in januari komt er een perspectief op de bodemdaling waarin de maatregelen worden opgenomen die nodig zijn. Daarmee is deze motie in deze context eveneens voorbarig.

Dan de vraag over de actie 'Ik stem voor stilte' of de lawaaioverlast van Schiphol. Het hele verhaal over een luchthaven in de zee laat ik met uw permissie voor wat het is. Rust is wel heel belangrijk. Rust en ruimte staat als een van de eerste beelden benoemd in het Perspectief Groene Hart. Ik ken de beweging 'Ik stem voor stilte' niet, maar ik ben zeker bereid daarnaar te kijken en dit in te brengen bij de Stuurgroep Groene Hart. Namens mijn collega Pennarts kan ik zeggen dat de luchthaven Lelystad ook een impact heeft. Wij zijn nauw betrokken bij alle ontwikkelingen rondom deze luchthaven, net als de provincie Gelderland. Daar wordt ook naar de impact van geluidsoverlast gekeken.

Ons college is betrokken bij de Stichting Oude Hollandse Waterlinie, Woerden heeft ons daarvoor benaderd. Dat initiatief kennen wij dus.

De PvdD heeft gesproken over biodiversiteit en bodemdaling. Ik heb al het nodige gezegd over bodemdaling. In het kader van de realisatiestrategie die volgt uit de Natuurvisie komen wij uitgebreid terug op biodiversiteit en bijvoorbeeld natuurparels waar wij extra initiatieven op gaan zetten. Dat is provinciebreed en er zit een stuk Groene Hart bij in. Daar verwijs ik u naar met uw vragen.

Tot slot heeft 50Plus een warm pleidooi gehouden voor het Groene Hart. Het heeft financiële consequenties op verschillende manieren, verschillende partijen en verschillende dossiers. Dit perspectief heeft dat echter niet, omdat het een visiestuk is. Daarvan zeg ik: laten wij heel praktisch vooruitkijken met het maken van een dynamische agenda.

De VOORZITTER: Dit Statenvoorstel wordt doorgeleid naar de stemmingslijst.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een kleine wijziging in motie M87. Wij hadden het voorstel om 'rendabele landbouw' te veranderen door 'toekomstbestendige landbouw', maar om sommige andere partijen een plezier te doen, met name de SGP, willen wij daarvan 'rendabele en toekomstbestendige landbouw' maken. Dan hebben wij het beste van twee werelden.

De VOORZITTER: Dat kunt u zelf corrigeren in uw tekst.

Statenvoorstel nota Investeren.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de voorzitter! De afgelopen weken bij de BEM-vergaderingen, daarvoor al in de subcommissie van de jaarrekening en tijdens een extra informatieavond hebben wij menig uur gesproken over de nota Investeren. Niet omdat het een groot politiek item is, maar voornamelijk over wat dit betekent, inhoudt en hoe dit in het plaatje past. Uiteindelijk hebben wij geconcludeerd dat het meer informatiesessies waren dan dat er een groot politiek inzichtensverschil was. Natuurlijk zijn er nuanceverschillen te maken over hoe je met zaken als investeren omgaat, maar wij hebben onze kennis de afgelopen periode moeten bijspijkeren. Naar de toekomst toe moeten wij daar rekening mee houden, want de nota Investeren is de eerste stap van verschillende nota's die nog komen. De VVD doet de oproep richting de gedeputeerde en onze collega's om bij volgende nota's goed te kijken hoe het past in het geheel van de verschillende nota's die nog komen. Uiteindelijk gaat het over een technische exercitie.

Ik spreek de dank uit aan de schrijvers en de toelichters op de nota. Zij hebben een presentatie in elkaar gezet om ons te informeren. Dank daarvoor.

De VVD kan zich vinden in de nota Investeren. Het is goed om de BBV-regels goed te implementeren en wij moeten zicht krijgen op het maatschappelijke nut van onze investeringen. Dit ligt enigszins in lijn met de commissie Duisenberg. Het gaat niet alleen over het investeren van geld, maar ook over de doelstelling. Daarvoor is dit een eerste stap.

De heer GROOTHUIZEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Door de tijd zal ik u een betoog over het belang van de nota Investeren besparen en mij ertoe beperken dat wij erg blij zijn met deze nota en aansluiten bij de woorden van mevrouw Vlam.

Ik heb één aanvulling daarop, waardoor ons vertrouwen in deze nota verhoogd wordt. Wij hebben niet als enige vragen gesteld over de minimale financiële omvang van projecten om in aanmerking te komen voor het aparte P&C-regime voor complexe projecten. Boven € 10.000.000 gebeurt dat altijd. Het lijkt ons goed dat onder de € 10.000.000 in elk individueel geval de afweging wordt gemaakt in hoeverre de politieke en bestuurlijke gevoeligheid hiertoe noopt. Daar gaan wij GS kritisch in volgen. Waar nodig zullen de Staten bepaalde projecten als zodanig oormerken. Wij gaan ervan uit dat GS doorgaand voldoende sensitief zal zijn om projecten uit eigen beweging voor het aparte P&C-traject aan te merken. GS knikt instemmend; daar hoopte ik op.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De nota Investeren is een fundamentele nota, want hij regelt een hele systeemverandering in de administratieve verwerking van onze investe-

ringen. De nota heeft invloed op de begroting in de komende jaren, doordat alle investeringen geactiveerd moeten worden. De PvdA staat hier positief tegenover en is blij met de uniforme set van regels die in deze nota gepresenteerd is. Wij zijn blij met de heldere en adequate beantwoording van onze vragen, daarvoor dank.

Het is wel jammer dat wij de nota met de regels moeten vaststellen, zonder dat wij weten wat de exacte gevolgen zijn. Deze komen pas in de vervolgnota's aan de orde. Wij hadden graag meer informatie gehad over de richting van de veranderingen, al was het maar een indicatie. Daarom dingen wij aan op een tijdige informatiebijeenkomst, voorafgaand aan de behandeling van de vervolgnota's.

Wij hopen de PS met de nieuwe systematiek betere instrumenten in handen krijgt voor de besluitvorming, de voortgang, verantwoording en eventuele bijsturing van investeringen. Dit geldt eveneens voor het onderhoud en de vervanging van investeringen. Dit inzicht ontbreekt nog wel eens. Daarom steunen wij de nota en kijken uit naar de vervolgnota's die zijn aangekondigd.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In de afgelopen weken hebben wij geprobeerd helderheid te krijgen over de toepassing van motie 33a 'dynamische investeringsplanning', waarin gevraagd wordt om in de nota Investeringsbeleid alternatieve scenario's te onderzoeken voor de manier waarop wij met investeringen, planning en reserves omgaan; zodanig dat er meer dynamiek nodig is. Gezien het hoge technische karakter en wellicht mijn onkunde in het veld is het mij niet helder geworden dat dit terecht niet aan bod is gekomen. Mijn verzoek aan GS is om toe te zeggen dat zij deze motie meeneemt bij de vervolgstappen waarvan GS heeft aangegeven dat deze motie daar beter op zijn plaats is. Als iets van die kaderstelling in de nota Investeringsbeleid nodig blijkt te zijn, kunnen wij dat dan alsnog regelen? Dan kunnen wij instemmen met deze nota.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De nota investeringen is dubbel taai. Taai wat betreft de inhoud, maar uiteindelijk een nota die een opmaat is naar een andersoortige begrotingssystematiek: meer inzicht in investeringen, kredieten en projecten. Het is een kader dat PS nog beter in positie brengt om onze controlerende taak goed uit te voeren. Daar kunnen wij niet tegen zijn.

Ik leg de vinger bij het proces, want wat gebeurt er in het proces? Er is net bij de behandeling van de begroting forse kritiek geleverd vanuit de Staten op deze zaken. Met betrekking tot deze nota waren er vele vragen, een extra technische briefing, openstaande vragen waarvan de laatste antwoorden in het weekend naar ons toe kwamen. Wat ons betreft begint dit met informatie van GS die tijdig, toegankelijk, inzichtelijk, in samenhang met beleidsdocumenten is en met de uitwerking van moties die op dit thema zijn aangenomen. Dit alles om onze controlerende taak goed te kunnen uitvoeren. Met deze nota zijn wij er nog lang niet, want er komt nog een aantal nota's. De impact van deze nota zullen wij terugzien in de kadernota en de jaarrekening.

Dan de digitalisering van P&C-producten. Deze moet veel beter. Digitalisering is niet het digitaal beschikbaar stellen van het materiaal, maar van producten met een samenhang. Daarvoor breng ik de begroting van Zuid-Holland onder de aandacht, waarbij er allerlei doorklikmogelijkheden zijn naast de programmabegroting en de productenbegrotingen.

De wijze waarop deze nota in BEM is ingevlogen en besproken is wat ons betreft onvoldoende. Dat benadrukken wij nogmaals. Het roept verwarring, argwaan, narrigheid en weerstand op. Wij worden er sceptisch, cynisch en wantrouwend van. Dat moet anders, zowel inhoudelijk als procesmatig. GS moet PS in de gelegenheid stellen om onze controlerende taak goed uit te voeren door middel van inzichtelijke stukken met een heldere samenhang, binnen de termijn en met goede briefing. Wij willen van de gedeputeerde een harde toezegging voor de navolgende nota's en P&C-producten. Wat betreft deze nota houden wij u graag aan de afspraken meerjarenperspectief grondexploitaties en de jaarlijkse voortgangsrapportage.

De VOORZITTER: Dan zijn wij gekomen aan het eind van het eerste termijn van de Staten. Ik geef het woord aan de gedeputeerde mevrouw Verbeek.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De nota Investeringsplan is technisch en complex: dat zijn de woorden die mij zijn bijgebleven tijdens de behandeling van de commissie BEM. In commissieverband hebben wij afgesproken dat GS erop toeziet dat wij een technische briefing organiseren voor komende producten. Wij zullen u daar tijdig in meenemen in aanloop naar de volgende stukken, want het is een belangrijk document. Wellicht kan de auditcommissie hierin een rol vervullen.

Wij gaan op naar het meerjarig investeringsplan en het meerjarig onderhoudsplan (mip/mop). Motie 33a zal daarin een plek krijgen. Op verzoek van de heer Bekkers, als bij vervolgstappen blijkt dat bij het meerjarig investeringsplan of het meerjarig onderhoudsplan bepaalde kaders beklemmend werken, moeten wij kijken naar de kaders waar het over gaat. De dynamische investeringen moet een plek krijgen in het meerjarig investerings- en onderhoudsplan. Wat mij betreft zullen wij elkaar daarop vasthouden.

De VOORZITTER: Als er geen behoefte is aan een tweede termijn, dan leidt ik dit onderwerp door naar de stemmingslijst.

Statenvoorstel vaststelling van de legesverordening provincie Utrecht 2018.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Interpellatieverzoek Dolderseweg 50-56 te Huis ter Heide, ingediend door de PVV.

De VOORZITTER: Dan kom ik bij het interpellatieverzoek dat door de PVV is ingediend. Ik geef de heer Dercksen het woord.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is mij en wellicht niet alle Statenleden duidelijk hoe het proces verloopt bij een interpellatieverzoek.

De VOORZITTER: Degene die het interpellatieverzoek gedaan heeft krijgt als eerste het woord. Dan krijgt de gedeputeerde de gelegenheid om te reageren en vervolgens krijgt de indiener als eerste de gelegenheid om te spreken in de volgende termijn. Dan kijk ik of er andere fracties zijn die daaraan een bijdrage willen leveren en tot slot komt de gedeputeerde weer aan het woord. In die volgorde is het woord aan de heer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De verkoop van de kavel van de Dolderseweg is uitgedraaid op een rommeltje. De antwoorden van zondagavond doen daaraan niet veel af. Ten eerste is er een makelaar geselecteerd uit Soest. De man heeft nul woningen in de verkoop in deze omgeving, maar hij heeft er ooit één verkocht aan de Amersfoorsteweg, maar dat is in Soesterberg. Deze man is niet actief in Den Dolder, Bosch en Duin en Huis Ter Heide. Ver voordat de makelaar de opdracht kreeg had hij al contact met een kandidaat koper. Dat is niet netjes en zo hoort dat niet. Stel dat de vier makelaars die betrokken zijn geweest bij de 'pitch' dat allemaal hadden gedaan, dan was de rommel nog groter geweest.

Een particulier die zich in een vroegtijdig stadium meldde bij de provincie werd niet geïnformeerd over de verkoop. Ik heb geen excuses gezien en geen enkele zelfreflectie mogen waarnemen, maar men vond zichzelf zorgvuldig. De kavels zijn uiteindelijk een maand in de markt geweest. Dat is te kort voor een ideale verkoopprijs, dat weet iedereen. Echter, de gedeputeerde schreef dat wij een snelle verkoop wilden. Waarom is er voor een snelle procedure gekozen? Heeft de provincie geld tekort? De zelf verzonnen haast is niet onderbouwd. Op 7 november 2016 kreeg de makelaar te horen dat hij de kavels mocht verkopen en in mei 2017 gaat hij pas verkopen. Dus er is helemaal geen haast. Aan de heer Jung wordt geschreven dat de snelle procedure betekent dat het de beste prijs oplevert. Wie verzint dat? Zelfs voor de verkoop van 26 dagen is een bord langs een drukke provinciale weg met een 'artist impression' natuurlijk zinvol. Ik heb drie makelaars gesproken die alle drie zeiden dat dit een he-

leboel kandidaat kopers trekt, zeker in die omgeving. Het buitengewoon eigenaardig dat dit niet gebeurd is. Alle excuses en smoesjes zullen daaraan niks afdoen.

De gemeente Utrecht. Ik heb gisteren gegoogled en de gemeente Utrecht verkoopt een voormalige school in dezelfde prijscategorie via inschrijving. Deze start in juni en sluit in september; dat zijn drie maanden. Dat is een normale inschrijftermijn. Daarbij stond geen vraagprijs, maar een minimale inschrijfprijs. Waarom is dat hier niet gebeurd?

Er zijn vijf biedingen gekomen. Dat is in de huidige markt extreem weinig. Drie daarvan zijn op de woning uitgebracht die niet als woning is aangeboden. Hoe kan dat? De woningmarkt staat onder druk. Die woning moet gewoon aangeboden worden. Wij moeten onszelf geen beperkingen opleggen als wij de juiste prijs willen realiseren. Degene die de hoogste prijs bood, bood op vier kavels tegelijk. Dat kon dus niet vergeleken worden met de mensen die op de woning hebben geboden. Het is een rommeltje.

De provincie deed niks, behalve het eigen handelen zorgvuldig noemen en een advocaat inhuren toen wij en de heer Jung bezwaar maakten. Dat gebeurt altijd wel heel zorgvuldig. Dan schrijft de gedeputeerde dat er geen tender heeft plaatsgevonden, maar een privaatrechtelijke verkoopprocedure. Bij een aanbestedingsrechtelijke tender zouden strenge regels gelden. Als die regels zouden bepalen dat je moet opletten, was dat wellicht een goede keuze geweest. Een tender is niet meer dan een Engels woord voor inschrijving. Het heeft vast wel wat gekost om de advocaat dit te laten opschrijven, maar een inschrijving is een inschrijving. Ingewikkelder is het niet.

Dat is allemaal nog tot daaraantoe, als wij geen twijfel hebben over de uiteindelijke prijs. Wij zijn naar de makelaar gegaan en hebben de boel laten taxeren. U heeft gezien dat deze makelaar het rond € 700.000 heeft getaxeerd. De tweede makelaar die ik sprak wilde zijn kop niet in dit wespennest steken, maar kwam uit op bedragen die daar nog wat boven lagen.

Het meest vreemde in dit dossier is de waardebeoordeling van een makelaar uit 2016. Op zijn verzoek geanonimiseerd. Hij waardeerde in september 2016 de kavels op drie keer € 600.000 en één keer € 675.000. Dat was het advies aan de provincie. Die waarde zou nu rond € 700.000 liggen. Echter, de provincie stelt een half jaar later een vraagprijs vast die gemiddeld lager ligt dan het advies in september 2016. De kavel van € 675.000 wordt aangeboden met de vraagprijs van € 650.000. Dat is lager dan de waarde van een half jaar eerder. Dan is er serieus iets mis gegaan. Kent de gedeputeerde dit stuk?

Dan schrijft de gedeputeerde dat de biedingen de juistheid van de taxaties bewijzen. Dus je verkoopt bij inschrijving in 26 dagen, je maakt geen promotie, je noemt in de presentatie een vraagprijs in plaats van een minimale inschrijfprijs, de vraagprijs is lager dan de getaxeerde waarde, wij komen met een hogere taxatie en nog concludeert de gedeputeerde dat de biedingen de juiste prijs vertegenwoordigen. Dan wil je het niet zien.

In de jaren dat ik actief ben in het vastgoed betekent het voorbehoud goedkeuring directie of GS dat je om elke reden de koop kan afblazen, tenzij je in het proces iets anders gecommuniceerd hebt. Op basis van deze buitengewoon onzorgvuldige procedure, zou het volgens de PVV fractie verstandig zijn om de verkoop opnieuw ter hand te nemen, maar dan een stuk professioneler.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga twee kanttekeningen plaatsen voordat ik met mijn reactie begin. Ik heb overigens in de inbreng van de heer Dercksen geen directe vragen gehoord. Daarnaast zijn niet alle gegevens openbaar. Ik wil graag alle gegevens met u delen, dat heeft u in mijn reactie gelezen van zaterdagmiddag, in plaats van zondagmiddag. Het delen van de gegevens moet wel betrouwbaar. Gegevens van de (onverstaanbaar) procedure en het advies van het advocatenkantoor deel ik graag met u, maar dat leg ik neer bij de griffie zodat u het tot zich kunt nemen voor de RGW commissie van 27 november. Dan kunnen wij daarover het gesprek voeren. Ten tweede heb ik overal al op gereageerd. Alles is meerdere malen schriftelijk aangegeven in reactie op eerdere schriftelijke vragen van de PVV en in reactie op de interpellatievragen die de afgelopen weken zijn gesteld. Ik begrijp dat de heer Dercksen een vraag aan mij heeft voordat ik verder ga.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zegt dat ik geen vraag heb gesteld, maar ik heb juist geprobeerd de vraag te accentueren. De vraag was: kent u het stuk van 23 september 2016? Dat is vrij cruciaal.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dan duidt de heer Dercksen op het stuk dat hij heeft meegestuurd. Dat stuk ken ik en er waren op dat moment meerdere offertes waarin voorstellen gedaan werden over waarden. Die pagina's heeft u niet meegenomen, deze ontbreken in dat stuk.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als mevrouw Maasdam zegt dat er geen waarden in dat stuk staan, dan heeft zij het waarschijnlijk niet gelezen. Die waarden staan namelijk wel degelijk in het stuk. De waarden zijn per kavel gespecificeerd. Deze heb ik eerder opgenoemd. De waarden zijn drie keer € 600.000 en één keer € 675.000.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ken alle biedingen die op dat moment zijn gedaan. Ik kan niet alles delen, omdat veel zaken vertrouwelijk zijn. Als de heer Dercksen daaruit put, dan is dat aan hem. De ingebrachte offertes deel ik graag met u, maar alles wat daarin genoemd is, is vertrouwelijk. Deze leg ik bij de griffie ter inzage.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Voordat er een babylonische spraakverwarring ontstaat: het is een brief van een makelaar die de kavels waardeert en vervolgens aanbiedt om zijn diensten te verlenen. Het zijn geen biedingen op de kavels, maar het is een aanbieding van een makelaar die daarbij de waarden, in zijn perceptie, van de kavels heeft genoemd.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij ontstaat hier geen babylonische spraakverwarring. Het is een deel van één van de offertes die de heer Dercksen heeft meegestuurd met zijn stukken. Er waren op dat moment bij verschillende makelaars vier offertes opgevraagd om tot de verkoop van deze kavels te komen.

Laat ik beginnen met mijn verhaal. Ik heb alles al schriftelijk medegedeeld, dus het wordt deels een herhaling van zetten. Laat ik ermee beginnen dat deze verkoopprocedure niet op zichzelf staat. Het is een onderdeel van het programma Vliegbasis Soesterberg waarin wij bestuurlijk samenwerken met de gemeenten Zeist en Soest. Samen vormen wij de Stuurgroep Vliegbasis Soesterberg. In deze stuurgroep stemmen wij alles af, zoals de uitvoeringsmaatregelen. Dat doen wij op basis van een samenwerkingsovereenkomst die wij in juni 2015 met elkaar gesloten hebben. De financiering van de herinrichting van deze vliegbasis moet komen uit een drietal rode projecten. Er is sprake van rood voor groen, zoals u allen weet. De vier kavels zijn een van deze projecten. Er is sprake geweest van een economische crisis en toen de huizenprijzen gingen stijgen, hebben de partijen ervoor gekozen om tot een snelle rode ontwikkeling te komen, omdat de kosten voor de groene projecten voor een groot deel al gemaakt zijn. De te verkopen gronden zijn provinciale gronden, maar wij stemmen alles af in bestuurlijk verband met de stuurgroep.

De heer Dercksen heeft verschillende vragen gesteld. Als eerste het selectieproces, daar heb ik al het nodige over aangegeven. Er is een viertal offertes aangevraagd in september 2016. Daar zijn nadrukkelijke afspraken gemaakt over de voorwaarden waaronder de kavels toegekend zouden worden. Dit is gedeeld met de Stuurgroep Vliegbasis Soesterberg. De voorwaarden waren onder andere: de snelheid van de verkoop en ervaring in de buurt. Ik heb de verschillende criteria al aangegeven in mijn schriftelijke inbreng. Daaruit is deze makelaar naar voren gekomen.

De heer Dercksen geeft aan dat een particulier nadrukkelijk niet betrokken is bij de verkoop van de kavels. Deze particulier heeft inderdaad zijn belangstelling kenbaar gemaakt in maart 2017. Dat was voordat de verkoop daadwerkelijk vorm kreeg. Dit is medegedeeld aan de makelaar in kwestie en helaas hebben wij geconstateerd dat deze particulier niet geïnformeerd is. Dat maakt het traject niet onrechtmatig, dat hebben wij gecontroleerd toen deze meneer met de vraag naar ons toekwam. Dat heb ik nadrukkelijk in verschillende stukken aangegeven.

Vervolgens heeft de heer Dercksen als een van de punten van kritiek aangegeven dat het maar een maand in de markt heeft gestaan. Wij hebben gestreefd naar een snelle verkoop. Een maand is geen ongebruikelijke termijn hiervoor. Dat is te zien aan de hoeveelheden hits die zijn geweest op de wijze waarop dit aangeboden is. Het is via de NVM makelaarskanalen aangeboden. De uiteindelijke biedingen geven toe dat er sprake is van een afdoende periode.

In de schriftelijke reactie heb ik al gereageerd op het bord langs de weg. Dus dat laat ik voor wat het is. Ik ben al ingegaan op de vijf biedingen. En er heeft inderdaad een privaatrechtelijk proces plaatsgevonden. Daarin hebben wij een andere rol, want het is geen openbare aanbesteding geweest.

Dan de twijfel van de heer Dercksen over de prijs. Er zijn taxaties geweest in 2014 en op basis van verschillende offertes is een vraagprijs vastgesteld. Daarmee is het in mei 2017 in de markt gezet. Een vraagprijs is een prijs waarop de markt gaat reageren en uiteindelijk bepaalt de markt de prijs. Ik kan niet zeggen wat de prijs is die wij overeenkomen met degene die uit de gunning is gekomen, omdat dat vertrouwelijke informatie is. Ik kan u wel zeggen dat het niet ver van de vraagprijs af ligt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als ik het woord heb gevoerd, kan ik dan nog in een derde termijn terugkomen?

De VOORZITTER: Als wij een derde termijn houden wel.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ben niet veel wijzer geworden van de woorden van de gedeputeerde. Zeggen dat het een snel proces moet zijn zonder onderbouwing staat nog steeds. De makelaar is niet actief. De man die mee wilde bieden is niet geïnformeerd. Het wordt er allemaal niet fraaier op, maar het wringt het meeste bij de prijs. Daar is de gedeputeerde niet op ingegaan. Er ligt een waardebepaling van de makelaar van € 675.000 en je vraagt er € 650.000 voor. Hoe kan dat? Ik heb daar geen antwoord op gekregen.

De gedeputeerde kent het stuk van 23 september. Dit stuk is gestuurd naar een medewerker en ik heb opgezocht welke activiteiten deze medewerker erop nahoudt. Deze medewerker is in zijn vrije tijd projectontwikkelaar. Dat bevreest mij. Hebben wij het proces dan wel goed ingericht? Is het de bedoeling dat een medewerker die hier werkt, in de gemeente Utrecht wel een fatsoenlijke inschrijfprocedure kan organiseren en bouwmanagement en projectontwikkeling uitvoert, betrokken is? Het verbaast mij dat één iemand actief is met deze activiteiten.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag aan de heer Dercksen om het college aan te spreken, in plaats van ambtenaren.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De ambtenaren werken onder de verantwoording van de gedeputeerde. Omdat zij verantwoordelijk is vraag ik mij af of het handig is om mensen met een private en publieke pet hierbij te betrekken, want dan kunnen er vervelende gedachten ontstaan. Ik zeg niet dat het zo is, maar ik vraag of mijn conclusie juist is. Ik ben benieuwd hoe de gedeputeerde verklaart dat de vraagprijs lager is dan de waarde die door een makelaar is bepaald. Ik snap daar niks van. Daarmee heeft zij de provincie c.q. de belastingbetaler tekort gedaan.

De VOORZITTER: Ik onderschrijf datgene wat de heer Van Muilekom zegt. Daarom ben ik scherp aan het opletten dat er geen namen vallen. Er zal door de gedeputeerde gecontroleerd worden of het over dezelfde persoon gaat.

Zijn er andere fracties die behoefte hebben een bijdrage te leveren aan dit debat?

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de gedeputeerde voor de uitgebreide beantwoording. De discussie wordt erg technisch en juridisch. Mijn voornaamste vraag aan de gedeputeerde is of deze verkoop uitgevoerd is volgens de kaders die wij hiervoor hebben vastgesteld. Ik krijg de indruk van wel. Wordt dit geen discussie waar juristen zich meer in moeten verdiepen dan politici? Dit hoort eigenlijk niet thuis in deze statenvergadering.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen zei dat de te verkrijgen prijs belangrijk is. Ik sta hier anders in. De overheid moet een voorbeeldfunctie vervullen, ook wanneer zij optreedt als privaat rechtspersoon. Daarin moet niet alleen het kwaad, dus het feitelijk over de streep gaan, maar ook de schijn van het kwaad vermeden worden. Uit de thans bekende stukken blijkt niet het onjuist handelen van de provincie, maar er volgt nog een ter inzage legging van een groot aantal stukken begreep ik zojuist. Uit het geheel blijkt eveneens geen ondubbelzinnige transparantie. Dat maakt mij onrustig.

Zoals de gedeputeerde weet ben ik geen jurist. Daarom kan ik nog geen oordeel geven over deze casus en is het goed dat deze zaak terugkomt in de commissie op 27 november. Ik heb een vraag aan het college: hanteert de provincie naast de wettelijke bepalingen en regelingen bij de aan- en verkoop van onroerend goed en de kennelijk de openstaande algemene voorwaarden van de provincie, een intern beleid of procedure waarin wij de ambtelijke voorwaarden helder zijn omschreven? Zo ja, dan heb ik dit stuk graag ter beschikking. Daarnaast ontvang ik graag een chronologisch overzicht van alle handelingen die zijn uitgevoerd om enigszins lijn in deze enorme lijst van stukken te verkrijgen.

Tot slot ga ik de Staten voorstellen deze kwestie als apart agendapunt te bespreken in december als alle stukken beschikbaar zijn geweest en iedereen zijn oordeel heeft kunnen vormen. Ik ga ervan uit dat in deze casus geen activiteiten plaatsvinden die onomkeerbaar zijn tot na de PS vergadering van december. Ik hoor graag een bevestiging hiervan.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Helemaal aan het begin gaf u aan dat u het belangrijk vindt dat de provincie betrouwbaar handelt. Handelen wij niet minder netjes naar alle andere partijen die hierin betrokken zijn door het uitstellen van het proces? Wij gaan voorstellen om iets anders te doen dan gepland, omdat er één partij is die zich niet goed behandeld voelt. Er zijn echter allerlei partijen die dit proces prima hebben doorlopen die je op dat moment niet netjes behandelt.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat is enigszins een dilemma. Wij zullen niet allerlei mensen ernstig te kort doen door ons te beraden op het proces. Bovendien heb ik nog geen beeld van de uitkomst van het proces. Ik hecht zeer aan correctheid, betrouwbaarheid en transparantie waar noodzakelijk om het beeld van de overheid, dat bij het grote publiek bedenkelijk is, niet te verslechteren door het handelen van onze eigen provincie Utrecht.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wordt die betrouwbaarheid niet ter discussie gesteld door dit op te rakelen?

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Er zijn overtuigende argumenten om dit goed uit te zoeken.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mijn vraag sluit daarop aan. Wij hebben verschillende overzichten en bijbehorende stukken van de gedeputeerde ontvangen. U vraagt opnieuw om een stuk over de chronologie. Wat zit er nog niet bij de stukken op basis waarvan u vindt dat u daar over een paar weken wel zicht op heeft? Dit is wellicht meer voor juristen dan voor politici, want de stukken die door de gedeputeerde zijn aangeleverd over de procedure zijn afdoende om te zeggen of dit wel of niet netjes gegaan is. Wat heeft u nog meer nodig dan alle stukken die er al liggen om tot een betere beeldvorming te komen?

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde heeft aangegeven dat er stukken beschikbaar worden gesteld die bij de griffie ter inzage zullen liggen. Op dit moment weet ik niet wat ik mis, maar ik heb niet het complete overzicht.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het enige dat er nog ligt is de daadwerkelijke prijs.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik weet dat niet en ga zien wat daar ter beschikking komt. Het stuk waarom ik gevraagd heb, gaat over de interne procedure hoe om te gaan met onroerend goed en hoe de provincie daarmee omgaat. De integriteitsvraag die daaronder ligt is helder. Ik wil weten of er zo'n stuk is. Het kan dat deze hele discussie uitmondt in: er moet zo'n stuk komen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Het woord is aan de gedeputeerde.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Terugkomend op het stuk waaraan de heer Dercksen refereerde: alle bedragen die genoemd zijn in de taxatierapporten lagen onder de uiteindelijke vraagprijs.

Dan de vraag over de medewerker. In de beantwoording heb ik geschetst hoe wij in het interne toezicht omgaan met dergelijke processen. Dat heb ik afgelopen zaterdag meegestuurd en daarin zit een zorgvuldig proces van 'checks and balances'. Het is niet afhankelijk van één medewerker in de provincie.

GroenLinks stelt de vraag of wij kaders hebben vastgesteld. Dat is eveneens een antwoord op de vraag van de ChristenUnie. Er zijn kaders vastgesteld over de wijze waarop wij met grond omgaan. Gelijke berechtiging is bijvoorbeeld een punt waar wij goed op letten als de provincie iets als private partij in de markt zet. Dat maakt het dat wij discussies hebben over met name ons natuurbeleid.

De ChristenUnie gaf aan dat zij gaat voor een betrouwbare overheid. Dat deel ik natuurlijk. Wij zijn betrouwbaar naar alle partijen toe. Dat betekent dat wij dat ook zijn naar degene die in juni het hoogste bod gedaan hebben. Nadat het verzoek of dit proces rechtmatig verlopen is hebben wij dat zorgvuldig onderzocht. Wij hebben geconstateerd dat het hele proces rechtmatig is verlopen. Op dat moment zijn wij de gesprekken aangegaan met deze partij en wij zijn tegenover deze partij een zorgvuldige overheid. Wij zullen de gesprekken met hen blijven voeren en wij moeten komen tot de afronding van de verkoop. Dat heb ik bewust aangehouden in de commissie toen deze discussie ontstond. Dat zal ik aanhouden tot wij hierover gesproken hebben in de commissie RGW op 27 november. Wij moeten verder met dat proces, want anders loopt deze partij schade op en kan zij levering eisen. Als wij een betrouwbare overheid willen zijn, dan moeten wij dit pad doorzetten. Dit in aansluiting op de opmerking van de VVD.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de vraag gesteld of hier mensen voor de provincie werken met twee verschillende petten op, een publieke- en een private pet. Het antwoord van de gedeputeerde is: "Wij hebben 'checks and balances', je zoekt het maar uit. Ik hoor toch graag een antwoord op die vraag, want daar gaat het om. Voor wat betreft het voorbehoud van de goedkeuring waaraan wij refereerden zegt u: "De kandidaat-koper loopt mogelijk schade op." Ja, maar de kandidaat-koper betaalt te weinig. Dat hebben wij aangetoond in de stukken. Natuurlijk wil hij dat wij gaan leveren, maar als u fatsoenlijk had gehandeld en het voorbehoud van goedkeuring door GS had hooggehouden, heeft u uw handen vrij. Dan kunt u zeggen: "De tekst is in een verkeerd lettertype gedrukt, dus ik laat de verkoop niet doorgaan." Zo werkt dat in het vastgoed. Hoe is het hier georganiseerd? Hoe kunnen mensen die in hun vrije tijd projectontwikkelaar zijn, betrokken zijn bij de verkoop van kavels? Dat zou bijzonder kwalijk zijn.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij ben ik duidelijk geweest. Wij moeten niet over medewerkers gaan spreken. Wij hebben een zorgvuldig proces ingericht dat ik graag met u deel. Hierbij zijn altijd meerdere partijen betrokken. De Stuurgroep Vliegbasis Soesterberg is één van de partijen die is aangehaakt in het traject. Daarin zitten de gemeenten Zeist en Soest. Wij hebben de handen niet zomaar vrij. Als wij dit aangaan, hebben wij een verplichting richting de partij die dit in juni gegund is doordat hij het hoogste bod gedaan heeft. Die partij investeert en heeft wel degelijk schade als wij dit proces stopzetten. Dan kan een leveringsplicht geëist worden. Ik kan u aanraden om de stukken die ter inzage worden gelegd bij de griffie tot u te nemen. Dan kunt u zich vergewissen van de overwegingen die ik u meegeef. Ik kan niet alles vertellen, omdat veel zaken vertrouwelijk zijn.

Tegen de ChristenUnie zeg ik: natuurlijk wil ik optimaal transparant zijn. Ik kan echter niet alles delen, omdat sommige zaken persoonlijk zijn waarin economische dan wel financiële belangen liggen. Ik deel dat graag met u, maar in de vertrouwelijke sfeer. De stukken liggen bij de griffie. Daar ligt bijvoorbeeld het advies van het advocatenkantoor dat wij gevraagd hebben of zaken rechtmatig zijn verlopen et cetera. Ten aanzien van de prijs ligt daar eveneens een advies.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik mis in de beantwoording één duidelijke bevestiging dat u geen onomkeerbare besluiten zult nemen tot en met 27 november.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat heb ik al gezegd.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Dank u wel.

De heer P. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Kranenburg had het over 27 november, maar de PS vergadering van december is eveneens genoemd. Zullen wij daarop wachten? Dit is een dossier geworden waarin ruis is ontstaan. Het is verstandig om die ruis totaal weg te nemen. Het ijkpunt om dat te doen is in de PS vergadering.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik kan het nog even uitstellen tot de RGW commissie op 27 november, maar wij hebben verplichtingen en moeten door met de partij die de hoogste bieding heeft gedaan. Nogmaals, de uiteindelijke vraagprijs is marktconform. Daarover is een oordeel van de advocaat gevraagd dat kunt u lezen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Aanhakend op de vraag van de heer Van Leeuwen en het antwoord van de gedeputeerde daarop: de ruis die geconstateerd wordt is een juridische ruis. Mijn vraag aan de gedeputeerde is of zij kan antwoorden dat degenen die zich hierin gedupeerd voelen een procedure gaan starten. Dan kunnen wij die ruis er juridisch uit halen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Toen deze meneer zich tot ons wendde in augustus zijn wij gaan onderzoeken of het proces rechtmatig verlopen is. Dat hebben wij zowel intern als extern onderzocht. De bevindingen daarvan hebben wij aan hem teruggekoppeld. Wij hebben aangegeven dat het rechtmatig verlopen is en de wegen voor hem openstaan om een civielrechtelijke procedure te starten om te proberen de koop te stuiten. Zijn vragen zijn daarin beantwoord en hij heeft veelvuldig vragen gesteld. Wij hebben alles gedaan. Wij hebben na gesprekken in de commissie nogmaals juridisch advies gevraagd. Daarin is bevestigd dat het proces rechtmatig verlopen is. De vervolgstap is het starten van een juridische procedure als deze meneer dat wenst. Daaruit zal het definitieve oordeel moeten komen of het rechtmatig is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De heer Jung zou eveneens een procedure kunnen aanspannen tegen de provincie, omdat u nalatig bent geweest. Hoe schat u die kans in?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij hadden wij het daar zojuist over, alleen noem ik geen namen.

De VOORZITTER: Ik ga de laatste ronde in.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wat moet ik hier nog van zeggen. Hoe moet ik een discussie aangaan met iemand die niet het geringste idee heeft hoe de wereld van het vastgoed werkt? Natuurlijk wil degene die zich gemeld heeft afnemen, want hij heeft zonder wat te doen € 400.000 verdient. Natuurlijk wil hij afnemen en gaat hij dat proberen met een advocaat. Op het biedingsformulier staat echter: "De biedingen zullen worden voorgelegd aan de verkopende provincie Utrecht, welke op basis van de prijs en voorwaarden tot mogelijke gunning over zal gaan." Dus, tenzij u in het proces in het gesprek met die man dat heeft laten liggen, bent u vrij. Dat weet elke makelaar en iedereen die actief is in het vastgoed, behalve onze gedeputeerde. Dat is buitengewoon treurig. Wij

laten € 400.000 liggen. De PVV laat dat niet liggen, want wij moeten zuinig zijn met ons geld. Er moet professioneel bestuurd worden. Ik heb twee moties. Wij vinden dat de procedure opnieuw moet, maar dan professioneler. Daarnaast heb ik een motie van afkeuring, want deze rommel kun je niet ongemerkt laten passeren.

Heb ik de illusie dat de dames en heren in deze provinciale statenzaal deze moties steunen? Nee. Wij hebben dit provinciehuis gekocht voor €80.000.000. Dat is ongeveer € 15.000.000 te veel, maar er was geen taxatierapport en u heeft met het bedrag ingestemd. Er lag een asbestdossier in het oude provinciehuis, maar wij hadden geen asbestlogboek. U vond het allemaal best en het maakt u allemaal niet uit. Het maakt de PVV wel uit, vandaar deze moties.

Motie M89 (PVV): afkeuring verkoop kavels Huis ter Heide

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van het interpellatiedebat over de verkoop van kavels aan de Dolderseweg te Huis ter Heide;

overwegende dat:

er onvoldoende toezicht is geweest op het verkoopproces, zowel intern als extern, waardoor er geen sprake is van een optimale opbrengst;

spreekt zijn afkeuring uit over het handelen van GS.

En gaat over tot de orde van de dag.

Motie M90 (PVV): kavelverkoop Huis ter Heide

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 6 november 2017, ter bespreking van het interpellatiedebat over de verkoop van kavels aan de Dolderseweg te Huis ter Heide;

overwegende:

- dat de verkoop van de kavels de nodige omissies vertoonde;
- dat de verkoop niet is geëffectueerd;
- dat de provincie het vrij staat om al dan niet op de biedingen in te gaan;

verzoeken GS:

de verkoop opnieuw ter hand te nemen, waarbij nadrukkelijk lering is getrokken uit het verkoopproces zoals dat achter ons ligt.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb mondeling kennis kunnen nemen van de moties van de PVV, maar deze moties komen te vroeg. Ik ga deze casus eerst bestuderen voordat ik meega met deze moties.

De heer P. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Kranenburg geeft aan dat de moties van de PVV te vroeg komen. In de commissie RGW worden echter geen moties ingediend. Vandaar mijn pleidooi om dit onderwerp in de volgende vergadering van PS in een fatsoenlijk debat af te werken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als dat verzoek wordt gesteund door de gedeputeerde, dan had ik het kunnen overwegen om deze moties later in te dienen. Die gelegenheid heb ik aan mij voorbij laten gaan, omdat de gedeputeerde dat niet wil.

De VOORZITTER: Dan besluit ik hiermee het debat over dit interpellatieverzoek.

Motie(s) vreemd aan de orde van de dag.

De VOORZITTER: Er zijn geen moties vreemd aan de orde van de dag ingediend.

Stemverklaringen.

De VOORZITTER: Wij komen bij de afronding van de debatten met de stemmingen en de stemverklaringen. Daarvoor ga ik eerst kort schorsen om de fracties de gelegenheid te geven bij elkaar te komen. Er komt een aanvullende stemmingslijst met de laatste twee moties van het interpellatiedebat.

Schorsing van 22.39 uur tot 23.01 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en kom de stemverklaringen. U hoeft niet over alle moties een stemverklaring af te leggen, maar ik kan mij voorstellen dat er een aantal is waar u iets over gaat zeggen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er is een aantal moties waarover wij een stemverklaring afleggen. Eerst de motie M72. Wij zullen tegen deze motie stemmen, omdat er een invulling vanuit het Rijk komt.

Dan de motie M73. Wij zullen tegen deze motie stemmen, omdat er nog een afweging over doelgroepenvervoer komt. Daarvoor kan de gedeputeerde dan naar deze motie en de mogelijkheden hiervan kijken.

Wij stemmen voor motie M76. De inhoud van de motie moet wel betrokken worden bij de werkzaamheden van de werkgroep die met de methodiek Duisenberg bezig is.

Motie M77 vinden wij sympathiek, maar de afspraken met het Rijk zijn niet veranderd. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Motie M78 heeft GS omschreven als een opduwmotie en op die manier stemmen wij voor deze motie, met de opmerking naar de indieners: beter goed gejat, dan slecht bedacht.

Tot slot stemmen wij tegen motie M80, omdat wij het antwoord van de gedeputeerde afdoende vinden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb vier stemverklaringen. De eerste is bij motie M55 over de Nederlandse vlag en de vlag van de provincie. Wij verzoeken de commissaris om deze motie mee te nemen bij de nieuwe inrichting van de statenzaal door de situatie van buiten, binnen terug te laten komen. Als het mogelijk is, dan moet er bijvoorbeeld ruimte geboden worden voor de regenboogvlag als wij de regenboogprovincie worden. Wij zullen voor deze motie stemmen.

Motie M64 over de fietsroute van Houten naar het USP. Als GS in overleg met Houten hier uitkomt, is dat mooi. Zo niet, neem dan het tweede punt uit het dictum van de motie mee om de uitvoering van ons beleid te verrijken. Daarom zullen wij voor deze motie stemmen.

Motie M71 over label B. Het betreft D66 dat wij de afhandeling van de eerdere motie hierover niet konden bespreken in de commissie BEM. D66 heeft echter vandaag GS gehoord en wil eerst de nieuwe memo beoordelen voordat wij hierover besluiten. Het is jammer dat dit wordt uitgesteld, maar wij zullen tegen deze motie stemmen. Wij zijn in de veronderstelling dat de inhoud van de motie grotendeels in de memo staat.

Ten slotte motie M85 over FoodValley. Deze motie stuurt de gedeputeerde op pad met de verplichting geld te reserveren zonder daar budget tegenover te stellen en voor doelen die niet specifiek worden gesteld. Dat vinden wij niet juist, daarom stemmen wij tegen deze motie.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben drie stemverklaringen. De eerste stemverklaring gaat over amendement A17 over de recreatiekracht van het Groene Hart. Hoe sympathiek deze motie ook is, moet het bestuurlijk eerst op orde zijn in het Groene Hart voordat daar vanuit de provincie geld in gestoken wordt, zeker waar het recreatie betreft.

Motie M55. Daarbij sluit ik mij aan bij de opmerkingen van D66. Ik zie graag in de statenzaal wat buiten voor het terrein van de provincie hangt.

Motie M76 over de Brede Welvaart. Wij zullen tegen deze motie stemmen, omdat de gedeputeerde voldoende waarborg heeft gegeven voor het gebruikmaken van het materiaal van Brede Welvaart bij de Staat van Utrecht.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen motie M53 en motie M54 niet steunen, omdat er eerst een plan moet komen voordat wij geld beschikbaar stellen.

In motie M59A wordt € 20.000.000 gevraagd voor woningbouw. Er is eerder aan de gedeputeerde gevraagd of er geld nodig is om binnenstedelijke ontwikkeling te stimuleren. De gedeputeerde gaf toen aan dat hij voldoende geld had. Daarom stemmen wij tegen deze motie.

Motie M63. Als er een goed voorstel komt moet dit behandeld worden. Deze motie is te voorbarig, daarom zullen wij tegen stemmen.

Het zonnige fietsen bij motie M70 vinden wij goed. Er moet nog uit het onderzoek blijken of de € 2.000.000 nodig is.

Motie M76 over de Brede Welvaart zullen wij wel steunen, omdat wij vinden dat dit goed is. Het is goed dat dit in de Staten van Utrecht wordt meegenomen om hiermee aan de gang te gaan.

Bij motie M80 over Syntus vinden wij dat het college niet in gesprek moet gaan met de OR. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Motie M81 over de funderingen van de windmolens zien wij als een verwijderingsbijdrage. Als je iets neerzet moet je ervoor zorgen dat het opgeruimd wordt. Daarom zullen wij voor deze motie stemmen.

Dan motie M86 over de task force bodemdaling. Het is goed dat dit zo spoedig mogelijk wordt uitgevoerd, dus wij stemmen voor deze motie.

Ten slotte de moties van de PVV bij het interpellatieverzoek. Wij zullen het stemadvies van de gedeputeerde volgen en tegen deze moties stemmen. Dit zal terugkomen in de commissie RGW.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een aantal stemverklaringen. De eerste gaat over het statenvoorstel Najaarsrapportage 2017. Wij zullen voor dit statenvoorstel stemmen, omdat het een correcte afwikkeling van de zaak is, niet omdat wij het beleid steunen dat hierin is verantwoord.

Dan motie M49A: wij zijn tegen deze motie. Wij zijn niet tegen verkeersveiligheid, integendeel. Het is goed om allerlei concrete punten aan te pakken, maar wij hebben de indruk dat de afname van de verkeersveiligheid ligt in het gebruik van smartphones. Het is verstandig om het onderzoek af te wachten dat de gedeputeerde heeft aangekondigd. Wij moeten wel doorgaan met het aanpakken van onveilige verkeerslocaties.

Dan motie M85 over FoodValley. De formulering is wat ongelukkig. Wij zijn geen voorstander om zomaar geld ter beschikking te stellen voor een programma, ware het niet dat een half jaar geleden een motie is aangenomen die deze gedeputeerde niet heeft uitgevoerd. Dit is een steuntje in de rug om dit alsnog te doen, daarom zullen wij voor deze motie stemmen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb drie stemverklaringen. Allereerst bij amendement A20. Wij gaan voor dit amendement stemmen, maar wij moeten oppassen dat het geen eindeloos gemeet en gecijferd wordt.

Motie M78 is een sympathiek voorstel, maar als je begint met het oprekken van de rode contouren is het einde zoek. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Tot slot motie M83. Wij benadrukken dat het STEC-rapport aangeeft dat sociale koop en huur en middeldure huur nodig is. Wij zien graag dat de U-10 en de U-16 aangesloten blijven. Dan zullen wij voor deze motie stemmen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wij herkennen het vraagstuk uit motie M66 dat de ChristenUnie agendeert. Wij doen het voorstel om dit in het geheel van het mobiliteitspro-

gramma te bezien. Op dit moment kunnen wij niet meegaan met deze motie, vanwege de al te grote flexibiliteit in het budget.

Wij zullen met drie personen voor motie M53 stemmen en mevrouw Kotkamp wil geacht worden tegen te stemmen.

Motie M54 is sympathiek zoals de gedeputeerde het formuleert, maar de motie is teveel geld zonder plan. Laten wij het voorstel van de gedeputeerde afwachten alvorens deze motie te aanvaarden.

Motie M70: wij moeten innovaties eerst doorontwikkelen voordat wij geld vastleggen. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Motie M76 over Brede Welvaart. Dit is beter op zijn plek bij de Staat van Utrecht dan in de begroting, zoals de gedeputeerde heeft aangegeven. In de begroting moeten wij doelgericht op onze beleidsdoelen sturen. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Ten slotte motie M87 over toekomstbestendige landbouw. Oorspronkelijk was 'rendabel' te vervangen door 'toekomstbestendig'. Nu komt 'rendabel' terug, dus het nut hiervan ontgaat ons. Dit honoreren wij met twee stemmen voor en twee stemmen tegen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De eerste stemverklaring gaat over motie M79. Wij zullen voor deze motie stemmen, met dien verstande dat wij als uitgangspunt nemen dat GS moties uitvoert en daar geen beleidsauditcommissie voor nodig is.

Wij zullen niet voor motie M80 stemmen, omdat wij het belangrijk vinden om te weten wat er echt leeft. Daarvoor moet er een gesprek aangegaan worden met de medewerkers. Procedureel vinden wij het onjuist om dat te doen via de Ondernemingsraad.

De derde stemverklaring gaat over de begroting 2018. Of wij voor of tegen de begroting stemmen hangt af van de stemming over het amendement en de twee moties daarover.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb twee stemverklaringen. De eerste gaat over motie M49A. Wij stemmen voor deze motie onder de voorwaarde dat aanrijdingen met wild daarin worden meegenomen.

Motie M80. Wij zijn er niet voor dat de gedeputeerde met de OR in gesprek gaat, maar met medewerkers en/of directie.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben drie stemverklaringen. Motie M79 draagt niet bij aan duidelijkheid. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Motie M83 vinden wij sympathiek, maar ga aan het werk in plaats van opnieuw een rapport te produceren. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Tot slot stemmen wij liever niet voor motie M90, maar bespreken deze in de volgende PS-vergadering.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus heeft twee stemverklaringen. De eerste gaat over motie M55 over de vlag. Daarbij sluit ik mij aan bij de opmerking van D66 om de regenboogvlag daarin mee te nemen. Mocht het zo zijn dat de Staten daar eerst over moeten besluiten, dan kondig ik aan dat wij in december met een motie hiervoor komen. Dat lijkt mij een mooie afsluiting van het politieke jaar en een mooie kerstgedachte.

De tweede stemverklaring gaat over motie M57. De Zuilense Ring mag niet het kind van de rekening worden. 50Plus spreekt het vertrouwen uit dat de gedeputeerde haar belofte nakomt in het belang van de Buren van de Zuilense Ring, in de breedste zin van het woord.

De VOORZITTER: Daarmee hebben wij dit agendapunt behandeld en komen wij bij de stemmingen.

Stemmingen.

De VOORZITTER: Er zijn 48 Statenleden aanwezig, helaas missen wij één lid van PvdD. Ik begin met het in stemming brengen van motie M89, omdat dit een motie van afkeuring is. Daarna komen de andere moties en amendementen. U heeft gezien dat ik motie M66 en motie M71 heb toegevoegd voordat het besluit wordt genomen. U heeft kunnen zien dat wij motie M82 eerder in stemming bren-

gen dan motie M57. Dat heeft te maken met de mate waarin de moties vergaand zijn. Daarmee heb ik alle procedurele wensen in de lijst verwerkt en kunnen wij overgaan tot de stemming.

Provinciale Staten verwerpen de motie M89. Voor de motie heeft gestemd de fracties van de PVV.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A15. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de PvdA, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten besluiten overeenkomstig het statenvoorstel Najaarsrapportage 2017, PS2017PS09, met de aantekening dat de fractie van de SP geacht wordt tegengestemd te hebben.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A16. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de SP en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A17. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, ChristenUnie en SGP.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A18. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden het amendement A19. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van het CDA, de PVV, SP en SGP.

Provinciale Staten aanvaarden het amendement A20. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van het CDA en de PVV.

Provinciale Staten verwerpen de motie M66. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, PVV, SP, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M71. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, GroenLinks, ChristenUnie en PvdD.

Provinciale Staten besluiten overeenkomstig het statenvoorstel Begroting 2018, PS2017PS10, met de aantekening dat de fracties van de PVV, SP, ChristenUnie en PvdD geacht worden tegengestemd te hebben.

De VOORZITTER: De motie M48 is ingetrokken.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M49a. Tegen de motie heeft gestemd de fractie van de PVV.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een punt van orde. 50Plus is mede-indiener van deze motie, maar staat niet op de lijst.

De VOORZITTER: Dat geldt ook voor GroenLinks en de VVD. Het blijft staan dat deze is aangenomen.

De moties M50, M51 en M52 zijn ingetrokken.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M53. Tegen de motie heeft gestemd de fractie van de PvdA en mevrouw Kotkamp van de fractie van GroenLinks.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M54. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M55. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, GroenLinks en PvdD.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M56a.

De VOORZITTER: De motie M58 is ingetrokken.

Provinciale Staten verwerpen de motie M59a. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M60. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M61. Voor de motie heeft gestemd de fractie van de SP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M62. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP, GroenLinks, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M63. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M64. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD en PVV.

De VOORZITTER: De moties M65, M67, M68 en M69 zijn ingetrokken.

Provinciale Staten verwerpen de motie M70. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M72. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA, PVV en SGP.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M73. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA, PVV en SP.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M74. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van het CDA en de PVV.

De VOORZITTER: De motie M75 is ingetrokken.

Provinciale Staten verwerpen de motie M76. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M77. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M78. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, PVV, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M79. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M80. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP, SGP en 50Plus.

Na stemming over motie M81 staken de stemmen. In de vergadering van 11 december 2017 wordt opnieuw over de motie gestemd.

Provinciale Staten verwerpen de motie M82. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, PVV, SP, GroenLinks, ChristenUnie en PvdD.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M57.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M83. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PvdD en SGP.

De VOORZITTER: De motie M84 is ingetrokken.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M85. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de D66, SP, GroenLinks en PvdD.

Provinciale Staten besluiten overeenkomstig het statenvoorstel Gremia Dhr. drs. J. Germs, IPO en Mw. A. Dekker, werkgeverscommissie, PS2017PS11.

Provinciale Staten besluiten overeenkomstig het statenvoorstel wijziging Provinciale milieuverordening, PS2017RGW06.

Provinciale Staten aanvaarden het amendement A21. Tegen het amendement heeft gestemd de fractie van de PVV.

Provinciale Staten besluiten overeenkomstig het geamendeerde statenvoorstel Perspectief Groene Hart, PS2017RGW04, met de aantekening dat de fractie van de PVV geacht wordt tegengestemd te hebben..

Provinciale Staten verwerpen de motie M86. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, PVV, SP, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M87. Tegen de motie heeft gestemd de fractie van de PVV, mevrouw Boelhouwer en mevrouw Kotkamp.

Provinciale Staten verwerpen de motie M88. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten besluiten overeenkomstig het statenvoorstel nota Investeren, PS2017BEM14.

Provinciale Staten besluiten overeenkomstig het statenvoorstel vaststelling van de legesverordening provincie Utrecht 2018, PS2017BEM15

Provinciale Staten verwerpen de motie M90. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV en SGP.

Sluiting.

De VOORZITTER: Hartelijk dank voor uw inspanning. Mijn bewondering voor degene op de publieke tribune die het uitgehouden hebben. (Applaus). Ik wens u allemaal een plezierige avond. Ik sluit de vergadering.

Einde van de vergadering om 23.48 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 11 december 2017.

De voorzitter,

De griffier,